

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

пр. Перемоги, 10, м. Київ, 01135, тел. (044) 481-32-21, факс (044) 236-10-49

E-mail: ministry@mon.gov.ua, код ЄДРПОУ 38621185

Від _____ № _____

На № _____ від _____

Український державний центр
позашкільної освіти

Про результати
науково-методичної експертизи

Міністерство освіти і науки України розглянуло матеріали науково-методичної комісії з позашкільної освіти Науково-методичної ради з питань освіти Міністерства освіти і науки України щодо експертизи рукопису збірника «Навчальні програми з позашкільної освіти. Художньо-естетичний напрям» (заг. ред. Г. А. Шкури, Т. В. Биковського) та схвалює його до видання з грифом «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України».

Додаток: витяг з протоколу на 1 арк.

Заступник Міністра

П. К. Хобзей

Артеменко О. А. 248-26-55
Середницька А. Д. 481-32-51

М2 МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
№1/11-4658 від 08.04.2016

арк. 1

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ЦЕНТР ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
КАФЕДРА ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені М. П. ДРАГОМАНОВА

**НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ
З ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

**ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНИЙ НАПРЯМ
(декоративно-ужитковий та образотворчі профілі)**

Випуск 2

Київ - 2016

*Рекомендовано Міністерством освіти і науки України
(лист від 08.04.2016 р. № 1/11-4658)*

Загальна редакція

Шкура Г.А., Биковський Т.В., канд. пед. наук, доцент

Авторський колектив

Андрійчук С.А., Василянська І.О., Вовченко О.П., Войчук Н.В., Воронов В.І.,
Воронова Л.В., Воронкова В.С., Головань М.Д., Гром Г.Л., Дмитрук А.М.,
Зубанова Н.І., Каплан Р.М., Каплаух І.О., Кікцьо І.В., Кустарова Т.М.,
Мельник В.П., Ніколайко Н.Ю., Полуміскова Л.В., Пренко О.І., Примак Т.С.,
Рідна О.М., Солоненко Н.А., Сук Л.Е., Турукіна Л.В., Фетісова О.А.,
Штаманетян Т.П.

Рецензенти

Кардаш Н.В., доцент кафедри позашкільної освіти Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова, Народний майстер з української вишивки, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, канд. пед. наук, доцент;

Кузан Н.І., канд. пед. наук, доцент кафедри машинознавства та основ технологій Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, заслужений майстер України.

Навчальні програми з позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку: вип. 2 / за ред. Биковського Т.В., Шкури Г.А. – К.: УДЦПО, 2016. – В. 2. – 267 с.

У збірнику представлено програми з художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти декоративно-ужиткового та образотворчого профілів навчання.

Видання розраховано на педагогічних працівників позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів, спеціалістів, які займаються питаннями позашкільної освіти.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВИЙ ПРОФІЛЬ.....	6
Навчальна програма бісероплетіння	6
Навчальна програма бісерного рукоділля	20
Навчальна програма виготовлення виробів із бісеру	30
Навчальна програма виготовлення іграшок	48
Навчальна програма виготовлення іграшок-сувенірів.....	56
Навчальна програма виготовлення української народної іграшки	67
Навчальна програма гільйонування	74
Навчальна програма художньої вишивки.....	89
Навчальна програма писанкарства.....	96
Навчальна програма гончарства	109
Навчальна програма аплікації із соломки.....	120
Навчальна програма конструювання та моделювання одягу	128
Навчальна програма ткацтва	142
Навчальна програма різьблення по дереву.....	152
Навчальна програма флористики та живопису	170
Навчальна програма народної творчості	183
ОБРАЗОТВОРЧИЙ ПРОФІЛЬ	
Навчальна програма основ художнього мистецтва	196
Навчальна програма студії образотворчого мистецтва.....	206
Навчальна програма образотворчого мистецтва	217
Навчальна програма декоративно-образотворчого мистецтва	226
Навчальна програма живопису	244
Навчальна програма прикладної графіки	257

ВСТУП

Формування творчої, ініціативної, національно свідомої особистості вимагає якісного навчально-виховного процесу. Зміст освіти в позашкільних навчальних закладах має відображати справжню історію, мистецтво, культуру, символіку, природу рідного краю, всієї України та забезпечувати можливості постійного духовного самовдосконалення особистості, формування її інтелектуального та культурного потенціалу як найвищої цінності суспільства.

Основною метою художньо-естетичного напрямку позашкільної освіти є розвиток особистості в процесі занять художньою творчістю, формування пізнавальної, практичної, творчої і соціальної компетентностей у дітей та молоді.

У цьому збірнику представлено навчальні програми з художньо-естетичного напрямку: декоративно-ужитковий та образотворчий профілі.

Навчальні програми позашкільної освіти художньо-естетичного напрямку розроблені з урахуванням основних положень Закону України «Про позашкільну освіту», Положення про позашкільний навчальний заклад, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 р. № 433, вимог Порядку надання навчальній літературі, засобам навчання і навчальному обладнанню грифів та свідоцтв Міністерства освіти і науки України, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки від 17.06.2008 р. № 537, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 10.07.2008 р. за № 628/15319.

Ці навчальні програми можуть використовуватися в державних, комунальних, приватних позашкільних навчальних закладах; центрах позашкільної освіти, в позаурочний та позанавчальний час у загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, в тому числі школах соціальної реабілітації, міжшкільних навчально-виробничих комбінатах, професійно-технічних та вищих навчальних закладах I–II рівнів акредитації; гуртках, секціях, клубах, культурно-освітніх, спортивно-оздоровчих, науково-пошукових об'єднаннях на базі загальноосвітніх навчальних закладів, навчально-виробничих комбінатів, професійно-технічних та вищих навчальних закладів I–II рівнів акредитації; клубах та об'єднаннях за місцем проживання незалежно від підпорядкування, типів і форм власності; культурно-освітніх, фізкультурно-оздоровчих, спортивних та інших навчальних закладах, установах; фондах, асоціаціях, діяльність яких пов'язана із функціонуванням позашкільної освіти тощо.

Розроблені програми є орієнтовними. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни до навчальних програм.

За цими програмами можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання та групової роботи, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах, затвердженого наказом Міністерства

освіти і науки від 10.12.2008 р. № 1123.

Збірник програм підготував авторський колектив під редакцією Г.А. Шкури, Т.В. Биковського, а саме:

- Навчальна програма бісероплетіння (М.Д. Головань, В.П. Мельник);
- Навчальна програма бісерного рукоділля (І.В. Кікцьо, В.П. Мельник);
- Навчальна програма виготовлення виробів з бісеру (Т.М. Кустарова, І.О. Василянська, В.П. Мельник);
- Навчальна програма виготовлення іграшок (Т.С. Примак, В.П. Мельник);
- Навчальна програма виготовлення іграшок-сувенірів (І.О. Каплаух, Л.Е. Сук);
- Навчальна програма виготовлення української народної іграшки (О.П. Вовченко, І.О. Василянська, В.П. Мельник);
- Навчальна програма гільйошування (Т.П. Штаманетян, Н.В. Войчук);
- Навчальна програма художньої вишивки (А. М. Дмитрук, В.П. Мельник);
- Навчальна програма писанкарства (Л.В. Турукіна, І.О. Василянська, В.П. Мельник);
- Навчальна програма гончарства (Л.В. Воронова, В.І. Воронов, В.П. Мельник);
- Навчальна програма аплікації із соломки (Л.В. Полуміскова, В.П. Мельник);
- Навчальна програма моделювання та конструювання одягу (Р.М. Каплан, В.П. Мельник);
- Навчальна програма ткацтва (Г.Л. Гром, Н.І. Зубанова);
- Навчальна програма різьблення по дереву (С.А. Андрійчук, В.П. Мельник);
- Навчальна програма флористики та живопису (О.А. Фетісова, Н.Ю. Ніколайко);
- Навчальна програма народної творчості (В.С. Воронкова, В.П. Мельник);
- Навчальна програма основ художнього мистецтва (І.В. Вержбицька, Н.О. Богусевич);
- Навчальна програма образотворчого мистецтва (О.А. Москаленко, С.М. Кравченко, Л.В. Мочалова, Н.Ю. Ніколайко);
- Навчальна програма студії образотворчого мистецтва (А.О. Филипенко, І.О. Василянська, В.П. Мельник);
- Навчальна програма образотворчого мистецтва (Н.І. Гуменюк, Н.І. Зубанова);
- Навчальна програма декоративно-образотворчого мистецтва (О.Ю. Кононенко, Л.О. Мілованова, Н.В. Войчук);
- Навчальна програма живопису (Т.В. Воробей, Н.В. Войчук);
- Навчальна програма прикладної графіки (Г.В. Бурдакова, Н.В. Войчук).

ДЕКОРАТИВНО-УЖИТКОВИЙ ПРОФІЛЬ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА БІСЕРОПЛЕТІННЯ

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

У сучасних умовах бісероплетіння є надзвичайно популярним видом декоративно-ужиткового мистецтва, який активно відроджується і розвивається. Заняття бісероплетінням є не тільки бажаним, але корисним і важливим у всебічному розвитку дітей.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування бісероплетіння.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – основні поняття та знання, які стосуються бісероплетіння;

практична – оволодіння уміннями та навичками виготовлення виробів з бісеру у вивчених техніках;

творча – розвиток творчих здібностей, просторової уяви та фантазії, формування естетичних смаків вихованців;

соціальна – виховання дбайливого і шанобливого ставлення до народних традицій, популяризація бісероплетіння.

Навчальна програма з бісероплетіння художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю позашкільної освіти розрахована на дітей віком від 7 років.

Програмою передбачено навчання дітей у групах початкового, основного та вищого рівнів. На опрацювання матеріалу відводиться така кількість годин:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Зміст програми інтегрує знання гуртківців з історії, народознавства, креслення, трудового навчання, образотворчого мистецтва.

Основним матеріалом для гурткової роботи є бісер та його різновиди. Залежно від рівня підготовки та року навчання ще можуть використовуватися лелітки, кабощони з натурального та штучного каміння тощо.

Вивчаючи ази бісероплетіння, опановуючи різні техніки та прийоми роботи, вихованці вчаться визначати якість бісеру, правильно підбирати його розміри відповідно до техніки виготовлення та призначення майбутнього виробу. Необхідно пам'ятати, що від якості матеріалу залежатиме естетичний вигляд робіт гуртківців, а доброякісна, акуратна робота є великим стимулом у досягненні вершин творчості. На заняттях особливу увагу слід приділяти вивченню й дотриманню правил техніки безпеки, правильному поводженню з ріжучим інструментом та голками.

У гуртку вихованці оволодівають різноманітними техніками бісероплетіння: нанизуванням, плетінням, наклеюванням, декоруванням, обвиванням, викладкою, вишивкою та ткацтвом, вивчають основні закони композиції та кольорознавства, історію бісероплетіння й новітні тенденції у виготовленні сучасних прикрас.

Програма початкового рівня розрахована на однорічне навчання, під час якого діти мають засвоїти ази мистецтва бісероплетіння. Навчання доцільно розпочинати з найпростіших технік бісероплетіння: паралельного плетіння, а також плетіння петельками та дугами; навчання низання бісером з найпростіших силянок: хрестиком, ліхтариком, решітками. Техніки виконання поступово ускладнюються. Початковий рівень передбачає навчання гуртківців користуванню схемами для бісероплетіння; вони опановують самостійну розробку схем і використання їх на практиці.

Програма основного рівня передбачає поглиблене вивчення теоретичних основ і послідовне опанування вихованцями різноманітних технік бісероплетіння. Вона націлена на формування вмінь і навичок, реалізацію творчої діяльності через виконання робіт, художньо-естетичне пізнання світу, індивідуальний підхід до роботи, сприйняття прекрасного в художньому образі та народному ремеслі.

Програма основного рівня розрахована на 2 роки навчання, що дає дітям змогу набути майстерності у виготовленні виробів із бісеру. Ця програма складена для гуртківців, які пройшли початковий рівень навчання за відповідною програмою, а також для дітей середнього шкільного віку, які самостійно займалися бісерним рукоділлям і хочуть вдосконалити свої навички та навчитися новим технікам. Програмою першого року навчання передбачено вивчення таких технік: дугове плетіння бісером, кругове об'ємне плетіння, декоративна вишивка бісером, мозаїка, обмотка бісером. На другому році навчання діти вивчають вишивання бісером (іконовишивання), наклеювання, косе мозаїчне бісероплетіння, стародавнє силяння, ткацтво, об'ємне бісероплетіння.

Вдалим поєднанням кольорів, стилів, технік і бездоганим професійним виконанням звичайну річ можна перетворити на витвір мистецтва. Тому завданням педагога є не тільки передати уміння та навички бісероплетіння, але й навчити гуртківців розуміти красу, зміст, естетичну насолоду довершеності й досконалості мистецького твору.

Основним джерелом навчального матеріалу є твори народного мистецтва: стародавні вишивки бісером, давні колоритні українські жіночі та чоловічі прикраси (гердани, силянки, кризи, комірці, крученики тощо).

Метою основного рівня програми є не лише реалізація навчального плану, але й відродження та вдосконалення технік бісероплетіння.

Програма вищого рівня навчання дає можливість якнайкраще розвинути художні здібності та творче мислення дітей і задовольнити їхню потребу в самореалізації, підвищити зацікавленість декоративним мистецтвом і покращити трудові навички. Вона розрахована на гуртківців, які мають бажання продовжити навчання в гуртку з подальшою професійно-

мистецькою орієнтацією.

Програмою вищого рівня передбачено вивчення основ художньої викладки бісером та основ композиції, вишивки по вільному контуру та вишивки бісером рушників, декорування бісером писанок, фантазійне бісероплетіння. Із гуртківцями, які навчаються за програмою вищого рівня навчання, доцільно проводити індивідуальні заняття, щоб вдосконалити їхню майстерність. У навчальному процесі особливу увагу спрямовують на формування культурного й естетичного світогляду вихованців, вивчення народних звичаїв та обрядів, виховання шанобливого ставлення до духовних надбань українського народу та його мистецьких цінностей.

Для розширення світогляду вихованців проводяться екскурсії в музеї, на виставки творів народного мистецтва, зустрічі з майстрами бісероплетіння, а також дитячі ранки, родинні свята, пізнавально-ігрові програми, конкурси тощо.

Протягом кожного навчального року з дітьми проводяться бесіди з історії України, українського декоративно-ужиткового мистецтва і, зокрема, бісероплетіння, бесіди про культуру й традиції наших предків, перспективи розвитку сучасного декоративно-ужиткового мистецтва.

За даною програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організовуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	–	2
2.	Історія виникнення бісероплетіння	6	–	6
3.	Основи бісероплетіння	4	4	8
4.	Паралельне плетіння	6	12	18
5.	Плетіння петельками	4	6	10
6.	Плетіння дугами	6	10	16
7.	Основи композиції	4	6	10
8.	Найпростіші силянки	4	12	16
9.	Сувеніри з бісеру	6	6	12
10.	Прикраси з бісеру	6	8	14
11.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	30	30
12.	Підсумок	2	–	2
	Разом	50	94	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Історія виникнення бісероплетіння (6 год.)

Походження бісеру, його виробництво та застосування. Класифікація виробів з бісеру, види бісерних прикрас, які будуть виготовлятися протягом першого року навчання, тощо.

3. Основи бісероплетіння (8 год.)

Техніки низання бісером. Особливості плетіння на твердій основі (на дроті).

Практична частина. Навчальні вправи.

4. Паралельне плетіння (18 год.)

Особливості паралельного плетіння бісером. Схематичні особливості паралельного плетіння. Виховна година: «Звичаї – неписані закони».

Практична частина. Замальовки схем для паралельного плетіння. Поєднання кольорів при створенні схем. Виконання пелюсток квітів технікою паралельного плетіння. Виконання листочків, з'єднання квітки, обмотка стебла. Особливості паралельного плетіння виробів на жилці. Виконання іграшок: мишки, крокодильчика, павучка тощо. Фантазійне плетіння індивідуальних іграшок.

5. Плетіння петельками (10 год.)

Особливості плетіння петельками. Особливості виготовлення мініатюрних дерев з бісеру.

Практична частина. Виготовлення гілочок. Оформлення крони. Викінчення деревця (ялинки тощо) з бісеру. Оформлення виробу.

6. Плетіння дугами (16 год.)

Особливості плетіння дугами. Виховна година до дня Стрітєння «Стрітенська свіча».

Практична частина. Виконання дуговим плетінням квітів (нарцис, тюльпан, пролісок, примула тощо).

7. Основи композиції (10 год.)

Основи композиції. Композиційний центр. Компонування на площині. Виховна година: «Тарас Шевченко – поет і художник».

Практична частина. Створення букетів із виплетених квітів. Оформлення картин із бісеру.

8. Найпростіші силянки (16 год.)

Технологія виготовлення силянок. Особливості бісероплетіння голкою.

Практична частина. Кольорове вирішення силянок. Виготовлення силянок: хрестик, ліхтарик. Оформлення, пришивання застібки.

9. Сувеніри з бісеру (12 год.)

Писанка – Великодній сувенір. Призначення сувенірів. Особливості виконання ажурної сіточки. Виховна година: «Великий піст», «Страстний тиждень».

Практична частина. Виконання сіточки: ромбик, ліхтарик. Виконання ажурної сіточки для виготовлення писанки з бісеру. Викінчення сіточки на дерев'яній заготовці писанки. Викінчення писанки.

10. Прикраси з бісеру (14 год.)

Способи виконання сучасних прикрас. Різноманітне поєднання бісеру та намиста у сучасних прикрасах. Виховна година до Дня матері.

Практична частина. Виготовлення святкової прикраси. Використання та збереження прикрас із бісеру.

11. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (30 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

12. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	–	2
2.	Особливості видів бісероплетіння	6	10	16
3.	Кругове плетіння	4	10	14
4.	Композиція	6	10	16
5.	Вишивка бісером як вид декору	8	10	18
6.	Мозаїка	6	12	18
7.	Сучасні бісерні прикраси	4	12	16
8.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	42	42
9.	Підсумок	2	–	2
	Разом	38	106	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Особливості видів бісероплетіння (16 год.)

Дугове плетіння. Пластика і форма дугового бісероплетіння. Особливості багатопелюсткового з'єднання квітів (троянди, жоржини тощо). Мова та символіка квітів. Виховна година: «Земля – наш спільний дім» (про збереження та шанобливе ставлення до природи й довкілля).

Практична частина. Виготовлення фрагментів і деталей квіткових композицій дуговим плетінням. Заняття на природі. Замальовування природних форм квітів. Розробка схем для виготовлення квітів (троянд, жоржин тощо) з бісеру. Виготовлення пелюсток для квітів. Виготовлення листя та бутонів для квітів. З'єднання листя та бутонів з гілочкою. Обмотка квіткових гілочок.

3. Кругове плетіння (14 год.)

Методи бісероплетіння для виготовлення об'ємних форм. Кругове плетіння. Особливості виготовлення гілки винограду. Особливості виготовлення об'ємних форм фруктів та овочів. Вимоги до якості виконання виробів об'ємних форм. Виховна година «Дорога до милосердя».

Практична частина. Виготовлення виноградини технікою кругового бісероплетіння. З'єднання виноградного грона. Виготовлення листя та лози. Оформлення гілки винограду. Виготовлення яблука, груші, помідора, огірка тощо. Виготовлення листочків і стебел.

4. Композиція (16 год.)

Об'єм і простір у композиції при створенні натюрморту.

Практична частина. Створення композиції із виготовлених предметів. Оформлення квіткових композицій. Компонування натюрмортів із фруктами.

5. Вишивка бісером як вид декору (18 год.)

Декоративна вишивка бісером. Орнаменти давніх вишивок. Особливості поєднання бісеру різного виду та розміру в декоруванні предметів ужитку. Особливості вишивки декоративної сумочки. Традиції та сучасність декорування бісером.

Практична частина. Викрійка основних складових та пошиття сумочки. Індивідуальне вирішення композиції декорування сумочки. Перенесення малюнку на тканину за допомогою кальки. Вишивання сумочки. Виконання основних елементів орнаменту. Декорування сумочки. Правила догляду за виробами, вишитими бісером.

6. Мозаїка (18 год.)

Схематичні особливості мозаїки. Виховна година «Великий день в історії людства» (про важливість Великоднього свята). Символіка та орнаментика українських писанок.

Практична частина. Виконання квітів у техніці мозаїчного плетіння: ромашка, веселка, хвилька, серденько тощо. Замальовки схем мозаїчних геометричних орнаментів. Плетіння писанки технікою мозаїки. Викінчення мозаїки на дерев'яній заготовці писанки. Виплітання верхівок та викінчення писанки технікою мозаїки.

7. Сучасні бісерні прикраси (16 год.)

Традиційні й сучасні бісерні прикраси. Техніка обвивання. Техніка мозаїчного полотна. Особливості застосування мозаїки при виготовленні прикрас.

Практична частина. Виготовлення шийної прикраси за допомогою техніки обвивання. Виконання прикраси «Корали» за допомогою мозаїчного полотна. Бісерна сіточка та її застосування. Виготовлення нагрудної прикраси «Міні-гаманець» і чохла для мобільного телефону технікою «бісерна сіточка». Виготовлення бахроми до гаманця з бісеру. Виготовлення ланцюжка й застібки для прикраси.

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (42 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

9. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	–	2
2.	Особливості видів бісероплетіння	4	10	14
3.	Композиція	4	8	12
4.	Вишивка бісером	6	16	22
5.	Народні бісерні прикраси	4	12	16
6.	Ткацтво бісером	4	8	12
7.	Сувеніри з бісеру	4	10	14
8.	Об'ємні бісерні прикраси	4	10	14
9.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	34	34
10.	Підсумок	2	–	2

	Разом	32	112	144
--	-------	----	-----	-----

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Особливості видів бісероплетіння (14 год.)

Косе бісероплетіння. Особливості плетіння жилкою. Особливості з'єднання квітки.

Практична частина. Виконання пелюсток квітів технікою косого плетіння. Виконання листя. Обмотка стебла.

3. Композиція (12 год.)

Стилізація природних елементів. Стилізація та індивідуальне створення композиції. Колір у композиції. Об'єднання елементів композиції. Особливості викінчення та оформлення композиції виготовлених із бісеру квітів, дерев, сувенірів.

Практична частина. Виконання композиції з квітів, дерева та інших виробів за задумом вихованців.

4. Вишивка бісером (22 год.)

Походження та призначення ікони. Особливості вишивання ікон бісером. Особливості підбору кольорів при вишиванні ікони. Орнаментальне вишивання ікони. Особливості виконання дрібних деталей.

Практична частина. Індивідуальний вибір ікони для вишивання. Підбір матеріалів та кольорів для обраної ікони. Перенесення образу на основу. Вишивання ікони бісером. Виконання фрагментів орнаменту одягу в іконі. Фонове вирішення в іконі. Вишивання контурів. Вишивка сяйва й корони. Оформлення виробу і збереження вишитих ікон.

5. Народні бісерні прикраси (16 год.)

Українські бісерні прикраси: «Чарівні візерунки давнини». Класифікація народних прикрас з бісеру. Техніки виготовлення народних прикрас. Силяння решіткою. Орнаментика й колорит прикрас. Регіональні особливості прикрас.

Практична частина. Замальовки ескізів народних прикрас. Виконання силянки. Виготовлення застібки для прикрас.

6. Ткацтво бісером (12 год.)

Технологічні особливості ткання бісером. Інструменти та обладнання для виготовлення тканих прикрас. Призначення тканих верстатів. Схематичні особливості тканих виробів.

Практична частина. Створення схеми власного імені. Ткання прикраси «Іменний браслет». З'єднання частин тканого виробу.

7. Сувеніри з бісеру (14 год.)

Писанка як сувенір до Великодня. Технологія клеєння бісеру. Ткані писанки. Особливості виготовлення силяних ажурних писанок.

Практична частина. Виконання клеєної писанки бісером на дерев'яній заготовці. Виконання ажурної писанки. Виплетіння верхівок. Виготовлення тканої писанки.

8. Об'ємні бісерні прикраси (14 год.)

Особливості виконання об'ємних прикрас. Виконання круглої плетінки. Виконання квадратної плетінки. Кольорове вирішення та різнотипне поєднання бісеру в об'ємному плетінні.

Практична частина. Виготовлення браслета технікою квадратного плетіння. Виготовлення застібки. Виготовлення прикраси «Спіраль» технікою кругового плетення.

9. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (34 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

10. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший та наступні роки навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Основи художньої викладки бісером	6	12	18
3.	Основи композиції	3	9	12
4.	Художня вишивка	3	29	32
5.	Вишивка по вільному контуру	6	9	15
6.	Вишивка рушників бісером	3	12	15
7.	Декорування писанок	3	18	21
8.	Фантазійне бісероплетіння	6	18	24
9.	Індивідуальна робота	–	39	39
10.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	34	34
11.	Підсумок	3	–	3
	Разом	36	180	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Основи художньої викладки бісером (18 год.)

Художня викладка бісерної мозаїки. Інструменти та матеріали.

Практична частина. Розробка схем за допомогою комп'ютерної програми «Вишивка». Схематичне копіювання фотографії І.Я. Франка та бісерний підбір колірної гами для виконання художньої викладки. Виготовлення портрета «І.Я. Франко» технікою художньої викладки бісером. Оформлення портрета.

3. Основи композиції (12 год.)

Абстракція в композиції. Замальовки абстрактних композицій.

Практична частина. Індивідуальна розробка композиції на теми: «Пори року», «Зимові свята» тощо. Вирішення композиції у кольорі для подальшого виконання її бісером.

4. Художня вишивка бісером (32 год.)

Вишивка бісером. Типи тканин для вишивання.

Практична частина. Вишивка бісером малих і великих літер алфавіту. Підбір тканини, обметування та підготовка до виконання комплексної роботи. Вишивання панно (за задумом вихованців). Оформлення.

5. Вишивка бісером по вільному контуру (15 год.)

Особливості вишивання бісером по вільному контуру та її переваги. Способи пришивання бісеру.

Практична частина. Виконання технік «стовпчик» і «петельки». Підготовка матеріалів (натягування тканини на основу – підрамник, п'яльця, підбір бісеру) для вишивання по вільному контуру створених абстрактних композицій. Перенесення через кальку на тканину рисунків власних композицій за індивідуальними темами. Виконання індивідуальних практичних робіт, вишивка композицій бісером. Декорування вишивки камінцями, лелітками та іншими матеріалами. Оформлення готової роботи.

6. Вишивання рушників бісером (15 год.)

Рушник – ужиткова та ритуальна прикраса. Типи й призначення рушників. Традиційні та сучасні рушники. Виховна година «В очікуванні Великодня» про особливості християнського постування. Пасхальний рушник, його орнаментальні та сюжетні особливості.

Практична частина. Підбір орнаменту для виконання пасхального

рушничка методом вишивки бісером на полотні. виготовлення викрійки, обметування країв полотна. Виконання рушничка технікою художньої вишивки. Вишивання центральної сюжетної частини пасхального рушничка. Викінчення країв рушничка, виготовлення бісерних торочок.

7. Декорування писанок (21 год.)

Тематичні писанки. Тенденції у виготовленні українських писанок.

Практична частина. виготовлення сюжетної писанки «Герб України». Підготовка заготовки (обтягування полотном) для виготовлення писанки. Вишивка герба бісером за хрестиковою схемою, вишивка фону. Обробка шва бісером.

8. Фантазійне бісероплетіння (24 год.)

Особливості виготовлення сучасних бісерних прикрас в етнографічному стилі. Пояси та способи їх виготовлення з бісеру.

Практична частина. виготовлення сучасного пояса на основі схем народних силянок. Вибір узору, підбір матеріалів. Виконання бісером пояса в етно-стилі. Виконання основних складових пояса. Завершення виготовлення пояса, виготовлення зав'язок.

9. Індивідуальна робота (39 год.)

Визначення пріоритетів індивідуальної роботи. Робота з обдарованими дітьми та підлітками. Консультаційні індивідуальні заняття. Індивідуальне композиційне вирішення робіт. виготовлення індивідуальних творчих робіт учнів за їх власним задумом. Втілення інноваційних задумів при виготовленні творчих композицій. виготовлення та оформлення конкурсних робіт. Пошукова краєзнавча робота з мистецтва бісероплетіння.

10. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (34 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

11. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- походження бісеру, його виробництво та застосування;
- техніку низання бісеру;
- орнаменти давніх вишивок;
- особливості видів плетіння бісером;
- основи композиції;
- технологію виготовлення силянок;

- способи виконання прикрас із бісеру;
- методи бісероплетіння для об'ємних форм;
- особливості в декоруванні бісером предметів ужитку;
- визначення об'єму й простору в композиції;
- правила вишивання, добору матеріалів та інструментів для вишивання ікони;
- способи виготовлення народних прикрас та сувенірів;
- прийоми художньої викладки бісерної мозаїки;
- технологію та прийоми художньої вишивки бісером;
- види традиційних і сучасних рушників.

Вихованці мають уміти:

- на практиці застосовувати техніки низання бісером;
- створювати схеми для плетіння;
- виконувати плетіння бісером;
- робити прикраси із бісеру;
- оформлювати картини із бісеру;
- виготовляти силянки;
- створювати композиції з виготовлених предметів;
- виготовляти фрагменти і деталі квіткових композицій;
- виконувати вироби у техніці мозаїчного плетіння;
- створювати сучасні бісерні прикраси;
- вишивати ікону бісером;
- вміти натягувати нитки основи на ткацький верстат та використовувати різноманітні орнаменти вишивки для виготовлення тканих герданів;
- виконувати об'ємні прикраси;
- виготовляти вироби технікою квадратного й кругового плетіння;
- вишивати по вільному контуру;
- вишивати рушники бісером;
- виготовляти сюжетні писанки;
- декорувати писанки;
- виготовляти сучасні бісерні прикраси в етнографічному стилі.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1	Бісер різного розміру	400 г
2	Набір стеклярусу	200 г
3	Набір ниток № 80–100	10 шт.
4	Набір капронових ниток № 80	10 шт.
5	Моток леса	10 шт.
6	Калька під олівець	2 рул.

7	Клей ПВА	10 шт.
<i>Верстати</i>		
1	Верстат для ткацтва бісером настільний (100 мм х 500 мм)	20 шт.
<i>Пристосування</i>		
1	Набір рамок	20 шт.
<i>Інструменти</i>		
1	Голка для бісеру	40 шт.
2	Голка звичайна	20 шт.
3	Наперсток	20 шт.
4	Ножиці побутові	20 шт.
5	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.
6	Лекало	20 шт.
7	Пензлик	20 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1	Види плетіння	1 компл.
2	Вишивка бісером	1 компл.
3	Плетіння бісером	1 компл.
4	Правила техніки безпеки	1 компл.
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>		
1	Схеми плетіння виробів із бісеру	20 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А.Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є.Станкевич. – Л.: Світ, 1993. – 272 с.
2. Аполозова Л. М. Бижутерія / Л.М. Аполозова. – М.: Культура и традиции, 2001. – 144 с.
3. Артамонова Е. В. Украшения и сувениры из бисера / Е.В.Артамонова. – М.: Эксмо–Пресс, 1999. – 192 с.
4. Будзан А. Ф. Художні вироби з бісеру: нар. творчість та етнографія / А.Ф. Будзан. – К., 1986. – 83 с.
5. Воропай Олекса. Звичай нашого народу : етногр. нарис / О. Воропай. – К.: Оберіг, 1991. – 456 с.
6. Гура Л.П. Прикрась свій дім / Л.П.Гура, Л.Є.Жоголь, Н.М.Ісупова. – Л.: Техніка, 1990. – 338 с.
7. Данченко О. С. Народні майстри / О.С.Данченко. – К.: Рад. шк., 1982. – 128 с.
8. Здоровега Н.І. Краса народного вбрання / Здоровега Н.І., Матейко К.І. // Нар. творчість та етнографія. – 1970. – № 1. – С. 30–39.
9. Золотова М. Г. Подарки (бісер) / М.Г. Золотова. – М. : АСТ–ПРЕС, 1999. – 32 с.
10. Кемпбелл Х. В. Шьем бисером / Х.В. Кемпбелл, П. Уоттс Памелла. – М.: Ниола 21 век, 2003. – 128 с.
11. Курочкін О.В. Новорічні свята українців / О. В. Курочкін. – К.: Традиції і

сучасність, 1978.

12. Литвинець Е.М. Чарівні візерунки / Енгеліса Микитівна Литвинець. – К.: Рад. шк., 1985. – 49 с.
13. Ляукина М. Бисер. Приемы. Техника. Изделия / Марина Ляукина. – М.: АСТ–ПРЕСС, 2001. – 288 с.
14. Нариси з історії українського декоративно-прикладного мистецтва ред. Я.П. Запаско. – Л.: Львів. ун-т, 1961.
15. Народні художні промисли УРСР: довідник / Ред. Р.В. Захарчук-Чугай. – К. «Наук. думка», 1986. – 128 с.
16. Нельговський Ю.П. Українське мистецтво (від найдавніших часів до початку ХХ століття) / Ю.П. Нельговський, Д.В. Степовик, Л.Г. Членова. – К.: Рад. шк., 1976. – 134 с.
17. Основы декоративного искусства в школе / ред. Б.В. Нешумова, Е.Д. Щедрина. – М.: Просвещение, 1981. – 175 с.
18. Газарян С. С. Прекрасное – своими руками [очерки]: ред. художественные ремесла / С.С. Газарян. – М.: Дет.я литература, 1986. – 155 с.
19. Сахро М. П. Прикраси з бісеру: Гуцульщина : істор.–етногр. дослідж. / М.П. Сахро. – К.: Наук. думка, 1987.
20. Свид С. П. Художні техніки / С. П. Свид, І. В. Проців. – К., 1977.
21. Селівачов М.Р. Народне мистецтво й сучасність / М.Р. Селівачов. – К., 1980.
22. Соломченко О.Г. Сучасні художні промисли Прикарпаття / О.Г. Соломченко. – К. : Знання, 1979.
23. Тищенко О.Р. Декоративно-прикладне мистецтво східних слов'ян і давньоруської народності : іст. до н.е. – середина ХІІІ ст. н.е. / О.Р. Тищенко. – К.: Вища шк., 1983. – 108 с.
24. Художні промисли: теорія і практика / відп. ред. О. К.Федорук. – К., 1985.
25. Чиотти Д. Бисер / Д.Чиотти. – М. : Ниола 21 век, 2003. – 160 с.
26. Шуль Я.М. Орієнтовні прогр. для гуртків позашк. навч. закл., загальноосвіт. шкіл: прогр. гуртка / Я.М. Шуль. – Т.: Астон, 2003. – 81 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА БІСЕРНОГО РУКОДІЛЛЯ

Початковий та основний рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Бісерне рукоділля – це один із найдавніших видів декоративно-ужиткового мистецтва. Національно-культурне відродження України передбачає зростання ролі народознавства в навчально-виховному процесі, відродження народних традицій, ознайомлення учнів із надбаннями нашої культури, оволодінням ними різними видами народних ремесел.

Навчальна програма бісерного рукоділля художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю розрахована на дітей віком від 7 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування бісерного рукоділля.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються бісерного рукоділля як одного з видів народної творчості;

практична – оволодіння уміннями та навичками виготовлення різноманітних виробів з бісеру;

творча – розвиток уяви, фантазії, творчого підходу до оформлення предметного оточення, оригінальності художнього мислення;

соціальна – виховання дбайливого і шанобливого ставлення до народних традицій, формування національної свідомості та естетичного смаку, популяризація бісероплетіння.

Програма передбачає навчання дітей у групах початкового та основного рівнів:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Програма інтегрує знання гуртківців з історії, народознавства, креслення, образотворчого мистецтва.

Програмою передбачено теоретичні й практичні заняття. Форми проведення занять різноманітні: лекції, екскурсії, комбіновані заняття, творчі зустрічі, виставки. Для самостійного вивчення теоретичного матеріалу використовуються домашні творчі завдання

На початковому рівні вихованці знайомляться з основами бісерного рукоділля – одним із видів декоративно-ужиткового мистецтва, історією його виникнення та розвитку, поширенням на території України, з відомими майстрами тощо.

Програмою основного рівня передбачено заняття з виготовлення прикрас із бісеру, силяння дротиною та жилкою. Головним її напрямом є вивчення і дотримання свят календарно-обрядового циклу, що допомагає краще ознайомитися з народними традиціями України і кожного конкретного регіону, вивчити їхні особливості й символічно передати у своїй роботі.

Змістом програми передбачено вивчення основних технік бісерного рукоділля, закони композиції та правила поєднання кольорів, використовуються різноманітні вправи для розвитку творчої уяви та образного мислення.

На заняттях гуртка використовуються наочні посібники, інструкційні картки, вироби з бісеру. Кожне заняття носить навчально-виховний характер: освітній (оволодіння знаннями, вміннями, навичками), розвивальний (розвиток інтелектуальних та емоційно-вольових рис) і виховний (формування моральності й естетичної культури). Під час занять педагог має дотримуватися дидактичних принципів.

Під час навчання діти відвідують виставки, музеї, художні салони, зустрічаються з народними майстрами та займаються дослідницькою діяльністю. Дітям пропонується самостійно оцінювати свою роботу.

За цією програмою можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	–	2
2.	Історія бісерного рукоділля	4	–	4
3.	Основи нанизування	2	–	2
4.	Ланцюжки та намисто	2	10	12
5.	Ажурні оздоби	2	10	12
6.	Мозаїчні вироби. Метелики	2	28	30
7.	Об'ємні плетінки	2	16	18
8.	Силяння двома голками	2	8	10
9.	Паралельне плетіння	2	18	20
10.	Історія розвитку писанки. Писанки з квітковими мотивами	2	18	20
11.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
12.	Підсумок	2	–	2
	Разом	24	120	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Історія виникнення бісерного рукоділля (4 год.)

Історія виникнення бісеру. Різновиди бісеру. Виробництво та застосування бісеру.

Практична частина. Відвідування краєзнавчих, природничих й історичних музеїв, виставок, художніх салонів.

3. Основи нанизування (2 год.)

Техніки виготовлення прикрас із бісеру. Основні інструменти й матеріали. Підготовка зразків для виготовлення прикрас.

4. Ланцюжки та намисто (12 год.)

Виготовлення прикрас однією голкою. Основні елементи в бісерному рукоділлі: «пупчики», «кривульки», «квіточки», «кільця», «ромбики».

Практична частина. Виготовлення простих ланцюжків, намиста, пояса.

5. Ажурні оздоби (16 год.)

Ажурний ланцюжок «драбинка», «вісімка», «зубчики». Технологія виготовлення ажурного ланцюжка. Ажурний комірець «ромб», «ліхтарик», комірець «зубок». Техніка їх виготовлення.

Практична частина. Виготовлення різних ажурних оздоб. Зустрічі з народними майстрами, відвідування музеїв, виставок, художніх салонів.

6. Мозаїчні вироби. Метелики (30 год.)

Особливості виготовлення прикрас технікою мозаїки. Виготовлення прикрас однією та двома голками. Виготовлення метеликів-прикрас за технікою мозаїчного плетіння. Вибір кольорової гами.

Практична частина. Виготовлення браслетів із орнаментом і написом, комірець, картинок; різнокольорових метеликів-прикрас.

7. Об'ємні плетінки (18 год.)

Техніка виготовлення плетінок. Способи силяння кругового шнура. Поєднання різних видів бісеру (рубки, стеклярус) у виробі.

Практична частина. Силяння кругового шнура. Виготовлення свічки. Виготовлення виробу з використанням різних видів бісеру (рубка, стеклярус).

8. Силяння двома голками (10 год.)

Техніка силяння бісерин двома голками.

Практична частина. Виготовлення силянок із двох рядів. Довершення

композиції виробу шляхом силяння другого ряду. Зустрічі з народними майстрами.

9. Паралельне плетіння (20 год.)

Технології паралельного плетіння. Підбір кольорової гами.

Практична частина. Виготовлення квітів: проліска, соняшника, ромашки, маку, волошки. Оформлення квітів у букет. Виготовлення Великодніх композицій. Виготовлення листівок. Силяння листочків з рубки.

10. Історія розвитку писанки. Писанки з квітковими мотивами (20 год.)

Писанка та її особливості. Мотиви писанок. Оздоблення писанок бісером. Підбір кольорової гами.

Практична частина. Виготовлення писанок. Силяння верхньої та нижньої частин яйця.

11. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих й історичних музеїв.

12. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Орнаментика та колористика прикрас. Композиція	6	–	6
3.	Орнаменти гуцульських прикрас	3	30	33
4.	Кругове плетіння	3	27	30
5.	Плетіння сітки. Вишивка бісером по сітці	3	18	21
6.	Косе плетіння	3	24	27
7.	Писанки з геометричним орнаментом	3	27	30
8.	Французька техніка нанизування	3	18	21
9.	Вишивка бісером	3	27	30
10.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	12	12
11.	Підсумок	3	–	3

	Разом	33	183	216
--	-------	----	-----	-----

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Орнаментика та колористика прикрас. Композиція (6 год.)

Види орнаментів. Геометричний орнамент. Найпоширеніша фігура орнаменту «ромб» та його варіації. Складання орнаментів.

Основні та похідні кольори. Гармонія й колорит. Основні принципи композиції. Мімікрія, символізм, стилізація, структуралізм, функціоналізм.

3. Орнаменти гуцульських прикрас (33 год.)

Орнаментика та колорит гуцульських виробів з бісеру в традиційному гуцульському одязі та побутових предметах.

Практична частина. Робота за схемами гуцульських орнаментів. Виготовлення гуцульських прикрас.

4. Кругове плетіння (30 год.)

Особливості кругового плетіння бісером. Кругове плетіння в серветках, сумках, гаманцях, шкатулках.

Практична частина. Виготовлення серветок, сумок, гаманців, шкатулок.

5. Плетіння сітки. Вишивка бісером по сітці (21 год.)

Вишивка або додаткове нанизування. Особливості плетіння браслета. Вишивка бісером по сітці.

Практична частина. Використання жилки в роботі з бісером. Плетіння сітки за допомогою двох кінців жилки та вишивка по ній бісером.

6. Косе плетіння (27 год.)

Техніка косоного плетіння голкою або жилкою. Силяння бісером та рубкою. Виготовлення квітів за технікою косоного плетіння.

Практична частина. Виготовлення квітів і листочків з бісеру за технікою косоного плетіння. Складання квіткових композицій.

7. Писанки з геометричним орнаментом (30 год.)

Цикл українських народних весняних обрядів та свят. Вивчення мотивів писанок. Спільні мотиви для бісерного рукоділля і розпису писанок традиційними методами. Підбір кольорової гами. Особливості колориту писанок різних регіонів України. Орнаментування верхньої та нижньої частин яйця.

Практична частина. виготовлення писанок із використанням рубки та бісеру. Створення великодніх композицій із писанок та інших виробів з бісеру.

8. Французька техніка нанизування (21 год.)

Особливості нанизування бісеру за французькою технікою. Оформлення квіткових композицій у рамки.

Практична частина. виготовлення прикрас за французькою технікою нанизування бісеру.

9. Вишивка бісером (30 год.)

Вишивка в бісерному рукоділлі. Вишивання художніх мініатюр. Підбір кольорової гами. Дотримання композиційних законів при виготовленні художніх мініатюр. Робота зі схемами вишивок. Складання візерунків. Вишивка по прямій лінії.

Практична частина. Вишивання художніх мініатюр за схемами.

10. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

11. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Бісер у народному одязі	3	24	27
3.	Сувеніри з бісеру	3	18	21
4.	Писанки із сюжетними композиціями	3	24	27
5.	Складання схем та орнаментів	3	12	15
6.	Ткані вироби	2	24	27
7.	Вишивка бісером у жіночому одязі	3	12	15
8.	Вишивка ікон	3	36	39
9.	Вироби декоративно-ужиткового мистецтва з бісером та іншими матеріалами	3	15	18
10.	Творча робота	–	9	9
11.	Екскурсії, конкурси, свята,	–	12	12

	виставки			
12.	Підсумок	3	–	3
	Разом	30	186	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

Народне мистецтво – невід’ємна складова частина матеріальної й духовної культури молодого покоління.

2. Бісер у народному одязі (27 год.)

Народний одяг різних регіонів України. Прикрашення народного одягу бісером. Кольорова гама одягу українців.

Практична частина. Прикрашення одягу бісером.

3. Сувеніри з бісеру (21 год.)

Вибір малюнка. Підбір кольорової гами. Ткання бісером. Обладнання для ткання бісером. Натягування ниток основи.

Практична частина. Виготовлення браслетів, силянок, герданів і картинок за технікою ткання.

4. Писанки із сюжетними композиціями (27 год.)

Використання бісеру в техніці поперечного ткання. Вибір малюнка з сюжетною композицією для писанки. Підбір кольорової гами. Орнаментування верхньої та нижньої частини яйця.

Практична частина. Виготовлення писанок різними техніками бісерного рукоділля.

5. Складання схем та орнаментів (15 год.)

Варіанти схем та орнаментів. Види орнаментів.

Практична частина. Використання геометричних схем для складання різноманітних орнаментів.

6. Ткані вироби (27 год.)

Верстат з нитковою основою. Суцільний тканий гердан, з’єднаний з медальйоном і оздоблений торочками з бісеру.

Практична частина. Виготовлення тканих ланцюжків, краваток, герданів тощо з використанням різних орнаментів.

7. Вишивка бісером у жіночому одязі (15 год.)

Особливості жіночого одягу. Вишивка стеклярусом. Сучасний одяг, вишитий бісером.

Практична частина. Виготовлення аксесуарів жіночого одягу та оздоблення їх бісером.

8. Вишивка ікон (39 год.)

Історія виникнення ікони. Іконографія Київської Русі. Естетична та художня цінність ікон. Виготовлення ікон. Правильний нахил вишивки. Підбір кольорової гами. Оформлення вишитої ікони. Виготовлення німба.

Практична частина. Виготовлення ікони та оздоблення її бісером.

9. Вироби декоративно-ужиткового мистецтва з бісером та іншими матеріалами (18 год.)

Поєднання бісеру з іншими матеріалами при оздобленні виробів декоративно-ужиткового мистецтва. Створення композицій із використанням різних матеріалів.

Практична частина. Виготовлення виробів із використанням різних матеріалів. Обмотування шнуром пляшки, склянки, вази тощо. Виготовлення дзвоників та оформлення їх стрічкою, бісером, камінцями.

10. Творча робота (9 год.)

Вимоги до створення різних композицій.

Практична частина. Виготовлення різноманітних виробів із бісеру за задумом вихованців.

11. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

12. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- історію виникнення та поширення бісерного рукоділля на території України;
- основи нанизування;
- класифікацію бісерних прикрас;
- виготовлення прикрас технікою мозаїки;
- техніку виготовлення писанок із використанням рубки та бісеру;
- виготовлення ланцюжків двома голками;
- технологію паралельного плетіння;
- основи кольорознавства;
- види орнаментів;
- основні принципи композиції;

- особливості кругового плетіння бісером;
- техніку вишивки бісером по сітці;
- правила складання схем та орнаментальних композицій;
- техніку виготовлення силяних ажурних писанок;
- технологію виготовлення тканих виробів.

Вихованці мають уміти:

- нанизувати бісер різними техніками;
- виготовляти квіти з бісеру;
- виготовляти прикраси із бісеру;
- складати композиції з бісеру;
- гармонійно поєднувати кольори;
- виготовляти вироби за французькою технікою;
- розробляти схеми та орнаментальні композиції;
- оволодіти декоративною вишивкою бісером;
- самостійно добирати кольори для виробу;
- гармонійно поєднувати кольори;
- оформляти вироби з бісеру;
- оздоблювати бісером одяг;
- вишивати та оформляти ікони;
- працювати на верстаті для ткацтва бісером.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Набір бісеру	200 г
2.	Набір стеклярусу	200 г
3.	Набір ниток №80–100	10 шт.
4.	Набір капронових ниток №80	10 шт.
5.	Моток леса	10 шт.
6.	Калька під олівець	2 рул.
7.	Клей ПВА	10 шт.
<i>Верстати</i>		
1.	Верстат для ткацтва бісером настільний (100 мм x 500 мм)	20 шт.
<i>Пристосування</i>		
1.	Набір рамок	20 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Голка для бісеру	40 шт.
2.	Голка звичайна	20 шт.
3.	Наперсток	20 шт.
4.	Ножиці побутові	20 шт.
5.	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.

6.	Лекало	20 шт.
7.	Пензлик	20 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Види плетіння	1 компл.
2.	Вишивка бісером	1 компл.
3.	Плетіння бісером	1 компл.
4.	Правила техніки безпеки	1 компл.
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>		
1.	Схеми плетіння виробів із бісеру	20 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є. А. Антонович, Р.В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. – Л.: Світ, 1993. – 272 с.
2. Божко Л. А. Бісер / Л.А. Божко. – М.: Мартин, 2001.
3. Божко Л. А. Изделия из бисера / Л.А. Божко; – М.: Мартин, 2005. – 216 с.
4. Гашицкая Р.П. Вышивка бисером / Р.П. Гашицкая, О.В. Левина – Ростов-на-Дону.: Проф-Пресс, 2001. – 480 с.
5. Затор Л. Вишивка бісером / Науково-пед. журн. – № 1 (6). – 1998.
6. Кратюк О. А. Коломийський музей народного мистецтва Гуцульщини Альбом / О.А. Кратюк, Е. Г. Каркадим, В. М. Степанко. – К.: Мистецтво, 1991. – 11 с.
7. Литвинець, Енжеліса Микитівна Чарівні візерунки / Е.М.Литвинець. – К.: Рад. шк., 1985 . – 129 с.
8. Ляукина М. Енциклопедія : бісер / М. Ляукина. – М.: АСТ–ПРЕСС, 2006. – 288 с.
9. Успенская М. Бісер: шаг за шагом / сост. М. Успенская. – Х.: Книжный Клуб, 2005. – 63 с.
10. Шуль Я.М. Орієнтовні програми для гуртків позашкільних навч. закл., загальноосвітніх шкіл : прогр. гуртка / Я.М. Шуль. – Т.: Астон , 2003. – 81 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ВИГОТОВЛЕННЯ ВИРОБІВ З БІСЕРУ

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма виготовлення виробів з бісеру як вид декоративно-ужиткового мистецтва спрямована на виховання гуртківців на кращих традиціях старовинного художнього промислу. Актуальність цієї програми зумовлена новими підходами, формами, візерунками й тенденціями у виготовленні різних виробів з бісеру.

Навчальна програма декоративно-ужиткового профілю художньо-естетичного напрямку розрахована на дітей віком від 5 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості в процесі опанування бісерного рукоділля.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються бісероплетіння як одного з видів декоративно-ужиткового мистецтва;

практична – оволодіння уміннями та навичками виготовлення виробів з бісеру в різних техніках;

творча – розвиток творчих здібностей;

соціальна – виховання дбайливого і шанобливого ставлення до народних традицій, формування національної свідомості та естетичного смаку під час виготовлення різних виробів з бісеру, популяризація бісероплетіння.

Програма включає три рівні підготовки: початковий, основний та вищий. Загальний обсяг і тривалість занять становлять:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень), 1-й рік навчання;

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), 2 та 3-й рік навчання;

основний рівень – 324 год. (9 год. на тиждень), 4-й рік навчання;

вищий рівень – 324 год. (9 год. на тиждень), 1-й рік та наступні роки навчання.

Програмою гуртка початкового рівня передбачено матеріал, спрямований на загальний розвиток дитини, її здібностей, обдарувань, інтересу до творчої діяльності, створення умов для свідомого вибору творчої діяльності.

На заняттях основного рівня навчання діти знайомляться з рядом складних технік виконання виробів із бісеру. Вони опановують способи поєднання різних видів плетіння та низання. Композиційні рішення більшості бісерних виробів відпрацьовуються на ескізі з урахуванням обраної техніки плетіння. Особлива увага приділяється вибору кольорової гами.

На вищому рівні навчання запроваджується індивідуальна форма навчання, пропонуються заходи щодо заохочення вихованців до занять науково-дослідницькою роботою, створення авторських виробів, участь у

тематичних та авторських виставках і конкурсах.

Оскільки робота з бісером вимагає постійної уваги й напруженої роботи очей, потрібно зручно обладнати робоче місце кожного гуртківця. Під час заняття необхідно робити перерви для зняття втоми.

Програма інтегрує знання гуртківців з історії, народознавства, креслення, образотворчого мистецтва.

Для розширення світогляду вихованців проводяться екскурсії в музеї, на виставки творів народного мистецтва, зустрічі з майстрами бісероплетіння.

Контрольні заняття у формі підсумкового заняття, відкриті заняття, виставки проводяться не рідше одного разу в півріччя. Виконання програми оцінюється за контрольними показниками, розробленими для дітей різних рівнів підготовки. На початковому рівні підготовки виконання завдань оцінює керівник гуртка. На основному й вищому рівнях підготовки в обговоренні й оцінці залікових робіт беруть участь гуртківці. Однією з найвищих форм оцінки роботи вихованців є персональна виставка виробів.

За цією програмою можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	–	2
2.	Паралельне плетіння	4	6	10
3.	Плетіння пелюстків простої форми	4	24	28
4.	Виготовлення квітів, створення букетів	4	12	16
5.	Плетіння ланцюжків і кілець	4	12	16
6.	Роздільне плетіння частин виробів	6	34	40
7.	Виконання роботи «Лісова галявина»	6	12	18
8.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	12	12
9.	Підсумок	2	–	2
	Разом	32	112	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

Походження бісеру, його виробництво та застосування. Техніка низання.

2. Паралельне плетіння (10 год.)

Прийоми паралельного плетіння.

Практична частина. Плетіння елементів квітки паралельним способом. Підготовка інструментів і матеріалів.

3. Плетіння пелюсток простої форми (28 год.)

Бесіда про охорону природи. Квіти та їхні особливості. Стилзація зображення. Схеми плетіння пелюсток.

Практична частина. Виконання схем пелюсток квітів. Плетіння пелюсток квітів (ромашки, незабудки тощо).

4. Виготовлення квітів, створення букетів (16 год.)

Правила збирання та зберігання природних матеріалів. Прийоми виготовлення стебла. З'єднання окремих деталей за допомогою дроту і ниток у готовий виріб.

Практична частина. З'єднання окремих пелюсток у готову квітку. Обмотка стебла нитками. Поєднання квітів у букет, оформлення готової композиції.

5. Плетіння ланцюжків і кілець (16 год.)

Техніка плетіння ланцюжків. Техніка плетіння кілець. Матеріали для плетіння. Прийоми закріплення нитки.

Практична частина. Плетіння ланцюжків. Плетіння кілець. Закріплення нитки в готовому виробі.

6. Роздільне плетіння частин виробів (40 год.)

Схеми зображень метеликів і комах інших видів. Способи плетіння складних виробів з окремих деталей.

Практична частина. Виконання схем метеликів, бджоли, бабки тощо. Плетіння складних виробів з окремих деталей.

7. Виконання роботи «Лісова галявина» (18 год.)

Розповідь про мешканців лісу. Основи композиції. Прийоми об'єднання виробів у композиційне панно.

Практична частина. Плетіння виробів у вигляді різних лісових тварин. Створення виразної композиції.

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

9. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	–	2
2.	Листя простої форми, створення букету	2	4	6
3.	Багатокольорові пелюстки складної форми	2	20	22
4.	Плетіння листя складної форми	2	10	12
5.	Плетіння спареним способом	8	10	18
6.	Техніка плетіння в хрестик	2	6	8
7.	Ланцюжки та підвіски	2	6	8
8.	Новорічні іграшки	6	12	18
9.	Морська композиція	6	34	40
10.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	12	12
11.	Підсумок	4	–	4
	Разом	32	112	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Листя простої форми, створення букету (6 год.)

Стилізація форм. Збільшення розміру виробу. Окрема квітка. Букет. Прийоми оформлення стебла. Композиційні прийоми створення букета. З'єднання окремих деталей за допомогою дроту і ниток у готовий виріб.

Практична частина. З'єднання окремих пелюсток у квітку. Плетіння листочків простої форми. Обмотування стебла нитками. Поєднання квітів з листям і створення букетів.

3. Багатокольорові пелюстки складної форми (22 год.)

Кольорова гама сонячного спектра. Ахроматичні та хроматичні

кольори. Теплі й холодні кольори. Підбір кольорової гама. Світловий і кольоровий контрасти. Пелюстки складної форми.

Практична частина. Виконання схем дво- та трикольорових пелюсток. Плетіння двокольорових пелюсток. Плетіння пелюсток із зубчиками (волошка, лілія, в'юнок).

4. Плетіння листя складної форми (12 год.)

Форми листочків. Стилзація. Гілка, виконана петельками.

Практична частина. Плетіння листочків. Плетіння гілки петельками. Виконання схем за зразком. Виконання схем за предметом. Плетіння за схемою. Самостійна побудова схем.

5. Плетіння спареним способом (18 год.)

Квіти складної форми. Схеми квітів складної форми. Спарений спосіб плетіння. Нарощування дроту.

Практична частина. Виконання схем квітів складної форми. Плетіння спареним способом.

6. Техніка плетіння в хрестик (8 год.)

Матеріали для низання. Техніка низання бісеру: пряме та зворотне низання, хрестик, краплинки. Прийоми закріплення нитки. Нарощування нитки.

Практична частина. Низання ланцюжків у хрестик. Закріплення нитки.

7. Ланцюжки та підвіски (8 год.)

Підвіски – популярні елементи бісерних виробів. Форма і розміри підвісок. Класифікація підвісок (проста підвіска – петелька, підвіска з наконечником з квіткою, підвіска з рибкою). Схеми підвісок. Будова китиці з бісеру. Історія створення ланцюжків. Вивчення зразків. Ланцюжок з квітками. Дзвіночок із зубчиками. Двосторонній ланцюжок. Ланцюжки з хрестиками та з петелькою. Способи плетіння за схемами.

Практична частина. Виконання схем. Виготовлення підвісок. Низання китиці. Плетіння різноманітних ланцюжків за схемами.

8. Новорічні іграшки (18 год.)

Народні повір'я про магічну силу різдвяних прикрас. Святкування Нового року та Різдва в різних країнах.

Практична частина. Виконання схем. Плетіння ялинкових іграшок.

9. Морська композиція (40 год.)

Плетіння однакових частин виробу. Плетіння кораловим способом. Багатокольорове плетіння. Складові частини панно. Схеми плетіння різнокольорових риб. Схеми плетіння водоростей. Основи композиції.

Практична частина. Плетіння виробів у вигляді різнокольорових риб.

Виготовлення виробів у вигляді водоростей і квітів водяних рослин.
Збирання панно.

10. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

11. Підсумок (4 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Український вінок	9	36	45
3.	Виготовлення прикрас за народними зразками	9	27	36
4.	Плетіння ланцюжків у одну низку	9	12	21
5.	Виготовлення сувенірів до свят	9	24	33
6.	Виготовлення колекції метеликів	3	18	21
7.	Виготовлення новорічних листівок	9	12	21
8.	Виготовлення вітальних листівок	3	18	21
9.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	12	12
10.	Підсумок	3	–	3
	Разом	57	159	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Український вінок (45 год.)

Квітки-обереги, з яких складають вінок. Призначення стрічок у вінку. Схеми квітів.

Практична частина. Плетення окремих пелюсток. Виготовлення квітів з окремих пелюсток. Плетення стрічок. Плетення листочків. Виконання колективної роботи «Український вінок».

3. Виготовлення прикрас за народними зразками (36 год.)

Народні прикрас із бісеру. Плетення ланцюжків у півтора та два ряди,

сіточка. Намисто, браслети, кулони, гердани. Схеми виконання ажурних з'єднань. Схеми низання сіток.

Практична частина. Низання ланцюжків з ажурним з'єднанням. Низання сіток. Плетення браслетів і кулонів.

4. Плетіння ланцюжків в одну низку (21 год.)

Щільний однорядний ланцюжок. Щільний багаторядний ланцюжок. Багаторядний ланцюжок із зубчиками. Ажурний ланцюжок у півромба. Приєднання додаткових рядів до основного ряду. Ажурний багаторядний ланцюжок. Багаторядний ланцюжок, виготовлений способом часткового з'єднання. Схеми ланцюжків.

Практична частина. Виготовлення щільного однорядного ланцюжка. Виготовлення щільного багаторядного ланцюжка. Виготовлення багаторядного ланцюжка з зубчиками. Виготовлення ажурного ланцюжка у півромба. Приєднання додаткових рядів до основного ряду. Виготовлення ажурного багаторядного ланцюжка. Виготовлення багаторядного ланцюжка способом часткового з'єднання.

5. Виготовлення сувенірів до свят (33 год.)

Схеми низання дугами. Схеми виробів у формі серця. Схеми виробів у формі ланцюжка із сердечками.

Практична частина. Виготовлення виробів у вигляді квітів за допомогою низок бісеру. Виготовлення виробів у формі серця. Виготовлення ланцюжка з серцями. Виготовлення брошки у формі комахи. Виготовлення брошки «бджола».

6. Виготовлення колекції метеликів (21 год.)

Бесіда про охорону природи. Метелики, занесені до Червоної книги. Схеми виконання повітряних рядків.

Практична частина. Виготовлення виробів з окремих деталей. Виготовлення метеликів за схемами. Самостійна робота за темою.

7. Виготовлення новорічних листівок (21 год.)

Традиції святкування новорічних свят. Новорічна листівка. Особливості складання новорічної композиції.

Практична частина. Виготовлення різноманітних виробів з бісеру: гілка ялинки, шишка, снігова баба тощо. Складання новорічних листівок з окремих елементів.

8. Виготовлення вітальних листівок (21 год.)

Вітальна листівка. Композиційне рішення виробу. Закони композиції: цілісність, типізація, підпорядкування єдиному задуму. Засоби композиції: ритм, симетрія, асиметрія, рівновага.

Практична частина. Виготовлення різноманітних елементів для композиції.

9. Експерсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Експерсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

10. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Виготовлення прикрас за народними зразками	15	39	54
3.	Виготовлення новорічної композиції	6	21	27
4.	Об'ємні плетінки	9	21	30
5.	Виготовлення сувенірів до свят	9	21	30
6.	Виготовлення пасхальних яєць	9	18	27
7.	Виготовлення картин «Подорож до казки»	9	18	27
8.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	–	15	15
9.	Підсумок	3	–	3
	Разом	63	153	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Виготовлення прикрас за народними зразками (54 год.)

Бісерні прикраси народів світу. Схеми ажурних оздоб. Мозаїчне плетіння.

Практична частина. Підготовка інструментів і матеріалів. Плетення ажурного ланцюжка. Плетіння ажурного комірця «ромб». Плетіння ажурних сот. Виконання мозаїчного плетення.

3. Виготовлення новорічної композиції (27 год.)

Традиції святкування Нового року в Україні. Новорічні подарунки та

прикраси.

Практична частина. Виконання схем ажурних сніжинок, новорічних прикрас, серветок.

4. Об'ємні плетінки (30 год.)

Вивчення зразків, виготовлених у техніці об'ємного плетіння. Круглі шнури, «черв'ячок», спіраль. Прийоми плетення об'ємного шнура. Схеми виконання круглих шнурів. Схеми плетіння спіралі.

Практична частина. Виконання схем. Плетення круглого шнура. Плетення спіралі. Об'ємне плетення інших виробів.

5. Виготовлення сувенірів до свят (30 год.)

Огляд авторських прикрас. Обговорювання схем побудови прикрас і сувенірів.

Практична частина. Створення вихованцями власних схем візерунків та вибір техніки виконання майбутнього виробу. Виготовлення різних прикрас (кулонів, колье тощо).

6. Виготовлення пасхальних яєць (27 год.)

Традиції святкування Великодня в Україні. Писанки та крашанки. Особливості плетення пасхального яйця. Вивчення схем.

Практична частина. Плетення за зразком. Плетення за особистою схемою.

7. Виготовлення картини «Подорож до казки» (27 год.)

Вивчення схем плетіння картини та її елементів.

Практична частина. Плетення за зразком. Плетення іграшок. Плетення елементів картин. Об'єднання окремих фрагментів у картину.

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

9. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, четвертий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Вишивання бісером	3	9	12
3.	Вишивання стеклярусом	3	9	12

4.	Вишивання пайетками	3	9	12
5.	Аплікація бісером	6	9	15
6.	Виготовлення гудзиків із бісером і бісерних прикрас	12	27	39
7.	Виготовлення об'ємних новорічних прикрас	9	15	24
8.	Виготовлення тканих прикрас	9	21	30
9.	Виготовлення низаної плоскої пейзажної картини	3	30	33
10.	Індивідуальна робота з вихованцями	33	96	129
11.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	12	12
12.	Підсумок	3	–	3
	Разом	87	237	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти (голки, нитки, ножиці, наперсток, стрічка, шпилька, калька, копіювальний папір, п'яльця) і матеріали (тканина для вишивання). Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Вишивання бісером (12 год.)

Вивчення народних і авторських зразків. Техніка вишивання по контуру.

Практична частина. Вишивання за зразком.

3. Вишивання стеклярусом (12 год.)

Вивчення зразків. Техніка вишивання стеклярусом. Вишивання ліченням. Тканини для вишивання. Шви: «за голку», «голка вперед», «штрихова гладь», «стебловий шов». Вивчення схем.

Практична частина. Вишивання за зразком. Створення власного малюнка вишивки. Вишивання за власним малюнком.

4. Вишивання пайетками (12 год.)

Вивчення зразків. Техніка вишивання пайетками. Шви: «прямі стібки», «петля», «за голку», «голка вперед», «луска». Вивчення схем.

Практична частина. Вишивання за зразком. Розробка власного малюнка вишивки. Вишивання за власним малюнком.

5. Аплікація бісером (15 год.)

Поняття аплікації. Вивчення різних зразків аплікації. Використання бісеру в аплікації. Технологія виготовлення виробів. Шви: «в прикріп», «вперед голка», «петельний», «тамбурний», «гладдєвий». Аплікація на різних тканинах.

Практична частина. Виконання аплікації за зразком. Виконання аплікації на різних тканинах. Виконання аплікації за особистим задумом.

6. Виготовлення гудзиків із бісером і бісерних прикрас (39 год.)

Вивчення зразків. Технологія виготовлення гудзика. Вивчення та самостійне створення схем вишивання. Традиційні і нові технології створення бісерних прикрас. Авторські прикраси.

Практична частина. Виготовлення гудзика. Вишивання за зразком. Вишивання за власною схемою. Виготовлення бісерних прикрас за зразком. Плетіння бісерних прикрас за наданою схемою. Виготовлення бісерних прикрас за самостійно розробленою схемою.

7. Виготовлення об'ємних новорічних прикрас (24 год.)

Вивчення зразків. Мозаїчне плетення. Мозаїчний шнур. Мозаїчний шов. Вибір схеми плетення виробу.

Практична частина. Плетення мозаїчного шнура за схемою. Виготовлення новорічних прикрас.

8. Виготовлення тканих прикрас (30 год.)

Виникнення ткання. Вивчення тканих зразків. Ткання однією голкою з декоративними нитками основи. Ткання однією голкою з потаємними нитками основи. Вивчення схем плетення. Розробка власних схем. Інструменти та прилади для ткання. Правила безпеки праці під час роботи з різними інструментами.

Практична частина. Ткання однією голкою з декоративними нитками основи. Ткання однією голкою з потаємними нитками основи. Ткання двома голками за зразком. З'єднання тканих смуг. Виготовлення виробів за особистою схемою.

9. Виготовлення низаної плоскої пейзажної картини (33 год.)

Вивчення зразків. Техніка імітації ткання. Прямий та поперечний способи низання. Технологія виконання. Вивчення схем плетення.

Практична частина. Плетення прямим методом. Плетення поперечним методом. Плетення за зразком. Виготовлення низаної плоскої картини.

10. Індивідуальна робота з вихованцями (147 год.)

Індивідуальні заняття з удосконалення техніки плетення.

11. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними

майстрами.

12. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Виготовлення бісерних прикрас за власними схемами вихованців	12	48	60
3.	Створення новорічної композиції за власним задумом вихованців	9	21	30
4.	Виготовлення подарунків і сувенірів до свят	9	33	42
5.	Виготовлення пасхальних яєць	12	27	39
6.	Виготовлення об'ємної картини «Подорож до країни казок»	9	15	24
7.	Індивідуальна робота з вихованцями	54	69	123
8.	Підсумок	3	–	3
	Разом	111	213	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Виготовлення бісерних прикрас за власними схемами вихованців (60 год.)

Ажурні оздоби, мозаїчні вироби, браслети, кулони.

Практична частина. Виконання схем плетіння бісерних прикрас. Плетення ажурного ланцюжка. Виготовлення виробу за власною схемою.

3. Створення новорічної композиції за власним задумом вихованців (30 год.)

Побудова схеми виробу «Символ року» за власним задумом вихованців. Складніші схеми плетення сніжинок.

Практична частина. Плетення виробу «Символ року». Плетення ажурних сніжинок. Виготовлення виробів зі сніжинками.

4. Виготовлення подарунків і сувенірів до свят (42 год.)

Вивчення та розгляд авторських виробів. Обговорення схем плетіння подарунків і сувенірів до Дня матері, Дня вчителя. Інших свят. Вибір прийомів плетення. Створення вихованцями власних схем плетення.

Практична частина. Плетення виробу за зразком. Розробка власної схеми плетіння. Виготовлення різноманітних подарунків і сувенірів (кулонів, кольє) за власною схемою.

5. Виготовлення пасхальних яєць (39 год.)

Особливості плетення пасхального яйця. Вивчення схем плетення сіток. Створення власних схем плетення.

Практична частина. Плетення за зразком. Розробка власної схеми плетення яйця. Плетення за власною схемою.

6. Виготовлення об'ємної картини «Подорож у країну казок» (24 год.)

Об'ємні іграшки. Схеми виготовлення об'ємних іграшок. Розробка власних схем.

Практична частина. Плетення за зразком. Плетення іграшки за власною схемою. Плетення елементів картини. Об'єднання окремих фрагментів у картину.

7. Індивідуальна робота з вихованцями (123 год.)

Індивідуальні заняття з вихованцями з удосконалення техніки плетення.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, другий та наступні роки навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Об'ємне вишивання бісером	3	12	15
3.	Об'ємне вишивання стеклярусом	3	18	21
4.	Об'ємне вишивання пайєтками	3	9	12
5.	Виготовлення брошок і кулонів	9	27	36
6.	Виготовлення об'ємних новорічних прикрас	9	15	24
7.	Техніка вишивання бісером	3	12	15
8.	Техніка вишивання по картатій тканині	3	12	15

9.	Вишивання бісером картини	9	30	39
10.	Художнє оздоблення виробів	3	12	15
11.	Індивідуальна робота з вихованцями	54	72	126
12.	Підсумок	3	–	3
	Разом	105	219	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти (голки, нитки, ножиці, наперсток, стрічка, шпилька, калька, копіювальний папір, п'яльця) та матеріали (тканина для вишивання, бісер, «рис», стеклярус, пайетки, намисто). Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Об'ємне вишивання бісером (15 год.)

Вивчення народних та авторських зразків. Техніка вишивання бусами, ланцюжком, кораловим способом, напівпетелькою.

Практична частина. Вишивання за зразком. Вишивання за власним ескізом.

3. Об'ємне вишивання стеклярусом (21 год.)

Техніка вишивання стеклярусом. Техніка вишивання «рисом». Тканини для вишивання. Вивчення схем вишивання.

Практична частина. Вишивання за зразком. Створення власного малюнка вишивки. Вишивання за власним малюнком.

4. Об'ємне вишивання пайетками (12 год.)

Техніка вишивання пайетками. Тканини для вишивання. Розмітка на тканині. Вивчення схем.

Практична частина. Вишивання за зразком. Вишивання за власною схемою.

5. Виготовлення брошок і кулонів (36 год.)

Тканини і матеріали. Розмітка на тканині. Вивчення зразків вишивок. Вивчення схем вишивок. Прийоми виготовлення брошок і кулонів.

Практична частина. Розмітка тканини. Вишивка за зразком. Вишивка за власною схемою. Виконання опису схеми. Виготовлення брошок і кулонів із вишитих заготовок.

6. Виготовлення об'ємних новорічних прикрас (24 год.)

Особливості плетіння та низання об'ємних виробів. Види об'ємних прикрас: «хробак», «гердан», «гердан кручений», ланцюжок» тощо. Техніка

об'ємного плетіння. Вивчення зразків новорічних прикрас, виготовлених у техніці об'ємного плетіння.

Практична частина. Плетення за зразком. Виготовлення новорічних прикрас технікою об'ємного плетіння. Плетення новорічних прикрас за власною схемою. Виконання опису схеми плетення.

7. Техніка вишивання бісером (15 год.)

Прийоми роботи в техніці вишивання бісером за допомогою лічення. Методи збільшення чи зменшення малюнка з метою зміни розміру виробу.

Практична частина. Плетення за зразком. Підбір малюнка, тканини, матеріалів. Вишивання бісером за допомогою лічення. Збільшення чи зменшення малюнка з метою зміни розміру виробу. Вишивання за зразком.

8. Техніка вишивання по картатій тканині (15 год.)

Техніка вишивання бісером по картатій тканині. Види швів: «уприкріп», «за голку», «на півхреста». Методи вирівнювання рядів (підбір і підгонка).

Практична частина. Вишивання за зразком.

9. Вишивання бісером картини (39 год.)

Обладнання для вишивання бісером. Тканина для вишивання бісером. Прийоми перенесення малюнка на тканину. Правила оформлення робіт.

Практична частина. Підбір малюнка. Перенесення малюнка на тканину. Підбір матеріалу за розміром і кольором. Вишивання бісерної картини. Оформлення роботи.

10. Художнє оздоблення виробів (15 год.)

Технологія оздоблення виробів. Приладдя й матеріали для оздоблення.

Практична частина. Оздоблення різноманітних виробів вишивкою бісером.

11. Індивідуальна робота з вихованцями (126 год.)

Удосконалення техніки плетення.

12. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- історичні відомості про виготовлення виробів з бісеру;
- основні теоретичні поняття й терміни при виготовленні різних виробів з бісеру;
- правила безпеки роботи з ріжучими та гострими інструментами та матеріалами;

- основи композиції;
- техніку виготовлення листя простої та складної форми;
- правила підбору кольорової гами;
- плетіння спареним способом;
- особливості оздоблювання пасхальних яєць;
- методи виготовлення новорічних композицій;
- виготовлення об'ємних плетінок;
- схеми плетіння картини та її елементів;
- способи виготовлення прикрас за народними зразками;
- способи плетення виробів з окремих деталей;
- прийоми мозаїчного плетення ажурних виробів із бісеру;
- прийоми виготовлення об'ємних і круглих шнурів, спіралі;
- схеми для виконання об'ємних іграшок;
- техніку вишивання бісером, стеклярусом, пайєтками;
- технологію виготовлення виробів з аплікацією;
- прийоми ткання однією і двома голками;
- методи збільшення і зменшення малюнка виробу;
- прийоми перенесення малюнка на тканину;
- техніку вишивання бісером;
- прийоми декорування різноманітних виробів бісером.

Вихованці мають уміти:

- читати та розуміти схеми;
- плести ланцюжки та кільця;
- створювати композиції з виготовлених предметів;
- підбирати матеріал для виготовлення виробу;
- виготовляти бісерні прикраси за власними схемами;
- виготовляти щільні однорядні та багаторядні ланцюжки;
- плести різноманітні новорічні вироби;
- розробляти власні схеми візерунків;
- добирати матеріал для виготовлення виробу;
- виготовляти прикраси за народними зразками;
- виконувати схеми ажурних сніжинок, новорічних прикрас, серветок;
- вишивати бісером, стеклярусом, пайєтками;
- виконувати аплікацію бісером;
- виготовляти гудзики з бісеру, об'ємні новорічні прикраси;
- виготовляти низану плоску пейзажну картину;
- виготовляти об'ємні картини;
- низати і плести об'ємні вироби;
- вишивати бісером по картатій тканині;
- оздоблювати різноманітні вироби бісерною вишивкою.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
----------	--------------------	-----------

<i>Матеріали</i>		
1.	Набір бісеру	400 г
2.	Набір стеклярусу	200 г
3.	Набір ниток № 80–100	10 шт.
4.	Набір капронових ниток №80	10 шт.
5.	Моток волосіні (ліски)	20 шт.
6.	Калька під олівець	2 рул.
7.	Клей ПВА	10 шт.
<i>Верстати</i>		
1.	Верстат для ткацтва бісером настільний (100 мм х 500 мм)	20 шт.
<i>Пристосування</i>		
1.	Набір рамок	20 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Голка для бісеру	40 шт.
2.	Голка звичайна	20 шт.
3.	Наперсток	20 шт.
4.	Ножиці побутові	20 шт.
5.	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.
6.	Лекало	20 шт.
7.	Пензлик	20 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Види плетіння	1 компл.
2.	Вишивка бісером	1 компл.
3.	Плетіння бісером	1 компл.
4.	Правила техніки безпеки	1 компл.
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>		
1.	Схеми плетіння виробів із бісеру	20 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Артамонова Е. В. Бисер: практическое руководство / Е. В. Артамонова. – М.: Эксмо, 2005. – 272 с.
2. Бондарева Н.И. Цветы из бисера / Н. И. Бондарева. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2004. – 48 с.
3. Виноградова Е. Бисер для детей: игрушки и украшения / Е. Виноградова. – М.: Эксмо, 2004. – 176 с. – (Серия «Академия «Умелые руки»).
4. Ткаченко Т. Б. Бисер для начинающих / Т.Б.Ткаченко. – Ростов-на-Дону: ИД ВЛАДИС, 2004. – 192 с.
5. Гашицкая Р.П. Волшебный бисер (вышивка бисером) / Р.П. Гашицкая, О.В. Левина. – Ростов-на-Дону: Проф-Пресс, 2004. – 480 с. ил.
6. Котова И.Н. Волшебная игла. Бисер / И.Н.Котова, А.С. Котова. – С.Пб.: ИД «МиМ», 1998. – 48 с.
7. Котова И.Н. Бисер. Очарование цепочки. Теория композиции / И.Н.Котова, А.С. Котова. – С.-Пб.: ИД «МиМ», 1998. – 48 с.

8. Котова И.Н. Секреты мастерства. Искусство наложения / И.Н.Котова, А.С. Котова.– С.Пб.: ИД «МиМ», 1998. – 48 с.
9. Котова И.Н. Бисер Секреты мастерства. Искусство наложения / И.Н.Котова, А.С. Котова. – С.Пб.: ИД «МиМ», 1998. – 41 с., ил.
- 10.Кузнецова Н. Бисероплетение для девочек / Н.Кузнецова. – М.: Внешсигма. – 2001.
11. Литвинец Э. Забытое искусство (о бисере) / Э.Литвинец // Журнал «Сделай сам». – 1992. – № 2.
12. Литвинець Е. М. Чарівні візерунки / Е.М.Литвинець. – К.: Рад. шк., 1985 . – 49 с.
- 13.Лындина Ю.С. Фигурки из бисера / Ю.С. Лындина. – М.: Культура и традиции, 2005. – 82 с.
14. Ляукина М. Бисер / М. Ляукина. – М.: АСТ-Прес Книга, 2004. – 288 с.
15. Нилова И. Модные фенечки из бисера / И.Нилова. — М.: Внешсигма. – 1999. – 33 с., ил.
16. Носырева Т.Г. Игрушки и украшения из бисера / Т.Г.Носырева. – М.: ООО «Издательство Астрель». – 2003. – 143 с.
17. Петрунькина А. Фенечки из бисера / А.Петрунькина. – СПб.: Кристалл . – 1998. – 191 с.
- 18.Тимченко Э. Бисерное рукоделие / Э.Тимченко. – СПб.:Русич. – 2005. – 160 с.

Додаток 1

Словник термінів

Аплікація – нашивка (чи наклеювання) частин тканини, шкіри, хутра на основу.

Бісер – маленькі кульки та циліндрики зі скла, металу або пластмаси з наскрізним отвором для низання.

Стеклярус – шматочки скляної трубочки довжиною 5–10 мм.

Рубка – стеклярус довжиною 2–3 мм.

Плетіння в «одну голку» – нанизування бісерин одна до однієї.

Плетіння у «дві голки» – нанизування бісеринок на нитку з голками на обох кінцях, які перехрещуються в місцях з'єднання.

«Мозаїка», або «шахи» – нанизування бісеринок вручну в шаховому порядку (через одну).

«У хрест», або «хрестик» – нанизування ланцюжків і густої сітки з хрестоподібним розміщенням бісеринок.

«Переплітання», або «плетіння» – нанизування бісеринок на декілька ниток, з'єднаних на одному кінці вузлом, і переплітання їх між собою під прямим або гострим кутом за задуманим візерунком.

«У стовпчик» – нанизування виробів у вигляді круглих або квадратних шнурів.

«Спіраль» – круглий шнур, винизаний «у стовпчик», виготовляють з бісеру, або з поєднання бісеру та стеклярусу.

Ткання – виготовлення на верстаті виробів з нитяною основою, де роль

човника виконує голка з ниткою з нанизаними на неї бісеринками.

Ткацький верстат – обладнання для виготовлення тканих виробів.

Орнамент – візерунок, побудований на ритмічному повторенні й симетричному розміщенні геометричних елементів або стилізованих рослинно-тваринних мотивів.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ВИГОТОВЛЕННЯ ІГРАШОК

Початковий та основний рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Під час роботи з виготовлення іграшки в гуртківців розвиваються старанність, працьовитість, фантазія, творча уява, прищеплюються акуратність, послідовність, формується творче ставлення до праці, виробляються певні навички та вміння, які можуть бути корисними в повсякденному житті.

Навчальна програма з виготовлення іграшки художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю розрахована на вихованців віком від 7 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості в процесі опанування виготовлення іграшок.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються виготовлення іграшок;

практична – оволодіння уміннями та навичками виготовлення різних іграшок;

творча – розвиток творчих здібностей;

соціальна – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку, популяризації народних промислів.

Програма розрахована на навчання в групах початкового та основного рівня. Загальний обсяг та тривалість занять становлять:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Програма містить теоретичну і практичну частини. Для реалізації теоретичних завдань використовуються розповідь, яка супроводжується показом репродукцій, бесіда з оглядом іграшок та аналізом їхніх конструкцій. Практична робота включає замальовку моделі іграшки, заготовку лекал, підбір матеріалу, з якого буде виготовлятися іграшка, розкрій тканини і хутра, зметування, шиття деталей, заповнення форми наповнювачем, з'єднання деталей та оздоблення іграшки. Програма інтегрує знання гуртківців з історії, народознавства, креслення, трудового навчання.

Протягом першого року навчання гуртківці здобувають навички з художньої творчості, уявлення про пропорції, виразність форм, засвоюють види швів, основні технологічні процеси виготовлення іграшки, послідовність виконання окремих операцій в її створенні та оформленні.

На початковому рівні навчання діти роблять прості анімалістичні іграшки. Для цього вони вчаться правильно замальовувати моделі, підбирати та розкроювати тканину, шкіру, хутро, оздоблювати свою роботу. Вони вивчають властивості матеріалів, з яких виготовляється найпростіша іграшка

(тканина, шкіра, хутро, нитки), оволодівають прийомами та методами роботи з матеріалами та інструментами, вчать акуратно ремонтувати пошкоджені іграшки та дотримуватися правил техніки безпеки у своїй роботі. Знайомляться з історією виникнення та вдосконалення іграшки, а також із розвитком народних промислів, пов'язаних з виготовленням іграшки.

На основному рівні вдосконалюються набуті знання і навички. Вихованці вчать створювати тематичні композиції, самостійно підходять до вирішення творчих завдань, зокрема проектують і виготовляють оригінальні конструкції іграшок, створюють композиції з іграшок за сюжетами українських народних казок, творів українських письменників, поетів, дитячих мультфільмів.

Для виконання складних композицій можна використовувати колективну роботу. Ця форма організації праці дозволяє ефективно виконувати трудові завдання, згуртовує дітей, надихає їх до творчості, викликає бажання змагатися один з одним і допомагати товаришу.

Вихованці гуртка беруть активну участь у різноманітних конкурсах і виставках різного рівня. Дуже корисними є екскурсії в місцеві музеї, зустрічі з народними умільцями.

За цією програмою можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Історія української народної іграшки. Ляльки	2	4	6
3.	Анімалістична іграшка	2	-	2
4.	Домашні тварини. Іграшки	2	22	24
5.	Використання декоративних іграшок в сучасному інтер'єрі	2	22	24
6.	Історія створення сувенірів та їхнє призначення. Іграшки-сувеніри	2	14	16
7.	Поетизація стихій природи нашими предками	2	22	24
8.	Народний гумор у піснях, прислів'ях, приказках	2	8	10
9.	Житло та побут людей у	2	8	10

	фольклорі			
10.	Новорічний обряд в Україні	2	10	12
11.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
12.	Підсумок	2	-	2
	Разом	22	122	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Історія української народної іграшки. Ляльки (6 год.)

Лялькоподібні фігурки як предмети культово-релігійного призначення та іграшки. Виникнення української народної іграшки. Лялька – модель людини. Гра дитини з лялькою – підготовка до майбутнього дорослого життя. Одягання ляльки – розвиток уявлень про історію одягу. Підготовка креслень для іграшки. Виготовлення іграшки зі штучного хутра. Використання лекал. Використання швів: шов «назад голку», «уперед голку», обкидний шов. Монтаж каркасу іграшки. Набивання ватою. Куляста деталь у виробках та способи її виготовлення. Кольори іграшки. Поняття про «теплі» та «холодні» кольори.

Практична частина. Виготовлення ляльок «Жуйка», «Мати-земля».

3. Анімалістична іграшка (2 год.)

Тварини, які нас оточують. Домашні та дикі тварини. Демонстрування ілюстративного матеріалу про анімалістичну іграшку. Виразність образів тварин в анімалістичній іграшці. Наділення їх рисами, притаманними людині. Простота й лаконічність анімалістичної іграшки. Пропозиції та виразність форм. Декоративне оформлення і кольори.

4. Домашні тварини. Іграшки (24 год.)

Бесіда з дітьми про їхніх домашніх улюбленців. Основні характерні риси кожної з цих тварин. Умовність кольорового вирішення кожної окремої іграшки. Декоративні властивості матеріалу та їхнє використання при виготовленні іграшки.

Практична частина. Виготовлення іграшок «Братик Кролик», «Кіт-Воркіт», «Щуця Гав». Підготовка матеріалів (щільне сукно, штучне хутро, тонкий мотузок, яскрава тканина, червона шкіра для очей і носика, клей) та інструментів (лінійка, олівець, ножиці, голка з нитками). Підготовка лекал із картону.

5. Використання декоративних іграшок у сучасному інтер'єрі (24 год.)

Декоративні іграшки, які прикрашають наш побут. Демонстрування декоративних іграшок: подушка-іграшка, грілка на чайник, підставка для олівців тощо.

Практична частина. Виготовлення іграшок «Вогняний бичок», «Теличка». Підготовка матеріалів (мішковина, сукно, тасьма, штучна шкіра, клей) та інструментів (лінійка, олівець, ножиці, голка з нитками). Підготовка лекал із картону.

6. Історія створення сувенірів та їхнє призначення. Іграшки-сувеніри (16 год.)

Сувенір – подарунок на спогад про якусь людину чи подію. Поняття про особистий сувенір. Поняття про сувенір загального значення, який несе у собі інформацію про країну та її історію, художню культуру народу, його традиції та естетичні ідеали. Сувенір, зроблений власноруч, – найкращий подарунок.

Практична частина. Виготовлення іграшок «Півник», «Поросятко Хрю». Підготовка матеріалів та інструментів. Підготовка лекал із картону.

7. Поетизація стихій природи нашими предками (24 год.)

Українське народне мистецтво – багатовікове уявлення про красу й гармонію. Наділення різних явищ природи, тварин і рослин у фольклорі особливими властивостями (сонце і вода – символи життя, верба – символ дерева роду, калина – поетичний символ України, священні образи тварин і комах – лелека, бджола).

Практична частина. Виготовлення іграшок «Жар-Птиця», «Лебідь», «Коза-Дерева». Підготовка матеріалів та інструментів. Підготовка лекал із картону.

8. Народний гумор у піснях, прислів'ях, приказках (10 год.)

Бесіда з дітьми. Наведення прикладів пісень, казок, прислів'їв, приказок.

Практична частина. Виготовлення іграшки «Жабка». Підготовка матеріалів та інструментів. Підготовка лекал із картону.

9. Житло та побут людей у фольклорі (10 год.)

Бесіда про мир та злагоду в кожному домі.

Практична частина. Виготовлення іграшки «Домовичок». Підготовка лекал із картону. Підготовка матеріалів та інструментів.

10. Новорічний обряд в Україні (12 год.)

Народні обряди на Різдво, Василя, Водохреща, Коляда. Вивчення колядок, шедрівок.

Практична частина. Виготовлення іграшок «Морозко»,

«Снігуронька». Підготовка лекал із картону. Підготовка матеріалів та інструментів.

11. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Участь у виставках, конкурсах, святах.

12. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Умовність образу ляльки	3	3	6
3.	Казка в українському фольклорі	3	30	33
4.	Природа в українській народній творчості	3	30	33
5.	Народний гумор у піснях, прислів'ях, приказках	3	18	21
6.	Культ родини в Україні. Дерево роду	3	9	12
7.	Житло та побут людей у фольклорі	3	18	21
8.	Обереги в житті українського народу	3	21	24
9.	Український народний одяг	3	30	33
10.	Вишивка у побуті	3	12	15
11.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
12.	Підсумок	3	-	3
	Разом	33	183	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Умовність образу ляльки (6 год.)

Українська фольклорна лялька – яскравий вид народної творчості. Умовність та узагальнене зображення іграшки. Декоративність, відчуття

матеріалу, симетрія. Логічна відповідність між формою, матеріалом і технікою виконання. Особливості вибору кольору при виготовленні ляльки.

Практична частина. Замальовка народного костюма. Виконання ескізів ляльки з використанням елементів народного одягу.

3. Казка в українському фольклорі (33 год.)

Казка – невичерпне джерело духовного життя народу. Поняття про добро і зло в казці. Світогляд, звичаї, вірування у казках.

Практична частина. Виконання композиції «Солом'яний бичок». Виготовлення ляльок «Дід», «Баба», «Бичок». Підготовка матеріалів та інструментів. Підготовка лекал з картону.

4. Природа в українській народній творчості (33 год.)

Культ рослин у давніх віруваннях українців. Ритуали, пов'язані із Зеленими святами. Міфологічні істоти в народній творчості.

Практична частина. Виготовлення ляльок «Лісовик», «Русалка», «Мавка». Підготовка матеріалів та інструментів. Підготовка лекал із картону.

5. Народний гумор у піснях, прислів'ях, приказках (21 год.)

Бесіда з дітьми про гумор, дотепність і кмітливість, властиві українському народу.

Практична частина. Конкурс відомих жартівливих пісень, прислів'їв, приказок. Виготовлення ляльки «Язиката Хвеська». Підготовка матеріалів (клаптики різнокольорового шовку, мішкочина, штучна шкіра) та інструментів. Підготовка лекал із картону.

6. Культ родини в Україні. Дерево роду (12 год.)

Бесіда з дітьми: «Запитаймо, хто ми і звідки ми є». Поняття про дерево роду. Дерево роду кожного гуртківця.

Практична частина. Виконання композиції «Колискова». Підготовка матеріалів (мішкочина або полотно для основи, клаптики білої та яскравої тканини, шкіри) та інструментів. Підготовка лекал із картону.

7. Житло та побут людей у фольклорі (21 год.)

Трипільська цивілізація. Біла українська хата – один із символів України. Звичай прикрашати житло вишитими рушниками і витворами народного мистецтва. Особлива роль печі – вогнища, яке дає їжу і тепло. Гостинність та охайність, притаманні українцям.

Практична частина. Виконання композиції «Кум та кума». Підготовка матеріалів та інструментів. Підготовка лекал із картону.

8. Обереги в житті українського народу (24 год.)

Обереги. Головні священні символи України – тризуб, хрест, коло. Рослинні образи-обереги (верба, дуб, тополя, калина, любисток, м'ята, волошка). Священні тварини – корова, лелека, бджола. Прадавні обереги-

ляльки, символи родючості та материнства.

Практична частина. Виготовлення ляльки «Берегиня». Підготовка матеріалів та інструментів. Підготовка лекал із картону.

9. Український народний одяг (33 год.)

Одяг – своєрідний оберіг для людини. Народний одяг. Комплект традиційного народного одягу. Жіноче вбрання. Дівоче намисто. Головні убори української жінки. Жіноча сорочка. Чоловіче вбрання – сорочка, шаровари, пояс, взуття.

Практична частина. Виготовлення ляльок «Одарка», «Карась». Підготовка матеріалів (мішківина, сукно, шкіра, поролон, клаптики білої тканини, чорні нитки) та інструментів. Підготовка лекал із картону.

10. Вишивка в побуті (15 год.)

Українська народна вишивка.

Практична частина. Виготовлення ляльки «Солоха». Підготовка матеріалів (мішківина, клаптики шкіри і різнокольорових тканин, тонкий шнурок) та інструментів. Підготовка лекал із картону.

11. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

12. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- декоративні властивості матеріалу та його використання при виготовленні іграшки;
- історію виникнення української народної іграшки;
- особливості анімалістичної іграшки;
- особливості виготовлення креслень для іграшки;
- про теплі й холодні кольори;
- правила техніки безпеки;
- різні шви та їх використання при виготовленні іграшок;
- способи використання лекал;
- техніку та технологію виготовлення народних іграшок.

Вихованці мають уміти:

- виготовляти іграшки та ляльки;
- виконувати креслення;
- готувати матеріали, інструменти, лекала для виготовлення іграшок;

- підбирати матеріал за кольором і фактурою;
- створювати композиції.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Біла тканина, клаптики	за необхідн.
2.	Дріт для каркасу	10 м
3.	Картон	10 листів
4.	Клей ПВА	5 флаконів
5.	Кольорова тканина, клаптики	за необхідн.
6.	Крейда для розкрою	10 шт.
7.	Мішковина	за необхідн.
8.	Нитки різного кольору	60 шт.
9.	Олівці прості	20 шт.
10.	Папір	2 рулони
11.	Поролон	за необхідн.
12.	Ручки	20 шт.
13.	Сукно	за необхідн.
<i>Інструменти</i>		
1.	Пензлики	20 шт.
2.	Посуд для води	20 шт.
3.	Посуд для замісу глини	20 шт.
4.	Стеки	20 шт.
5.	Турнетки	20 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данченко Л.О. Народна іграшка / Л.О. Данченко. – К.: Мистецтво, 1993.
2. Качкан В. А. Жива глина: мандрівка в минуле та сьогодення Опішного. / В. А. Качкан // Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному. – Опішне: Укр. народознавство, 1994. – 232 с.
3. Лащук Ю. Покутська кераміка / Ю. Лащук. – Опішне: Укр. народознавство, 1998. – 160 с.
4. Русаков Н.М. Ліплення в початкових класах: посіб. для вчителя / Н.М. Русаков. – К., 1980.
5. Федотов Г.Я. Послушная глина (Основы худож. ремесла) / Г.Я.Федотов. – М.: АСТ-Пресс, 1999. – 144 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ВИГОТОВЛЕННЯ ІГРАШОК-СУВЕНІРІВ

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Саморобна іграшка – це власна дитяча фантазія, яка має прояв у формі, характері, оздобленні, призначенні, у правилах гри з нею. Це – відчуття причетності до процесу творення разом із впевненістю у своїх силах: придумати іграшку, виконати її, відремонтувати, якщо знадобиться, і все це самостійно та ще й за власним бажанням.

Програма навчання з виготовлення іграшок-сувенірів художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю розрахована для дітей віком від 5 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості в процесі опанування виготовлення іграшок-сувенірів.

Основні завдання полягають у набутті дітьми в процесі занять таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з історією виникнення народної іграшки, особливостями її виконання в різних регіонах України в різні історичні періоди;

практична – оволодіння технологією виготовлення різноманітних іграшок з різних за структурою та в обробці тканин, різних за складністю та призначенням ручних швів, способами оздоблення;

творча – розвиток художнього смаку, творчої уяви, фантазії, напрацювання індивідуального стилю роботи;

соціальна – виховання культури праці, дбайливого ставлення та пошани до народних традицій; професійне самовизначення; розвиток позитивних якостей особистості: працелюбності, наполегливості, відповідальності; сприяння самореалізації дитини в соціумі.

Програму складено за концентричним принципом із повторним вивченням окремих розділів та тем, розширенням та поглибленням змісту навчального матеріалу. Навчальна програма розрахована на такі рівні:

початковий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Програма початкового рівня спрямована на ознайомлення з історією виникнення української народної іграшки, її особливостями та передбачає виготовлення іграшок за зразком. Значна увага приділяється опануванню правил роботи з тканинами, простими за структурою та обробкою, оволодінню простими ручними швами, нескладними способами оздоблення іграшок та правилам організації робочого місця. Заняття проводяться тричі на тиждень по 2 години.

Програма основного рівня навчання спрямована на поглиблення знань про іграшку (від простої іграшки-жованки до народних іграшок із текстилю,

глини, соломи) та ускладнення завдань через поширення видів тканин, які використовуються, опанування правил поєднання кольорів і тканин різних за фактурою, використання дротяного каркаса, урізноманітнення засобів оздоблення іграшок. Також програмою передбачається опанування основ клаптикової пластики, виготовлення іграшок для лялькового театру, м'яких іграшок, які повторюють форму глиняних.

Програма вищого рівня забезпечує розвиток творчої фантазії та професійних навичок через збільшення питомої ваги завдань на створення самостійно розроблених іграшок. У цей період значна увага приділяється вивченню національного костюма, передбачається оволодіння технікою в'язання гачком, робота зі складними в обробці тканинами (джинсова тканина, трикотаж, шовк).

Формами роботи за цією програмою є практичні завдання, підготовка виставкових робіт, лекції, бесіди.

За цією програмою можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	1	2
2.	Народна іграшка	2	10	12
3.	Іграшки-сувеніри з тканини	6	84	90
4.	Іграшки-сувеніри зі штучного хутра	2	54	56
5.	Комбіновані іграшки-сувеніри	6	36	42
6.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	12	-	12
7.	Підсумок	2	-	2
Разом		31	185	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Мета роботи гуртка. Знайомство з правилами поведінки в гуртку під час занять. План роботи на навчальний рік. Матеріали та інструменти, необхідні для роботи. Правила техніки безпеки.

Практична частина. Сюжетно-рольові та дидактичні ігри.

2. Народна іграшка (12 год.)

Історія народної іграшки. Способи її створення. Музей та його роль в житті дитини. Обряди.

Практична частина. Виготовлення ляльки- «жованки». Оздоблення. Ігри. Збирання виставкової композиції.

3. Іграшки-сувеніри з тканини (90 год.)

Різновиди тканин. Правила роботи з викрійками-лекалами. Правила розкрою. Техніка безпеки. Послідовність виконання іграшок. Ручні шви. Надрізки. Дротяний каркас. Наповнення та оздоблення виготовлених іграшок-сувенірів.

Практична частина. Виготовлення іграшок: подушка-гольничка, заєць, кошеня, мишеня, слоненя, щеня, лоша.

4. Іграшки-сувеніри зі штучного хутра (56 год.)

Особливості роботи зі штучним хутром. Правила його розкрою та особливості обробки. Ручні шви. Правила зметування. Дротяний каркас та оформлення іграшки.

Практична частина. Виготовлення іграшок, нескладних за формою і кількістю деталей (собака, ведмідь, сувенір до Різдва, заєць тощо).

5. Комбіновані іграшки-сувеніри (42 год.)

Правила розкрою деталей в комбінованих іграшках. Правила добору матеріалів за фактурою та кольором. Вибір ниток. Дротяний каркас. Особливості виготовлення комбінованої іграшки-сувеніра. Техніка безпеки. Послідовність виконання. Оформлення і оздоблення іграшок. Ручні шви.

Практична частина. Виготовлення іграшок: білий ведмідь, заєць, каченя, сувенір до Великодня.

6. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

7. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Народна іграшка	3	12	15
3.	Іграшки-сувеніри з тканини	6	66	72
4.	Іграшки-сувеніри зі штучного	3	54	57

	хутра			
5.	Комбіновані іграшки-сувеніри	3	54	57
6.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	9	-	9
7.	Підсумок	3	-	3
	Разом	28	188	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Зміст роботи гуртка в новому навчальному році. Матеріали, інструменти та прилади, необхідні для роботи. Повторення правил поведінки в гуртку під час занять, правил з техніки безпеки.

Практична частина. Сюжетно-рольові та дидактичні ігри.

2. Народна іграшка (15 год.)

Різновиди народної іграшки. Історія. Призначення. Іграшки з сиру, тканини, соломи. Обрядовість. Перегляд ілюстрацій.

Практична частина. виготовлення обрядової іграшки. Складання композиції з виготовлених іграшок.

3. Іграшки-сувеніри із тканини (72 год.)

Повторення правил крою з тканини, правил техніки безпеки. виготовлення іграшок з більшою кількістю деталей. Правила розкрою парних і непарних деталей. Послідовність виготовлення іграшок. Дротяний каркас. Наповнення. Оформлення.

Практична частина. виготовлення іграшок: подушка – ведмідь, лисиця, жирафа, слоненя-гаманець.

4. Іграшки-сувеніри зі штучного хутра (57 год.)

Різновиди штучного хутра. Повторення правил розкрою із штучного хутра. Матеріали та інструменти, необхідні для роботи. Ручні шви. Дротяний каркас. Наповнення. Оформлення. Передача характеру іграшки за допомогою очей (форма, колір).

Практична частина. виготовлення іграшок ускладнених моделей: собака, кроленя, черепаха, іграшка – символ року.

5. Комбіновані іграшки-сувеніри (57 год.)

Повторення правил розкрою комбінованої іграшки. Самостійний добір матеріалів за кольором і фактурою. Зшивання комбінованих деталей іграшки. Оздоблення іграшки.

Практична робота. виготовлення іграшок: їжачок, кіт, ведмідь, іграшка-сувенір до Великодня, іграшка-подарунок до Дня Матері.

6. Експерсії, свята, виставки (9 год.)

Експерсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Народна іграшка	3	18	21
3.	Іграшки-сувеніри з тканини	6	66	72
4.	Іграшки-сувеніри зі штучного хутра	3	72	75
5.	Комбіновані іграшки-сувеніри	3	30	33
6.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	9	-	9
7.	Підсумок	3	-	3
Разом		28	188	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

План роботи на новий навчальний рік. Мета роботи гуртка. Матеріали та інструменти для роботи. Повторення правил поведінки в гуртку, правил техніки безпеки під час роботи з різними інструментами.

Практична частина. Сюжетно-рольові та дидактичні ігри.

2. Народна іграшка (21 год.)

Глиняні іграшки. Історія, різновиди та регіональні особливості.

Практична частина. Самостійне виготовлення іграшки, яка повторює форму обраної глиняної іграшки. Розкрій. Зшивання деталей. Оздоблення. Організація виставки робіт.

3. Іграшки-сувеніри з тканини (72 год.)

Закріплення правил розкрою тканини. Техніка безпеки. Ручні шви. Використання більш складних в обробці тканин (атлас, шовк, трикотаж). Правила поєднання тканини за кольором і фактурою. Клаптикова пластика. Основи ремесла. Традиції. Самостійний вибір матеріалів для оздоблення.

Практична частина. Виготовлення іграшок: коти та кошенята, черепаха, риба, сувенір до Нового року в техніці «клаптикова пластика». Самостійна розробка моделі, виготовлення викрійок-лекал. Наповнення. Оформлення.

4. Іграшки-сувеніри зі штучного хутра (75 год.)

Закріплення правил розкрою штучного хутра. Техніка безпеки. Самостійний вибір моделі іграшки. Засоби передачі настрою та характеру іграшки. Оформлення.

Практична частина. Виготовлення іграшок: заєць, ведмідь, слон, собака, іграшки-подушки. Розкрій, послідовне зшивання деталей. Дротяний каркас. Наповнення. Складання іграшки. Оформлення.

5. Комбіновані іграшки-сувеніри (33 год.)

Закріплення правил розкрою деталей комбінованої іграшки-сувеніра з комбінованих матеріалів. Самостійний добір матеріалів за кольором і фактурою. Використання кольору і фактури матеріалів для передачі характеру і настрою іграшки. Виготовлення очей з паперу. Колір та форма. Вибір казки, для якої будуть виготовлятися іграшки.

Практична частина. Розподіл персонажів. Виготовлення іграшок та необхідного реквізиту для лялькової вистави. Колективна робота. Розкрій. Послідовне зшивання. Виконання підкладки. Наповнення та оформлення готової іграшки.

6. Екскурсії, свята, виставки (9 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший та наступні роки навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	1	2	3
2.	Народна іграшка	3	21	24
3.	Іграшки-сувеніри з тканини	6	81	87
4.	Іграшки-сувеніри зі штучного хутра	3	48	51
5.	Комбіновані іграшки-сувеніри	3	39	42
6.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	6	-	6
7.	Підсумок	3	-	3
Разом		25	191	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

План роботи на новий навчальний рік. Повторення правил з техніки безпеки. Матеріали та інструменти.

Практична робота. Сюжетно-рольові та дидактичні ігри.

2. Народна іграшка (24 год.)

Український національний костюм. Особливості крою та оздоблення. Елементи народної вишивки, її колір та символіка.

Практична частина. Виготовлення іграшки в національному костюмі.

3. Іграшки-сувеніри з тканини (87 год.)

Іграшка за власним задумом дітей. Самостійне обрання образу, матеріалів та оздоблення. Розробка моделі.

Практична частина. Послідовне виконання самостійно розробленої іграшки.

4. Іграшки-сувеніри зі штучного хутра (51 год.)

Особливості розкрою штучного хутра з різною фактурою. Можливості оздоблення (в'язання гачком із нарізаних із хутра смуг).

Практична частина. Самостійна розробка моделей. Виготовлення викрійок-лекал. Апробація викрійки на тканині. Корекція викрійки. Робота із хутром різної фактури. Послідовне зшивання, наповнення та оформлення іграшки-сувеніра.

5. Іграшки-сувеніри комбіновані (42 год.)

Вибір моделі. Самостійна розробка викрійок-лекал. Проробка деталей. Самостійний вибір матеріалів оздоблення. Робота зі складними в обробці тканинами (джинсова тканина, трикотаж, шовк різних видів). Виготовлення окремих деталей іграшки з глини (за задумом).

Практична частина. Добір матеріалів. Розкрій деталей іграшки. Виготовлення керамічних деталей. Наповнення. Дротяний каркас (якщо потрібно). Сладання іграшки. Оформлення. Самостійний аналіз роботи.

6. Екскурсії, свята, виставки (6 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види декоративного оздоблення виробів;
- властивості різних текстильних матеріалів;

- історію та способи створення народної іграшки;
- основи клаптикової пластики;
- основні властивості кольорів;
- основні правила роботи зі штучним хутром;
- послідовність зшивання деталей іграшки;
- правила поєднання тканин за кольором і фактурою;
- правила роботи з лекалами;
- правила розкрою парних і непарних деталей;
- правила техніки безпеки при роботі з інструментами для крою;
- прийоми в'язання гачком;
- принципи та правила розкрою деталей іграшки;
- різновиди глиняних іграшок та їх регіональні особливості;
- способи виготовлення м'якої іграшки, яка повторює форму глиняної іграшки;
- умовні позначення на схемах.

Вихованці мають уміти:

- виготовляти дротяний каркас;
- виготовляти ляльку-«жованку», оздоблюючи її відповідно до народних традицій;
- самостійно виготовляти нескладні викрійки-лекала іграшок;
- самостійно виконувати розкрій;
- самостійно добирати матеріали для оздоблення іграшки;
- самостійно збирати іграшку з невеликою кількістю деталей.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Папір офісний А4 (білий)	100 листів
2.	Папір А4 (кольоровий)	1000 листів
3.	Ватман	40 листів
4.	Папір акварельний	40 листів
5.	Картон кольоровий (50x70)	40 листів
6.	Папір гофрований	20 листів
7.	Клей-олівець 15 г	20 шт.
8.	Клей «Дракон»	5 шт.
9.	Клей ПВА 1 кг	3 шт.
10.	Клей (глітери) золото, срібро	20 шт.
11.	Бісер	40 наборів
12.	Бісер крупний	20 наборів
13.	Дерев'яні заготовки	30 шт.
14.	Мононитка	10 шт.
15.	Нитка бісерна	10 шт.

16.	Дріт 0.3 мм; 0,7 мм	
17.	Фурнітура	в асортименті
18.	Флористична стрічка	
19.	Олівець простий (koh-i-noor)HB	20 шт.
20.	Ластик	16 шт.
21.	Акварельні олівці	4 набори
22.	Фломастери	4 набори
23.	Пастель	6 наборів
24.	Масляна пастель	6 наборів
25.	Фарби «металік»	6 наборів
26.	Фарби акварельні 18 кольорів	16 шт.
27.	Фарба-гуаш «Луч» 12 кольорів	16 шт.
28.	Фарби для скла «Вітраж»	5 шт.
29.	Ручки гелеві	20 шт.
30.	Вовна (кольорова)	в асортименті
31.	Мочалка	16 шт.
32.	Лак акриловий на водній основі	2 шт.
33.	Салфетки для декупажа	в асортименті
34.	Файли А4 100 шт.	2 пачки
35.	Мука	за необхідн.
36.	Сіль-екстра	за необхідн.
37.	Сода	за необхідн.
38.	Фарби акрилові 12 кольорів	10 наборів
39.	Пластилін 18 кольорів	20 наборів
40.	Зубочистки	за необхідн.
41.	Дисперсія клею ПВА	3 банки
42.	Кукурудзяний крохмаль	за необхідн.
43.	Гліцерин	за необхідн.
44.	Вазелінове масло	за необхідн.
45.	Пакетики фасувальні	за необхідн.
46.	Стрічки	в асортименті
47.	Нитки для вишивання акрилові	в асортименті
48.	Нитки для в'язання акрилові	в асортименті
49.	Канва	10 м
50.	Свічки воскові	за необхідн.
51.	Оцет	за необхідн.
52.	Одноразові ложки	за необхідн.
53.	Тканина	в асортименті
<i>Пристосування</i>		
1.	Дошка магнітна	1 шт.
2.	Маркери для дошки	за необхідн.
3.	Мольберти	6 шт.
4.	Планшети	6 шт.

5.	Чайник	1 шт.
6.	Теплоелектровентилятор	1 шт.
7.	Аудіомагнітофон	1 шт.
8.	Папки пластикові	3 шт.
9.	Відро пластикове	2 шт.
10.	Короб картонний	20 шт.
11.	Тканини для драпірування	в асортименті
12.	Предмети побуту(натюрмортний фонд)	в асортименті
13.	Склянки для води	20 шт.
14.	Палітри	20 шт.
15.	Рамки різних розмірів	20 шт.
16.	Дощечки пластикові для ліплення	20 шт.
17.	Стеки	20 шт.
18.	Рідке мило для валяння	
19.	Одноразові рукавички	за необхідн.
<i>Інструменти</i>		
1.	Ножиці фігурні	9 шт.
2.	Лінійка для квілінгу	9 шт.
3.	Пензлики для клею (синтетика)	20 шт.
4.	Ножиці	5 шт.
5.	Леза на різачки	1 набір
6.	Голки бісерні (набір з 20 шт.)	10 наборів
7.	Пензлики	20 шт.
8.	Голки для валяння	40 шт.
9.	Голки для вишивання стрічками	40 шт.
10.	Писачок	20 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Методичний посібник з кольорознавства на планшетах	в асортименті
2.	Методична література	в асортименті
3.	Демонстраційний матеріал	в асортименті

ЛІТЕРАТУРА

1. Авксентьєва О. Г. Українська іграшка / О.Г. Авксентьєва, І.Д. Авдєєва. – К. Мистецтво, 1973.
2. Вилер Н. Мягкие игрушки / Н. Вилер; пер. с англ. И. Кондратихиной. – М.: «Издательская группа «Контэнт», 2004.
3. Гасюк Е.О.Художественное вышивание : альбом. / Е. О. Гасюк, М.Г. Степан. – К.: Вища шк., 1986. – 103 с.
4. Декоративно-ужиткове мистецтво: слов. / за заг. ред. Я. П. Запаска – Л.: Аоріта, 2000. – Т. 1–2.
5. Кара-Васильєва Т. Українська сорочка: альб.. / Т. Кара-Васильєва. – К.: Томі ріс, 1994.
6. Красовицький М. Національний характер виховання: чому виховання повинно мати національний характер? / М.Красовицький // Завуч (1 Вересня).

– 2002. – №5.

7. Кульська-Кравченко Н.М. Декоративні в'язані вироби / Н.М. Кульська-Кравченко – К.: Техніка, 1985.
8. Манько В. Українська народна писанка / Віра Манько – Л.: Монастир монахів Студитського Уставу, Видав. відділ «Свічадо», 2001. – 48 с.
9. Молотобарова О. С. Кружок изготовления игрушек-сувениров: пособие для руководителей кружков общеобразовательных школ и внешкольных учреждений / О. С. Молотобарова. 2-е изд., дораб.– М.: Просвещение, 1990. – 175 с.: ил.
10. Муханова И. О. Шитьё из лоскутков / И.О. Муханова. – М.: Олма-пресс, 2001. – 98 с.
11. Наумко В. І. Культура і побут населення України: навч. посіб. / В.І. Наумко, Л.А. Артюх, В.Ф. Горбенко. – К.:Либідь, 1991.
12. Наш дом: сб. – Вып. 8. – К.: Час, 1990. – 64 с.
13. Островська Т. 155 стародавніх українських вишивок / Т. Островська. – К.: «Соняшник», 1992.
14. Подоляк Л. Гуманізація освіти / Л. Подоляк // Психолог. – 2002. – № 5.
15. Ракитин В. И. Искусство видеть / В. И. Ракитин. – М.: Знание, 1972.
16. Рошталь И. В. Азбука цветов. СПб.: Кристалл, Терция, 1998.
17. Рукоделие в школе : практич. пособ.. / А.А. Власова, Л.Ю. Карельская, Л.В. Ефременко. – СПб.: ТОО «Диамант», ТОО «Фирма ЛЮКСИ», 1996. – 560 с.
18. Супруненко В. П. Ми – українці : енциклопедія українознавства / В.П. Супруненко : у 2 кн. – Д.: ВАТ «Дніпрокнига», 1999.
19. Традиційне й особистісне у мистецтві / за заг. ред. М. Селіванова. – К.: УЦНК «Музей І. Гончара», 2002.
20. Українська народна іграшка. – Л., 1980.
21. Характеристика досвіду виховної роботи з інноваційним потенціалом // Позакласний час –2001.– № 5.
22. Шорохов Е. В. Основа композиции. – М.: Просвещение, 1979. – 64 с.
23. Шьем из лоскутков / пер. Е. Карпова – М.: , «Внешсигма», 1995.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ВИГОТОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАРОДНОЇ ІГРАШКИ

Основний рівень

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма спрямована на відродження народної творчості, прищеплення дітям любові до рідного краю, пошани до своєї історії, виховання відчуття гордості та нерозривного зв'язку з минулими поколіннями. Барвисті глиняні іграшки дозволяють дітям зазирнути в минуле, досягнути витoki творчості нашого народу.

Навчальна програма виготовлення української народної іграшки з художньо-естетичного напряму декоративно-ужиткового профілю розрахована на вихованців віком від 7 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості в процесі опанування виготовлення української народної іграшки.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з таким видом народної творчості, як народна іграшка, його особливостями та специфікою роботи;

практична – оволодіння уміннями та навичками виготовлення української народної іграшки;

творча – розвиток творчих здібностей;

соціальна – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, формування національної свідомості, естетичного смаку, популяризації народних промислів.

Програма розрахована на навчання за основним рівнем:

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень).

Програмою передбачено оволодіння основними теоретичними знаннями, практичними уміннями та навичками з виготовлення керамічної народної іграшки, ознайомлення з правилами користування гончарським інструментом.

Під час проведення занять об'єднуються діти, які виявляють інтерес до виготовлення керамічних виробів, виконання пластичних робіт. У процесі виготовлення виробів із глини дітям надається можливість самостійно вирішувати численні композиційні й технологічні завдання, працювати над оформленням та оздобленням власних виробів.

Дуже важливим елементом роботи є збагачення світогляду вихованців, їхніх знань з історії, народознавства та природознавства, розвиток естетичних почуттів, творчої активності, знання традицій українського декоративно-прикладного мистецтва.

Програма інтегрує знання гуртківців з історії, народознавства, креслення та образотворчого мистецтва.

Упродовж терміну навчання гуртківці вивчають історичні витoki та регіональні особливості керамічної іграшки, її характерні ознаки, обрядово-

магічні функції, якими наділяли іграшку в давнину, види глини, способи ліплення та традиційні техніки виготовлення й естетичного оформлення виробів, способи обробки та випалювання, особливості декорування традиційної української іграшки.

Вихованці набувають умінь і навиків: визначають придатність глини для ліплення, доцільність способу виготовлення образу, ліплять іграшку, готують поливу, випалюють і декорують виріб. Вихованці мають засвоїти технології виготовлення простих виробів з глини та багатофактурних композицій.

Підсумком навчання є виставка, на якій вихованці демонструють власноруч виготовлені дво- або багатофактурні композиції.

Для розширення світогляду гуртківців заплановано проведення екскурсій для ознайомлення з природою, історією та культурою краю, відвідування музеїв і виставок, проведення різних конкурсів, пізнавально-ігрових програм тощо.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організовуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Основний рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Українська народна іграшка	10	16	26
1.1. Історичні витoki керамічної іграшки	2	-	2
1.2. Традиційна фольклорність селянської глиняної іграшки	2	-	2
1.3. Обрядово-магічна функція іграшок з глини	2	-	2
1.4. Характерні ознаки української народної іграшки	2	8	10
1.5. Традиційні образи і сюжети керамічних іграшок	2	8	10
Розділ 2. Технологія виготовлення глиняної іграшки	12	30	42
2.1. Функціональні особливості керамічної іграшки	2	-	2
2.2. Види глини, її якість	2	10	12

2.3. Традиційна техніка виготовлення та естетичного оформлення керамічної іграшки	8	20	28
Розділ 3. Підготовка до випалювання та випалювання керамічних іграшок	8	12	20
3.1. Сушіння іграшки	2	6	8
3.2. Обробка сухої іграшки та підготовка її до випалювання	2	6	8
3.3. Способи випалювання	2	-	2
3.4. Магічне значення кольорів і символіка орнаменту	2	-	2
Розділ 4. Поливання та випалювання керамічних іграшок	8	32	40
Розділ 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	12	-	12
Підсумок	2	-	2
Разом	54	90	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

Етнографічні регіони керамічного виробництва в Україні.

Розділ 1. Українська народна іграшка (26 год.)

1.1. Історичні витоки керамічної іграшки (2 год.)

Археологічні знахідки керамічних іграшок різних часів на території України. Керамічна іграшка в побуті українців. Взаємозв'язок між глиняною іграшкою та іншими виробами з глини – фігурним керамічним посудом, скульптурою.

1.2. Традиційна фольклорність селянської глиняної іграшки (2 год.)

Українські народні казки («Іван Глиняний», «Тромсик» та ін.), прислів'я, приказки, загадки про глину, гончарів, гончарство та глиняну іграшку.

1.3. Обрядово-магічна функція іграшок з глини (2 год.)

Керамічні зображення людей та їхній зв'язок зі слов'янськими язичницькими божествами (кам'яна баба, Ярило).

1.4. Характерні ознаки української народної іграшки (10 год.)

Зв'язок керамічної іграшки з образами усної народної творчості.

Умовність, своєрідний примітивізм, узагальненість, лаконічність, досконала стилізація керамічної іграшки. Керамічні іграшки різних регіонів України та їхні особливості (Вінничина, Коломия, Косово, Опішня, Черкащина).

Практична частина. Аналіз традиційних українських керамічних іграшок за їх зовнішніми ознаками. Визначення їх регіональної приналежності за специфікою застосованої техніки виготовлення, ритміко-пластичної організації, характером орнаменту та естетичного оформлення. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Ескізний малюнок на папері. Виготовлення (ліплення) керамічної іграшки з характерними ознаками, притаманними відповідному регіону.

1.5. Традиційні образи і сюжети керамічних іграшок (10 год.)

Спадковість, збереження і розвиток багатовікових традицій у виготовленні народної іграшки. Образи козаків у народних іграшках. Свищики: способи та особливості виготовлення. Керамічні іграшки у вигляді свійських тварин. Народні майстри української народної іграшки. Знайомство з роботами народних майстрів. Особливості виготовлення іграшок різними майстрами.

Практична частина. Ескізний малюнок на папері. Підготовка глини до ліплення. Додатки (кварцеві матеріали). Зберігання підготовленої глиняної маси. Виготовлення (ліплення) керамічної іграшки з використанням традиційних образів і сюжетів. Виготовлення іграшки на козацьку тематику (сумний козак, козак з варениками, козак із шаблею тощо). Ліплення свищика, його декорування. Ліплення фігурок домашніх тварин (кота, собаки, кроля, півня та ін.). Застосування народних традицій декоративного оформлення виробів (тиснення штампиками, пальцями, гравірування, наліпні узорі, лошіння, мармурування, розписування ангобами тощо).

Розділ 2. Технологія виготовлення глиняної іграшки (42 год.)

2.1. Функціональні особливості керамічної іграшки (2 год.)

Українська керамічна іграшка – забавка, прикраса, оберіг.

2.2. Види глини, її якість (12 год.)

Глина як сировина для виготовлення керамічних іграшок. Структура, склад, форми залягання, місцезнаходження родовищ глини в Україні. Види глини, їх якості (колір, вологість, однорідність, пластичність, водомісткість).

Практична частина. Заготівля сировини. Сушіння глини, просіювання, приготування робочого тіста. Визначення придатності глини для ліплення. Визначення її пластичності.

2.3. Традиційна техніка виготовлення та естетичного оформлення керамічної іграшки (28 год.)

Способи ліплення (комбінований спосіб, витягування з цілого шматка, ліплення окремих деталей іграшки і компонування їх). Орнамент іграшки. Розпис іграшки фарбами, ангобами, поливання. Колір поливи.

Практична частина. Вибір образу для виготовлення іграшки. Аналіз можливих варіантів ліплення, їхня залежність від структурних і

композиційних особливостей іграшки та іграшкового сюжету. Вибір найдоцільнішого способу виготовлення визначеного образу з урахуванням народних традицій і художньо-пластичних можливостей глини. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Ескізний малюнок на папері. Планування послідовності виконавських дій і їх реалізація. Ліплення іграшки.

Розділ 3. Підготовка до випалювання та випалювання керамічних іграшок (20 год.)

3.1. Сушіння іграшки (8 год.)

Способи та особливості сушіння. Температура сушіння.

Практична частина. Сушіння виліплених іграшок.

3.2. Обробка сухої іграшки та підготовка її до випалювання (8 год.)

Шліфування і замивання сухої іграшки.

Практична частина. Підготовка виліплених іграшок (іграшки на козацьку тематику, свищики, фігурки домашніх тварин тощо) до випалювання.

3.3. Способи випалювання (2 год.)

Випалювання в гончарному горні (піч відкритого полум'я), у муфельній печі (закритий теплоносій) та його особливості. Печі за способом випалювання (дрова, мазут, газ) і електропечі. Правила роботи біля гончарного горна, муфельної печі.

3.4. Магічне значення кольорів і символіка орнаменту (2 год.)

Кольори та символіка орнаменту в українській міфології.

Розділ 4. Поливання та випалювання керамічних іграшок (40 год.)

Визначення поливи. Види полив. Визначення густини поливи та підготовка її до використання (перемішування, проціджування). Нанесення поливи на поверхню іграшки (занурення у поливу, поливання, пульверизація, нанесення пензликом). Особливості поливання керамічної іграшки. Способи «полива на поливку», «полива на ангоб». Кольорова полива (синя, зелена, жовта, біла, прозора, поливи високого вогню). Способи імітації полив.

Практична частина. Поливання керамічних іграшок прозорою та білою поливами способами занурення та пульверизації. Використання кольорових полив. Підбір полив для кожної іграшки. Поливання керамічних іграшок способом «полива на поливу». Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Декорування іграшок ангобами та поливами способом «полива на ангоб».

Розділ 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ*Вихованці мають знати:*

- історичні витoki української керамічної іграшки;
- орнаментальну символіку глиняних виробів;
- правила виконання ескізних малюнків на папері;
- види гончарних інструментів;
- загальні ознаки придатності керамічної сировини;
- умови збереження пластичності глини;
- способи декорування поверхні керамічного виробу;
- техніки ліплення;
- основні прийоми розпису фарбами.

Вихованці мають уміти:

- виконувати ескізний малюнок на папері;
- користуватися інструментами для роботи з глиною;
- готувати керамічне тісто;
- володіти техніками ліплення;
- готувати поливу;
- декорувати поверхню невипаленої глини;
- виконувати розпис пензлем;
- випалювати іграшку.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Обладнання спеціалізоване</i>		
1.	Гончарна піч для випалювання виробів	1 шт.
<i>Матеріали</i>		
1.	Глина	1 кг
2.	Серветки з тканини або поліетилену	20 шт.
3.	Фарби	20 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Пензлики	20 шт.
2.	Посуд для води	20 шт.
3.	Посуд для замісу глини	20 шт.
4.	Стеки	20 шт.
5.	Турнетки	20 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Данченко Л.О. Народна іграшка / Л.О. Данченко. – К.: Мистецтво, 1993.

2. Качкан В. Жива глина: мандрівка в минуле та сьогоднішнє Опішного / В.Качкан. – Опішне: Українське Народознавство, 1994. – 232 с.
3. Лащук Ю. Покутська кераміка / Ю.Лащук. – Опішне: Українське Народознавство, 1998. – 160 с.
4. Русаков Н.М. Ліплення в початкових класах: посіб. для вчителя / Н.М.Русакова. – К., 1980.
5. Федотов Г.Я. Послушная глина (Основы художественного ремесла) / Г.Я. Федотов. – М.: АСТ-Пресс, 1999. – 144 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ГІЛЬЙОШУВАННЯ

Основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Гільйошування – живопис гарячою голкою. Це новий, але вже досить популярний вид декоративно-прикладної творчості, який дозволяє нетрадиційно використовувати добре відомі прийоми аплікації, вишивки «ришельє», випалювання та випилювання по дереву, чеканки, малювання. Цей вид рукоділля заснований на властивості синтетичних тканин плавитись під високою температурою, а при вистиганні – спаюватися між собою. Такий метод обробки тканини дає можливість прикрасити домівку, створити оригінальні предмети побуту та неповторного одягу.

Навчальна програма художньо-естетичного напряму декоративно-ужиткового профілю розрахована на дітей віком від 10 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування техніки гільйошування.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – оволодіння знаннями та поняттями техніки гільйошування, активізація пізнавальної діяльності;

практична – формування та розвиток умінь і навичок гільйошування, набуття практичного досвіду в техніці випалювання по тканині;

творча – розвиток творчих здібностей;

соціальна – формування позитивних якостей особистості: працелюбність, наполегливість, старанність; прищеплення інтересу до прикладної творчості; виховання пошани до традицій рідного краю та культури праці.

Навчальна програма побудована блочним способом, який передбачає розподіл навчального матеріалу на самостійні структурні одиниці (блоки), що дає можливість заміни одного змістовного блоку розділу або теми іншим залежно від наявних організаційно-методичних умов та запитів вихованців.

Навчальна програма розрахована на такі рівні:

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 324 год. (9 год. на тиждень).

Навчальна програма складена з урахуванням психолого-педагогічних та фізичних особливостей дітей підліткового віку, для яких важливо задовольнити свої інтереси, виразити себе в творчому процесі та досягнути особистого успіху в практичній діяльності.

Робочі місця мають бути організовані у просторому, світлому приміщенні. Гуртківці повинні засвоїти правила техніки безпеки під час роботи з різними інструментами та матеріалами.

Техніку гільйошування добре засвоює той, хто володіє навичками малювання або будь-якого рукоділля. Мистецтво гільйошування вимагає акуратності, точності виконання малюнка та відтворення по ньому виробу.

На етапі основного рівня відбувається знайомство з композиціями, вивчається техніка гільйошування. У процесі занять діти отримують елементарні знання, вміння та навички з декоративно-прикладного мистецтва, розвивають фантазію, знайомляться з матеріалами та інструментами.

Програмою вищого рівня передбачено вдосконалення вихованцями своєї майстерності.

Теми занять повторюються кожного року: виконання аплікацій з тканини, серветка з рослинним сюжетом, серветка з геометричним орнаментом, квітів, листівки, аплікаційних сюжетних картин. Різниця полягає в тому, що з кожним роком ускладнюється технологія виконання виробів. Якщо вихованці першого року навчання, в основному, працюють над простими формами та плоскими виробами, то для вихованців наступних років пропонуються напівоб'ємні вироби, композиційно та технічно ускладнені, використовуються нові види зварювання тканин, прикріплення готових виробів до композиції. Впродовж усього навчання вихованці працюють з різними за фактурою матеріалами. Кольорові шматочки тканини використовують як палітру.

Програма передбачає такі форми навчання: пояснення та закріплення матеріалу, усне опитування, використання ілюстрацій, так і не традиційні: вікторини, ділові ігри, виставки, конкурси, творчі проекти, інтегровані заняття.

Вихованці беруть участь у фестивалях-конкурсах, колективних і персональних виставках робіт.

За даною програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. За необхідності керівник гуртка може внести до програми певні зміни, які не повинні впливати на загальний зміст навчальної програми та кількість навчальних годин. Незмінними мають залишатися мета, завдання і прогнозований результат освітньої діяльності.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Основні прийоми випалювання	12	27	39
1.1. Гільйошування як новий вид мистецтва	3	3	6
1.2. Підготовка синтетичних матеріалів та пристроїв для	3	6	9

випалювання. Термінологія			
1.3. Прийоми гільйошування	6	18	24
Розділ 2. Види оздоблення швейних виробів	6	9	15
2.1. Види оздоблення виробів. Матеріалознавство	3	6	9
2.2. Кольорознавство, композиція	3	3	6
Розділ 3. Аплікація в техніці гільйошування	24	84	108
3.1. Види аплікацій	3	18	21
3.2. Техніки з'єднання деталей виробу	6	12	18
3.3. Шаблони. Виготовлення шаблонів. Правила та особливості їх використання	3	6	9
3.4. Одношарове випалювання	3	12	15
3.5. Прорізне ажурне випалювання (перфорація на тканині)	3	12	15
3.6. Виготовлення творчих проектів та виробів різними способами	6	24	30
Розділ 4. Квіти з тканини	6	27	33
4.1. Виготовлення простих квітів	3	15	18
4.2. Канзаші та атласна стрічка	3	12	15
Розділ 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	3	12	15
Підсумок	3	-	3
Разом	55	161	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях.

Поняття про гільйошування.

Розділ 1. Основні прийоми випалювання (39 год.)

1.1. Гільйошування як новий вид мистецтва (6 год.)

Види жіночого рукоділля. Виникнення техніки гільйошування. Інструменти для гільйошування. Основні техніки безпеки. Техніка безпеки при роботі з випалювачем. Основні терміни та прийоми роботи.

Практична частина. Екскурсія в музей, показ робіт.

1.2. Підготовка синтетичних матеріалів та пристроїв для

випалювання. Термінологія (9 год.)

Підбір тканини. Особливості копіювання малюнка при гільйошування. Термінологія, яка використовується при випалюванні.

Практична частина. Виготовлення фігурних лінійок, шаблонів та трафаретів. Виконання малюнка на папері. Перебивання малюнка на тканину.

1.3. Прийоми гільйошування (24 год.)

Основні прийоми та способи випалювання по тканині. Перфорація та її варіанти. Інструкція щодо роботи з випалювачем. Догляд за виготовленими виробами: прання та волого-теплова обробка (ВТО). Відбір способу випалювання відповідно до виду виробу, його призначення, кольору та фактури тканини.

Практична частина. Підготовка тканини до роботи. Виконання крапок, ліній, штрихів, дірок гарячою голкою. Вирізування деталей по шаблону та трафаретам. Засвоєння технік перфорації, зварювання, прорізування. Обробка краю виробу за допомогою фігурної лінійки. З'єднання деталей двома способами: зварювальний та «крапельне зварювання». Виготовлення шарфа з фігурним краєм за допомогою фігурної лінійки.

Розділ 2. Види оздоблення швейних виробів (15 год.)

2.1. Види оздоблення виробів. Матеріалознавство (9 год.)

Класифікація тканин. Технологія виготовлення тканин з натуральних та хімічних волокон. Оздоблення виробів. Прийом вишивки в гільйошуванні. Гільйошування в сучасному житті та побуті.

Практична частина. Підбір матеріалу та підготовка його до роботи. Визначення клейкості та міцності тканини. Підбір тканин для випалювання.

2.2. Кольорознавство, композиція (6 год.)

Значення кольорового рішення у виготовленні виробу. Гармонійне поєднання кольорів. Закони композиції: пропорції, ритм, симетрія.

Практична частина. Виконання ескізу виробу в кольорі, художньо оформленого для випалювання по тканині.

Розділ 3. Аплікація в техніці гільйошування (108 год.)

3.1. Види аплікацій (21 год.)

Історія аплікації. Види аплікацій (накладна, тіньова) та їх використання. Техніка вишивки в аплікації.

Практична частина. Одношарові аплікації. Панно «Скрипка». Виготовлення комірця в техніці (накладна аплікація). Багатошарова аплікація «Мій творчий проект». Монограма «Мої ініціали».

3.2. Техніки з'єднання деталей виробу (18 год.)

Способи закріплення деталей. Зварювання та їх види. З'єднання синтетичних матеріалів випалюванням.

Практична частина. Вирізування та закріплення деталей аплікації.

Виконання тіньової та накладної аплікації-мініатюри «Дзвіночки». Виготовлення серветки «Мак», «Ромашка».

3.3. Шаплони. Виготовлення шаплонів. Правила та особливості їх використання (9 год.)

Техніки випалювання візерунку. Шаплони та особливості їх використання. Зберігання та підбір матеріалу для шаплонів.

Практична частина. Випалювання по шаплону. Заготовка різноманітних шаплонів та використання їх у роботі.

3.4. Одношарове випалювання (15 год.)

Основні способи випалювання по тканині. Підбір матеріалу.

Практична частина. Серветка «Матусі». Мініатюра «Новорічна». Симетрична композиція-хустинка «Зимова краса».

3.5. Прорізне ажурне випалювання (перфорація на тканині) (15 год.)

Форми перфорації (кружечки, краплинки, сердечка, квіточки, ромбики). Оформлення кромки. Обробка країв виробу.

Практична частина. Виготовлення ажурної хустинки за допомогою перфорації. Виготовлення серветки двошаровим випалюванням.

3.6. Виготовлення творчих проектів та виробів різними способами (30 год.)

Удосконалення та створення власних композицій.

Практична частина. Виконання різноманітних виробів. Розробка малюнків за власним бажанням. Творчі проекти: носовичок, серветка, шарфик, панно, листівка.

Розділ 4. Квіти з тканини (33 год.)

4.1. Виготовлення простих квітів (18 год.)

Види інструментів та правила поведінки з ними. Матеріали для виготовлення квітів. Прості шви для модулів.

Практична частина. Послідовність виготовлення модуля та закріплення на основі. Виготовлення модулів. Квітка «Примула». Квітка «Клематис». Квітка «Троянда». Панно з готових модулів «Квіткове поле».

4.2. Канзаші та атласна стрічка (15 год.)

Історія виникнення канзаші. Прилади та інструменти для виготовлення квітів. Презентація «Квіти своїми руками».

Практична частина. Виготовлення пелюсток.

Розділ 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

**Основний рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Основні прийоми випалювання	12	27	39
1.1. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки при роботі з різними інструментами	3	3	6
1.2. Підготовка синтетичних матеріалів та пристроїв для випалювання	3	3	6
1.3. Різновиди тканин, їх властивості та використання. Догляд за готовими виробами	3	-	3
1.4. Основні прийоми гільйошування	3	21	24
Розділ 2. Композиція та кольорознавство	6	9	15
2.1. Кольорове коло	3	3	6
2.2. Композиція у виробках. Асиметричні та симетричні композиції	3	3	6
2.3. Асиметрична мініатюра в теплих відтінках «Осіньне танго»	-	3	3
Розділ 3. Аплікація в техніці гільйошування	21	87	108
3.1. Шаблони. Виготовлення шаблонів. Правила та особливості їх використання	3	6	9
3.2. Одношарове випалювання	3	6	9
3.3. Відомості про аплікацію. Двошарове та багатошарове випалювання	3	18	21
3.4. Прорізне ажурне випалювання (перфорація на тканині) в поєднанні з багатошаровою аплікацією	3	9	12
3.5. Техніка «рішельє». Поєднання декількох технік в композиції	3	18	21
3.6. Виготовлення творчих проектів	6	30	36
Розділ 4. Квіти з тканини	6	27	33
4.1. Історія виникнення виготовлення квітів в техніці орігамі	3	15	18
4.2. Виготовлення канзаші, з капрону на дротяному каркасі	3	12	15

Розділ 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	6	9	15
Підсумок	3	-	3
Разом	57	159	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки під час роботи з різними інструментами.

Розділ 1. Основні прийоми випалювання (39 год.)

1.1. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки під час роботи з різними інструментами (6 год.)

Види інструментів та матеріалів. Правила поведінки та правила техніки безпеки під час роботи з випалювачем.

Практична частина. Особливості випалювача в цій техніці. Засвоєння правил роботи з випалювачем.

1.2. Підготовка синтетичних матеріалів та пристроїв для випалювання (6 год.)

Використання малюнку при гільйошування. Копіювання малюнка на тканину. Терміни, які використовуються при випалюванні.

Практична частина. Виготовлення фігурних лінійок, шаблонів та трафаретів. Виконання малюнку на папері. Перебивання малюнка на тканину.

1.3. Різновиди тканин, їх властивості та використання. Догляд за готовими виробами (3 год.)

Підбір тканини. Види тканин, які можна використовувати, їх властивості. Правильний вибір тканин – якість виробу. ВТО та прання готових виробів.

Практична частина. Визначення тканин з синтетичними та натуральними волокнами. Випробовування матеріалів у цій техніці.

1.4. Основні прийоми гільйошування (24 год.)

Основні прийоми гільйошування: зварювання та його види, закріплення деталей. Основні прийоми та способи випалювання по тканині. Перфорація та її варіанти. Інструкція по роботі з випалювачем. Вибір оптимального способу випалювання залежно від виду та призначення виробу, фактури та кольору тканини.

Практична частина. Підготовка тканини до роботи. Виконання крапок, ліній, штрихів, дірок гарячою голкою. Вирізування деталей по шаблонам та трафаретам. Засвоєння технік перфорації, зварювання, прорізування. Обробка краю виробу за допомогою фігурної лінійки. З'єднання деталей двома способами: зварювальний та крапельна зварка. Основні техніки – перфорація, аплікація, прорізна аплікація.

Розділ 2. Композиція та кольорознавство (15 год.)

2.1. Кольорове коло (2 год.)

Відомості про кольорознавство. Поняття про кольорове коло. Основні кольори (червоний, жовтий, синій), теплі та холодні відтінки, гармонія кольору, поєднання кольорів.

Практична частина. Ігри з кольорознавства.

2.2. Композиція у виробах. Асиметричні та симетричні композиції (6 год.)

Відомості про композиції. Накладна аплікація та її виконання. Асиметрія та симетрія в композиціях. Художнє оформлення малюнків для аплікацій.

Практична частина. Створення ескізу власної асиметричної чи симетричної композиції.

2.3. Асиметрична мініатюра в теплих відтінках «Осіннє танго» (3 год.)

Виконання ескізу та шаблонів. Вирізування деталей. Оформлення композиції.

Розділ 3. Аплікація в техніці гільйошування (108 год.)

3.1. Шаблони. Виготовлення шаблонів. Правила та особливості їх використання (9 год.)

Техніка випалювання візерунка. Шаблони та особливості їх використання. Підбір матеріалу для шаблонів та їх зберігання.

Практична частина. Випалювання по шаблону. Заготовка різноманітних шаблонів. Техніка використання шаблонів. Виконання складних елементів.

3.2. Одношарове випалювання (9 год.)

Основні способи випалювання по тканині. Підбір матеріалу.

Практична частина. Виконання крапок, ліній, віконець гарячою голкою. Виконання серветки одношарової. Вирізування по шаблонах. Виконання декоративної квітки «Жоржина».

3.3. Відомості про аплікацію. Двошарове та багатошарове випалювання (21 год.)

Види аплікацій та їх використання в гільйошуванні. Способи випалювання по тканині. Підбір матеріалу.

Практична частина. Виготовлення тришарової великодньої серветки. Виконання ескізу, шаблонів. Поетапне виконання серветки.

3.4. Прорізне ажурне випалювання (перфорація на тканині) в поєднанні з багатошаровою аплікацією (12 год.)

Форми перфорації (кружечки, краплинки, сердечка, квіточки, ромбики). Оформлення кромки. Обробка країв виробу.

Практична частина. Виготовлення ажурної скатертинки за допомогою

перфорації. Виготовлення скатертинки багатошаровим випалюванням.

3.5. Техніка «рішельє». Поєднання декількох технік в композиції (21 год.)

Основи техніки «рішельє». Методи виконання. Виконання техніки «рішельє» в гільйошуванні.

Практична частина. Прорізна аплікація. Імітація видів вишивок. Прорізна гладь. Вирізний ажур. Ажурна вишивка «рішельє» та виконання її в техніці гільйошування. Підбір матеріалів. Виготовлення серветки «Ніжність». Комплект серветок «Новорічний», виконаний за допомогою поєднання декількох технік.

3.6. Виготовлення творчих проектів (36 год.)

Короткі відомості про аплікації. Повторення та закріплення раніше вивчених технік.

Практична частина. Виготовлення творчих проектів: серветка, панно, мініатюра, листівка. Підготовка робіт до виставки.

Розділ 4. Квіти з тканини (33 год.)

4.1. Історія виготовлення квітів в техніці орігамі (18 год.)

Історія виникнення. Матеріали для виготовлення. Види інструментів та правила роботи з ними. Прості шви для модулів.

Практична частина. Послідовність виготовлення модуля та закріплення на основі. Виконання квітів у техніці канзаші: «Анемона», «Айстра», «Соняшник», «Лілея».

4.2. Виготовлення канзаші, з капрону на дротяному каркасі (15 год.)

Технологія виготовлення квітів у техніці канзаші. Види інструментів та правила поведінки з ними. Матеріали для виготовлення.

Практична частина. Розкрій деталей та послідовність виконання виробу. Виконання підхвату для гардин. Виконання квітки «Лілея». Виконання квітки «Тюльпан».

Розділ 5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший та наступні роки навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього

Вступ	3	-	3
Розділ 1. Основні прийоми випалювання	9	9	18
1.1. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки при роботі з різними інструментами	3	6	9
1.2. Підготовка синтетичних матеріалів та пристроїв для випалювання	3	3	6
1.3. Різновидності тканин та їх використання. Властивості тканин, догляд за виробами	3	-	3
Розділ 2. Основні етапи проекту	15	24	39
2.1. Творче проектування	3	6	9
2.2. Кольорове коло	3	3	6
2.3. Фурнітура в гільйошування	3	6	9
2.4. Композиція у виробках. Асиметричні та симетричні композиції	3	3	6
2.5. Мережка, монограма	3	6	9
Розділ 3. Батик в гільйошуванні	9	42	51
3.1. Відомості про батик	3	9	12
3.2. Використання техніки батик в гільйошуванні	3	21	24
3.3. Складні композиції	3	12	15
Розділ 4. Гільйошування в одязі	15	51	66
4.1. Прийоми для оздоблення одягу.	3	9	12
4.2. Виготовлення творчих проектів	12	42	54
Розділ 5. Квіти з тканини	6	15	21
5.1. Квіти в техніці оригамі	3	6	9
5.2. Квіти з використанням бульок	3	9	12
Розділ 6. Сувеніри та аксесуари	12	96	108
6.1. Виконання сувенірів вивченими техніками	3	18	21
6.2. Виконання аксесуарів	3	30	33
6.3. Виготовлення дрібниць для дому	3	18	21
6.4. Виконання набору для їдальні (скатертина, серветки, утримувач для серветки)	3	30	33
Розділ 7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	6	9	15
Підсумок	3	-	3
Разом	78	246	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила поведінки на заняттях.

Розділ 1. Основні прийоми випалювання (18 год.)

1.1. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки під час роботи з різними інструментами (9 год.)

Види інструментів та матеріалів, з якими працюють при гільйошуванні. Правила поведінки та правила техніки безпеки під час роботи.

Практична частина. Особливості випалювача під час роботи в цій техніці. Засвоєння правил роботи з різними інструментами.

1.2. Підготовка синтетичних матеріалів та пристроїв для випалювання (6 год.)

Особливості малюнку при гільйошуванні. Підбір тканини. Копіювання складного малюнку на тканину. Термінологія.

Практична частина. Виготовлення фігурних лінійок, шаблонів та трафаретів. Виконання складного малюнку на папері. Перебивання складного малюнка на тканину.

1.3. Різновидності тканин та їх використання. Властивості тканин, догляд за виробами (3 год.)

Види та властивості тканин, які можна використовувати для гільйошування. Підбір тканин. ВТО та прання виготовлених виробів.

Практична частина. Проведення дослідів над тканинами. Перевірка та визначення наявності синтетичних та натуральних волокон в обраних тканинах.

Розділ 2. Основні етапи проекту (39 год.)

2.1. Творче проектування (9 год.)

Поняття про проектну діяльність. Основні етапи проекту. Презентація «Творчий проект».

Практична частина. Виконання проекту.

2.2. Кольорове коло (6 год.)

Короткі відомості з кольорознавства. Кольорове коло. Основні кольори (червоний, жовтий, синій), теплі та холодні відтінки, гармонія кольору, поєднання кольорів.

Практична частина. Вироби та їхнє кольорове вирішення в декоративному випалюванні.

2.3. Фурнітура в гільйошуванні (9 год.)

Види фурнітури (пайетки, бісер, тасьма). Варіанти оздоблення виробів.

Практична частина. Виконання носової хустинки з використанням фурнітури – тасьми. Виконання троянди оздобленої стразами.

2.4. Композиція у виробі. Асиметричні та симетричні композиції

(6 год.)

Короткі відомості про композиції. Асиметричні та симетричні композиції в гільйошуванні.

Практична частина. Розробка ескізу власної асиметричної композиції. Виконання футляря для окуляра або телефона.

2.5. Мережка, монограма (9 год.)

Види мережок та їхнє призначення. Монограма у власних композиціях.

Практична частина. Виконання носової хустинки з мережкою. Виконання носової хустинки з монограмою.

Розділ 3. Батик в гільйошування (51 год.)

3.1. Відомості про батик (12 год.)

Короткі відомості про батик, його види (холодний, гарячий, вузликовий) та особливості.

Практична частина. Вивчення техніки виконання холодного батика. Мініатюра «Квіткова фантазія».

3.2. Використання техніки батик в гільйошуванні (24 год.)

Історія виникнення батика. Використання батика в побуті. Поєднання обох технік.

Практична частина. Пелюстка троянди з використанням техніки батик. Панно «Купавки». Панно «Соняхи».

3.3. Складні композиції (15 год.)

Прорізне ажурне випалювання (перфорація на тканині) в поєднанні з багатошаровою та об'ємною аплікацією. Правила та особливості використання шаблонів. Поєднання різних технік в одній композиції.

Практична частина. Виконання складних композицій за власним бажанням в поєднанні з багатошаровою та об'ємною аплікацією.

Розділ 4. Гільйошування в одязі (66 год.)

4.1. Прийоми для оздоблення одягу (12 год.)

Вивчення побуту та традицій народу рідного краю. Оздоблення одягу гільйошуванням.

Практична частина. Виготовлення паска з орнаментом.

4.2. Виготовлення творчих проектів (54 год.)

Короткі відомості про аплікацію. Види аплікацій. Ажурне випалювання.

Практична частина. Виконання комірця та манжет для святкової сукні. Мініатюра «Силует». Виконання серветки в техніці об'ємного випалювання. Виконання аплікаційних сюжетних картин. Оздоблення спідниці в цій техніці. Оформлення блузи. Виконання шарфика технікою ришельє. Виготовлення новорічних сувенірів.

Розділ 5. Квіти з тканини (21 год.)

5.1. Квіти в техніці оригамі (9 год.)

Техніка канзаші, технологія виконання складних квітів. Види інструментів та правила поведінки з ними. Матеріали для виготовлення квітів у техніці оригамі.

Практична частина. Виконання квітів складної будови: гладіолус, хризантема, орхідея.

5.2. Квіти з використанням бульок (12 год.)

Види бульок та особливості їх застосування. Інструменти, які використовуються.

Практична частина. Практична робота: «Троянда», «Ромашки», «Волошки».

Розділ 6. Сувеніри та аксесуари (108 год.)

6.1. Виконання сувенірів вивченими техніками (21 год.)

Повторення раніше вивчених технік.

Практична частина. Виготовлення квітів для сувеніру. Підготовка основи сувеніру та збирання виробу в єдину композицію. Новорічні сувеніри: підбір матеріалу, шаблонів, збір деталей в цілий виріб.

6.2. Виконання аксесуарів (33 год.)

Аксесуари в житті людини. Декор у домівці.

Практична частина. Чохли для кухонних стільців. Виготовлення: панно «Фруктове дерево», подушка «Совеня», брошка «Метелик», обруч та шпильки для волосся «Літечко».

6.3. Виготовлення дрібниць для дому (21 год.)

Декор в домівці. Дизайн та інтер'єр у житті людини. Випалювання в оздобленні гардин.

Практична частина. Магнітні підхвати для гардин. Серветка для кошика на Великдень. Сумочка з декоративним оздобленням. Декоративне оздоблення гардин технікою випалювання.

6.4. Виконання набору для столової (33 год.)

Особливості малюнка при гільйошуванні. Підбір тканини для набору. Складові набору: скатертина, серветки та утримувач для серветок.

Практична частина. Копіювання малюнка на тканину. Виконання випалювання та оздоблення виробів.

Розділ 7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- історію виникнення гільйошування;
- види та властивості матеріалів, які можуть використовуватися у гільйошуванні;
- основи композиції та кольорознавства;
- прийоми одношарового та багатошарового випалювання;
- прийоми оформлення робіт;
- прийоми створення колажних композицій;
- правила техніки безпеки з інструментами та матеріалами;
- види зварювання деталей;
- основні поняття гільйошування;
- прийоми роботи випалювача за склофоном.

Вихованці мають уміти:

- правильно підбирати кольори при оздобленні виробів;
- створювати об'ємні композиції;
- самостійно оформлювати власні роботи;
- розробляти та читати схеми, ескізи, малюнки;
- розробляти шаблони та створювати вироби;
- виконувати декоративні квіти;
- розрізняти види матеріалів та підбирати композицію за кольором;
- бережно і економно ставитись до матеріалів та обладнання;
- правильно організувати робоче місце.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Обладнання</i>		
1.	Столи	10-15 шт.
2.	Стільці	20-25 шт.
3.	Настільна лампа з прищепкою	На кожний робочий стіл
4.	Скло (розмір 30x40)	На кожне робоче місце
5.	Освітлювальний стіл – склофон	1-2 шт.
6.	Прасувальна дошка	1 шт.
7.	Праска	1 шт.
8.	Вентилятор	1 шт.
9.	Витяжка	1 шт.
<i>Матеріали</i>		
1.	Картон	15 наб.
2.	Металева фольга для трафаретів	10-15 шт.

3.	Папір креслярський або друкарський для ескізів	10-15 наб.
4.	Папір ескізний білий для малюнка виробу	10-15 наб.
5.	Копіювальний папір, калька	10-15 наб.
6.	Акварельна фарба або гуаш	10-15 шт.
7.	Тканина шовкова або синтетична різних кольорів	5-10 м
8.	Бавовняна тканина	1-2 м
9.	Синтетична тканина	5-10 м
10.	Наждачний папір	2-5 наб.
<i>Інструменти</i>		
1.	Ножиці	10-20 шт.
2.	Простий олівець	10-20 шт.
3.	Пензлик	15-20 шт.
4.	Фломастер	10-15 наб.
5.	Маркер	10-15 шт.
6.	Електровипалювач	1 шт.
7.	Металева лінійка	10-15 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Горяинова О.В. Гильоширование или выжигание по ткани / О.В. Горяинова. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2006. – 181 с.
2. Котенкова З.П. Выжигание по ткани / З.П. Котенкова. – Ярославль: «Академия Холдинг», 2002. – 88 с.
3. Кулик И.А. Выжигание по ткани / И.А. Кулик. – Ростов-на-Дону: «Феникс», 2003. – (Серия «Рукодельница»).
4. Максимова А. Декор тканиною / А. Максимова. – Ростов-на-Дону: «Фенікс», 2006.
5. Ручна робота: електрон. журн., 2006–2012 рр.
6. Чешева І.І. Калейдоскоп: зб. автор. програм творчих об'єднань позашк. навч. закл. / І.І. Чешева. – 2013.
7. Прищепенко Н.С. Чудеса з тканини: зб. автор. програм творчих об'єднань позашк. навч. закл. / Н.С. Прищепенко. – 2013.
8. Шандалаєва Т.А. Гільйошування : зб. автор. програм твор. об'єднань позашк. навч. закл. / Т.А. Шандалаєва. – 2013.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ХУДОЖНЬОЇ ВИШИВКИ

Основний рівень

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма спрямована на виховання в дітей почуття прекрасного, національної самосвідомості, любові до рідного краю. Цьому має сприяти ознайомлення з кращими зразками народної вишивки, творчістю визначних народних майстрів, відвідання тематичних виставок.

З давніх часів вишивка була на Україні одним із найпоширеніших і доступних видів народної творчості. Це мистецтво краси, фантазії, естетичної насолоди, мудрого декоративного відтворення світу й природи, почуттів людини та її історичного минулого. Протягом століть це мистецтво удосконалювалось та передавалось із покоління в покоління. До нашого часу дійшли цікаві композиції, орнаменти та кольорові гами ниток. В Україні існує значна кількість етнографічних центрів вишивальних промислів – київські, чернігівські, полтавські, подільські, гуцульські, буковинські та ін. Кожна з вишивок цих центрів вирізняється з-поміж інших притаманними лише їй особливостями. Усе це дає різноманітний і цікавий матеріал для вивчення і опрацювання.

Навчальна програма з художньої вишивки художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю розрахована на вихованців віком від 11 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості в процесі опанування художньої вишивки.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з основними поняттями та знаннями, які стосуються художньої вишивки як одного з видів народної творчості;

практична – сприяє оволодінню навичками виготовлення різноманітних вишитих виробів;

творча – забезпечує розвиток творчих здібностей;

соціальна – сприяє вихованню дбайливого і шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формуванню естетичного смаку, популяризації художньої вишивки.

Програма розрахована на навчання дітей у групах основного рівня. Загальний обсяг та тривалість занять становлять:

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень), 1-й рік навчання;

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), 2-й рік навчання.

Програмою передбачено теоретичні й практичні заняття. При викладанні теоретичного матеріалу використовуються такі методи роботи: розповідь, яка супроводжується показом репродукцій; бесіди з переглядом та аналізом зразків вишитих виробів. Для більш успішного засвоєння матеріалу на заняттях використовуються також кольорові плакати із зображенням вишитих виробів та схем до них, різноманітні ілюстративні та

фотоматеріали, вироби народних майстрів.

На заняттях основний час відводиться практичній роботі, розробці нових технологій і схемотехнік, виготовленню, вишивці та оздобленню виробів.

На першому році навчання діти знайомляться з вишивкою як одним із видів українського народного мистецтва, вчать працювати з різними матеріалами та інструментами. У процесі навчання вони набувають практичних навиків у виготовленні шаблонів, читанні схем, підборі типу та кольору ниток, тканин та інших матеріалів, виготовленні й оздобленні вишитих виробів, вивчають правила техніки безпеки під час роботи з різними матеріалами та інструментами.

На другому році навчання знайомляться із складнішими технологіями виготовлення художньої вишивки, самостійно працюють зі схемами, вишивають об'ємні картини, рушники. Працюючи над колективними завданнями, вони виконують окремі частини спільної композиції. Це згуртовує колектив, оскільки діти розуміють, що кінцевий результат залежить від роботи кожного. Колективна робота виховує в гуртківців дружні стосунки, відчуття взаємодопомоги.

Програма інтегрує знання гуртківців із різних предметів: історії, народознавства, креслення, малювання, трудового навчання. На заняттях варто використовувати літературу, кольорові малюнки, фото- і відеоматеріали зі зразками давніх і сучасних вишивок, що дає можливість глибше розвинути художні здібності, фантазію і творче мислення дітей.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	–	2
2.	Історія української народної вишивки	2	8	10
3.	Народна вишивка	2	86	88
4.	Виготовлення зразків народних вишивок	2	34	36
5.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	6	6
6.	Підсумок	2	–	2
	Разом	10	134	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

Демонстрація зразків вишитих виробів.

2. Історія української народної вишивки (10 год.)

Теоретична частина. Історичні дані про українську народну вишивку. Найдавніші дані про вишивку (Київщина, VI ст.). Знайдені археологами фрагменти вишиваних тканин давньоруського періоду. Гаптування. Мотиви орнаменту та кольори вишивки XIV–XVI ст.ст. Вишивка XVII–XVIII ст.ст., найдавніші зразки (фрагмент рушника 1673 р.). Пам'ятки української народної вишивки XIX ст. Формування художніх промислів в Україні у XX ст. Оригінальні види вишивки – декоративні панно. Майстри народної вишивки (Березівська П., Василенко О., Великодня О., Власенко П., Гасюк О., Герасимович Г., Горбач Р., Козак Г., Магерівська З., Сидоренко Д., Собачко Г., Шерегій М. та ін.). Характерні особливості вишивок різних регіонів України. Вишивка в побуті та фольклорі українців. Найдавніша техніка – занизування. Найпоширеніша техніка – хрестикова. Дані про матеріали та інструменти, які використовують для створення вишивки «хрестом». Технологія виконання такої вишивки.

Практична частина. Виконання елементарних видів вишивки (бантик, ромб, квадрат).

2. Народна вишивка (88 год.)

Народна вишивка, її види та призначення. Основні матеріали (нитки ручного прядіння й фабричного виробництва) та інструменти, необхідні для створення вишивки. Різноманітність технік і технологій ручного вишивання («хрестик», гладь, тамбур, вирізування, настил, низь, виколювання, мережка тощо). Підготовка тканини, інструментів, пристроїв. Добір ниток. Шаблони, правила їхнього виготовлення. Збільшення та зменшення креслення по клітинках. Поєднання кольорів при вишиванні. Перенесення візерунка. Застосування різноманітних швів, які дають змогу створювати візерунки геометричного і рослинного характеру, а також тематично-сюжетні зображення. Техніка виконання швів – «хрестик». Техніки вишивки «хрестиком». Робота за схемами. Техніка безпеки при роботі з ножицями та голками.

Практична частина. Виготовлення зразка простого вишитого візерунка «метелик». Виготовлення листівок до свят. Виготовлення вишитих виробів за зразками та за власним задумом.

3. Виготовлення зразків народних вишивок (30 год.)

Правила виготовлення об'ємного вишитого виробу. Об'ємний вишитий виріб «хрестиком», його призначення та особливості. Створення вишитого виробу «хрестиком по діагоналі». Вишивка «хрестиком по вертикалі». Чверть хреста.

Практична частина. Створення об'ємного вишитого виробу «хрестиком» із застосуванням відповідної схеми. Робота з креслярськими інструментами. Виготовлення виробів побутово-ужиткового призначення: браслет з квіткою, іграшки (тварини, комахи) тощо. Виготовлення різноманітних вишивок для дитячих будинків, виставок, ярмарків.

4. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (6 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

5. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	–	3
2.	Народна вишивка	12	102	114
3.	Об'ємні вишиті вироби	3	81	84
4.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	12	12
5.	Підсумок	3	–	3
	Разом	21	195	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Народна вишивка (114 год.)

Прикрашення вишивкою жіночого та чоловічого одягу українців. Вишивка предметів декоративного обладнання житла (рушники, серветки, скатерки, простирадла тощо). Різноманітність технік і технологій вишивання (основні, допоміжні, рахункові шви, а також шви вільного малюнка, найбільш поширені техніки – гладь, мережка, хрестикова техніка, вирізування, виколювання, зерновий вивід, занизування, низь, набирання

тощо). Поєднання технік (гладь з ажурними швами тощо). Зв'язок техніки й кольору. Регіональні особливості вишивки, її орнаментика та колористика. Найпоширеніші мотиви рослинної орнаментики мальви, троянди, гвоздики та гілки хмелю, виноград, дубове листя, барвінок, букети, вазони, геометричної форми – прямі й хвилясті лінії, зубці, прямокутники, трикутники, ромби, кола, розетки, плетінки. Зооморфні орнаменти – зображення коня, зайця, риби, жаби, півня, сови, голуба, зозулі, орла, метелика, мухи, павука та ін. Підбір і визначення типу ниток, тканини для вишивки «хрестиком». Шаблони, правила їх виготовлення. Збільшення та зменшення креслення по клітинах. Поєднання кольорів при вишиванні. Робота за схемами. Техніка безпечної роботи з інструментами та матеріалами.

Практична частина. Розробка та виконання вишитих виробів за власним задумом.

3. Об'ємні вишиті вироби (84 год.)

Об'ємні вишиті вироби, їхні види, призначення та особливості. Технологія виготовлення об'ємних вишитих виробів. Виготовлення об'ємних вишитих виробів за традиційними техніками. Поняття про ескіз.

Практична частина. Виготовлення об'ємних вишитих виробів за схемами. Робота з креслярськими інструментами. Розробка та виконання об'ємних вишитих виробів за власним задумом. Виготовлення різноманітних вишивок для дитячих будинків, виставок, ярмарків.

4. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

5. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види декоративного оздоблення вишитих виробів;
- історію розвитку народних промислів в Україні;
- основні властивості кольорів;
- основні технологічні процеси виготовлення вишитих виробів;
- правила роботи за схемою;
- різновиди орнаментів;
- способи збільшення та зменшення малюнка;
- умовні позначення на схемах.

Вихованці мають уміти:

- виконувати елементарні види вишивки;

- створювати об'ємні вишиті вироби із застосуванням відповідних схем;
- виготовляти вироби побутово-ужиткового призначення;
- підбирати візерунки для вишивок;
- виконувати збільшення та зменшення малюнка;
- виготовляти оздоблювальні елементи;
- добирати інструменти і матеріали для виготовлення вишитих виробів;
- виконувати правила техніки безпеки.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Бязь	20 м
2.	Калька для олівців	1 рулон
3.	Клей ПВА	3 шт.
4.	Копіювальний папір	5 упаковок
5.	Крейда	1 упаковка
6.	Міліметровий папір	1 рулон
7.	Нитки акрилові	20 компл.
8.	Нитки «Муліне»	100 мотків
9.	Тканина для вишивання хрестиком	20 м
10.	Тканина льняна	20 м
<i>Пристосування</i>		
1.	П'яльця різного діаметра	20 компл.
<i>Інструменти</i>		
1.	Голки для ручної вишивки	10 наборів
2.	Ножиці побутові малі	20 шт.
3.	Наперсток	20 шт.
4.	Шпильки швейні	2 упаковки
<i>Контрольно-вимірювальні інструменти</i>		
1.	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.
2.	Сантиметрова стрічка	20 шт.
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>		
1.	Зразки ручних швів	10 компл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гасюк О. О. Художнє вишивання / О.О. Гасюк, М.Г. Степан. – К.: Вища шк., 1981. – 240 с.
2. Декоративно-ужиткове мистецтво : слов. В 2 т.– Л.: Афіша, 2000. – 364 с.
3. Захарчук-Чугай Р.В. Українська народна вишивка. Західні області УРСР / Р.В. Захарчук-Чугай. – К.: Наук. думка, 1988. – 192 с.
4. Кара-Васильєва Т.В. Учитесь вишивати / Т.В. Кара-Васильєва,

- А.А.Заволокіна. – К.: Реклама, 1988. – 96 с.
5. Кара-Васильєва Т.В. Українська вишивка / авт.-упор. Т. Кара-Васильєва. – К.: Мистецтво, 1993. – 264 с.
6. Николаева Т.А. Украинская народная одежда: Сред. Поднепровье / Т.А.Николаева ; АН УССР, Ин-т искусствоведения, фольклора и этнографии им. М. Т. Рылского, К.: Наук. думка, 1987. – 246 с. ил.
7. Сорокіна Л. М. Учись вишивати / Л.М. Сорокіна ; пер. з рос. Г.В. Брезницької ; мал. Л.М. Сорокіної, А.В. Сорокіної. – К.: Освіта, 1992. – 79 с.
8. Українське народне мистецтво: тканини та вишивки / ред. В.Х. Билозуб, Н.Д. Манучарова. – К.: Держ. вид-во образотв мистец. і муз. л-ри УРСР, 1960. – 261 с.
9. Художні промисли України. – К.: Мистецтво, 1979. – 253 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА З ПИСАНКАРСТВА

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма з писанкарства пов'язана з відродженням стародавнього мистецтва українського народу, прищепленням дітям любові до рідного краю, пошани до своєї історії, надання їм можливості відчувати незримий зв'язок з минулим. Навчання писанкарству сприяє розвитку творчих здібностей, пізнавального інтересу, просторової уяви та образного мислення дитини, формуванню естетичного смаку та почуття прекрасного.

Навчальна програма художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю розрахована на вихованців віком від 7 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування писанкарства.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються писанкарства як одного з видів народної творчості;

практична – формування практичних умінь і навичок виготовлення різних писанок;

творча – забезпечення розвитку творчих здібностей, просторової уяви та фантазії дітей, формування естетичного смаку, задоволення потреб особистості у творчій самореалізації;

соціальна – розвиток позитивних якостей особистості: працелюбність, наполегливість у досягненні мети, відповідальність за результат власної діяльності; виховання шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку; популяризації писанкарства.

Програма розрахована на такі рівні:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Техніка виконання писанки є складною, а тому вимагає уваги та індивідуального підходу до кожної дитини. Навчальний процес передбачає також самостійну роботу.

Навчальну та виховну діяльність організують таким чином, щоб діти мали можливість не тільки відтворювати традиційні орнаменти при написанні писанок, а й виготовляти власні творчі роботи з дотриманням традиційних норм, самостійно підбираючи кольорову гаму. Для відтворення пропонуються високохудожні зразки, створені як за народною традицією, так і відомими майстрами. Зі словесної підгрупи методів найчастіше використовується бесіда та лекція.

Метод прикладу використовується майже на кожному занятті, оскільки робота часто пов'язана з високохудожніми творами народного мистецтва або видатних майстрів.

Оскільки в групах займаються діти різного віку, важливим є створення умов для взаємоповаги, коли старші допомагають молодшим правильно облаштувати робоче місце і дають поради, якщо виникають деякі ускладнення в роботі. Для згуртування колективу необхідно проводити різноманітні вікторини та свята, присвячені Великодню. Все це створює здоровий психологічний клімат. Дитині завжди готові прийти на допомогу, що сприяє розкриттю її здібностей, переорієнтації мислення з репродуктивного на творче, побудову стосунків співробітництва і партнерства, творчої співпраці.

Робочі місця мають бути організовані у просторому, світлому приміщенні. Гуртківці повинні засвоїти правила техніки безпеки під час роботи з різними інструментами та матеріалами у процесі виготовлення писанок.

Для роботи над писанкою потрібно мати повний набір приладдя та матеріалів. Кожне заняття слід починати з повторення правил безпечного користування свічками, писачком, оцтом, аніліновими фарбами та іншими інструментами й матеріалами.

Для наочності теоретичного матеріалу доцільно використовувати набір методичних карт із зображенням геометричного поділу писанок різних видів, а також символів у писанкарстві, а в процесі практичної роботи слід використовувати навчальну колекцію писанок за темами: символіка в писанкарстві, різновиди писанок за геометричним розподілом, кольоровим співвідношенням і за регіональними особливостями. Практична робота з учнями спрямована на опанування майстерністю виготовлення писанок, починаючи від простих до складних, а надалі – до виготовлення гуртківцями авторських писанок.

Програма інтегрує знання гуртківців з історії, народознавства, креслення, образотворчого мистецтва. Для розширення світогляду гуртківців проводяться екскурсії в музеї, на виставки творів народного мистецтва, зустрічі з народними майстрами-писанкарями.

Контрольні заняття у формі підсумкових та відкритих занять, виставки проводяться один раз у півріччя. Виконання програми оцінюється за контрольними показниками, розробленими для різних рівнів підготовки. На початковому рівні підготовки виконання завдань оцінює керівник гуртка. На основному й вищому рівнях діти самі беруть участь в обговоренні й оцінюванні залікових робіт. Після закінчення навчального року організовується підсумкова виставка робіт гуртківців.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організовуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних

умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Символіка українських писанок	16	100	96
1.1. Основні групи символів. Символ води	2	30	32
1.2. Зображення «Дерева життя» та «богині Березині»	2	10	12
1.3. Символи «Хрест» та «Сварга»	2	10	12
1.4. Символи Сонця, Зірки, Вогню	2	10	12
1.5. Символи землі	2	10	12
1.6. Символи родючості	2	10	12
1.7. Символ «Божа ручка»	2	10	12
1.8. Символи «трикутник», «трійця»	2	10	12
Розділ 2. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	24	-	24
Підсумок	2	-	2
Разом	44	100	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки праці на заняттях.

Розділ 1. Символіка українських писанок (100 год.)

1.1. Основні групи символів. Символ води (32 год.)

Поняття про писанку. Способи нанесення малюнка на поверхню яйця. Лінії, що поділяють яйце на частини. Обряди, пов'язані з написанням і використанням писанок. Крашанки. Символіка кольорів. Рослини, з яких готують барвники. Дряпанки та мальованки.

Групи писанок за мотивами орнаментики та оздоблення: геометрично-абстрактні, космічно-солярні знаки, фітоморфні, зооморфні, антропоморфні, побутово-предметні, декоративні малюнки, каліграфічні елементи, дійові послідовно-розповідні малюнки.

Головні символи та їх значення: хрест, триріг, тризуб, двозуб, коло, крапки, тваринні символи, драбинки, богиня Березиня, рослинні символи,

писанки з релігійною тематикою. «Павуки» («рукави», «бабині рукави», «дідові рукави»). Хвилястий орнамент – меандр («безконечник»). Значення кольорової гами на писанці. Зображення води (дощу) на писанках. Граблі – символ дощу. Демонстрація зразків.

Практична частина. Виконання писанки із символом дощу (на вибір).

1.2. Зображення «Дерева життя» та «богині Берегині» (12 год.)

Значення символів. Дерево життя – стрижень світобудови, а також дерево роду. «Дерево життя», або «Вазонок». Світове дерево – стилізоване зображення. Поділ на три яруси по вертикалі та дотримання чіткої симетрії правої і лівої сторін. Писанки із зображенням «Дерева життя» в різних регіонах України. Чотирирукі (шестирукі) Берегині язичників. Оранта – Берегиня у християнстві.

Практична частина. Виконання писанки із «Дерева життя» та «богині Берегині». Розподіл поверхні шкарлупи яйця на чотири рівні частини (меридіанами): ширина пояса 1,5-2 см; допоміжні лінії. Розміщення зображення «Дерева життя»: верхня третина овалу – квітка; симетрія правої і лівої сторін. Робота писачком, правила нанесення ліній по основі різного кольору. Правила знімання воску з поверхні писанки.

Виготовлення китиці. Виконання писанки із символом «богині Берегині».

1.3. Символи «Хрест» і «Сварга» (12 год.)

Значення символів «Хрест» та «Сварга», їх місце серед християнських символів.

Практична частина. Виконання писанок із символами «Хрест» і «Сварга».

1.4. Символи Сонця, Зірки, Вогню (12 год.)

Значення символів Сонця, Зірки та Вогню, їх графічне зображення на писанках.

Практична частина. Виконання писанок зі знаками Сонця, Зорі, Вогню (на вибір).

1.5. Символи землі (12 год.)

Символи «ромб», «решітка», «драбинка», значення та графічне зображення на писанках. Демонстрація зразків писанок та пояснення значення символів.

Практична частина. Виконання писанок із символами землі (на вибір).

1.6. Символи родючості (12 год.)

Символи родючості: «сигма» та «баранячі ріжки», їх значення та графічне зображення на писанках. Поєднання цих символів з іншими. Орнаментальні композиції з символами родючості.

Практична частина. Виконання писанок із символами «сигма» та «баранячі ріжки».

1.7. Символ «Божа ручка» (12 год.)

Символ, його значення та графічне зображення. Орнаментальні композиції з символом.

Практична частина. Виконання писанки із символом «Божа ручка».

1.8. Символи «трикутник», «трійця» (12 год.)

Значення символів. Трикутник – символ вогню, безсмертя, батьківської сили та материнської ласки. Триріг – знак святого числа «три» і три божества. Демонстрація писанок.

Практична частина. Виконання писанок із символами «трикутник», «трійця».

Розділ 2. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (24 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією і культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Символіка в писанкарстві	46	98	144
1.1. Повторення пройденого матеріалу	18	-	18
1.2. Символи «калиновий лист», «верба»	3	15	18
1.3. Символ «дубовий листок»	3	15	18
1.4. Зображення хмелю, барвінку	3	15	18
1.5. Зображення квітів	3	15	18
1.6. Зображення тварин	3	15	18
1.7. Зображення птахів	3	15	18
1.8. Символ «риба»	3	15	18
Розділ 2. Виготовлення прикрас з писанок	-	42	42
Розділ 3. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	24	-	24
Підсумок	3	-	3
Разом	74	142	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Правила організації робочого місця. Інструменти та матеріали, які використовують при виготовленні писанок. Правила безпеки праці під час

роботі з різними інструментами.

Розділ 1. Символіка в писанкарстві (144 год.)

1.1. Повторення пройденого матеріалу (18 год.)

Символи води, сонця, зорі, вогню, символи «хрест» та «сварга», зображення «дерева життя», символ «богині Берегині», символ землі: «ромб», «решітка», «драбинка», символи родючості: «сигма» та «баранячі ріжки», символи «трикутник», «трійця», символ «божа ручка» та їхнє значення.

1.2. Символ «калиновий лист», «верба» (18 год.)

Значення символів та їх графічне зображення. Орнаментальні композиції з використанням цих символів.

Практична частина. Виконання писанок із символами «калиновий лист», «верба» (на вибір).

1.3. Символ «дубовий листок» (18 год.)

Символ «дубовий листок», його значення та графічне зображення. Орнаментальні композиції з використанням символу «дубовий листок».

Практична частина. Виконання писанок із символом «дубовий листок».

1.4. Зображення хмелю, барвінку (18 год.)

Значення символів. Демонстрація зразків писанок і пояснення значення символів.

Практична частина. Виконання писанок із символами барвінку.

1.5. Зображення інших квітів (18 год.)

Демонстрація писанок з різними квітами.

Практична частина. Виконання писанки із зображенням квітів способом відбілювання (відмивання).

1.6. Зображення тварин (18 год.)

Символи «кінь» та «олень». Кінь – символ невтомності руху сонця і швидкого плину води, у християнстві – образ безстрашного пророка віри. Олень – ріг оленя є символом променів сонця.

Практична частина. Виконання писанок із символами «кінь» та «олень» (на вибір).

1.7. Зображення птахів (18 год.)

Птахи – священні істоти, символи вічності, безсмертної душі, посланці Бога на землю. Півень – провідник сонця, передвісник дня, охоронець добра. Демонстрація зразків писанок і пояснення значення символів.

Практична частина. Виконання писанок із зображенням птахів (на вибір).

1.8. Символ «риба» (18 год.)

Риба – символ води, знак щастя, у християнстві – символ новохрещених. Демонстрація зразків писанок.

Практична частина. Виконання писанок із символом «риба».

Розділ 2. Виготовлення прикрас із писанок (42 год.)

Виготовлення сувенірів. Виготовлення декоративних композицій із використанням писанок для оздоблення приміщень. Виготовлення «гердану», «дзвоників», «хрестів». Виготовлення «голуба» з писанки. Допомога іншим творчим об'єднанням та учнівським колективам в оформленні інтер'єру кімнат до Великодніх свят.

Розділ 3. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (24 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією і культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	3	-	3
Розділ 1. Виготовлення мистецьких творів з природного матеріалу	12	18	30
Розділ 2. Символіка в писанкарстві. Повторення пройденого матеріалу	18	-	18
Розділ 3. Регіональні особливості писанок України	30	120	150
3.1. Писанки Київщини	3	12	15
3.2. Писанки Харківщини	3	12	15
3.3. Писанки Чернігівщини	3	12	15
3.4. Писанки Східного Поділля	3	12	15
3.5. Писанки Західного Поділля	3	12	15
3.6. Писанки Херсонщини	3	12	15
3.7. Писанки Одещини	3	12	15
3.8. Писанки Слобожанщини	3	12	15
3.9. Писанки Львівщини	3	12	15
3.10. Писанки Гуцульщини та Буковини	3	12	15
Розділ 4. Народний календар. Церковний календар	3	-	3
Розділ 5. Народні промисли України	3	-	3
Розділ 6. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	6	-	6
Підсумок	3	-	3
Разом	78	138	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали, які використовуються при виготовленні писанок. Правила безпеки праці на заняттях.

Розділ 1. Виготовлення мистецьких творів із природного матеріалу (30 год.)

Рослинний світ України. Збирання рослин. Робота над гербарієм. Виготовлення мистецьких творів з природного матеріалу. Оформлення матеріалів. Виготовлення сувенірів. Допомога в оформленні інтер'єру кімнат для занять.

Розділ 2. Символіка в писанкарстві. Повторення пройденого матеріалу (18 год.)

Символи рослин на писанках: «калиновий лист», «верба», «дубовий лист». Зображення хмелю, барвінку, квітів, їх значення і прийоми зображення.

Символи тварин «кінь» та «олень» на писанках, їх значення і графічне зображення.

Зображення птахів на писанках, їх значення і прийоми зображення. Символ «риба». Його значення і прийоми зображення.

Розділ 3. Регіональні особливості писанок України (150 год.)

У вивченні регіональних особливостей писанок України використовуються каталоги (див. розділ «Література»).

3.1. Писанки Київщини (15 год.)

Поліська писанка. Особливості писанки Київщини – особливості орнаментики. Колористика писанок цього регіону. Зняття воску з писанки.

Практична частина. Виготовлення (за зразком) писанки київського регіону під назвою «Сороки».

Розподіл поверхні шкаралупи яйця: чіткий поділ поверхні шкаралупи на чотири рівні частини (меридіанами); правильне визначення місця середньої лінії (екватора).

Розміщення зображення сварги: проведення допоміжних ліній; розміщення відрогів сварги на поверхні.

Робота писачком по білому фоні: звернути увагу вихованців на товщину лінії.

Фарбування (жовтий колір): перед фарбуванням обов'язково опустити яйце в оцет на 5-8 секунд. Робота писачком по жовтому кольору: повне покриття воском поверхні. Фарбування (червоний колір).

Зняття воску з поверхні писанки: прогрівати писанку не над полум'ям, а збоку; зняти віск ганчіркою, витерти поверхню так, щоб лінії, нанесені олівцем, зникли.

Виготовлення китиці: звернути увагу на якість скручування нитки; звернути увагу на закріплення китиці.

3.2. Писанки Харківщини (15 год.)

Регіональні особливості писанок Харківщини: орнаментика та кольористика. Сучасні зразки писанок. Графічне зображення та орнаментальні композиції з використанням символіки даного регіону.

Практична частина. Виконання писанки за зразком, використовуючи символіку писанок Харківщини.

3.3. Писанки Чернігівщини (15 год.)

Поліська писанка. Писанкові орнаменти рослинного характеру, зооморфний та геометричний орнаменти. Предметно-побутовий орнамент. Особливості рослинної символіки. Сучасні зразки писанок.

Практична частина. Виконання писанки за зразком.

3.4. Писанки Східного Поділля (15 год.)

Трипільська символіка в писанках Поділля. Сучасні зразки писанок.

Практична частина. Виконання писанки за зразком.

3.5. Писанки Західного Поділля (15 год.)

Трипільська символіка в писанках Поділля. Сучасні зразки писанок.

Практична частина. Виконання писанки за зразком.

3.6. Писанки Херсонщини (15 год.)

Сучасні зразки писанок.

Практична частина. Виконання писанки за зразком.

3.7. Писанки Одещини (15 год.)

Сучасні зразки писанок.

Практична частина. Виконання писанки за зразком.

3.8. Писанки Слобожанщини (15 год.)

Сучасні зразки писанок.

Практична частина. Виконання писанки за зразком.

3.9. Писанки Львівщини (15 год.)

Символіка та кольори писанок. Сучасні зразки писанок.

Практична частина. Виконання писанки за зразком.

3.10. Писанки Гуцульщини та Буковини (15 год.)

Особливості символіки (баранячі ріжки, кучері). Сучасні зразки писанок.

Практична частина. Виконання писанки за зразком.

Розділ 4. Народний календар. Церковний календар (3 год.)

Історія християнства на Русі. Свята народного і церковного календарів. Мої враження після канікул. Літо в малюнках, оповіданнях, віршах, прислів'ях, казках, іграх.

Розділ 5. Народні промисли України (3 год.)

Вишивка, ткацтво, гончарство. Виїзд до одного з центрів промислу. Зустріч з майстрами декоративно-ужиткового мистецтва.

Розділ 6. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (6 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією і культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший та наступні роки навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Регіональні писанки України	-	33	33
3.	Декоративні писанки	9	39	48
4.	Робота над авторськими писанками	3	30	33
5.	Створення колекції писанок	6	48	54
6.	Виконання композицій	-	27	27
8.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	15	-	15
9.	Підсумок	3	-	3
	Разом	39	177	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Характеристика інструментів та матеріалів, які використовуються при виготовленні писанок, прийоми роботи з ними. Правила безпеки праці на заняттях.

2. Регіональні особливості писанок України (33 год.)

Виготовлення писанок різних регіонів України.

3. Декоративні писанки (48 год.)

Класифікація писанок за геометричним поділом: хрестовидний поділ, барильце, сакви-бесаги.

Практична частина. Виготовлення декоративних писанок, писанок-сувенірів.

4. Робота над авторськими писанками (33 год.)

Використання символів на писанках. Писанки з різною кольоровою гамою. Багатокольорові писанки.

Практична частина. Виконання авторських писанок. Створення колекцій авторських писанок.

5. Створення колекції писанок (54 год.)

Оформлення виготовлених писанок у колекцію (підставки, декоративні панно тощо). Демонстрація писанок різних регіонів України. Регіональні особливості писанок.

Практична частина. Оформлення виконаних писанок певного регіону. Створення колекції писанок певного регіону України для подальшого використання в навчальному процесі.

6. Виконання композицій (27 год.)

Виконання композицій на писанках за зразком. Виготовлення сувенірів, подарункових композицій. Допомога в оформленні інтер'єру кімнат для занять гуртка. Організація виставок і проведення екскурсій для дітей і дорослих.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- барвники для виконання писанок;
- значення кольористики писанок;
- історію виникнення та розвитку писанкарства на Україні;
- обряди, пов'язані з написанням і використанням писанок;
- орнаментальні особливості писанок різних регіонів України;
- послідовність виготовлення писанки;
- правила безпеки під час роботи з різними інструментами;
- способи зняття воску з писанки;
- способи нанесення малюнка на основу різного кольору;
- технологію виконання крашанок, дряпанок;
- технологію фарбування писанок;
- умови зберігання готових писанок.

Вихованці мають уміти:

- виготовляти декоративні панно або композиції з використанням писанок;
- виготовляти писанки різних регіонів України;
- виготовляти традиційні та декоративні писанки;
- виконувати поділ поверхні яйця;
- відрізняти писанку від інших видів орнаментованих яєць, вміти визначати вид орнаментованого яйця;
- готувати фарби для виготовлення писанок;
- знімати віск з поверхні писанки;
- користуватися інструментами для розпису писанок;
- організувати робоче місце для виготовлення писанок;
- поєднувати різні символи в орнаментальні композиції, зберігаючи їх сакральний зміст;
- створювати орнаменти для авторських писанок.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Віск	за необхідн.
2.	Крейда кольорова	1 к-т
3.	Нитки «Ірис»	1 упаковка
4.	Нитки №10	20 шт.
5.	Олівці прості	20 шт.
6.	Свічка парафінова	20 шт.
7.	Серветки паперові	20 к-т
8.	Сірники	20 коробок
9.	Фарби анілінові для вовни	20 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Писачки	20 шт.
2.	Шило	1 шт.
<i>Таблиці та плакати</i>		
1.	Геометричний поділ яєць	1 компл.
2.	Зразки орнаментів писанок	1 компл.
3.	Інструкція з техніки безпеки	1 компл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Білоус О. Школа писанкарства / О. Білоус, З. Сташук // Мистецтво та освіта. – 1998. – № 1.
- 2.ВерховаМ. О. Великодня писанка : наук.-худ. нарис для дітей / М.О. Верхова. – Вінниця: Книга-вега, 2002.
3. Верхова (Юрченко) М.О. Великодня писанка : наук.-худ. нарис для дітей (укр., англ., франц. мовами) / М. О. Верхова (Юрченко). – Вінниця: ПП Балюк І.Б., 2012. – 39 с.

4. Воропай, О. Звичаї нашого народу: етногр. нарис в 2 томах / О. Воропай. – К.: Оберіг, 1991. – 449 с.
5. Єміїв Зенон. Двадцять кіп писанок / Є.Зенон. – Нью-Йорк, 1994.
6. Єрмоленко С. Навчально-виховна концепція вивчення української (державної) мови / С. Єрмоленко, Л. Мацько // Почат. шк.. – 1995. – № 1.
7. Зелик С. Пише писанки бабуня, пише мама, пишу я. / С. Зелик. – К.: Укр. центр нар. творчості, 1992. – 48 с.
8. Іванченко Ю.О. Христос Воскрес! З святом Великодня!: писанки на Україні: незброшур. альбом / Ю.О. Іванченко. – К.: МП «Муза», 1991.
9. Колесник Н.Є. Писанкарство: історія, досвід, техніка та методика виконання: метод рек. на допомогу студентам вузів, вчителям початк. кл., вчителям художньої праці, класним кер., кер. гуртків художньо-технічної творчості та декоративно-ужиткового мистецтва / Н.Є. Колесник, Н.Ф. Пантус. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2004. – 80 с.
10. Кононенко П.П. Матеріал до основних проблем базового змісту навчання інтегративного курсу «Українознавство» / П.П. Кононенко, Т.П. Усатенко // Почат. шк.. – 1995. – № 1.
11. Кордуба М. Писанки на Галицькій Волині : матеріали українсько-російської етнології / М. Кордуба ; ред. Х. Вовка. – Л., 1899.
12. Кульжинский С. Описание коллекции народных писанок / С.Кульжинский. – М., 1899. – 176 с., 45 табл., 2219 рис.
13. Мазуркевич О.Р. Воскресіння нетлінного, відродження заповітного : наук.-пед. та літ.-худ. спадщина укр. словесності в концепції нац. освіти / О.Р. Мазуркевич // Рідна шк.. – 1994. – № 7.
14. Пилипенко О. Виховання дітей у грі / О. Пилипенко. – Постметодика – № 3. – 1994.
15. Стадник С. Формування художньо-трудових знань і вмінь у процесі оздоблення яєць : навч.-метод. посіб. / С. Стадник. – Коломия, 2002.
16. Сущенко Т. Штрихи до портрета творчого вчителя / Т.Сущенко // Почат. шк.. – 1995. – № 1. – С. 14–18.
17. Українська народна писанка [Електронний ресурс]: навч.-метод. посіб. / В. Манько. – Л.: Свічадо, 2001. – 55 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ГОНЧАРСТВА

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Художня кераміка, як один із видів народної творчості, посідає почесне місце в системі дисциплін декоративно-ужиткового мистецтва, які викладаються в позашкільних навчальних закладах. Актуальність цієї навчальної програми пов'язана з оновленням її структури, постановкою очікуваних результатів та використанням сучасних методів викладання навчального матеріалу. Заняття у гуртку не лише знайомлять дітей з мистецтвом кераміки, а також є екскурсом у етнографію, тим самим сприяючи вихованню в кожній дитині любові до минулого свого народу, рідного краю, країни.

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю, розрахована на вихованців віком від 8 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування гончарства.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються гончарства як одного з видів народної творчості;

практична – формування практичних умінь і навичок виготовлення різноманітних гончарних виробів;

творча – забезпечення розвитку творчих здібностей гуртківців, виховання естетичного смаку, творчої уяви, фантазії, задоволення потреб особистості у творчій самореалізації;

соціальна – розвиток позитивних якостей особистості: працелюбність, наполегливість у досягненні мети, відповідальність за результат власної діяльності; виховання шанобливого ставлення до надбань духовних та матеріальних цінностей світової та вітчизняної культур.

Програма включає три рівні підготовки: початковий, основний та вищий. Загальний обсяг і тривалість занять становлять:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Прийом дітей у групи початкового рівня підготовки необмежений; достатньо здібностей до малювання та ліплення з пластиліну. Навчальні групи формуються відповідно до рівня підготовки, успішності навчання та віку дітей. Комплектація груп здійснюється та коригується з урахуванням віку й успішності дітей. Склад груп, у яких діти навчаються за програмою основного рівня, коригують з урахуванням віку, індивідуальних особливостей та успішності дітей. Гуртківців переводять на вищий рівень

підготовки в індивідуальному порядку після успішного виконання програми основного рівня.

Обов'язковою умовою початку кожного заняття є проведення інструктажу з правил безпеки під час роботи в майстерні.

Мистецтво бачити світ – це і є мета та основний зміст роботи з дітьми початкового рівня навчання. Програма спонукає дітей до активних спостережень, розвиває цікавість і любов до довкілля, захоплення ним. Діти знайомляться з творами гончарства, іншими предметами народних ремесел; творять своє мистецтво в яскравих фарбах і гончарних композиціях. Вихованець з першого року навчання повинен ставити перед собою певні завдання і свідомо їх виконувати. Власне, це виховний процес розвитку здатності до самоорганізації, цілеспрямованої творчої трудової діяльності, який діти проходять у процесі гри, що є першорядною формою художнього пізнання світу та усвідомлення себе в ньому.

Основним змістом роботи гуртка на початковому рівні навчання є створення в дітей загальної уяви про гончарне ремесло і мистецтво кераміки, ознайомлення їх з умовами навчання і вимогами до вихованців закладів позашкільної освіти, ознайомлення з правилами техніки безпеки. Вихованців навчають початковим прийомам основних технік керамічного виробництва.

На заняттях гуртка основного рівня підготовки вихованці отримують теоретичні знання і формують практичні навички володіння техніками й технологіями гончарства. Вони необхідні й достатні для того, щоб займатися гончарною справою на аматорському рівні (за зразками та з елементами самостійної творчості). У цьому віці в гуртківців виникає внутрішня необхідність глибокого пізнання світу. Вони мають побачити всю глибину гончарного мистецтва, знайти свої улюблені художні техніки, спробувати себе в різних площинах кераміки. Завдяки цьому діти зможуть ставити перед собою складніші завдання, вирішувати їх, удосконалювати свою творчу діяльність. На цьому рівні потрібно відчувати свою особистість, спробувати сили в ролі оцінювача, знавця. Це має неабияке значення у формуванні особистості гуртківця: виховання почуття самосвідомості, самоконтролю, відповідальності за себе та інших, потреба в самовдосконаленні.

Вищий рівень передбачає ознайомлення вихованців із визначними зразками керамічної культури, організацією промислового керамічного виробництва. Вони вивчають технології індивідуальної та колективної творчості, беруть участь у тематичних й авторських виставках, конкурсах.

Заняття вищого рівня підготовки сприяють формуванню творчої індивідуальності. У декоративно-прикладній діяльності вихованців виявляється стійкий інтерес до глибокого вивчення природи та законів її відображення: форми, кольору; психологічного стану у своїх виробках. У пошуках засобів самоствердження діти вивчають і досліджують нові методи й засоби керамічного ремесла. Тривалий час діти працюють над виробами, на основі яких виконують самостійні художні твори в обраній техніці. Курс вищого рівня передбачає глибші знання з матеріалознавства: навчання

основним прийомом роботи з гіпсом, лікером, глазурями, опанування техніки випалювання димної кераміки в гончарному горні.

Програма інтегрує знання з історії, народознавства, креслення, образотворчого мистецтва. Для розширення світогляду вихованців планується проведення екскурсій у музеї, на виставки творів народного мистецтва, зустрічі з майстрами-гончарами.

Виконання програми оцінюється за контрольними показниками, розробленими для відповідних рівнів навчання, розділів програм і тем занять. На початковому рівні підготовки виконання завдань оцінює педагог, на основному і вищому рівнях гуртківці самі беруть участь в обговоренні та оцінці залікових робіт. Результати участі у виставках і конкурсах формують у дітей конкретне уявлення про особисту успішність в оволодінні керамічною майстерністю (у тому чи іншому виді керамічної техніки).

За цією програмою можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Гончарні інструменти	2	2	4
Розділ 2. Гончарне мистецтво	36	76	112
2.1. Глина – «хліб» гончарної справи	2	6	8
2.2. Гончарний круг	2	2	4
2.3. Горно	2	-	2
2.4. Естетика керамічної поверхні	4	4	8
2.5. Приготування керамічного тіста	2	6	8
2.6. Ліпні прийоми роботи з глиною	4	6	10
2.7. Ліплення з натури	4	10	14
2.8. Казка в глині (композиція)	4	10	14
2.9. Розпис керамічної іграшки	4	8	12
2.10. Декоративне панно	4	12	16
2.11. Дивовижний посуд	4	12	16
Розділ 3. Творча робота	2	12	14
Розділ 4. Екскурсії, конкурси, свята, виставки	10	-	10
Підсумок	2	-	2
Разом	54	90	144

ЗМІСТ ПРОГРАМ

Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях.

Етнографічні регіони керамічного виробництва в Україні (с. Опішне, с. Косів). Властивості глини та фарб.

Розділ 1. Гончарні інструменти (4 год.)

Стеки, їх види (скульптурний, стек «петля», стек із зубчиками).

Практична частина. Підготовка робочого місця та інструментів. Вправи зі стеками: опрацювання дрібних деталей нанесення декору (на заготовках).

Розділ 2. Гончарне мистецтво (112 год.)

2.1. Глина – «хліб» гончарної справи (8 год.)

Пластичність глини (жирна і пісна глина). Загальні ознаки придатності керамічної сировини (пластичність, вогнетривкість, кольорова гама, водостійкість, міцність).

Практична частина. Взяття зразків глини на глинищі для визначення придатності. Вправи: прийоми збереження пластичності (запобігання зсушуванню).

2.2. Гончарний круг (4 год.)

Будова гончарного круга (маховик, робоча площина), його технічні можливості.

Практична частина. Виконання вправ: позиція майстра за гончарним кругом (положення рук і ніг). Запуск круга. Спостереження за роботою майстра.

2.3. Горно (2 год.)

Горно – піч (відкрите полум'я). Муфельна піч (закритий теплоносій).

2.4. Естетика керамічної поверхні (8 год.)

Способи декорування поверхні керамічного виробу (рельєфне і гладке).

Практична частина. Декорування поверхні невипаленої глини (ліплення і гравірування вручну). Декорування поверхні випаленого горщика, розпис пензлем.

2.5. Приготування керамічного тіста (8 год.)

Придатність керамічного тіста до роботи, його особливі властивості.

Практична частина. Очищення глини від твердих домішок, подрібнення, доведення тіста до потрібної густоти.

2.6. Ліпні прийоми роботи з глиною (10 год.)

Техніка ліплення з шматка, з пласта, кільцями.

Практична частина. Вправи: заготовка спрощеної форми. Дрібна пластика (іграшки). Заготовки спрощеної геометричної форми, посуд.

2.7. Ліплення з натури (14 год.)

Міфологічні уявлення про птахів і тварин.

Практична частина. Ліплення півника, казкового птаха тощо (за зразком димківської іграшки). Ліплення баранця (за зразком опішнянської іграшки). Ліплення коника (за зразком філімонівської іграшки). Ліплення (за уявою) домашніх тварин.

2.8. Казка в глині (композиція) (14 год.)

Читання казок. Вибір сюжету. Організація цілісного композиційного рішення виробу.

Практична частина. Ескізні замальовки тварин (за вибраним сюжетом). Ескізний малюнок на папері. Відтворення ескізного варіанта в матеріалі.

2.9. Розпис керамічної іграшки (12 год.)

Орнаментальна символіка глиняних виробів. Особливості слов'янської керамічної іграшки. Основні прийоми розпису темперними фарбами.

Практична частина. Приготування робочого місця, необхідних матеріалів та інструментів для розпису (фарби, палітра, пензлі). Підбір кольорів, необхідних для роботи. Послідовний розпис іграшки.

2.10. Декоративне панно (16 год.)

Декоративне панно в інтер'єрі. Види рельєфу.

Практична частина. Приготування шамотної глини. Виготовлення основи (пласт). Виконання ескізу композиції рослинного орнаменту (на папері). Виконання декоративного панно в матеріалі. Сушіння та декорування виробу.

2.11. Дивовижний посуд (16 год.)

Легенди про виникнення гончарного посуду.

Практична частина. Прийоми виконання посуду зі спіралей або кілець. Спосіб виготовлення денця горщика. Нарощування стінки горщика. Виготовлення ніжки й утора на турнетці. Виготовлення «дивовижного» посуду. Сушіння та декорування виробу.

Розділ 3. Творча робота (14 год.)

Огляд відеозаписів і демонстрування гончарних виробів.

Практична частина. Вибір теми і складання ескізу композиції виробу на папері. Виконання виробу у творчому варіанті. Виконання творчої композиції за даними розмірами. Сушіння та випалювання керамічних виробів. Декорування.

Розділ 4. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (10 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Етнографічні особливості українського гончарства	6	8	14
3.	Робота з обладнанням та дотримання техніки безпеки	2	8	10
4.	Вибір і підготовка гончарної глини. Механізований та ручний методи заготівлі глини	6	16	22
5.	Формування виробів із глини	4	12	16
6.	Робота на гончарному крузі	4	12	16
7.	Сушіння та випалювання в печі	2	4	6
8.	Ангоби та гончарні вироби	2	10	12
9.	Глазурі та гончарні вироби	2	10	12
10.	Виготовлення авторських виробів	2	20	22
11.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	10	-	10
12.	Підсумок	2	-	2
	Разом	44	100	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Етнографічні особливості українського гончарства. (14 год.)

Етнографічні регіони керамічного виробництва в Україні (гончарний посуд Закарпаття, Полтавщини, Слобожанщини та інших регіонів). Гончарство в міфах про створення світу. Гончар – чарівник. Шанобливе ставлення до гончара та гончарства. Спорідненість гончарства й ковальства.

Практична частина. Ескізні замальовки зразків регіональної кераміки. Виконання посуду за зразком. Сушіння та випалювання виробів. Декорування поливами.

3. Робота з обладнанням та дотримання техніки безпеки (10 год.)

Правила користування інструментами та пристроями в керамічному виробництві. Перша допомога при пораненні інструментами. Правила техніки безпеки.

Практична частина. Підготовка робочого місця та інструментів. Спостереження за роботою майстра біля муфельної печі.

4. Вибір і підготовка гончарної глини. Механізований та ручний методи заготівлі глини (22 год.)

Гончарна глина (майолікова, керамічна). Заповнювачі. Місцеві глини. Перегляд відеозапису циклу керамічного виробництва або екскурсія на керамічне підприємство.

Практична частина. Заготівля та зберігання сировини. Очищення глини від твердих домішок (подрібнення, доведення тіста до потрібної густоти, механізований метод). Відмочування глини та приготування глиняної маси, придатної до роботи на гончарному крузі (ручний метод). Змішування шлікеру та просушування його у гіпсових формах.

5. Формування виробів із глини (16 год.)

Майстри української іграшки, перегляд відеозапису.

Практична частина. Ліплення за зразком жіночої та чоловічої фігурок у стані спокою і в стані руху. Складання керамічної композиції з двох постатей. Виконання декоративного панно з фігурою людини. Складання керамічної композиції за мотивами художніх творів.

6. Робота на гончарному крузі (16 год.)

Конструкція гончарного круга. Робоче положення рук і ніг. Прийоми виготовлення виробу на гончарному крузі. Техніка безпеки.

Практична частина. Приведення круга в рух, центрування глини. «Витягування» (куля – конус – куля, циліндр). Виготовлення посуду з одного шматка глини (горщик для квітів, тарілка, чашка, глечик).

7. Сушіння та випалювання в печі (6 год.)

Вибір режиму сушіння (в різні етапи технологічного процесу: до декорування, остаточне). Випалювання (перехід керамічної маси в кам'яноподібний стан).

Практична частина. Завантаження муфельної печі виробами.

8. Ангоби та гончарні вироби (12 год.)

Залежність кольору сирих глин від домішок (глини білі, жовті, зелені, червоні, коричневі, сині та ін.). Прийоми декорування керамічних виробів ангобами.

Практична частина. Приготування білого ангобу. Приготування ангобів інших кольорів (червоний, зелений, чорний). Декорування виробів ангобами.

9. Глазурі та гончарні вироби (12 год.)

Глазур – силікатне скло, що не має постійної точки плавлення. Техніка глазурування поливанням або занурюванням.

Практична частина. Нанесення глазурі на виріб поливанням. Нанесення глазурі на виріб занурюванням.

10. Виготовлення авторських виробів (22 год.)

Перегляд відеозапису виставок дитячих робіт.

Практична частина. Ескізні замальовки виробу на папері. Виготовлення виробу в матеріалі. Сушіння та випалювання. Декорування керамічного виробу.

11. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (10 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

12. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

**Вищий рівень, перший та наступні роки навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Керамічні, кам'яні та фарфорові маси	3	9	12
3.	Технологія керамічного виробництва. Основи контролю якості виробів	6	3	9
4.	Шлікер. Лиття та ручне формування виробів	8	21	29
5.	Декор сирих виробів. Обробка напівфабрикатів	3	21	24
6.	Розпис ангобами. Склад кольорових ангобів	3	15	18
7.	Сушіння та випалювання на бісквіт	3	9	12
8.	Поливи. Глазурування. Полив'яний декор	6	18	24
9.	Випалювання полив'яних виробів	3	6	9
10.	Технологія виробництва димної кераміки	6	24	30
11.	Виготовлення авторських виробів	6	37	43
12.	Підсумок	3	-	3
	Разом	53	163	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ**1. Вступ (3 год.)**

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Інструменти та матеріали.

Правила безпеки на заняттях.

Художні й технологічні особливості кераміки регіонів України. Глина в культурі українців.

2. Керамічні, кам'яні та фарфорові маси (12 год.)

Загальні ознаки придатності керамічної, кам'яної та фарфорової маси (пластичність, вогнетривкість, кольорова гама, водостійкість, міцність).

Практична частина. Приготування керамічної маси для роботи в гіпсових формах.

3. Технологія керамічного виробництва. Основи контролю якості виробів (9 год.)

Види керамічних виробів: майоліка (побутова, художня, технічна, архітектурна). Техніка використання наповнювачів (кремнезем, вапно, шамот). Ознаки якості керамічних виробів (практичні та естетичні).

Практична частина. Визначення якості побутової кераміки: легкість, низька водопроникність, гігієнічність, досконалість стилю, форми, декорування.

4. Шлікер. Лиття та ручне формування виробів (29 год.)

Технологія приготування шлікеру. Техніка лиття в гіпсових формах. Техніка ручного формування в гіпсових формах.

Практична частина. Виготовлення виробів наливним і зливним способами. Нарощування стінок виробу. Спосіб пресування.

5. Декор сирих виробів. Обробка напівфабрикатів (24 год.)

Інструменти та пристрої для декорування. Техніки декорування сирих виробів.

Практична частина. Ліпне декорування сирих виробів. Гравірувальний декор. Спосіб штампування. Скульптурне декорування.

6. Розпис ангобами. Склад кольорових ангобів (18 год.)

Гама ангобних кольорів. Засоби нанесення ангобу.

Практична частина. Нанесення ангобу на матеріал: поливання, занурювання, пензлем. Розпис декоративної тарелі технікою фляндрівки.

7. Сушіння та випалювання на бісквіт (12 год.)

Процес сушіння глиняних напівфабрикатів. Сушіння виробів із застосуванням гіпсових кілець (45 град. Фаска).

Практична частина. Виготовлення та сушіння тарелей. Сушіння глечиків з ручками (застосування гіпсового кільця). Підготовка муфельної печі та її завантаження. Випалювання виробів на бісквіт.

8. Поливи. Глазурування. Полив'яний декор (24 год.)

Рецепти приготування глазури. Тугоплавкі та легкоплавкі глазури.

Засоби нанесення глазури на поверхню виробу.

Практична частина. Підготовка виробів до глазурування. Глазурування виробів поливанням (для створення декоративного ефекту). Глазурування методом пульверизації (по сухій і мокрій поверхні). Розпис поливою, пензлем.

9. Випалювання полив'яних виробів (9 год.)

Прийоми випалювання полив'яних виробів. Техніка безпеки при випалюванні.

Практична частина. Підготовка глазурованих виробів до завантаження в муфельну піч. Випалювання полив'яних виробів.

10. Технологія виробництва димної кераміки (30 год.)

Горно – піч відкритого полум'я. Приготування глини для димної кераміки. Технологія димлення в гончарному горні.

Практична частина. виготовлення побутового посуду: підготовка виробів до випалювання, завантаження горна, випалювання, задимлення.

11. Виготовлення авторських виробів (43 год.)

Вибір теми, матеріалу, техніки. Розробка композиції, ескізне малювання. Виконання в гончарному матеріалі.

Практична частина. виготовлення одного або декількох авторських виробів.

12. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- будову гончарного круга та його технічні можливості;
- відбір та методи заготівлі глини;
- етнографічні особливості українського гончарства;
- правила техніки безпеки;
- основи контролю якості виробів;
- правила користування інструментами та пристроями в керамічному виробництві;
- розпис ангобами;
- способи декорування поверхні керамічного виробу;
- технологію випалювання виробу;
- технологію керамічного виробництва.

Вихованці мають уміти:

- виготовляти димлену кераміку;
- виконувати ескізні малюнки на папері;

- виконувати прості вироби на гончарному крузі та методом ручного ліплення;
- робити художній розпис пензлем по сирій глазури;
- декорувати вироби з глини у різних техніках.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Глина	50 кг
2.	Серветки з тканини або поліетилену	20 шт.
3.	Фарби	10 кг
<i>Обладнання спеціалізоване</i>		
1.	Гончарна піч для випалювання виробів	1 шт.
<i>Прилади</i>		
1.	Гончарний круг	2 шт.
2.	Інструменти	20 шт.
3.	Пензлики	20 шт.
4.	Посуд для води	20 шт.
5.	Посуд для замішування глини	20 шт.
6.	Стеки	20 шт.
7.	Турнетки	20 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Голубець О. Львівська кераміка / О. Голубець. – К.: Наук. думка, 1991. – 120 с.
2. Данкевич Е. В. Знакомьтесь: глина / Е.В.Данкевич, О.В.Жакова. – СПб.: Кристалл, 1998. – 272 с.
3. Легенький Ю.Г. Від ремесла до творчості: зб. / Ю.Г. Легенький. – К., 1990.
4. Пошивайло О. М. Етнографія українського гончарства / О.М. Пошивайло. – К.: Молодь, 1987.
5. Петрашенко В. Слов'янська кераміка VIII–IX ст. правобережжя Середнього Подніпров'я / В.Петрашенко. – К. : Наук. думка, 1992 – 140 с.
7. Рисцов В. При гончарному крузі / В. Рисцов. – К.: Молодь, 1987.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА АПЛІКАЦІЇ З СОЛОМКИ

Основний рівень

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність цієї навчальної програми полягає в тому, що робота в гуртку відкриває широкі можливості для естетичного розвитку вихованців, навчання і виховання дітей на матеріалах народного побуту, звичаїв, традицій, обрядів.

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю, розрахована на роботу з дітьми віком від 7 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування аплікацій з соломки.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються аплікації соломкою як одного з видів творчості;

практична – формування практичних умінь і навичок виготовлення різноманітних аплікацій із соломки;

творча – забезпечення розвитку творчих здібностей гуртківців, виховання естетичного смаку, творчої уяви, фантазії, задоволення потреб особистості у творчій самореалізації;

соціальна – розвиток позитивних якостей особистості: працелюбність, наполегливість у досягненні мети, відповідальність за результат власної діяльності; шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості.

Програма розрахована на такі два навчальних періоди:

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень), 1-й рік навчання;

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), 2-й рік навчання.

У гуртку діти здобувають навички роботи із соломою, вивчають основні техніки та технології.

На першому році основного рівня навчання гуртківці знайомляться з історією народних промислів в Україні та безпосередньо в даній місцевості, зокрема з виготовленням виробів із соломки, видами солом'яних виробів, народними обрядовими виробами із соломки, побутовими предметами та прикрасами: оберегами, народною іграшкою тощо. Вони вивчають прийоми підготовки соломки до аплікації, правила безпечної роботи з матеріалами та інструментами, опановують технологічні й естетичні вимоги щодо композиції різних видів, виконують аплікації за зразком і на вільну тему, створюють геометричні, анімалістичні, рослинні композиції.

На другому році основного рівня навчання учні поглиблюють знання, уміння та навички, одержані на попередньому курсі.

Програма інтегрує знання гуртківців з історії, народознавства, креслення, образотворчого мистецтва.

Для розширення світогляду дітей планується проведення екскурсій до музеїв, на виставки творів народного мистецтва, зустрічі з народними майстрами.

За цією програмою можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання можуть бути внесені зміни.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Підготовка соломки для аплікації	2	6	8
3.	Виконання завдання за зразком	2	6	8
4.	Геометричні композиції	2	6	8
5.	Анімалістичні композиції	4	26	30
6.	Рослинні композиції	4	26	30
7.	Аплікація на вільну тему	6	34	40
8.	Обробка виробів електроінструментами	2	10	12
9.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	4	4
10.	Підсумок	2	-	2
	Разом	26	118	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Підготовка соломки для аплікації (8 год.)

Історія народних промислів в Україні та в даній місцевості. Вироби з соломки як складова частина декоративно-прикладного мистецтва. Види солом'яних виробів, народні обрядові вироби із соломки, побутові предмети та прикраси. Види соломки, яку застосовують в аплікації. Заготівля соломки, термін заготівлі, правила обробки та зберігання (житню соломку молочно-воскової стиглості заготовлюють наприкінці липня – на початку серпня). Три сорти соломки та їхні особливості. Декоративні властивості соломки: колір,

блиск. Способи їх зміни. Види інструментів. Безпечні прийоми роботи з електроінструментами.

Практична частина. Експерсія на природу. Збирання соломки, сушіння, вирізування вузликів, сортування. Розрізання соломки вздовж волокон, фарбування, прасування. Підбір солом'яних стрічок за кольором і розправлення їх. Оволодіння безпечними прийомами роботи з ріжучими, колючими та електроінструментами.

3. Виконання завдання за зразком (8 год.)

Солом'яна народна іграшка. Варіанти виготовлення ляльок. Ляльковий одяг – народний костюм. Варіанти одягу. Використання національної вишивки для оздоблення виробу. Види клеїв, які застосовуються для аплікації соломкою. Матеріал для фону (кольоровий папір, кольоровий картон, гофрований картон, туш, чорнило). Особливості малюнка в аплікації.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Виготовлення фону для аплікації. Копіювання малюнка на кальку. Розбивка малюнка на окремі елементи. Визначення ліній напряму під час наклеювання соломки.

4. Геометричні композиції (8 год.)

Три основні елементи для виготовлення виробів із соломки: «плотик», «батіжок», «косичка». Прийоми наклеювання соломки. Геометричні елементи в аплікації.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Виготовлення малюнка. Розбивка малюнка на окремі елементи. Виділення елементів геометричного характеру в аплікації. Наклеювання соломки.

5. Анімалістичні композиції (30 год.)

Технологічні та естетичні вимоги до анімалістичної композиції. Солом'яні фігурки птахів і тварин. Доповнення каркасів фігурок накладними фрагментами, сплетеними із соломки. Види солом'яних птахів: підвісні та ті, що стоять на двох ногах або на одній нозі-підставці. Декоративне оформлення голови, крил і хвоста птаха. Коник – традиційний український зразок солом'яної пластики. Варіанти виготовлення. Використання каркаса з дроту. Оздоблення плетенням із соломки. Декоративне оформлення фігурок інших тварин. Використання в роботі натуральної і фарбованої соломки.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Робота над ескізом анімалістичної композиції. Виготовлення фону для аплікації. Наклеювання соломки.

6. Рослинні композиції (30 год.)

Особливості композиції з рослинними (квітковими) елементами. Квіткова композиція простої форми. Виготовлення відповідної картонної форми. Виготовлення великої та малої квіток. Виготовлення листочків.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Робота над ескізом рослинної (квіткової) композиції. Розбивка ескізу на елементи. Перенесення елементів квітів з ескізу на кальку. Виготовлення фону для аплікації. Наклеювання соломки.

7. Аплікація на вільну тему (40 год.)

Вибір теми та її обґрунтування. Сучасні зразки плетіння із соломки. Інкрустація соломкою. Підготовка поверхні виробу. Вирізання окремих елементів задуманої аплікації. Лакування готового виробу. Правила техніки безпеки при роботі з лаками.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Робота над ескізом композиції. Розбивка ескізу на елементи. Перенесення елементів зображення з ескізу на кальку. Виготовлення фону для аплікації. Наклеювання соломки.

8. Обробка виробів електроінструментами (12 год.)

Технологічні прийоми обробки виробів електроінструментами. Правила безпеки праці під роботи з електроінструментами.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Нанесення ліній тонування та випалювання електропаяльником.

9. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (4 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

10. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Виконання завдання за зразком	6	6	12
3.	Анімалістичні композиції	3	27	30
4.	Квіткові композиції	6	39	45
5.	Аплікація на вільну тему	9	51	60
6.	Розробка ескізів на казкові та побутові теми	6	30	36
7.	Обробка виробів електроінструментами	3	18	21
8.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	6	6

9.	Підсумок	3	-	3
	Разом	39	177	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Виконання завдання за зразком (12 год.)

Дідух – традиційний український новорічний символ. Історія його виникнення та обрядова функція. Солом'яні хрести, їх значення. Способи виготовлення. Виготовлення підвісних декоративних конструкцій із соломки. Різновиди форм і декоративного оформлення «павуків». Матеріали для фонів (тканина, ДВП, полівінілові пластини). Стилзація малюнка зі збереженням характерних ознак зображення. Види клеїв для аплікації.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Виготовлення фону для аплікації. Обтягування багатошарового картону тканиною. Робота над малюнком.

3. Анімалістичні композиції (30 год.)

Технологічні та естетичні вимоги до анімалістичної композиції. Солом'яні фігурки птахів і тварин. Доповнення каркасів фігурок накладними фрагментами, сплетеними із соломки. Декоративне оформлення голови, крил і хвоста птаха. Використання в роботі натуральної та фарбованої соломки.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Складання ескізу для аплікації. Розбивка ескізу на елементи. Виготовлення фону для аплікації. Наклеювання соломки.

4. Квіткові композиції (45 год.)

Особливості композиції з рослинними (квітковими) елементами. Квітова композиція простої форми. Урахування напряму волокон соломки під час виготовлення аплікації. Орнаменти рослинного характеру.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Робота над ескізом. Перенесення окремих елементів з ескізу на кальку. Визначення ліній наклеювання соломки. Виготовлення фону для аплікації. Наклеювання соломки.

5. Аплікація на вільну тему (60 год.)

Особливості виробу та виконання малюнка. Вибір орнаменту за бажанням вихованців. Стилзація малюнка. Контроль якості аплікації із соломки. Ознайомлення з фотографіями та відеозаписами виробів із соломки. Демонстрація робіт народних майстрів.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та

інструментів. Розробка ескізу. Визначення ліній наклеювання соломки. Виготовлення фону для аплікації. Наклеювання соломки.

6. Розробка ескізів на казкові та побутові теми (36 год.)

Казкові та побутові теми. Вибір теми.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Розробка ескізу. Визначення ліній наклеювання соломки. Виготовлення фону для аплікації. Наклеювання соломки.

7. Обробка виробів електроінструментами (21 год.)

Застосування нових прийомів обробки в комбінації випалювання електропаяльником і тонування електровипалювачем. Технологічні прийоми обробки виробів електроінструментами (контурне та силуетне випалювання, передавання світлотіні). Правила безпеки праці під роботи з електроінструментами.

Практична частина. Підготовка робочого місця, матеріалів та інструментів. Виконання прийому контурного випалювання. Виконання прийому силуетного випалювання. Виконання прийому передавання світлотіні.

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (6 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

9. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види, особливості та призначення соломки;
- історію народних промислів в Україні;
- основні кольори та кольорові гами;
- основні прийоми побудови композиції та особливості її виготовлення;
- правила техніки безпеки;
- способи обробки соломки;
- технологію виготовлення аплікації з соломки.

Вихованці мають уміти:

- вибирати матеріали та інструменти залежно від завдань;
- виготовляти фон та складати ескіз для аплікації;
- визначати лінії наклеювання соломки;
- виконувати контурне та силуетне випалювання;
- готувати соломку для роботи;
- правильно застосовувати інструменти в роботі;

– працювати з викройками, виготовленими на базисній основі.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Дощечки з ДСП або фанери 20х30 см	10 шт.
2.	Дріт сталевий	10 м
3.	Картон білий	1 рулон
4.	Картон гофрований	1 рулон
5.	Картон кольоровий	1 рулон
6.	Клей ПВА	10 шт.
7.	Нитки різнокольорові	10 шт.
8.	Нітролаки НЦ-221, НЦ-224	10 банок
9.	Оргаліт	10 шт.
10.	Папір білий	1 рулон
11.	Папір кольоровий	10 наборів
12.	Папір копіювальний	10 наборів
13.	Тканина	10 м
14.	Чорнило	10 флаконів
15.	Шліфувальна шкірка	за потребою
<i>Інструменти</i>		
1.	Голки	15 наборів
2.	Електровипалювач	5 шт.
3.	Електропаяльник	5 шт.
4.	Ніж	15 шт.
5.	Ножиці побутові	15 шт.
6.	Лінійка дерев'яна 300 мм	15 шт.
7.	Пензлик	15 шт.
8.	Праска	5 шт.
9.	Різак	5 шт.
10.	Шило	15 шт.
<i>Таблиці та плакати</i>		
1.	Правила техніки безпеки	1 комплект

ЛІТЕРАТУРА

1. Абрамова А. Веселая мастерская /А. Абрамова. – М.: Малиш, 1984.
2. Гусакова М. А. Аппликация : иллюстр. учеб. пособ.. – Изд. третье, перераб. и доп. / М.А. Гусакова. – М.: Просвещение, 1987. – 128 с. – (Серия «Учебное пособие для педагогических училищ»).
3. Каченаускайте Л. Аппликация / Л. Каченаускайте. – М.: АСТ «Сталкер», 2003. – (Серия «Подарок своими руками»).
4. Пославський О. Природа, фантазія, творчість: вип.1 / О.Пославський. – К.: Веселка, 1978.

5. Сензюк П.К. Композиция в декоративном искусстве: альбом. / П.К.Сензюк. – К.: Рад. шк., 1988. – 78 с.
6. Федотов Г.Я. Сухие травы: основы худ. ремесла / Г.Я. Федотов. – М.: АСТ-Пресс, 1997. – 206 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА КОНСТРУЮВАННЯ ТА МОДЕЛЮВАННЯ ОДЯГУ

Основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма конструювання та моделювання одягу спрямована на реалізацію дітьми своїх творчих можливостей. Крім того, у процесі виготовлення виробів вони знайомляться з роботою модельєра, художника, дизайнера.

Навчальна програма реалізується в гуртках художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю, розрахована на вихованців віком від 13 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості в процесі опанування конструювання та моделювання одягу.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються конструювання, моделювання та виготовлення одягу;

практична – оволодіння навичками конструювання, моделювання та виготовлення одягу;

творча – формування творчих здібностей;

соціальна – формування естетичного смаку, навиків професійного та соціального партнерства, розвиток громадсько-патріотичних почуттів.

Програма розрахована на такі терміни:

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень), 1-й рік навчання;

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), 2–3-й рік навчання;

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), 1–2-й рік навчання;

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень), 3-й та наступні роки навчання.

Робота гуртка поєднує теоретичні та практичні заняття. У навчальному матеріалі викладено методіку пошиття та моделювання одягу, способи його оздоблення.

На основному рівні навчання проводяться теоретичні й практичні групові та індивідуальні заняття для оволодіння навиками швачки і кравця. На вищому рівні вдосконалюються знання та навички, набуті дітьми в попередні роки, обдаровані діти проходять професійно орієнтовану підготовку з конструювання, моделювання та виготовлення одягу.

Під час проведення занять особлива увага приділяється практичній роботі. Теоретичний курс розраховано на оволодіння знаннями з обробки деталей одягу. Пояснюючи технологію ручної обробки, педагогу необхідно порівнювати її з методами аналогічних машинних операцій. Кожен вид технологічної обробки деталей і вузлів одягу має бути опрацьований на практиці. Перед початком роботи дітей обов'язково знайомлять з основами гігієни праці, виробничої санітарії та особистої гігієни.

Вивчення швейного обладнання має формувати у вихованців технічні й

технологічні знання, практичні уміння та навички роботи на швейних машинах.

При вивченні програмного матеріалу необхідно прищеплювати гуртківцям навички якісного виконання робіт, ефективного використання часу, економної витрати матеріалів і бережливого ставлення до інструментів, обладнання, запроваджувати раціональні прийоми й методи праці, систематично поповнюючи їхні знання про нове обладнання, досконаліші сучасні технологічні процеси.

Навчання в гуртку має бути спрямоване на розвиток у вихованців технічного мислення та вміння застосовувати теоретичні знання на практиці. Програма інтегрує знання гуртківців із креслення, трудового навчання та образотворчого мистецтва.

Підсумком кожного року навчання на основному та вищому рівнях є конкурс, на якому діти демонструють власноруч виготовлені вироби. Для розширення світогляду гуртківців планується проведення екскурсій з метою ознайомлення з природою, історією та культурою краю, відвідання музеїв і виставок, проведення різноманітних конкурсів, пізнавально-ігрових програм тощо.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Технологія виконання ручних робіт	-	2	2
3.	Елементи машинознавства	2	-	2
4.	Елементи матеріалознавства	6	-	6
5.	Повузлова обробка виробу	6	12	18
6.	Технологія виготовлення спідниці	4	26	30
7.	Технологія виготовлення плечового виробу	8	4	12
8.	Виготовлення конкурсного виробу	6	50	56
9.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	14	14
10.	Підсумок	2	-	2

	Разом	36	108	144
--	-------	----	-----	-----

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

Історія моди.

2. Технологія виконання ручних робіт (2 год.)

Класифікація ручних стібків та строчок. Інструменти та пристосування для ручних робіт. Вимоги до виконання ручних робіт.

3. Елементи машинознавства (2 год.)

Класифікація швейних машин. Будова побутової швейної машини. Підготовка швейної машини до роботи. Будова машинної голки та її кріплення в машині човникового стібка. Як підібрати голку та нитки. Заправлення верхньої та нижньої нитки. Регулювання натягу ниток, якісна строчка. Санітарно-гігієнічні вимоги для роботи на швейній машині.

4. Елементи матеріалознавства (6 год.)

Класифікація текстильних волокон. Вивчення властивостей ниток, визначення основи та піткання. Визначення лицьової й виворотної сторін тканини. Дані про волокна рослинного походження. Фізико-механічні властивості тканин, виготовлених із волокон рослинного походження.

5. Розкрій та повузлова обробка виробу (18 год.)

Будова та оформлення креслень швейних виробів. Мірки, необхідні для побудови креслення виробу й умовні позначення. Послідовність у побудові креслень і викрійок. Виготовлення нестандартних викрійок на основі стандартної викрійки. Моделювання горловини. Вимоги до розкрою. Класифікація машинних швів і вимоги до їх виконання.

Практична частина. Підготовка тканини до розкрою. Розміщення викрійок на тканині. Послідовність розкрою. Обробка горловини.

6. Технологія виготовлення спідниці (30 год.)

Розкрій спідниць різних фасонів. Підготовка виробу до першої примірки. Обробка виточок та складок. Обробка верхнього зрізу спідниці поясом. Способи обробки застібки спідниці (замок-блискавка, гудзики, гачки тощо). Волого-теплова обробка на різних етапах виготовлення спідниці.

Практична частина. Прийоми обробки застібки та низу виробу. Обробка виточок. Виготовлення та обробка пояса. Проведення першої примірки, усунення дефектів. Проведення другої примірки та кінцева обробка готового виробу. Волого-теплова обробка деталей і готового виробу.

7. Технологія виготовлення плечового виробу (12 год.)

Види плечових виробів. Проведення розкрою плечового виробу. Підготовка виробу до першої примірки, її поведення. Дефекти виробу та способи їх усунення. Проведення другої примірки та кінцева обробка плечового виробу. Волого-теплова обробка плечового виробу на різних етапах його виготовлення.

Практична частина. Розкрій плечового виробу та підготовка до першої примірки. Усунення дефектів виробу. Волого-теплова обробка плечового виробу (окремих деталей виробу). Оздоблення виробу.

8. Виготовлення конкурсного виробу (56 год.)

Розробка ескізу майбутнього виробу. Виготовлення викрійки. Розкрій виробу та його подальша обробка (перша і друга примірки, кінцева обробка, волого-теплова обробка тощо). Оздоблення виробу відповідно до розробленої моделі.

Практична частина. Виконання креслення. Конструювання викрійок. Розкрій. Повузлова обробка окремих деталей виробу. Волого-теплова обробка на різних етапах пошиття виробу та його кінцева обробка.

9. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (14 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв, показів мод.

10. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Елементи машинознавства	3	3	6
3.	Елементи матеріалознавства	3	3	6
4.	Технологія виготовлення блузи	9	33	42
5.	Повузлова обробка виробу	6	36	42
6.	Технологія обробки виробу складного фасону	9	33	42
7.	Виготовлення конкурсного виробу	3	57	60
8.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
9.	Підсумок	3	-	3
	Разом	39	177	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки у колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Елементи машинознавства (6 год.)

Основні робочі деталі швейної машинки та їх призначення. Догляд за швейною машиною. Характеристика човникового стібка та його утворення.

Практична частина. Робота на швейній машинці – заправка верхньої та нижньої ниток, регулювання натягу ниток. Виконання зразків машинних швів (прямий, паралельний та зигзагоподібний рядки, обметування зрізів).

3. Елементи матеріалознавства (4 год.)

Натуральні волокна, їх види (бавовняні, лляні й шерстяні) та способи розрізнення. Природа сировини. Основні ткацькі переплетення. Визначення основи та піткання, лицьового і виворотного боку тканини. Колір і малюнок тканини.

Практична частина. Визначення: натуральних волокон (лляні, шерстяні, бавовняні); основи та піткання, лицьового й виворотного боку тканини.

4. Технологія виготовлення блузи (42 год.)

Види легкого жіночого одягу. Гігієнічні, механічні, естетичні та експлуатаційні вимоги до блуз. Мірки, необхідні для побудови креслення блузи. Особливості розробки моделей відкритої та закритої блузи. Виготовлення викрійок для розроблених моделей.

Практична частина. Виконання креслення, блузи, рукава, коміру. Моделювання викрійок. Початкова обробка. Примірки. Обробка машинним способом. Волого-теплова обробка з дотриманням правил техніки безпеки. Кінцева обробка. Оздоблення виробу.

5. Повузлова обробка виробу (42 год.)

Будова та оформлення креслень швейних виробів. Мірки, необхідні для побудови креслення виробу й умовні позначення. Побудова креслень і виготовлення викрійок. Моделювання різних частин виробу. Вимоги до розкрою. Особливості повузлової обробки виробу: обробка коміра, манжетів та застібок. Різні види рукавів та способи їх обробки. Види петель та застібок, способи їх обробки. Оптимальна розкладка лекал під час розкрою виробу.

Практична частина. Виготовлення коміра. Виготовлення манжети. Обробка застіки пришивною планкою. Вшивання замка «блискавка». Обробка рукавів. Обробка петель і кутів.

6. Технологія обробки виробу складного фасону (42 год.)

Розробка ескізу майбутнього виробу. Підбір тканини для майбутнього виробу, визначення виду оздоблення тощо. Виготовлення викрійок, проведення розкрою виробу.

Практична частина. Виконання креслення та розкрій виробу складного фасону. Перша примірка та усунення дефектів. Обробка дрібних деталей. Волого-теплова обробка (ВТО) виробу з дотриманням правил техніки безпеки. Обробка основних деталей. Проведення другої примірки та виправлення дефектів. Кінцева обробка виробу складного фасону. Оздоблення виробу.

7. Виготовлення конкурсного виробу (60 год.)

Розробка ескізу конкурсного виробу. Складні елементи моделювання. Підбір основної тканини та виду оздоблення.

Практична частина. Виконання креслення зі складними елементами моделювання. Підготовка тканини до розкроювання. Розкрій конкурсного виробу. Підготовка виробу до першої примірки. Обробка ліфа виробу. Виготовлення коміра, пояса, манжети. Обробка машинним способом. Виконання ручних робіт з оздоблення виробу. Волого-теплова обробка (ВТО) виробу на різних етапах його виготовлення з дотриманням правил техніки безпеки.

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах, показах мод. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

9. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, третій рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Елементи машинознавства	3	9	12
3.	Елементи матеріалознавства	6	6	12
4.	Моделювання і конструювання жіночого одягу	9	21	30
5.	Обробка деталей виробу	18	24	42
6.	Художнє оздоблення і дрібний ремонт	6	18	24
7.	Виготовлення конкурсного виробу	15	63	78

8.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
9.	Підсумок	3	-	3
	Разом	63	153	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Елементи машинознавства (12 год.)

Причини виходу швейної машини з ладу та способи їх усунення.

Практична частина. Заміна зламанної голки. Регулювання якісної строчки. Намотування нижньої нитки на шпульку.

3. Елементи матеріалознавства (12 год.)

Хімічні волокна, їх види та характеристика. Способи розрізнення хімічних волокон. Види та властивості тканин, виготовлених з хімічних волокон.

Практична частина. Визначення хімічних волокон.

4. Моделювання та конструювання жіночого одягу (30 год.)

Види жіночого одягу. Правила знімання мірок з фігури людини. Мірки, необхідні для побудови креслення жіночого плаття. Особливості розробки конструкцій та моделювання жіночого одягу.

Практична частина. Знімання мірок з фігури людини. Моделювання ліфа та низу плаття на основі базисної сітки. Розробка креслення складних моделей.

5. Обробка деталей виробу (42 год.)

Види зрізів та їх обробка. Підрізи та їх обробка. Кишені (накладні, з основної деталі виробу, прорізні) та способи їх обробки. Обробка кокеток і кутів.

Практична частина. Виконання зрізів та їх обробка. Обробка накладної кишені, кишені «у шві» та прорізної кишені «в рамку». Виконання обробки кокеток і кутів.

6. Художнє оздоблення і дрібний ремонт (24 год.)

Види оздоблення: рюші, жабо, кокільє, волан. Способи їх обробки та особливості викроювання. Ремонт одягу та його види. Способи оновлення одягу.

Практична частина. Оздоблення краю виробу. Виготовлення квітів. Ремонт манжети, коміра, кишені.

7. Виготовлення конкурсного виробу (78 год.)

Розробка ескізу конкурсного виробу. Побудова креслення виробу та виготовлення викрійок. Підбір основної тканини та виду оздоблення.

Практична частина. Побудова креслення конкурсного виробу. Розкрій виробу та підготовка до першої примірки. Обробка дрібних деталей. Обробка основних деталей. Оздоблення виробу. Кінцева обробка.

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах та показах мод. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

9. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Елементи машинознавства	6	-	6
3.	Елементи матеріалознавства	18	-	18
4.	Моделювання і конструювання жіночого одягу	6	30	36
5.	Обробка деталей виробу	9	51	60
6.	Виготовлення конкурсного виробу. Участь у конкурсах	9	81	90
7.	Підсумок	3	-	3
	Разом	54	162	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Елементи машинознавства (6 год.)

Побутові та промислові швейні машини. Механізми і вузли машини.

3. Елементи матеріалознавства (18 год.)

Синтетичні волокна та їх характеристика. Види та властивості тканин, виготовлених із синтетичних волокон.

4. Моделювання і конструювання жіночого одягу (36 год.)

Види складних спідниць. Асиметрія в ескізах. Комбіновані спідниці. Поясні вироби та їх моделювання.

Практична частина. Побудова креслення декількох видів складних спідниць за знятими мірками. Розробка моделей спідниць. Підготовка деталей крою. Розкладка та розкрій спідниці. Підготовка виробу до першої примірки. Проведення примірки та виправлення недоліків. Волого-теплова обробка на різних етапах пошиття виробу.

5. Обробка деталей виробу (60 год.)

Види обробки різних деталей виробу.

Практична частина. Обробка відкритих зрізів. Обробка виточок, кокеток, складок. Обробка горловини (обшивками, бейкою). Обробка підрізів.

6. Виготовлення конкурсного виробу (90 год.)

Ескіз ансамблю.

Практична частина. Виконання ескізу. Робота із журналами мод, моделювання викрійок. Підготовка тканини до розкроювання. Розкроювання виробу та підготовка до першої примірки. Обробка дрібних деталей. Обробка основних деталей. Проведення другої примірки. Кінцева обробка. Оздоблення виробу. Участь у конкурсах.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Елементи матеріалознавства	12	-	12
3.	Швейне виробництво	18	-	18
4.	Технологія ручних робіт	6	30	36
5.	Технологія машинних робіт	6	36	42
6.	Робота з журналами мод	12	-	12
7.	Виготовлення конкурсного виробу. Участь у конкурсах	9	81	90
8.	Підсумок	3	-	3
	Разом	57	159	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Елементи матеріалознавства (12 год.)

Групи швейних матеріалів. Види ткацьких переплетень. Штучні матеріали та способи їх розрізнення.

3. Швейне виробництво (18 год.)

Основні етапи виготовлення швейних виробів на промисловому підприємстві. Стандарти, контроль якості швейних виробів. Гігієна праці та промислова санітарія.

4. Технологія ручних робіт (36 год.)

Ручні стібки і строчки спеціального призначення (пришивання гудзиків, гачків з петлями і кнопок; виготовлення: прорізної та нитяної петлі, прямої закріпки, трикутних фігурних закріпок та гудзиків, обтягнутих тканиною). Вафельні зборки, китиці, бахрома та способи їх виконання. Потайний підшивний шов.

Практична частина. Виготовлення гудзиків, обтягнутих тканиною. Виконання прорізної та нитяної петлі. Пришивання гудзиків різних видів.

5. Технологія машинних робіт (42 год.)

Види швів та їх застосування. Крайові шви. Оздоблювальні шви. З'єднувальні шви. Обробка зрізу строчкою «піке». Виконання машинної петля. Технічні вимоги до виконання машинних робіт.

Практична частина. Виконання зразків з'єднувальних, крайових та оздоблювальних швів. Виконання обробки зрізу строчкою «піке».

6. Робота з журналами мод (12 год.)

Калька. Мірки. Визначення розміру за таблицею. Виконання ескізу. Знімання викрійок.

7. Виготовлення конкурсного виробу (90 год.)

Розробка ескізу конкурсного виробу. Викрійки із журналу мод. Побудова креслення виробу. Виготовлення викрійки конкурсного виробу.

Практична частина. Виконання креслення. Підготовка викрійок із журналу мод. Розкроювання підготовленої тканини. Підготовка виробу до першої примірki. Внесення змін після примірki. Обробка основних деталей згідно з технологічними вимогами виготовлення виробу. Виконання оздоблювальних деталей. Обробка дрібних елементів. Участь у конкурсах.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

**Вищий рівень, третій та наступні роки навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Елементи матеріалознавства	12	-	12
3.	Текстильні матеріали	12	-	12
4.	Повузлова обробка виробу	6	30	36
5.	Моделювання та конструювання брючного костюма	18	24	42
6.	Виготовлення конкурсного виробу. Участь у конкурсах	6	102	108
7.	Підсумок	3	-	3
	Разом	60	156	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Елементи машинознавства (12 год.)

Основні вузли швейних машин, їх будова та принцип роботи. Техніка безпеки під час роботи на промисловій швейній машині. Робоче місце для машинних робіт.

3. Текстильні матеріали (12 год.)

Шляхи отримання матеріалів. Технологічні властивості матеріалів. Асортимент тканин. Пряжа. Види швейних ниток та їх характеристика.

4. Повузлова обробка виробу (36 год.)

Види китиць. Кишені в бокових швах. Кишені з підкрійним бочком. Обробка прорізної кишені з листочкою. Види застібок та їх обробка.

Практична частина. Виконання китиць, кишень у бокових швах, кишень із підкрійним бочком, прорізної кишені з листочкою. Обробка застібок.

5. Моделювання та конструювання брючного костюма (42 год.)

Різновиди брючних костюмів. Мірки, необхідні для побудови креслення костюма. Особливості волого-теплової обробки брюк. Робота з журналами мод. Моделювання брюк.

Практична частина. Побудова креслення костюма за знятими мірками

в натуральну величину. Підготовка деталей крою. Розкладка та розкрій. Волого-теплова обробка брюк на різних етапах пошиття виробу.

6. Виготовлення конкурсного виробу (108 год.)

Креслення костюма. Елементи оздоблення моделі. Особливості волого-теплової обробки (ВТО) брючного костюма. Техніка безпеки при роботі з електропраскою.

Практична частина. Підготовка виробу до першої примірки та внесення змін після її проведення. Обробка дрібних деталей костюма. Обробка основних деталей костюма. Проведення другої примірки виробу. Кінцева обробка та оздоблення костюма. Участь у конкурсах.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види і способи розрізнення хімічних та натуральних волокон;
- види інструментів, їхні властивості та призначення;
- види побутових та промислових швейних машин;
- види художнього оздоблення;
- види швів;
- класифікацію та основні вузли швейних машин;
- моделювання викройок;
- правила моделювання та конструювання брючного костюма;
- способи виготовлення рюшів, жабо, кокільє, воланів;
- стандарти, контроль якості швейних виробів;
- техніку безпеки під час роботи з інструментами;
- технологічні властивості матеріалів, асортимент тканин;
- технологію виготовлення блузи;
- технологію виготовлення виробу складного фасону;
- технологію виготовлення коміра, манжети, застібки, пояса, рукавів;
- технологію виготовлення спідниці;
- технологію моделювання та конструювання жіночого одягу;
- технологію обробки виточок, кокеток, складок;
- технологію повузлової обробки виробу.

Вихованці мають уміти:

- виготовляти гудзики, обтягнуті тканиною;
- виготовляти і моделювати викрійки;
- виконувати з'єднувальні, крайові та оздоблювальні шви;
- виконувати обробку зрізів, виточок, кокеток і складок;
- виконувати обробку зрізу стрічкою «піке»;
- виконувати обробку кишень і застібок;

- виконувати потайний підшивний шов та обметування петлі;
- виправити недоліки після примірки;
- застосовувати різні види машинних швів;
- знімати додаткові мірки;
- моделювати ліф і низ плаття;
- моделювати поясні вироби;
- моделювати та конструювати брючний костюм;
- моделювати та конструювати жіночий одяг;
- моделювати та конструювати складні та комбіновані спідниці;
- обметувати петлі;
- побудувати креслення за знятими мірками;
- поєднувати машинні та ручні шви;
- працювати з викройками, виготовленими на базисній основі;
- провести примірку;
- розміщувати викрійки на тканині;
- розробляти ескізи складних моделей;
- виконувати теплову обробку виробу.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Ножиці швейні	20 шт.
2.	Ножиці побутові	20 шт.
3.	Ножиці «зиг-заг»	5 шт.
4.	Голки машинні	20 комплектів
5.	Голки ручні	20 комплектів
6.	Голки для оверлока	1 комплект
7.	Наперсток	20 шт.
8.	Різець кравецький	5 шт.
9.	Папір міліметровий	2 рулони
10.	Фломастери	25 комплектів
<i>Контрольно-вимірювальні інструменти</i>		
1.	Стрічка сантиметрова	20 шт.
2.	Лінійка дерев'яна 1000 мм	5 шт.
3.	Лінійка закрійника	5 шт.
4.	Косинець класний 30,45,60,90 град.	5 шт.
5.	Циркуль класний	1 шт.
6.	Лекало пластмасове	10 шт.
7.	Лінійка масштабна	20 шт.
<i>Прилади та пристосування</i>		
1.	Машинка швейна побутова з електроприводом	20 шт.
2.	Оверлок побутовий	1 шт.
3.	Праска електрична	6 шт.

4.	Дошка для прасування	4 шт.
5.	Підставка під праску	6 шт.
6.	Манекен навчальний 44-го розміру	1 шт.
7.	Настільні лампи для швейних машин	20 шт.
<i>Матеріали</i>		
1.	Крейда для розкрою	10 шт.
2.	Крейда для дошки	1 комплект
3.	Фломастери	20 комплектів
4.	Нитки кольорові	60 шт.
5.	Тасьма	5 комплектів
6.	Сутаж	3 упаковки
7.	Кольорові стрічки	5 упаковок
8.	Гумова стрічка	2 мотки
9.	Блискавки різні	20 шт.
10.	Гудзики різні	60 шт.
11.	Калька для олівця	2 рулони
12.	Папір міліметровий	2 рулони
13.	Клей ПВА	3 шт.
<i>Таблиці та плакати</i>		
1.	Правила техніки безпеки для гуртка	1 компл.
2.	Правила розкрою	1 компл.
3.	Розкладка лекал	1 компл.
4.	Моделювання і конструювання одягу	1 компл.
5.	Технологія обробки деталей швейних виробів	1 компл.
6.	Матеріалознавство швейного виробництва	1 компл.
7.	Будова швейних машин	1 компл.
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>		
1.	Зразки ручних швів	10 компл.
2.	Зразки машинних швів	10 компл.
3.	Зразки моделювання одягу	10 компл.
4.	Зразки кишень (накладних, прорізних)	10 компл.
5.	Зразки комірів	10 компл.

ЛІТЕРАТУРА

1. Головніна М.В. Технологія обробки деталей швейних виробів– 2-ге вид. / М.В. Головніна, В.М. Михайлець, А.М.Ямпольська. – К.: Техніка, 1986. – 100 с.
2. Дорчинська Т. Швейна справа: навч. посіб. для старших класів загальноосвіт. шкіл / Т.Дорчинська. – К.: Рад. шк.. – 1981. – 128 с.
3. Егорова Р.И. Учись шить: кн. для учащихся ср. шк. возраста / Р.И. Егорова, В.П.Монастырная. – М.: Просвещение, 1988. – 158 с.
4. Климук Л.В. Технологія виготовлення швейних виробів / Л.В.Климук. – К.: Освіта, 1998. – 145 с.
5. Труханова А.Т. Основы швейного производства: пробное уч. пособ. /

А.Т. Труханова, В.В. Исаев, Е.В. Рейнова. – М.: Просвещение, 1989. – 159 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ТКАЦТВА

Початковий та основний рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Впродовж століть ткацтво було невід'ємною частиною життя і побуту українців, поєднуючи в собі риси і ремесла, і мистецтва. Полотно, сукно, пояси, плахти, запаски, килими, налавники, настільники, рушники, намітки – важко навіть перелічити всі вироби текстильної скарбниці українського народу. Вони міцно увійшли в нашу культуру, стали основою розвитку сучасного текстилю. Вивчення здобутків народного ткацтва минулого і досягнень сучасного декоративного мистецтва має важливе значення у вихованні дітей.

Можливість створити своїми руками красиву річ виховує у дітей любов до прекрасного і заохочує їх до творчої діяльності, розвиває їх художні здібності.

Навчальна програма ткацтва художньо-естетичного напряму декоративно-ужиткового профілю позашкільної освіти, розрахована на дітей віком від 9 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування основ ткацтва.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – основні поняття та знання, які стосуються історії розвитку національного декоративно-ужиткового мистецтва (ткацтва), основ композиції та кольорознавства, основ матеріалознавства тощо;

практична – оволодіння гуртківцями уміннями та навичками узорного та килимового ткання, виготовлення різних об'ємно-просторових композицій та виробів;

творча – розвиток творчих здібностей, просторової уяви та фантазії вихованців, формування їх естетичних смаків;

соціальна – виховання дбайливого і шанобливого ставлення до народних традицій, відповідальності, популяризація ткацтва.

Програмою передбачено навчання дітей у групах початкового та основного рівнів. На опрацювання матеріалу відводиться така кількість навчальних годин:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Зміст програми інтегрує знання гуртківців з історії, народознавства, креслення, трудового навчання, образотворчого мистецтва.

Програма початкового рівня розрахована на однорічне навчання, під час якого діти отримують початкові знання з ткацтва. Навчання доцільно розпочинати з найпростіших технік ткацтва. Техніки виконання поступово ускладнюються.

Основними матеріалами для гурткової роботи є нитки, рамка для

ткання чи бердочко. Залежно від року навчання та виду виробу для його декорування можуть використовуватися намистини, шнури, пір'я та інші матеріали.

Програма основного рівня передбачає поглиблене вивчення теоретичних основ і послідовне опанування вихованцями різноманітних технік ткацтва. Вона націлена на формування вмінь і навичок, реалізацію творчої діяльності через виконання робіт, художньо-естетичне пізнання світу, індивідуальний підхід до роботи, сприйняття прекрасного в художньому образі та народному ремеслі.

Програма основного рівня розрахована на 2 роки навчання, що дає дітям змогу набути майстерності у виготовленні виробів. Її складено для гуртківців, які пройшли початковий рівень навчання за відповідною програмою, а також для дітей середнього шкільного віку, які самостійно займалися ткацтвом і хочуть вдосконалити свої навички та навчитися новим технікам ткацтва.

У ході практичних занять гуртківці набуватимуть уміння правильно підбирати нитки для основи та здійснювати її намотування на рамку для ткання, виготовляти художні вироби в різних техніках ткацтва (килимовій, гобеленовій, перебірного ткання) та готувати вироби до виставки.

Протягом кожного навчального року з дітьми проводяться бесіди з історії України, українського декоративно-ужиткового мистецтва і, зокрема, ткацтва, бесіди про культуру й традиції наших предків, перспективи розвитку сучасного декоративно-ужиткового мистецтва (текстильної галузі).

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Ткацтво – один із видів декоративно-ужиткового мистецтва	2	2	4
3.	Основи технології ручного ткацтва. Ткацький верстат	2	2	4
4.	Ткацькі пристрої. Інструменти. Матеріали для ткання	2	2	4
5.	Тканина. Види переплетень	2	2	4
6.	Ткання поясів	2	8	10

7.	Текстильні оздоблювальні елементи	2	6	8
8.	Перебірне ткання	4	44	48
9.	Закладне ткання	4	44	48
10.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	-	10	10
11	Підсумок	2	-	2
	Разом	24	120	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Ткацтво – один із видів декоративно-ужиткового мистецтва (4 год.)

Процес виготовлення тканин на ткацькому верстаті. Розвиток ткацького виробництва. Осередки художнього ткацтва нашого регіону.

Практична частина. Виконання зразка тканини полотняного і саржевого(чиноватого) переплетення з паперу.

3. Основи технології ручного ткацтва. Ткацький верстат (4 год.)

Вертикальний і горизонтальний ткацький верстат. Основні частини ткацького верстата. Утворення зіву. Перший і другий зів. Рамка для ткання. Натягування основи на рамку.

Практична частина. Визначення основних властивостей ниток (міцність, товщина, еластичність). Підбір ниток для основи та піткання. Підготовка ниток основи.

4. Ткацькі пристрої. Інструменти. Матеріали для ткання (4 год.)

Пристрої для ткання: настільний ткацький верстат, рама, бердочко, дощечки, качалка (сволок). Необхідні інструменти та матеріали. Види рамок, їх особливості. Прийоми ткання полотна на рамі.

Практична частина. Натягання основи на рамку. Підготовка рамки до роботи. Набирання ниток на лінійку, вив'язування нитяних петель для утворення першого і другого зіву. Контроль натягу ниток основи. Прибивання нитки піткання. Закріплення нитки піткання. Зміна кольору нитки по горизонталі. Продовження нитки одного кольору.

5. Тканина. Види переплетень (4 год.)

Види ткацьких переплетень. Фонове ткання (полотняне, репсове,

саржеве). Візерунчасте ткання (перебірне, ремізно-човникове, закладне або килимове). Поняття ритму в орнаменті. Елементи ткацького розрахунку

Практична частина. Виконання смуг різної товщини. Прокидка нитки. Чергування двох ниток піткання різного кольору (утворення «стовпчиків»). Виконання на рамках тренувальних зразків полотняним і репсовим переплетенням із використанням 2-3 кольорів.

6. Ткання поясів (10 год.)

Пояс в народному одязі. Крайка. Оберегове значення пояса. Етапи проектування тканого виробу: створення ескізу, підбір кольорових сполучень. Полотняне переплетення при різній щільності основи. Снування багатоколірної основи. Прийоми ткання пояса.

Практична частина. Снування кольорової основи для пояска-закладки. Ткання пояска. Опоряджувальні роботи.

7. Текстильні оздоблювальні елементи (8 год.)

Оздоблювальні елементи в народному ткацтві. Використання кручених та плетених шнурів, тороків, кутасів тощо в народному ткацтві. Способи виготовлення оздоблювальних елементів з ниток.

Практична робота: Скручування шнурів із ниток, виготовлення кутасів та вив'язування тороків. Колективне виготовлення виробу в техніці текстильної аплікації з використанням тренувальних зразків, шнурів, кутасів, тороків та фабричної тканини.

8. Перебірне ткання (48 год.)

Орнаменти в ткацтві. Полотняний і узорний зів. Способи утворення узорного зіву та його закріплення. Рапорт орнаменту.

Особливості виконання виробів у техніці перебірного ткання. Назви тканих орнаментів та їх символіка. Значення кольору в орнаментах. Гармонійні та контрастні поєднання кольорів.

Практична частина. Виконання тренувального зразка в техніці перебірного ткання.

Підбір орнаменту та розробка композиції майбутньої доріжки. Ткання виробу. Вив'язування тороків. Волого-теплова обробка виробу.

9. Закладне ткання (48 год.)

Технологія закладного ткання. Зміна кольору піткання по горизонталі та по вертикалі. Спосіб з'єднання кольорових площин «у вічко». Уступ по пітканню і по основі.

Український геометричний килим. Основні орнаментальні мотиви, композиція, кольорове вирішення.

Практична частина. Виконання тренувального зразка в килимовій техніці.

Підбір орнаменту та розробка композиції майбутньої торбинки. Ткання виробу. Пошиття і оздоблення виробу.

10. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (10 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю як джерелом творчих ідей. Участь у виставках, конкурсах. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних, художніх музеїв, виставок. Зустрічі з народними майстрами.

11. Підсумок (2 год.).

Підготовка робіт до виставки. Правила організації виставки: способи оформлення тканих виробів, фотографування виробів, створення експозиції.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	3	6
2.	Перебірне ткацтво, види перебірних технік.	3	45	48
3.	Український рушник	6	45	51
4.	Килимове ткацтво. Способи з'єднання вертикальних кольорових площин.	3	33	36
5.	Український килим	3	57	60
6.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	9	9
7.	Підсумок	6		6
	Разом	27	189	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (6 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Робоче місце ткача. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

Ткацькі переплетення. Елементи ткацького розрахунку.

Практична частина Натягування основи. Підготовка рамки для ткацтва.

Ткання зразків полотняним і саржевим переплетенням.

2. Перебірне ткацтво, види перебірних технік (48 год.)

Перебірне ткацтво – один з найпоширеніших видів узорного ткацтва. Особливості перебірних узорів.

Різновиди перебірного ткацтва (суцільний перебір, перебір з вибором, перебір з розробкою орнаментальних мотивів, «під полотно», «під репс»,

«під саржу»). Ткання «під дошку» та «на путях».

Практична частина. Ткання полотна. Виконання тренувальних зразків та виробів різними техніками перебірного ткацтва.

3.Український рушник (51 год.)

Рушникове полотно. Тканий і вишитий рушник. Види рушників (утилітарні, інтер'єрні, обрядові).

Орнаментика та символіка рушників. Композиційне та кольорове вирішення рушників. Кралевецькі рушники. Рушники Гуцульщини. Поліські рушники.

Практична частина. Розробка ескізу тканого рушничка. Ткання спроектованого виробу. Опоряджувальні роботи виробу.

4. Килимове ткання. Способи з'єднання вертикальних кольорових площин (36 год.)

Основи композиції та кольорознавства. Стилізація в килимах. З'єднання кольорових площин «на межову нитку», виконання скісних контурів. Технологічні прийоми утворення міцного краю в килимових виробках. Особливості підбору ниток для ткання килимових виробів.

Практична частина. Виконання тренувальних зразків килимовим (закладним) тканням з різними способами з'єднання кольорових площин.

5.Український килим (60 год.)

Художні особливості українських килимів. Килими Полтавщини, Полісся, Гуцульщини. Гладкі двосторонні килими. Ворсові килими.

Практична частина. Розробка ескізу килимка та підготовка рамки до роботи. Ткання спроектованого виробу. Волого-теплова обробка, кінцеве оздоблення виробу.

6. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (9 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Участь у конкурсах. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних, художніх музеїв, виставок. Зустрічі з народними майстрами.

7. Підсумок (6 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Розділ, тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Гобелен як мистецьке явище	3	6	9
3.	Кольорознавство і композиція	3	6	9

4.	Техніка кругляння	3	48	51
5.	Ворсове ткання	3	45	48
6.	Додаткові техніки ткання та оздоблення гобеленів	3	9	12
7.	Етапи створення гобелену	6	63	69
8.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	9	9
9.	Підсумок	6	-	6
	Разом	30	186	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Розподіл робочих місць.

2. Гобелен як мистецьке явище (9 год.)

Історія появи гобелена. Давні і сучасні гобелени. Гобелени пітканеві та основні.

Міні-гобелен. Стилiзація в гобелені. Розробка ескізу та картону гобелену. Гармонійні та контрастні поєднання кольорів.

Практична частина. Створення стилізованого зображення природного елемента для використання в гобеленовому ткацтві.

3. Кольорознавство і композиція (9 год.)

Основні методи композиційної побудови тематичних робіт. Поєднання кольорів. Кольоровий акцент. Поняття про механічне та оптичне змішування кольорів.

Фарбування пряжі. Фактурна розробка кольорових площин.

Практична частина. Виконання тренувальних зразків по оптичному змішуванню кольорів. Плавний перехід одного кольору в інший.

4. Техніка кругляння (51 год.)

Основні техніки, що використовуються в гобеленовому ткацтві. Давні українські килими-гобелени.

Художні та технологічні особливості килимів Полтавщини. Основні прийоми заповнення напівкруглих контурів в техніці «кругляння». Послідовність виконання елементів килима в техніці «кругляння».

Практична частина. Виконання тренувальних зразків технікою «кругляння».

Розробка ескізу тематичного міні-гобелену. Виконання картону. Підбір ниток. Ткання спроектованого виробу, опоряджувальні роботи.

5. Ворсове ткання (48 год.)

Ворсові килими. Вив'язування подвійного вузла.

Вив'язування ворсу з петель. Технологічна послідовність виготовлення ворсових килимових виробів.

Практична частина. Виконання тренувальних зразків ворсовою технікою.

Вив'язування ворсу з нарізаних ниток. Вив'язування ворсу за допомогою лінійки.

Виготовлення виробу ворсовим тканням.

6. Додаткові техніки ткання та оздоблення гобеленів (12 год.)

Обвивання джгутів. Петельчастий ворс. Напівкосичка та косичка «сумах».

Гачковані елементи в гобелені. Використання в гобеленах нетипових для ткацтва матеріалів (дерево, скло, метал, пір'я, трави і т.п.).

Об'ємні гобелени.

Практична частина. Вив'язування напівкосички та косички «сумах». Різні способи обвивання джгутів. Вив'язування петельчастого ворсу.

7. Етапи створення гобелена (69 год.)

Творчий задум. Аналіз малюнка-ескізу. Кольорова гамма гобелена. Вибір напрямку ткання.

Поділ гобелена на ткану і неткану частину. Фактурна розробка гобелена. Ткана частина гобелена. Розробка картону виробу.

Неткані елементи гобелену (гачковані деталі, кутаси, намистини і т.п.).

Практична частина. Розробка ескізу міні-гобелена з використанням вивчених технік ткання та оздоблення. Виконання картону. Підбір ниток. Натягування основи на рамку.

Ткання спроектованого виробу. Виготовлення додаткових елементів. Оздоблювальні та опоряджувальні роботи.

7. Експерсії, конкурси, свята, виставки (9 год.)

Експерсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Участь у конкурсах. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних, художніх музеїв, виставок. Зустрічі з народними майстрами та художниками.

8. Підсумок (6 год.)

Підготовка робіт до виставки. Організація виставки та оформлення експозиції. Фотографування виробів для гурткового альбому.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- назви ткацького обладнання;

- способи ткання на рамі;
- правила розробки композиції тканого виробу;
- технологію виконання килимового, фонового та узорного ткання.

Вихованці мають уміти:

- користуватися необхідними матеріалами;
- правильно підбирати нитки для основи і для піткання;
- натягати основу на раму;
- виконувати прості види переплетень.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕРІАЛІВ

Основне обладнання	Кількість на 1 дитину
<i>Матеріали</i>	
Нитки для основи (бавовняні для гачкування):	1 моток
Нитки для піткання різної товщини (вовняні, напіввовняні, синтетичні)	100-200 г
<i>Пристрої</i>	
Рамка для ткання 40х60см	1 шт.
<i>Інструменти</i>	
Гребінець	1 шт.
Лінійки дерев'яні 30-35см	2 шт.
Ножиці побутові	1 шт.
Набір кольорових олівців	1 к-т
Папір у клітинку для малювання візерунків	2 арк
Олівець, гумка	1 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>	
Утворення полотняного і саржевого переплетення	1 к-т
Види ткацьких переплетень	1 к-т
Правила техніки безпеки	1 к-т
<i>Картки для індивідуальної роботи</i>	
Схеми перебірних орнаментів	1 к-т
Схеми «закладних» орнаментів	1 к-т

ЛІТЕРАТУРА

1. Барадулин В.А. Основи художественного ремесла / В.А. Барадулин. – М., 1979. – 238 с.
2. Від ремесла до творчості: зб. / упор. Ю. Г. Легенький. – К.: Час, 1990. – 152 с.
3. Ганжа П. Таємниці українського рукомесла / П. Ганжа. – К.: Мистецтво, 1996. – 190 с.
4. Гура Л.П. Прикрась свій дім / Л.П. Гура, Л.Є. Жоголь та ін. – К.: Техніка, 1988. – 304 с.

5. Гургула І.В. Народні тканини: нариси з історії укр. декор.-приклад. мистец. / І.В. Гургула. – Л., 1969. – 175 с.
6. Жук А.К. Сучасні українські художні тканини / А.К. Жук. – К., 1985. – 118 с.
7. Нечипоренко С. Г. Декоративні тканини та килими України / С.Г. Нечипоренко. – К., 2005. – 432 с.
8. Нечипоренко С.Т. Художнє ткацтво / С.Т.Нечипоренко // Нар. мистец. – 1999. – № 3–4 (7–8).
9. Никорак О. І. Сучасні художні тканини Українських Карпат / О.І. Никорак; АН УРСР; Львівське від. Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. – К.: Наук. думка, 1988. – 224 с.
10. Никорак О.І. Українська народна тканина ХІХ–ХХ ст.: типологія, локалізація, художні особливості / О.І. Никорак. – Л., 2004. – 583 с. іл.
11. Сидорович С. Й. Художня тканина Західних областей УРСР / С.Й. Сидорович. – К.: Наук. думка, 1979. – 152 с.
12. Шевченко Є.І. Українська народна тканина. Словник народної термінології / Є.І. Шевченко. – К., 1999. – 410 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА РІЗЬБЛЕННЯ ПО ДЕРЕВУ

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Обробка деревини різьбленням є одним із видів декоративно-ужиткового мистецтва, навчання якому формує у вихованців художньо-естетичні смаки та спонукає їх до активної участі у процесі відродження національно-культурних надбань українського народу. На заняттях гуртка різьблення по дереву у вихованців формується свідоме, творче ставлення до праці, потреба в прекрасному як життєва необхідність.

Навчальна програма реалізується у гуртку художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю, розрахована на вихованців віком від 7 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування різьблення по дереву.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з художньою обробкою деревини, її особливостями та специфікою роботи;

практична – оволодіння навичками тригранно-виїмчастого, контурного, яворівського, гуцульського, рельєфного та скульптурного різьблення;

творча – формування творчих здібностей;

соціальна – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку, популяризації народних промислів.

Програма розрахована на навчання за початковим, основним і вищим рівнями підготовки. На опрацювання навчального матеріалу відводиться така кількість годин:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Навчальною програмою передбачено оволодіння основними теоретичними знаннями та практичними навичками з різних видів різьблення по дереву, ознайомлення з правилами користування різьбярським і столярним інструментом.

Робота гуртка поєднує теоретичні та практичні заняття. Основним змістом теоретичних занять є розкриття тем і завдань. На практичних заняттях діти вчать користуватися інструментом, матеріалами, одержують навички різьбярського мистецтва.

Ця програма розвиває художнє мислення гуртківців, їхні конструкторські здібності, творчу ініціативу, самостійність виконання робіт, вчить на практиці застосовувати знання, здобуті на уроках математики та

образотворчого мистецтва.

Навчальна програма гуртка початкового рівня передбачає загальний розвиток дитини, сприяння виявленню здібностей, обдарувань вихованців, розвитку їхнього інтересу до творчої діяльності, створення умов для вибору творчої діяльності, адаптації учнів до позашкільної діяльності.

Діти опановують найпростіші уміння й навички: користуватись необхідними матеріалами та інструментами, володіти технікою виготовлення простих виробів із дерева. З часом завдання для вихованців стають складнішими. Вони виготовляють різьблені речі зі складними мотивами, виконують складніші орнаментальні композиції з поєднанням різьблення різних видів і технік.

Для розширення світогляду вихованців проводяться екскурсії в музеї, на виставки творів народного мистецтва, зустрічі з народними майстрами. Контрольні заняття у формі підсумкового заняття, відкритого заняття, виставки проводяться не рідше ніж 1 раз на півріччя. Виконання програми оцінюється за контрольними показниками, розробленими для різних рівнів підготовки. На початковому рівні підготовки виконання завдань оцінює керівник гуртка. На основному й вищому рівнях підготовки гуртківці самі беруть участь в обговоренні й оцінці залікових робіт. Однією з найвищих форм оцінки роботи вихованців є особиста виставка їхніх творів.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	–	2
2.	Різьблення по дереву як один із видів декоративно-ужиткового мистецтва	6	–	6
3.	Робота з фанерою	4	46	50
4.	Робота з випалювачем	6	24	30
5.	Робота з природним матеріалом	4	38	42
6.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	–	12	12
7.	Підсумок	2	–	2
	Разом	24	120	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Санітарно-гігієнічні вимоги.

2. Різьблення по дереву як один із видів декоративно-ужиткового мистецтва (6 год.)

Демонстрація зразків виробів з дерева. Загальні дані про застосування деревини. Знайомство з деревиною різних порід та її використанням у декоративному різьбленні.

3. Робота з фанерою (50 год.)

Будова та принцип дії лобзика. Техніка безпеки під час роботи з лобзиком. Техніка безпеки при користуванні лаком.

Практична частина. Оздоблення виробів.

4. Робота з випалювачем (30 год.)

Будова та принцип дії випалювача. Техніка безпеки під час роботи з випалювачем. Матеріали для випалювання. Способи перенесення візерунку на фанеру.

Практична частина. Виготовлення набору кухонних дощочок з елементами випалювання: підготовка деревини до роботи; використання шаблонів; випилювання деталей набору; випилювання основи кухонного набору; обробка деталей виробу рубанком і наждачним папером; перенесення візерунка на дощечки; перенесення візерунка на основу; випалювання візерунків на боковій дощечці; випалювання візерунків на центральній дощечці; випалювання візерунків на основі; виготовлення елементів кріплення дощочок на основі; складання та оздоблення виробу.

5. Робота з природним матеріалом (42 год.)

Використання різноманітного природного матеріалу та поєднання його з різьбленими речами.

Практична частина. Виготовлення декоративної вази зі шматка товстої гілки: випилювання ножівкою заготовки під вазу, очищення її від кори; обробка нижньої частини заготовки рубанком; обробка верхньої частини заготовки рубанком; висвердлювання горловини вази; розширення горловини вази стамескою; обробка зовнішньої частини вази наждачним папером; обробка внутрішньої частини вази наждачним папером; випилювання підставки для вази та обробка її наждачним папером; приклеювання основи вази до підставки; тонування виробу морилкою; покриття поверхні виробу лаком.

Виготовлення настінного панно з елементами випалювання: випилювання дерев'яної пластини – основи панно, обробка її наждачним папером; перенесення малюнка на фанеру за допомогою шаблону;

випалювання основного елемента малюнка; випалювання бокового елемента малюнка; заготовка деталей рамки з тонкої березової гілки; запилювання шипів; підгін шипового з'єднання; з'єднання деталей рамки; кріплення рамки до панно; оздоблення виробу.

6. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

7. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Тригранно-виїмчасте різьблення	21	57	78
3.	Контурне різьблення	21	72	93
4.	Геометричне різьблення у поєднанні з контурним	9	18	27
5.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
7.	Підсумок	3	-	3
	Разом	56	160	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Санітарно-гігієнічні вимоги.

Вироби з дерева в культурі українців. Обробка деревини та різьблення у різних народів світу.

2. Тригранно-виїмчасте різьблення (78 год.)

Особливості тригранно-виїмчастого різьблення. Інструменти та матеріали. Орнаменти тригранно-виїмчастого різьблення давніх слов'ян. Значення символів геометричного орнаменту. Традиції тригранно-виїмчастого різьблення у Київській, Полтавській та Черкаській областях. Елементи й мотиви орнаментальних композицій. Способи орнаментування площини.

Практична частина. Виконання елементів тригранно-виїмчастого різьблення: підготовка дерев'яних пластин до роботи; різьблення

повздожніх, поперечних і діагональних ліній; різьблення «зубчиків» (також «скалки» або «кутики»); різьблення трикутників із вершиною в центрі або зміщеною вбік від центру; різьблення чотирикутника («копаниці») у формі квадрата чи прямокутника; різьблення ромба; різьблення розетки-сяйва у колі; різьблення розетки-«вертівки»; різьблення чотирипроменевої зірки; різьблення елемента «сходинка»; виконання контурних двограних і напівкруглих порізок; різьблення елемента «нігтики».

Виготовлення набору декоративних кухонних дощочок: підготовка деревини; креслення шаблонів; перенесення ескізу на дерев'яні заготовки; випилювання деталей набору лобзиком та обробка наждачним папером; креслення елементів орнаменту на заготовках (за зразком); різьблення елементів орнаменту на центральній дощечці; різьблення елементів орнаменту на основі виробу; виготовлення елементів кріплення на основі виробу.

3. Контурне різьблення (93 год.)

Розвиток контурного різьблення в Україні. Осередки та відомі майстри. Поєднання орнаменту з портретним зображенням. Технологія контурного різьблення. Способи перенесення орнаменту на дерев'яну поверхню. Специфічні інструменти для контурного різьблення. Елементи та мотиви орнаменту. Тонування поверхні заготовки. Специфіка техніки гравірування. Правила техніки безпеки.

Практична частина. Виготовлення панно з геометричним орнаментом: підготовка пластини, обробка її наждачним папером; перенесення елементів орнаменту на пластину; різьблення основних ліній центрального візерунка; різьблення кінцевих підрізок; різьблення додаткових ліній; різьблення основних ліній візерунка рамки; різьблення додаткових ліній; різьблення кінцевих підрізок; різьблення елемента «горошинки» напівкруглими стамесками; обробка виробів наждачним папером; виготовлення елементів кріплення.

Виготовлення панно на тонованому фоні: підготовка дерев'яних пластин, шліфування наждачним папером; тонування пластини морилкою та її лакування; повторне лакування пластини; самостійна робота. Креслення елементів орнаменту за задумом дітей; різьблення основних ліній центрального візерунка; різьблення допоміжних ліній центрального візерунка; виконання кінцевих підрізок; виготовлення та оздоблення рамки для панно; оформлення рамки декоративним різьбленням; виконання кінцевих підрізок; виготовлення елементів кріплення панно.

4. Геометричне різьблення у поєднанні з контурним (27 год.)

Вироби з даним видом різьблення. Найпоширеніші його елементи. Технологія виконання.

Практична частина. Виготовлення декоративного панно: підготовка дерев'яної пластини; перенесення елементів орнаменту на підготовлену пластину; різьблення основних ліній центрального візерунка; різьблення

додаткових ліній; різьблення основних ліній візерунка рамки; виготовлення елементів кріплення панно.

5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

6. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Яворівське жолобчасто-вибірне різьблення	12	66	78
3.	Токарні роботи	9	39	48
4.	Поєднання геометричного та яворівського видів різьблення	6	66	72
5.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
6.	Підсумок	3	-	3
	Разом	33	183	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Санітарно-гігієнічні вимоги.

Бесіда про економне і раціональне використання матеріалів та інструментів.

2. Яворівське жолобчасто-вибірне різьблення (78 год.)

Історія виникнення та специфіка різьблення цього виду. Технологія. Інструменти та матеріали. Елементи і мотиви орнаменту. Способи нанесення орнаменту на дерев'яну поверхню.

Практична частина. Підготовка дерев'яних пластин для тренувальних вправ: різьблення елементів «крапки», «штрихи», «лінії»; різьблення елементів «сіточка», «підківка»; різьблення елементів «півмісяць», «кривульки»; різьблення елемента «пшеничка»; різьблення елемента «листочки»; поетапне різьблення елемента «гілочка»; різьблення елементів «кущик», «травичка»; різьблення елемента «п'ятипелюсткова квітка».

Декоративне панно з елементами яворівського різьблення: вибір форми панно; вибір і підготовка деревини; малювання ескізу виробу з використанням рослинного орнаменту; поетапне тонування та лакування пластин; шліфування наждачним папером і лакування пластин; перенесення рослинного орнаменту на пластину; різьблення основних елементів рамки; різьблення додаткових елементів рамки; різьблення кутових елементів панно; різьблення основних елементів центрального візерунка панно; різьблення додаткових елементів центрального візерунка панно; виготовлення елементів кріплення панно; лакування панно.

3. Токарні роботи (48 год.)

Прийоми користування токарним верстатом. Правила техніки безпеки. Підготовка матеріалів до роботи на токарному верстаті.

Практична частина. Виготовлення тарілі: виготовлення ескізу візерунка тарілі; виготовлення токарним способом основи тарілі; поетапне шліфування; тонування морилкою та лакування заготовок під таріль; шліфування та повторне лакування заготовок; полірування заготовок драповою тканиною; перенесення візерунка на таріль; різьблення основних елементів центрального візерунка; різьблення додаткових елементів центрального візерунка; різьблення штрихових ліній; різьблення основних елементів обідка тарілі; різьблення оздоблювальних елементів обідка тарілі; різьблення штрихових ліній; виготовлення елементів кріплення тарілі.

4. Поєднання геометричного та яворівського видів різьблення (72 год.)

Знайомство із скриньками різних видів. Способи виготовлення та кріплення кришки до скриньки.

Практична частина. Виготовлення скриньки: малювання ескізу візерунка; підготовка матеріалу для роботи; креслення та розмітка деталей скриньки на дерев'яній пластині; випилювання деталей скриньки лобзиком та обробка їх наждачним папером; склеювання деталей скриньки; поетапне шліфування виробу; тонування скриньки морилкою та її лакування; шліфування та повторне лакування виробу; полірування виробу; перенесення візерунка на кришку скриньки; різьблення центрального візерунка кришки; різьблення бокових частин кришки; різьблення штрихових ліній на бокових частинах скриньки; перенесення візерунка на стінки скриньки; різьблення штрихових ліній на стінках скриньки; відділення кришки від основної частини скриньки; обробка кришки та основної частини скриньки наждачним папером; виготовлення петель для кріплення кришки до основної частини скриньки; монтаж кріплення до скриньки; обклеювання тканиною внутрішньої частини скриньки; лакування виробу.

5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

6. Підсумок (3 год.)
Підведення підсумків.

Основний рівень, третій рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Специфічні риси гуцульського різьблення	15	21	36
3.	Основні мотиви гуцульського різьблення	18	132	150
4.	Поєднання гуцульського різьблення з інкрустацією шпоном	3	9	12
5.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
6.	Підсумок	3	-	3
	Разом	42	174	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Санітарно-гігієнічні вимоги.

2. Специфічні риси гуцульського різьблення (36 год.)

Початки гуцульського різьблення та його розквіт. Осередки промислу. Відомі різьбярі, які розвинули та вдосконалили техніку гуцульського різьблення. Технологія, інструменти та матеріали. Допоміжні інструменти для різьблення цього виду. Вироби з елементами гуцульського різьблення. Способи їх виготовлення (столярний, токарний). Основні мотиви орнаменту, способи його побудови.

Практична частина. Тренувальні вправи. Різьблення елементів «драбинки», «кільчасте письмо», «кривульки». Різьблення елементів «моршинки», «зубці», «січені зубці». Різьблення елементів «дашки», «бендюги», «смерічки». Різьблення елементів «огірочки», «медівники», «бесаги», «копанці». Різьблення елементів «віконце», «завиванки», «гачки».

3. Основні мотиви гуцульського різьблення (150 год.)

Вивчення елементів «копитця», «жолобки», «парканець», «слізки», «заячі вушка», «соняшник», «бані», «ментелі», «дужки», «тарнички», «кучері», «ріжки».

Практична частина. Виготовлення декоративної тарілі: малювання рисунка-схеми виробу; підготовка деревини для виготовлення основи тарілі; виготовлення токарним способом основи тарілі; перенесення рисунка орнаменту на основу; виконання різьблення візерунка основи; малювання візерунка обідка тарілі; перенесення рисунка орнаменту на дерев'яну поверхню; виконання різьблення візерунка обідка; чорнове вибирання фону основи тарілі; чистове вибирання фону; чорнове вибирання фону обідка тарілі; чистове вибирання фону; карбування фону основи та фону обідка; обробка виробу наждачним папером; тонування та лакування виробу.

Виготовлення декоративної цукерниці з елементами гуцульського різьблення: створення ескізу-схеми цукерниці та її орнаменту; підготовка матеріалу для виробу та його обробка; склеювання щита; виготовлення токарним способом підставки для цукерниці; виготовлення токарним способом основи цукерниці; виготовлення токарним способом кришки для цукерниці; підганяння деталей; розмітка та нанесення елементів візерунка на підставку; різьблення основних елементів орнаменту на підставці; різьблення допоміжних елементів; створення фону на підставці; карбування фону; розмітка та нанесення елементів візерунка на основу цукерниці; різьблення основних елементів орнаменту на основі; оздоблення цукерниці додатковими елементами; вибирання фону на основі; карбування фону; нанесення елементів орнаменту на кришку; різьблення основного візерунка на кришці; різьблення допоміжних елементів візерунка на кришці; склеювання деталей цукерниці; обробка виробу наждачним папером; попереднє лакування виробу; шліфування; оздоблення виробу; повторне лакування виробу.

4. Поєднання гуцульського різьблення з інкрустацією шпоном (12 год.)

Специфіка інкрустації виробів різними матеріалами.

Практична частина. Інкрустація шпоном. Інкрустація бісером. Інкрустація соломкою.

5. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

6. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, четвертий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Рельєфне різьблення	6	12	18

3.	Плоске різьблення із заovalеним фоном	9	51	60
4.	Рельєфне різьблення з підібраним фоном	9	69	78
5.	Рельєфне прорізне (ажурне) різьблення	12	42	54
6.	Підсумок	3	-	3
	Разом	42	174	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Санітарно-гігієнічні вимоги.

2. Рельєфне різьблення (18 год.)

Види рельєфного різьблення та його специфіка. Особливості пластичної виразності форм. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки. Технологія рельєфного різьблення. Орнаментальні мотиви. Способи перенесення на площину.

Практична частина. Тренувальні вправи для вивчення рельєфного різьблення.

3. Плоске різьблення із заovalеним фоном (60 год.)

Технологія. Основні орнаментальні мотиви. Характерні відмінності між різьбленням із заovalеним фоном та «подушечним» різьбленням.

Практична частина. Тренувальні вправи: підготовка дерев'яної пластини до різьблення; перенесення рисунка орнаменту; прорізування різакон заглиблень; заovalювання прорізаного контуру з боку фону; моделювання пластики зображення; карбування контуру фону; полірування пластини наждачним папером.

Виготовлення панно «Птахи»: малювання ескізу панно; прорізування різакон заглиблень під час різьби рослинного орнаменту; прорізування різакон заглиблень силуетів птахів; заovalювання прорізаного контуру рослинного орнаменту з боку фону; моделювання зображення птахів; моделювання рослинного орнаменту; обробка виробу наждачним папером; тонування виробу морилкою; шліфування та лакування панно.

Тренувальні роботи: прийоми випилювання лобзиком (прямі лінії); випилювання криволінійних контурів; випилювання квадрата, кола; розмітка деталей на фанері за допомогою шаблону. Малювання шаблону; випилювання силуетів простого листя; випилювання силуетів квітів; випилювання силуетів тварин і птахів; способи побудови ажурного орнаменту та перенесення ескізу на фанеру.

Виготовлення рамки для фото: підготовка фанерної пластини до роботи; креслення шаблону рамки; розмітка деталей рамки на фанері; випилювання основи рамки для фото; обробка основи рамки наждачним папером.

Самостійна робота: декоративне оформлення рамки; малювання ескізу та перенесення його на фанерну пластину; випилювання ажурного декору рамки; обробка ажурного декору рамки наждачним папером; випилювання підставки під рамку; обробка підставки наждачним папером; склеювання деталей рамки; тонування рамки та ажурного декору рамки морилкою різних відтінків; складання виробу; оздоблення виробу ажурним декором.

4. Рельєфне різьблення із підібраним фоном (78 год.)

Технологія. Специфіка цього виду різьблення. Схема поетапного виконання.

Практична частина. Виготовлення декоративної скриньки з елементами рельєфного різьблення з підібраним фоном: підготовча робота; випилювання деталей скриньки та обробка їх наждачним папером. Підганяння та склеювання деталей скриньки; відділення кришки скриньки від основи виробу; нанесення орнаменту на кришку скриньки; підрізання контуру малюнка на кришці; створення фону орнаменту; підчищення та вирівнювання фону плоскими стамесками і клюкарзами; моделювання зображення основних мотивів орнаменту; моделювання зображення другорядних мотивів орнаменту; підрізання контуру малюнка на основі скриньки; створення фону орнаменту на бокових частинах скриньки; підчищення та вирівнювання фону; моделювання зображення основних мотивів орнаменту; моделювання зображення другорядних мотивів орнаменту; лакування або вошіння роботи (на вибір).

Самостійні роботи: «Складання орнаментальної композиції з рослинним орнаментом», «Складання орнаментальної композиції з поєднанням зображень людей, тварин, рослин»: малювання ескізу; виконання різьблення; оздоблення виробів.

5. Рельєфне прорізне (ажурне) різьблення (54 год.)

Технологія виконання. Схема виконання. Способи виготовлення виробів. Специфічні інструменти та пристрої. Загальна технологія моделювання зображення в ажурному різьбленні.

Практична частина. Різьблення виноградного грона: перенесення на дерев'яну пластину рисунка; випилювання контуру грона лобзиком; підрізання різькою контурів листка; підрізання напівкруглими стамесками контурів грона; підчищення стамесками контурів; моделювання пологими стамесками западин та опуклостей візерунка; вирізання прожилок листка, його завалення; надання різними стамесками опуклої форми ягідкам грона; моделювання візерунка стебла; надання стеблу потрібної фактурності; обробка виробу наждачним папером; тонування виноградного грона морилкою різних відтінків; оздоблення виробу способом вошіння.

6. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Рельєфне різьблення. Барельєф	12	96	108
3.	Рельєфне різьблення. Горельєф	12	45	57
4.	Накладне (наклейне) різьблення	9	36	45
5.	Підсумок	3	-	3
	Разом	39	177	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Санітарно-гігієнічні вимоги.

2. Рельєфне різьблення. Барельєф (108 год.)

Технологія. Специфіка, зображення людей і тварин на барельєфі. Послідовність виконання барельєфа. Оформлення виробу.

Практична частина. Виготовлення роботи «Птах на гілці»: малювання ескізу; підготовка дерев'яної пластини до різьблення; перенесення малюнка на площину; прорізання контурів малюнка різакон і стамесками; вибирання фону напівкруглими стамесками; підчищення та вирівнювання фону пологими та плоскими стамесками; чорнове моделювання стамесками силуету птаха; чорнове моделювання стамесками силуету гілки; підчищення силуету птаха пологими стамесками; підчищення силуету гілки пологими стамесками; різьблення дрібної деталей силуету птаха; різьблення дрібної деталей силуету гілки; моделювання пологими стамесками западин та опуклостей; обробка виробу наждачним папером; тонування виробу; оздоблення виробу.

3. Рельєфне різьблення. Горельєф (57 год.)

Технологія. Специфіка зображення на горельєфі. Послідовність виконання горельєфа. Оформлення виробу.

Практична частина. Виготовлення горельєфа: малювання ескізу; підготовка дерев'яної пластини до різьблення; перенесення малюнка на площину; прорізання контурів малюнка різакон і стамесками; вибирання фону напівкруглими стамесками; підчищення й вирівнювання фону

пологими та плоскими стамесками; чорнове моделювання стамесками силуетів; підчищення силуетів пологими стамесками; різьблення дрібних деталей; моделювання пологими стамесками западин та опуклостей; обробка виробу наждачним папером; тонування виробу; оздоблення виробу.

4. Накладне (наклейне) різьблення (45 год.)

Технологія накладного різьблення. Способи приклеювання та лакування накладного різьблення.

Практична частина. Виготовлення тарілі з накладним різьбленням: малювання ескізу; виготовлення основи тарілі токарним способом; випилювання бокових накладок; різьблення бокових накладок; випилювання центрального візерунка; різьблення центрального візерунка; тонування та лакування центрального візерунка; кріплення елементів різьблення на основі тарілі; лакування тарілі.

5. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, другий та наступні роки навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Скульптурне різьблення	9	21	30
3.	Монументально-декоративна скульптура	-	18	18
4.	Скульптура малих форм	12	45	57
5.	Станкова скульптура. Лемківське скульптурне різьблення	18	54	72
6.	Лісова скульптура	6	27	33
7.	Підсумок	3	-	3
	Разом	51	165	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях. Санітарно-гігієнічні вимоги.

2. Скульптурне різьблення (30 год.)

Специфіка скульптурного (об'ємного) різьблення. Історія та походження. Види різьблення. Розвиток об'ємного різьблення в Україні. Відомі майстри.

Практична частина. Тренувальні вправи з використанням тесла й сокири. Виконання грубої обробки форми за допомогою великих напівкруглих стамесок. Надання стамесками основних форм виробу. Довільна робота над пластикою. Довершення форми виробу.

3. Монументально-декоративна скульптура (18 год.)

Технологія різьблення монументально-декоративної скульптури. Проект журнального столика. Виготовлення ескізу. Малювання деталей скульптурного оздоблення.

4. Скульптура малих форм (57 год.)

Практичне значення скульптури малих форм. Технологія і специфіка різьблення цього виду. Інструменти і матеріали. Правила техніки безпеки.

Практична частина. Виготовлення настільного свічника: малювання ескізу; малювання деталей; визначення послідовності виготовлення; підготовка деревини для роботи; виготовлення основи та підставки свічника; надання форми основі свічника за допомогою сокири й тесла; обробка основи свічника напівкруглими стамесками; прорізання основних поглиблень різакром і висвердлювання; моделювання форми основи свічника пологими стамесками (лицьовою та зворотною гранями); чистова обробка форми; різьблення дрібних деталей; виготовлення підставки свічника токарним способом; приклеювання основи виробу до підставки; шліфування виробу наждачним папером; проведення опоряджувальних робіт.

5. Станкова скульптура. Лемківське скульптурне зображення (72 год.)

Специфіка різьблення. Основні мотиви різьблення та сюжетно-тематичні композиції в лемківському різьбленні. Технологія виконання. Видатні майстри лемківського різьблення. Виконання різьблення на скульптурному «станку». Інструменти та матеріали. Способи моделювання силуету, форми і пластики.

Практична частина. Виготовлення скульптури орла: підготовка деревини; відзначення на заготовці співвідношення силуету птаха і постаменту; прорізання ножівкою пропилів до місця початку крил, тулуба, голови, а також підставки; надання силуету птаха овальних обрисів; прорізання пилкою крил, утворення напівкруглою стамескою дуги від шиї до хвоста; моделювання повороту голови зняттям зайвого матеріалу; надання крилам пластики за допомогою пологої широкої стамески; надання тулубу пластики за допомогою пологої широкої стамески; надання підставці пластики за допомогою пологої широкої стамески; прорізання кутиків для позначення пір'я; різьблення довгого пір'я; різьблення кігтів лап; моделювання шиї і тулуба вузькою напівкруглою стамескою; різьблення додаткових деталей, які з'єднують скульптуру і постамент; шліфування виробу; покриття скульптури машинним маслом, полірування виробу.

6. Лісова скульптура (33 год.)

Декоративні та виставкові можливості лісової скульптури. Технологія обробки заготовок. Демонстрація готових виробів.

Практична частина. Первинна обробка заготовок. Моделювання форми скульптури пологими стамесками. Різьблення дрібних деталей. Обробка виробу наждачним папером, його шліфування і лакування.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- основні дані про різьблення як один із видів декоративно-прикладного мистецтва;
- дані про деревину та її види;
- особливості тригранно-виїмчастого різьблення;
- мотиви геометричного й контурного різьблення;
- елементи та мотиви орнаментів яворівського різьблення;
- основні дані про гуцульське різьблення;
- способи виконання інкрустації;
- дані про інструменти та матеріали для інкрустації;
- види та технологію рельєфного різьблення;
- дані про барельєф і горельєф;
- послідовність виконання накладного різьблення;
- технологію скульптурного різьблення;
- правила техніки безпеки при роботі з інструментами.

Вихованці мають уміти:

- користуватися столярним інструментом;
- виконувати креслення;
- працювати з випалювачем;
- користуватися різьбярським інструментом;
- поєднувати яворівське та геометричне різьблення;
- виконувати елементи гуцульського різьблення;
- поєднувати різьблення з інкрустацією;
- розрізняти види рельєфного різьблення;
- складати орнаментальні композиції;
- виконувати опоряджувальні роботи;
- користуватися токарним верстатом;
- складати орнаментальні композиції;
- правильно готувати та відбілювати вироби;
- правильно тонувати і лакувати вироби;
- моделювати пластику зображення;
- ліпити зображення з глини або пластиліну;

- виготовляти та використовувати шаблони;
- переносити візерунок на основу.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Деревина	20 м ³
2.	Фанера	20 м ³
3.	Набір фанерних заготовок	1 к-т
4.	Клей ПВА	20 банок
5.	Клей «Момент»	20 шт.
6.	Лак	20 банок
7.	Фарби гуашеві	20 наб.
8.	Крейда	10 наб.
<i>Інструменти</i>		
1.	Випалювачі	5 шт.
2.	Електродріль	1 шт.
3.	Електролобзик	1 шт.
4.	Електроточило	1 шт.
5.	Кліщі	3 шт.
6.	Коловорот	10 шт.
7.	Комплект різьбярського інструменту	2 к-т
8.	Комплект столярних інструментів	12 к-т
9.	Круглогубці	2 шт.
10.	Кусачки	2 шт.
11.	Лобзики	8 шт.
12.	Молоток	6 шт.
13.	Набір викруток плоских	1 наб.
14.	Набір викруток хрестоподібних	1 наб.
15.	Набір різців токарних	2 наб.
16.	Набір свердл різного діаметра	2 наб.
17.	Набір стамесок	12 наб.
18.	Напилки драчові	6 шт.
19.	Напилки личкувальні	6 шт.
20.	Ножиці побутові	20 шт.
21.	Ножівка для повздовжнього розпилювання	6 шт.
22.	Ножівка для поперечного розпилювання	6 шт.
23.	Пензлики різних розмірів	20 шт.
24.	Пилка по металу	6 шт.
25.	Плоскогубці	10 шт.
26.	Рашпілі (круглі, напівкруглі, квадратні, плоскі)	По 2 шт.
27.	Рейсмус	1 шт.

28.	Рубанок	20 шт.
29.	Сокира велика	2 шт.
30.	Сокира мала	6 шт.
31.	Струбцини металеві	10шт.
32.	Стусло	2 шт.
33.	Шерхебелі	6 шт.
34.	Шило	12шт.
<i>Контрольно-вимірювальні інструменти</i>		
1.	Лінійка металева	12 шт.
2.	Метр складний	1 шт.
3.	Циркуль шкільний	6 шт.
4.	Штангенциркуль	1 шт.
<i>Обладнання</i>		
1.	Аерограф	1 шт.
2.	Виставкові стенди	3 шт.
3.	Вішалка	1 шт.
4.	Дошка учнівська	1 шт.
5.	Інструментальні щити	2 шт.
6.	Компресор	1 шт.
7.	Настільний свердлильний верстат	1 шт.
8.	Настільний токарний верстат	1 шт.
9.	Поличка книжна	3 шт.
10.	Станок «Умілі руки»	1 шт.
11.	Стільці	15 шт.
12.	Столи учнівські	3 шт.
13.	Фрезерувальна машина	1 шт.
14.	Шліфувальна машина	1 шт.
<i>Таблиці і плакати</i>		
1.	Правила техніки безпеки	1 к-т
2.	Технологія виготовлення виробів з деревини	1 к-т

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є. А. Декоративно-прикладне мистецтво / Є.А. Антонович, Р.В. Захарчук-Чугай, М.Є. Станкевич. – Л.: Світ,1993. – 272 с.
- 2.Афанасьев А. Ф. Домовая резьба / А.Ф. Афанасьев. – М.: Культура и традиции, 2002. – 540 с.
3. Бардина Р. А. Изделия народных художественных промыслов и сувениры: учеб. пособ. / Р.А. Бардина. – М.: Высш. шк., 1990.
4. Бобрищев К. С. Секреты народного ремесла: учеб. пособ. / К.В. Бобришев. – Полтава, 1994. – 109 с.
5. Гликин М. С. Декоративные работы по дереву на станке «Универсал» / М.С. Гликин. – М.: Лесная промышленность, 1987. – 208 с.
6. Коноваленко А. М. Основы столярного ремесла / А.М. Коноваленко. – К.: Мистецтво, 1996. – 304 с.

7. Лосюк П. В. Декоративно-прикладне мистецтво в школі / П.В. Лосюк. – К.: Рад. шк, 1979. – 57 с.
8. Мельниченко П. П. Оздоблення садиби виробами з деревини / П.П. Мельниченко. – К.: Урожай, 1993.
9. Микитчук В. И. Руками сельского умельца / В.И. Микитчук, В.Е. Лепа. – К.: Урожай. 1989. – 176 с.
10. Милова М. Ф. Красота и удобство своими руками / М.Ф. Милова. – М.: Молодая гвардия, 1989. – 271 с.
11. Тимків Б. М. Виготовлення художніх виробів з дерева: підруч. / Б.М. Тимкін, К.Кавас; за наук. ред. Б. Тимківа. – Л.: Світ, 1995. – 176 с.
12. Федотов Г. Я. Волшебный мир дерева: кн. для уч. стар. кл. / Г.Я. Федотов. – М.: Просвещение, 1987. – 240 с.
13. Фролова Е. Н. Чистый источник / Е.Н. Фролова. – М.: Мол. гвардия, 1990. – 212 с.
14. Хворостов А. С. Декоративно-прикладное искусство в школе / А.С. Хворостов. – М.: Просвещение, 1988. – 170 с.
15. Шумега С. С. Технологія виготовлення художніх меблів: підруч. для учнів проф.-техн. уч-щ / С.С. Шумега. – К.: Вища шк., 1994. – 309 с.
16. Шумега С. С. Технологія художніх виробів з деревини : підруч. для учнів проф.-техн. закладів освіти / С.С. Шумега. – Л.: Світ, 2001. – 360 с.
17. Яковлева К. Г. Лесная скульптура / К.Г. Яковлева. – М. : Лесн. пром-сть, 1988.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ФЛОРИСТИКИ ТА ЖИВОПISУ

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПISКА

Навчальна програма надає можливості розвинути прагнення вихованців вивчати та імітувати природні форми квітів, вміння бачити в натурі її естетично-виразні якості, бажання поринути у світ українських традицій і звичаїв – це ті рушійні сили, які допоможуть дитині збагатити власний духовний світ, розвинути естетичні якості і досягти високого рівня внутрішньої культури особистості.

Програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю, розрахована на вихованців віком від 9 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування квіткового дизайну, флористики і живопису.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – засвоєння знань з аранжування та флористики, ознайомлення зі світом квітів, основами живопису; формування інтересу до народних традицій, пов'язаних з квітами, народними святами та обрядами;

практична – формування вмінь і навичок роботи з різноманітними матеріалами та інструментами, формування вмінь самостійного розроблення квітового дизайну, виготовлення квітів та квіткових композицій з різних матеріалів у різноманітних сучасних та традиційних техніках, вміння застосовувати знання на практиці;

творча – забезпечення розвитку здібностей до продуктивної художньої творчості, художнього смаку, творчого мислення;

соціальна – розвиток позитивних якостей особистості: працелюбність, ретельність, охайність, наполегливість; дбайливе ставлення до навколишнього середовища, сприяння вихованню поваги до праці людей.

Програма включає три рівні підготовки: початковий, основний та вищий. Загальний обсяг і тривалість занять становлять:

початковий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Програма початкового рівня навчання розрахована на опанування уміннями виготовляти квіти з тканини та паперу, композиції та виробу з природних матеріалів. Гуртківці знайомляться з основами малюнка, живопису, композиції, оволодівають елементами декоративних технік, відпрацьовують набуті уміння при виготовленні сувенірів. Значна увага приділяється роботі з природними формами, з природними матеріалами, а також питанням стилізації як умовного декоративного зображення природних форм. Заняття проводяться тричі на тиждень по 2 години.

Програма основного рівня першого року навчання передбачає поглиблення знань з графіки, живопису, композиції. Гуртківці оволодівають умінням виготовляти квіти із тканин різної фактури, вчать мистецтву аранжування та вдосконалюють уміння виконувати панно-колажі. На цьому етапі гуртківці знайомляться з символікою українського віночка та деяких оберегів, традиціями весільної обрядовості.

Програма другого року основного рівня навчання – це етап закладання основ професійної освіти. Розширюється діапазон технік, ускладнюються завдання, відпрацьовуються теоретичні основи художньо-творчої діяльності. Гуртківці знайомляться з поняттями «стиль» та «етикет», опановують уміння вишивати стрічками.

Програма вищого рівня передбачає виконання творчих завдань за власним задумом, формування продуктивних знань та умінь. Гуртківці знайомляться з елементами прикладного дизайну в сучасному інтер'єрі, японськими техніками виготовлення декоративних квітів, властивостями полімерної глини, удосконалюють навички роботи з іншими сучасними оздоблювальними матеріалами.

Заняття за програмою передбачають урахування вікових та індивідуальних особливостей гуртківців, створення ситуації пізнавальної новизни, дотримання принципів стимуляції творчої активності та самостійності при виконанні завдань.

Формами контролю за результативністю навчання є підсумкові заняття, участь в конкурсах, виставках, захист творчої роботи.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Декоративні квіти	4	76	80
3.	Флористика	2	22	24
4.	Основи малюнка та живопису	2	16	18
5.	Основи композиції	2	22	24
6.	Елементи декоративних технік	2	28	30
7.	Сувенірна майстерня	2	32	34
8.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	2	2
9.	Підсумок	-	2	2

	Разом	21	195	216
--	-------	----	-----	-----

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Знайомство з гуртківцями. Правила техніки безпеки на заняттях. Цілі та задачі гуртка.

Мистецтво та його роль у житті людини. Напрями та види декоративно-прикладного мистецтва.

2. Декоративні квіти (80 год.)

Інструменти та матеріали для виготовлення квітів. Правила користування інструментами для виготовлення квітів. Квіти із тканини. Вибір та підготовка тканини. Викрійки квітів, правила розкрою тканини. Термінологія технологічної обробки квітів. Підфарбовування квітів. Обробка, зборка квітки. Її оздоблення. Квіти із паперу. Умовність декоративного зображення (стилізація). Пластичні властивості паперу. Загальні принципи формоутворення. Рельєфні елементи з паперу.

Практична частина. Виготовлення дзвоників, незабудок, в'юнків, фантазійних квітів. Виготовлення троянди з паперу в техніці «скрутки».

3. Флористика (24 год.)

Флористика як вид декоративно-ужиткового мистецтва. Правила збору та засушування природного матеріалу: засушування листя, декоративних рослин, злаків. Сортування та зберігання природних матеріалів. Використання насіння, шишок, цитрусових плодів та інших рослин у колажах та композиціях. Підготовка площинного рослинного матеріалу для аплікації. Правила поведінки на природі. Природоохоронні знаки. Червона книга України та її значення в наш час.

Практична частина. «Їжачок» з ялинкових та соснових шишок; «Жар-птиця» з шишок та жолудів; колективна робота «Лісові мешканці» з природного матеріалу; флористичні святкові листівки з площинним рослинним матеріалом («Подарунок мамі», «Новорічна ялинка»); композиції з природного матеріалу на корі, на лозі, у рамочці.

4. Основи малюнка та живопису (18 год.)

Живопис як вид образотворчого мистецтва. Ознайомлення з властивостями кольору. Хроматичні, ахроматичні кольори. Основні, похідні кольори та їх змішування. Спектральне коло. Різнокольорова розтяжка. Принципи лінійної побудови предмету. Правила роботи пензликом та акварельною фарбою.

Практична частина. Виконання розтяжки; малюнок осіннього листя; малюнок квітки на папері як ескіз для розпису квітки з тканини; живописний малюнок окремої квітки; орнаментальна композиція з декількох квітів.

5. Основи композиції (24 год.)

Вивчення природних форм. Ціле та його частини. Наповненість площини. Ритм як засіб організації композиції. Відповідність силуетної форми та декору. Композиційний центр: виразний силует, розмір, розміщення. Формування навичок роботи в техніці поєднання природних та штучних матеріалів, використання і ознайомлення з їх декоративними можливостями. Особливості виконання сюжетних композицій.

Практична частина. Виконання композиції «Осінь золота» із осінніх листочків, виготовлених власноруч; композиції «Зимова казка» з використанням новорічних аксесуарів; композиції «Хоровод квітів» зі штучними квітами та рослинними матеріалами; композиції «Весняний капіж» з використанням квітів-першоцвітів.

6. Елементи декоративних технік (30 год.)

Ознайомлення з технікою «декупаж». Матеріали та інструменти. Прийоми виконання. Техніка оздоблення утилітарних предметів в техніці декупаж, з подальшим декоруванням їх фарбами та об'ємними контурами. Техніка «аплікація». Історія виникнення та розвитку аплікації. Види аплікації: предметна, сюжетна, декоративна. Техніка «квіллінг» – папероскручування. Алгоритм виконання елементів різної форми та їх поєднання.

Практична частина. Оздоблення пляшки, скриньки, скляного посуду в техніці «декупаж». Предметна аплікація із паперу «Пташка». Сюжетна аплікація із природного матеріалу «Підводний світ». Вітальні листівки в техніці декоративної аплікації. «Троянда», «фуксія», «нарциси», «ромашки». Листівки з метеликами. Міні-панно.

7. Сувенірна майстерня (34 год.)

Властивості та призначення сувеніра. Сувенір святковий подарунковий. Особливості виготовлення сувенірів з використанням художніх технік: «декупаж», «аплікація», «квіллінг». Основи для сувенірів: різнокольоровий картон, дерев'яні палиці, шпажки, пляшки, шухлядки.

Практична частина. Виготовлення святкових листівок, ялинкових прикрас, об'ємних сувенірів.

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (2 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

9. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього

1.	Вступ	3	-	3
2.	Аранжування квітів	3	9	12
3.	Графіка та живопис	3	15	18
4.	Текстильна флористика	3	63	66
5.	Сувенірна майстерня	3	27	30
6.	Композиції, панно-колажі	3	42	45
7.	Виготовлення квітів технікою «канзаши»	3	21	24
8.	Весільна тематика	3	9	12
9.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки		3	3
10.	Підсумок	-	3	3
Разом		18	198	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з програмою гуртка на рік. Перегляд гербарію, підготовленого влітку гуртківцями. Актуалізація знань з колористики та композиції. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Аранжування квітів (12 год.)

Аранжування квітів як мистецтво. Історія, традиції аранжування квітів у Європі та світі. Ікебана. Основні закони та правила аранжування квіткові композиції. Мова і символіка квітів. Форми букетів: рівносторонній трикутник, куля, гірлянда, вінок. Вибір форми, кольору букета відповідно до його призначення. Засоби виразності аранжування: контраст, ритм, нюанс.

Практична частина. Виготовлення гірлянди з осіннього листя та квітів, подарункового букета, настільної композиції до дитячого дня народження, весільного букета.

3. Графіка та живопис (18 год.)

Засоби зображення об'єму. Лінія, форма, силует. Форма як ключовий засіб створення художнього образу квітового орнаменту. Лінії: ламані, хвилясті, замкнуті. Стилізований малюнок рослин з використанням різноманітних ліній. Тепла та холодна гама.

Практична частина. Живописні вправи (розтяжки, змішування фарб), малювання фарбами «Осінні квіти та листя», «Мій настрій», «Зимові візерунки», «Акваріумні рибки».

4. Текстильна флористика (66 год.)

Особливості виготовлення квітів та листя з тканин різної фактури: натурального та ацетатного шовку, бавовни, замшу, флізеліну, фатину.

Практична частина. Виготовлення троянд, квітів яблуні, маків, орхідей з натурального шовку, квітів амарилісу, лотосу, кали з ацетатних

тканин, лілей, чортополоху, айстри з бавовни, листя фіалок, глоксинії, анютиних очок з замшу, фантазійних квітів з флізеліну, сувенірних квітів з фатіну тощо.

5. Сувенірна майстерня (30 год.)

Технологія виготовлення сувенірів до сезонних свят з використанням технік «декупаж», «квілінг», аплікації.

Практична частина. Виготовлення скриньки в техніці «декупаж», оздобленої штучними квітами; новорічних сувенірів «Шишки-гноми», «Ангелочки» з серветок; сувеніру «Великоднє яйце» в техніці об'ємного квілінгу; святкових листівок в техніці аплікації та квілінгу; міні-композиції «Польові квіти».

6. Композиції, панно-колажі (45 год.)

Закріплення знань про композицію. Види композиції: за призначенням (подарункова, інтер'ерна); за формою (топіарій); за різноманітністю використаних матеріалів. Панно-колажі як вид композиції. Композиційні закони на площині. Підбір відповідного допоміжного матеріалу для утворення виразності композиції.

Практична частина. Виготовлення композицій «Деревце в горщику», «Гніздо для крашанок», «Віночок». Панно з гіпсовими відбитками листочків, панно на бамбукових палицях, панно «Вітраж з листя», панно «Морські фантазії», панно «Новорічний будиночок».

7. Виготовлення квітів технікою «канзаши» (24 год.)

Історія виникнення техніки «канзаши». Особливості підбору матеріалів для виготовлення квітів в даній техніці. Технологія виготовлення квітів з круглими пелюстками, гострим кінцем, вузькими пелюстками, перевернутими пелюстками, гострими плоскими пелюстками, квадратною пелюсткою із вставкою, продовгуватої пелюстки, круглої зі зборками, круглої з отворами, скрученими пелюстками, вивернутої пелюстки, пелюстками із завитком, листя для троянди.

Практична частина. Виготовлення квітів з круглими пелюстками, гострим кінцем, вузькими пелюстками, перевернутими пелюстками, гострими плоскими пелюстками, квадратною пелюсткою зі вставкою, продовгуватої пелюстки, круглої зі зборками, круглої з отворами, скрученими пелюстками, вивернутої пелюстки, пелюстками із завитком, листя для троянди.

8. Весільна тематика (12 год.)

Традиції та звичаї весілля з давніх часів до наших днів.

Практична частина. Виготовлення весільних аксесуарів: віночок, букет, бутоньєрка.

9. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (3 год.)

Експерсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

10. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Текстильна флористика	3	54	57
3.	Декоративні техніки	3	27	30
4.	Прикраси з квітами	3	21	24
5.	Композиції, панно, колажі	3	54	57
6.	Вишивка стрічками	3	27	30
7.	Стиль та етикет	6	3	9
8.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	-	3	3
9.	Підсумок	-	3	3
Разом		24	192	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з навчальним планом роботи. Правила техніки безпеки на заняттях. Огляд творчих робіт гуртківців. Знайомство з роботами майстрів-флористів.

2. Текстильна флористика (57 год.)

Технологія виготовлення квітів з використанням різнофактурних тканин (органза, шовк, оксамит). Квіти з паперу, фольги, шкіри. Виготовлення квітів зі складним багат шаровим фарбуванням. Квіти особливої обробки (на свічці). Квіти-прикраси для оздоблення весільного та вечірнього вбрання.

Практична частина. Виготовлення квітів орхідеї, маку, троянди, лілеї, хризантеми з тканин; квітів кульбабки, соняшнику з паперу; квітів пуансетії із фольги; гілочки дрібно цвітних квітів, фантазійних квітів з шкіри; квітки-оздоби для вбрання до випускного балу.

3. Декоративні техніки в мистецтві (30 год.)

Удосконалення навичок роботи в техніці «декупаж». Техніка «кракле». Поєднання техніки «декупаж» з декоративними квітами в композиціях.

Принципи поєднання різних технік в оздобленні декоративних речей для інтер'єру. Техніка «квілінг». Використання квілінгу в об'ємі.

Практична частина. Оздоблення скриньок, квіткових кашпо, циферблату годинника, декоративних пляшок, рамок. Гілка гіацинтів, «Квітуче дерево». Панно «Метелики».

4. Прикраси з квітами (24 год.)

Використання квітів у поєднанні з іншими видами прикрас для доповнення одягу.

Практична частина. виготовлення: ланцюжок із намистин та дрібних квітів; браслет із квітів; прикраси для волосся з великою квіткою.

Оздоблення молодіжної «котомки» квітами.

5. Композиції, панно-колажі (57 год.)

Історія мистецтва світ флористики. Бонбоньєрка як пращур «солодких» букетів. Оригінальність «композицій із цукерок». Засоби та види пакування цукерок. Правила закріплення цукерок на об'ємній формі. Удосконалення навичок роботи з площинними та об'ємними об'єктами.

Практична частина. «Кошик з цукерками», «Ялинка для ласунів», «Куля», «Лялька». Панно-колажі в змішаній техніці з флористичним матеріалом та штучними рослинами «Зберегти барви літа», «Замість ялинки – гілочка», «Подарунок школі», «Равлик».

6. Вишивка шовковими стрічками (30 год.)

Історія техніки. Матеріали та інструменти. Техніка безпеки. Види швів та стібків. Техніка скручування, гофрування, рюші зигзаги, бантики. Прикраси зі стрічок та вишивка стрічками.

Практична частина. Квітка маргаритки, суцвіття бузка, хризантема, гвоздика; бантики для капелюшка.

7. Стиль та етикет (9 год.)

Поняття «етикет», «стиль». Внутрішні та зовнішні прояви стилю. Етикет спілкування, застілля. Етикет подарунка. Квітковий етикет. Символіка кольорів. Вітання, звертання, побажання, мова квітів.

Практична частина. Складання серветок для оздоблення святкового столу, рольові ігри «Чекаємо гостей», «Новорічні посиденьки».

8. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (3 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

9. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

**Вищий рівень, перший та наступні роки навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Шовкова флористика	3	78	81
3.	Композиції в змішаній техніці	3	60	63
4.	Вишивка стрічками	3	36	39
5.	Прикладний дизайн у сучасному інтер'єрі	3	9	12
6.	Аksesуари з полімерної глини	3	9	12
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	3	3
8.	Підсумок	-	3	3
Разом		18	198	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з навчальним планом. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Шовкова флористика (81 год.)

Знайомство з японськими техніками виготовлення квітів. Техніки: pipobana, hanabana, somebana. Особливості фарбування та збірки квітки в цих техніках. Техніка «канзаши».

Практична частина. Квіти ірисів, гілка сакури, японська півонія, троянди; виготовлення прикраси для волосся.

3. Композиції за власним задумом (63 год.)

Особливості роботи з різноманітними декоративними матеріалами у складанні композицій. Композиції з прив'язкою до сезонних та релігійних свят. Квітковий етикет. Порядок виконання творчої роботи: задум, ескіз, вибір теми, стилю, кольорового та емоційного наповнення.

Практична частина. Самостійна робота з вибору контейнера або рами, підбору основного та супутнього матеріалу. Виконання композицій до особливих подій «Званий обід», «Весілля», Різдво, Великдень, Трійця.

4. Вишивка стрічками (39 год.)

Особливості навичок роботи з шовковими стрічками в усіх техніках. Техніка оздоблення вишивки бісером та намистинами. Поєднання квітів з шовкових стрічок з мереживом.

Практична частина. Виготовлення: подушечки для голок, саше, шухлядок. Прикраси: бутоньєрки, броші, підвіси. Оздоблення капелюшка. Весільний букетик для нареченої.

5. Прикладний дизайн у сучасному інтер'єрі (12 год.)

Історія мистецтва. Ретро-стилі в мистецтві: «ампір», «романський стиль», «рококо», «бароко», «класицизм», «модерн».

Ознайомлення з напрямками та стилями в сучасному інтер'єрі. Дизайн. Основні поняття та закони. Стилі: «рустикаль», «вінтаж», «прованс», «кантрі», «хай-тек», «арт-деко». Оздоблення сучасного житла (власної оселі). Підбір кольору стін, підлоги, меблів. Квіткова композиція як елемент декору інтер'єру.

Практична частина. Виготовлення: панно-колажу в сучасному стилі для вітальні, спальної кімнати, кухні; ширми для спальні.

6. Аксесуари із полімерної глини (12 год.)

Знайомство із властивостями різних видів полімерної глини. Розпис акриловими фарбами. Оздоблення бісером, паєтками. Запікання виробів, покриття лаком.

Практична частина. Виготовлення прикрас: сережки «Кавові зернятка», обручка «Мак», підвісок «Абстракція», «Морозні візерунки»; брелока «Малинка».

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (3 год.)

Екскурсії, участь у виставках, конкурсах, святах. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види і типи композицій;
- види і форми букетів;
- види та особливості полімерних глин.
- види тканин та правила її обробки;
- закони малюнка та живопису;
- значення термінів «декоративність» і «стилізація»;
- історію виникнення вишивки стрічками;
- квітковий етикет;
- назви інструментів та правила користування ними;
- назву та колір квітів;
- основні та похідні кольори;
- поняття «холодної» та «теплої» гами кольорів;
- правила засушування рослин;
- про сучасний дизайн в інтер'єрі;
- стилі в мистецтві;

- технологію виготовлення мозаїки із ячної шкаралупи.

Вихованці мають уміти:

- виготовляти декоративні квіти різної складності;
- виготовляти квіти та квіткові композиції за власним задумом;
- виготовляти прикраси із полімерної глини;
- виготовляти сувеніри в техніках «декупаж», «квілінг», «аплікація»;
- виконувати площинне панно;
- вишивати стрічками;
- володіти пензликом;
- зображувати квіти лінійно;
- оздоблювати інтер'єр;
- працювати із засушеними квітами;
- створювати прості аплікації, витинанки;
- стилізувати квіти в орнамент;
- стилізувати природні форми.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Тканини різної фактури	в асортименті
2.	Дріт флористичний різного діаметру	5 упаковок
3.	Папір креповий (різнокольоровий)	10 рулончиків
4.	Клей ПВА	1 кг
5.	Термоклей	2 кг
6.	Природні матеріали (трави, шишки, злаки, плоди)	в асортименті
7.	Картон кольоровий	20 наборів
8.	Крупи (манка, пшоно)	3 кг
9.	Лак акриловий	0,5 кг
10.	Барвники (анілінові)	2 упаковка
11.	Фарби (акварельні, акрилові)	15 коробок, 1 набір
12.	Фарба акрилова водо дисперсійна	2 банки x 1 кг
13.	Нитки об'ємні	в асортименті
14.	Нитки (бавовняні, шовкові)	в асортименті
15.	Папір різнокольоровий (для ксерокса)	1 пачка
16.	Серветки паперові (з малюнком)	в асортименті
17.	Поролон	0,5 кв. м
18.	Глина полімерна	1 упаковка
19.	Оздоблювані матеріали (бісер, бусини, декоративні шнури)	в асортименті
20.	Штучні рослини	в асортименті
21.	Желатин	20 пач.
22.	Лавсан	1 рулон

23.	Флізелін	10 м
24.	Рамки дерев'яні та пластикові	30 шт.
25.	Контури акрилові	10 тюб.
<i>Пристосування</i>		
1.	Електроплитка	1 шт.
2.	Електропраска	1 шт.
3.	Термопістолет	5 шт.
4.	П'яльця	20 шт.
5.	Контейнери для композицій (різного розміру)	в асортименті
6.	Гума тверда та м'яка (20x15)	15 шт.
7.	Свічки парафінові, воскові	20 шт.
8.	Викрійки (лекала)	в асортименті
9.	Посуд для води (пластиковий)	20 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Шило	5 шт.
2.	Ножиці	20 пар
3.	Інструменти для виготовленні штучних квітів	5 наборів
4.	Скоч	10 шт.
5.	Круглогубці	1 шт.
6.	Кусачки	1 шт.
7.	Голки швейні різного розміру	2 упаковки
8.	Пінцет із загнутими кінцями	10 шт.
9.	Пензлі (пласкі, круглі) різного розміру	20 шт.
10.	Олівці (прості, кольорові)	в асортименті
11.	Маркери	40 шт.
12.	Лінійки	5 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Друковані видавництва з аранжування квітів	в асортименті
2.	Методична література з декоративних технік	
3.	Альбоми із живописними репродукціями	

ЛІТЕРАТУРА

1. Гибб Х. Фантазии из ленточек: полный курс для рукодельниц / Х. Гибб; [пер. с англ. М. Кракан]. – Х.; Белгород: Клуб Семейного Досуга, 2012. – 176 с.
2. Готті М. Шовкові квіти / М. Готті – М., 1995.
3. Григорьева Н. Цветочный этикет / Н. Григорьева; под ред. Г. Кондратьева. – М.: Ниола 21-й век, 2005. – 159 с. ил.
4. Кардинал Д. Узоры из бумаги. Квиллинг / Д. Кардинал [пер. с англ. Е.С. Скиперской]. – М.: Арт-родник, 2009. – 48 с. ил.
5. Мешакина Л. Мозаика из яичной скорлупы / Л. Мешакина. – М. : «АСТ-Пресс», 2013. – 80 с.
6. Мирская С. Искусство икебаны / С. Мирская. – Б. : «Болгар. худож., 1989.

7. Николаева Н. Декоративное искусство Японии / Н. Николаева – М., «Искусство», 1992.
8. Флетчер А. Акварель. Рисуем цветы / А. Флетчер. – М.: Арт-родник, 2008, – 134 с.
9. Хоменко В. Обереги своими руками: украшение и защита вашего дома. Денежные мешочки, домовые, венички, композиции / В. Хоменко, Г. Никитюк. – Х.; Белгород: Кн. клуб «Клуб Семейного Досуга», 2011. – 96 с. ил.
10. Юртакова А. Е. Квілінг. Напівоб'ємні композиції / А. Юртакова, Л. Юртакова. – Донецьк: СКІФ, 2013. – 64 с. іл.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА НАРОДНОЇ ТВОРЧОСТІ

Початковий та основний рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність навчальної програми з народної творчості пов'язана з необхідністю національно-культурного відродження України через формування національної самосвідомості, творчого мислення особистості через знайомство з українською народною творчістю. Ця програма містить найпростіші відомості для заняття українським народним мистецтвом, промислами та ремеслами, що не вимагають складного обладнання та виховують майстерність та естетичний смак.

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку декоративно-ужиткового профілю позашкільної освіти, розрахована для дітей віком від 7 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування виготовлення виробів народної творчості.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з основними поняттями та теоретичними знаннями в різних галузях народної творчості, технологічними процесами виготовлення виробів у різних техніках;

практична – оволодіння уміннями та навичками виготовлення виробів у різних техніках, напрацювання, закріплення та поглиблення вмінь і навичок використання різних матеріалів та інструментів при їх виготовленні;

творча – розвиток творчих здібностей, просторової уяви, фантазії, стійкого інтересу до народної творчості;

соціальна – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку; виховання культури праці, дисциплінованості, точності й акуратності; організація змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань і стану здоров'я.

Навчальна програма побудована лінійним способом, наступний навчальний матеріал викладається на основі вже вивченого й у тісному взаємозв'язку з ним. Програма передбачає навчання дітей у групах початкового та основного рівнів:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Зміст програми передбачає теоретичні та практичні заняття, а також різноманітні форми їх проведення. На заняттях учні вивчають історію народної творчості. Програма передбачає основні етапи навчальної роботи за операційно-комплексною системою, а саме: тренувальні вправи вихованців гуртка щодо виконання окремих прийомів, з яких складається операція (технологія), яку вивчають; практичні роботи із застосування вивчених прийомів; послідовність у вивченні та засвоєнні декількох основних

операцій, які становлять певний рівень в оволодінні навчальним матеріалом; обґрунтування трудових операцій із дидактичної точки зору.

Під час навчання вихованці поступово опановують різні техніки, прийоми виготовлення різноманітних виробів. Вони отримують початкові відомості про взаємозв'язок матеріалу, форми й декорування виробів, їх залежність від призначення, поняття про ритм, рапорт, симетрію, асиметрію, гармонію кольорів в оздобленні виробів.

На заняттях початкового рівня вихованці знайомляться з культурою українського народу, історією народної творчості різних видів, здійснюють перші кроки в оволодінні традиційними українськими промислами.

Програма побудована за принципом доступності навчального матеріалу для дітей, відповідності його обсягу віковим особливостям і рівню попередньої підготовки. Гуртківці знайомляться з правилами організації робочого місця, збирання, сортування та зберігання різноманітних доступних матеріалів для роботи в гуртку, мають оволодіти прийомами роботи різними інструментами, обробки матеріалів; вивчити потрібні технологічні прийоми та правила безпеки.

На заняттях основного рівня учні закріплюють набуті навички та вміння, опановують нові. Вони самостійно складають план роботи над виробом, працюють із замальовками, ескізами, кресленнями, створюють за власним задумом вироби для оформлення шкільних приміщень і свого житла. Така діяльність сприяє розвитку творчого потенціалу учнів. Для вихованців дуже корисними є екскурсії до місцевих музеїв, зустрічі з народними умільцями.

Щороку рівень базових знань і вмінь гуртківців оцінюється за спеціально розробленими критеріями. Контроль знань і практичних навичок передбачає такі форми: усне опитування з педагогом або з іншими вихованцями; письмове опитування, яке періодично використовується на підсумкових заняттях у формі тематичних диктантів тощо; різноманітні вікторини та ігри. Результати участі в конкурсах, змаганнях, виставках є критерієм для оцінювання здобутих гуртківцями знань.

Виходячи з мети та завдань, сформульованих у програмі, на заняттях гуртка застосовуються різні форми організації навчально-виховного процесу: теоретичні та практичні заняття, робота в малих групах, індивідуальні навчальні проекти тощо.

Програма передбачає індивідуальну роботу з вихованцями, які потребують удосконалення набутих умінь, навичок та підвищення майстерності при виготовленні різноманітних виробів народних промислів відповідно до їх творчих здібностей, обдарованості, віку, психофізичних особливостей, стану здоров'я.

Індивідуальна робота з вихованцями передбачена згідно з Положенням про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

**Початковий рівень
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Витинанки	4	28	32
3.	Вироби із соломки	2	22	24
4.	Вироби з паперу	4	20	24
5.	Ліплення із солоного тіста	4	20	24
6.	Писанкарство	2	22	24
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	12	-	12
8.	Підсумок	2	-	2
	Разом	32	112	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Характеристика інструментів та матеріалів, які будуть використовуватися протягом навчального року. Правила безпеки праці на заняттях.

Види народної творчості та історія їх розвитку: витинанка, ліплення, писанкарство, розпис тощо. Показ робіт, виготовлених у гуртку в попередні роки. Перегляд виставки робіт гуртків.

2. Витинанки (32 год.)

Історія виникнення та розвитку витинанки. Використання витинанки у побуті українців. Класифікація витинанок за технікою та орнаментикою. Матеріали та інструменти, які використовуються при виготовленні витинанок. Способи виконання витинанок (вириванки, за допомогою ножиць і штампів). Правильне з'єднання елементів витинанки.

Практична частина. Виготовлення різноманітних витинанок.

3. Вироби із соломки (24 год.)

Використання соломи в обрядах та побуті українців. Види соломи, які використовуються в різних видах робіт, їх характеристика. Використання соломи для виготовлення іграшок і сувенірів. Способи плетіння соломки.

Аплікація із соломи, технологічні особливості її виготовлення. Інкрустація соломкою: технологічні особливості і вимоги до якості виготовлених виробів.

Практична частина. Підготовка соломи до роботи: сортування, замочування, прасування, фарбування. Розробка ескізів майбутніх виробів із

соломки. Площинна аплікація соломкою за розробленими ескізами. Плетення смужок із соломки з двох-чотирьох соломинок. Виготовлення підставки для чайника, чашок тощо із солом'яних смужок. Виготовлення капелюшка із солом'яних смужок.

4. Вироби з паперу (24 год.)

Технологія виготовлення виробів з гофрованого картону. Призначення та будова гофрованого картону. Інструменти для його обробки. Особливості виготовлення композицій у техніці.

Практична частина. Виготовлення вітальної листівки та декоративного панно з гофрованого картону. Квіти та фігурки тварин у техніці квілінгу з гофрокартону.

5. Ліплення із солоного тіста (24 год.)

Традиції ліплення із солоного тіста, рецептура приготування солоного тіста, особливості роботи з тістом. Бесіда про традиції виготовлення ритуальних виробів із тіста в Україні. Правила догляду за готовими виробами, виготовленими із солоного тіста.

Практична частина. Приготування солоного тіста для ліплення. Ліплення птаха (жайворонка та ін.). Ліплення сюжетного панно «Моя сім'я» за власним задумом кожного з вихованців. Випікання та лакування готових виробів із тіста.

6. Писанкарство (24 год.)

Історія виникнення писанки. Вірування українців, пов'язані із писанням писанок. Бесіда про традиції народного святкування Великодня. Крашанки та писанки, їх особливості. Мистецтво писанкарства. Регіональні особливості писанок України, їх символіка та орнаментика. Витинанкова писанка – техніка виконання. Символіка. Значення окремих елементів на писанках і прийоми їх виконання. Інструменти та матеріали для писанкарства.

Практична частина. Виготовлення витинанкової писанки. Виконання різних символів на писанках. Прикрашення писанок геометричними символами. Розпис вихованцями писанок за власним задумом.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв.

8. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Кількість годин
---	-----------------

з/п	Тема	теоретичні	практичні	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Ліплення зі штучної глини	3	33	36
3.	Лозоплетіння	3	51	54
4.	Флористика	3	12	15
5.	Штучні квіти	3	33	36
6.	Ляльки-обереги	3	33	36
7.	Вироби зі шкіри	15	3	18
8.	Перспективи розвитку різних напрямків народної творчості	3	-	3
9.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	12	-	12
10.	Підсумок	3	-	3
	Разом	51	165	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Робоча кімната. Інструменти та матеріали. Правила безпеки на заняттях.

2. Ліплення зі штучної глини (36 год.)

Бесіда з історії кераміки в Україні.

Практична частина. Сучасні способи ліплення зі штучної глини. Виготовлення об'ємних виробів, рельєфних композицій.

3. Лозоплетіння (54 год.)

Бесіда на тему: «Мистецтво лозоплетіння в Україні». Утилітарне й декоративне значення виробів із лози.

Практична частина. Збирання та сортування лози, її первинна обробка. Плетіння лози через одну стійку. Виготовлення дна для плетених виробів. Ажурне плетіння панно з лози. Плетіння кошика, вазона для квітів.

4. Флористика (15 год.)

Бесіда про історію виникнення флористики. Використання рослин (листя, пелюсток квітів, насіння) для виготовлення композицій.

Практична частина. Збирання та висушування рослин. Виготовлення простих і складних композицій у техніці флористики.

5. Штучні квіти (36 год.)

Прийоми виготовлення пелюсток, листя, стебла, гілочок. Матеріали та інструменти для виготовлення штучних квітів. Виготовлення композицій.

Практична частина. Підготовка тканини. Виготовлення квітки маку способом гофрування. Виготовлення квіток волошки та ромашки за допомогою ножа. Виготовлення складних квітів.

6. Ляльки-обереги (36 год.)

Ляльки-обереги в народній творчості України. Матеріали й інструменти для виготовлення ляльок.

Практична частина. Виготовлення символічних прикрас. Виготовлення ляльок-оберегів до народних свят.

7. Вироби зі шкіри (18 год.)

Народні традиції обробки шкіри. Прийоми роботи. Способи з'єднання деталей зі шкіри. Інструменти.

Практична частина. Виготовлення футляра для окулярів, бутоньєрки, гаманця.

8. Перспективи розвитку різних напрямків народної творчості (3 год.)

Огляд різних напрямків та перспектив розвитку народної творчості: петриківського розпису, української народної вишиванки, бісероплетіння, художньої вишивки, виготовлення штучних квітів, килимарства, гончарства, різьблення по дереву тощо.

9. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих та історичних музеїв. Зустрічі з народними майстрами.

10. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- основні види народної творчості;
- значення символіки писанок, витинанкових писанок;
- прийоми виготовлення витинанки та витинанкової писанки;
- основні властивості кольорів та їх співвідношення;
- властивості різних матеріалів: паперу, соломки, тканини тощо;
- види декоративного оформлення готових виробів;
- правила поведінки та безпеки під час занять;
- прийоми лозоплетіння, ліплення зі штучної глини;
- прийоми засушування рослин для флористики;
- способи з'єднання деталей зі шкіри.

Вихованці мають уміти:

- складати план роботи над виробом;
- виконувати малюнки та ескізи виробу;
- підбирати необхідні матеріали для виготовлення виробів;
- самостійно виконати малюнок для витинанки;
- вирізати символічні знаки з паперу для витинанкової писанки;
- збирати, сортувати та підготувати соломку до роботи;
- виготовляти нескладні вироби з соломки, солоного тіста та штучної глини;
- підготувати гофрокартон до виготовлення виробів;
- виготовити прості іграшки з гофрованого картону в техніці об'ємного квілінгу;
- підготувати та пофарбувати солоне тісто для ліплення;
- виготовляти прості фігурки тварин з природних матеріалів, об'ємні та рельєфні композиції з солоного тіста;
- виготовляти нескладні вироби з глини та лози.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ з/п	Основне обладнання	Кількість
Витинанки		
<i>Інструменти</i>		
1.	Ніж для паперу	20 шт.
2.	Ножиці побутові	20 шт.
3.	Щіточка для клею	20 шт.
4.	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.
<i>Приладдя</i>		
1.	Рамки для оформлення витинанок різних розмірів	20 шт.
<i>Матеріали</i>		
1.	Клей ПВА	20 шт.
2.	Крейда	1 компл.
3.	Клейонка для столів	10 шт.
4.	Ватман	20 шт.
<i>Карти та таблиці</i>		
1.	Фізична карта України	1 шт.
2.	Правила безпеки	1 компл.
3.	Правила дорожнього руху	1 компл.
4.	Різновиди витинанок	1 компл.
Соломоплетіння		
<i>Матеріали</i>		
1.	Дощечки з ДСП або фанери 20х30 см	10 шт.
2.	Дріт сталевий	10 м
3.	Картон білий	1 рулон
4.	Картон гофрований	1 рулон

5.	Картон кольоровий	1 рулон
6.	Клей ПВА	10 шт.
7.	Нитки різнокольорові	10 шт.
8.	Нітролаки НЦ-221, НЦ-224	10 банок
9.	Орталіт	10 шт.
10.	Папір білий	10 компл.
11.	Папір кольоровий	10 компл.
12.	Папір копіювальний	10 компл.
13.	Тканина	10 м
14.	Чорнило	10 флаконів
15.	Шліфувальна шкурка	за необх.
<i>Інструменти</i>		
1.	Голки	15 комп.
2.	Електровипалювач	5 шт.
3.	Електропаяльник	5 шт.
4.	Ножиці побутові	15 шт.
5.	Ніж	15 шт.
6.	Лінійка дерев'яна	15 шт.
7.	Пензлик	15 шт.
8.	Праска	5 шт.
9.	Різак	5 шт.
10.	Шило	15 шт.
<i>Таблиці та плакати</i>		
1.	Правила безпеки	1 компл.
Декоративно-прикладні вироби з гофрокартону та квілінг		
<i>Матеріали</i>		
1.	Картон	20 шт.
2.	Клей ПВА	10 флаконів
3.	Гофрокартон	5 компл.
4.	Стрічки для квілінгу	5 компл.
<i>Інструменти</i>		
1.	Ножиці	10 шт.
2.	Лінійки	10 шт.
3.	Лінійки для квілінгу	15 шт.
4.	Інструменти для квілінгу	15 шт.
Ліплення із солоного тіста		
<i>Матеріали</i>		
1.	Борошно	1 кг
2.	Сіль	0,5 кг
3.	Барвники анілінові або харчові	за необх.
4.	Клей ПВА	3 флакони
5.	Гуаш	2 комп.
6.	Лак НЦ	1 пляшка

<i>Інструменти</i>		
1.	Дошка	5 шт.
2.	Ніж	5 шт.
3.	Миска	5 шт.
4.	Формочки	за необх.
5.	ДВП 20х30 см	10 шт.
6.	Пензлик	5 шт.
Писанкарство		
<i>Матеріали</i>		
1.	Крейда кольорова	1 компл.
2.	Нитки «Ірис»	1 шт.
3.	Нитки № 10	20 шт.
4.	Свічка парафінова	20 шт.
5.	Серветки паперові	20 шт.
6.	Сірники	20 шт.
7.	Фарби анілінові для вовни	20 шт.
<i>Основне обладнання</i>		
<i>Інструменти</i>		
1.	Писачки	20 шт.
2.	Шило	1 шт.
<i>Друковані</i>		
<i>Таблиці та плакати</i>		
1.	Геометричний поділ яєць	1 компл.
2.	Правила безпеки	1 компл.
Гончарство		
<i>Обладнання спеціалізоване</i>		
1.	Гончарна піч для випалювання виробів	шт.
<i>Матеріали</i>		
1.	Глина	1 кг
2.	Серветки з тканини або поліетилену	20 шт.
3.	Фарби	20 шт.
<i>Приладдя</i>		
1.	Гончарний круг	1 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Пензлики	20 шт.
2.	Посуд для води	20 шт.
3.	Посуд для замісу глини	20 шт.
4.	Стеки	20 шт.
5.	Турнетки	20 шт.
Лозоплетіння		
<i>Матеріали</i>		
1.	Лоза	20 кг
<i>Обладнання спеціалізоване</i>		

1.	Обточувальний верстат	1 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Бокорізи	12 шт.
2.	Викрутки	12 шт.
3.	Електродріль	1 шт.
4.	Колунок	12 шт.
5.	Молоток	2 шт.
6.	Набір свердел	2 комп.
7.	Ніж	12 шт.
8.	Ножиці побутові	12 шт.
9.	Ножиці садові	12 шт.
10.	Рубанок	1 шт.
11.	Сокира	
12.	Щемілка	
Флористика		
<i>Матеріали</i>		
1.	Дощечки 20x30 см	15 шт.
2.	Клей ПВА	15 флаконів
3.	Фарба акварельна	3 комп.
4.	Пензлики	15 шт.
5.	Олівці прості	15 шт.
6.	Лінійки	15 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Дошка для розгладжування листя та готових робіт	3 шт.
2.	Праска електрична з терморегулятором	2 шт.
3.	Ніж	2 шт.
4.	Ножиці побутові	15 шт.
Штучні квіти		
<i>Матеріали</i>		
1.	Бісер	20 компл.
2.	Гума (200x150 мм)	20 шт.
3.	Дріт	40 м
4.	Желатин	40 упак.
5.	Клей ПВА	20 флаконів
6.	Нитки	100 шт.
7.	Скло	20 шт.
8.	Тканина різної фактури	50 м
9.	Фарбники для тканини	20 компл.
<i>Приладдя</i>		
1.	Електроплитка лабораторна	2 шт.
2.	Електропраска з терморегулятором	2 шт.
3.	Рамки різних розмірів	50 шт.
<i>Інструменти</i>		

1.	Голки	20 компл.
2.	Кусачки	2 шт.
3.	Ножиці побутові	20 шт.
4.	Ножиці «зіг-заг»	2 шт.
5.	Пензлі різних розмірів	20 шт.
6.	Пінцет	20 шт.
7.	Пробійник	20 шт.
8.	Набір бульок	20 шт.
9.	Плоскогубці	2 шт.
10.	Лекала з картону	20 шт.
11.	Лекала з пластику	20 шт.
12.	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.
13.	Циркуль	20 шт.
14.	Посуд металевий	10 шт.
15.	Посуд для води	20 шт.
Ляльки-обереги		
<i>Матеріали</i>		
1.	Біла тканина	за необх.
2.	Кольорова тканина	за необх.
3.	Дріт для каркасу (Д-1,5-2,5 мм)	40 м
4.	Картон	10 лист.
5.	Клей ПВА	20 флаконів
6.	Крейда для розкрою	20 шт.
7.	Мішковина	за необх.
8.	Нитки різного кольору № 30-40	500 шт.
9.	Олівці прості	20 шт.
10.	Папір	2 рулони
11.	Поролон	за необх.
12.	Ручки	20 шт.
13.	Сукно	за необх.
14.	Фломастери	20 компл.
15.	Шкіра	10 м
16.	Штучне хутро	10 м
17.	Синтетичний трикотаж	10 м
18.	Велюр	10 м
19.	Ватин	10 м
20.	Синтепон	10 м
21.	Нітрофарби для шкіри	20 компл.
22.	Бісер	20 компл.
23.	Клей «Бутекс»	20 банок
24.	Клей «Момент»	10 шт.
25.	Гудзики	100 шт.
<i>Приладдя</i>		

1.	Машинка швейна побутова з електроприводом	20 шт.
2.	Праска електрична з терморегулятором та парозволожувачем	6 шт.
3.	Дошка для прасування	4 шт.
4.	Підставка під праску	6 шт.
5.	Настільні лампи для швейних машин	20 шт.
6.	Дерев'яні палички для набивання форм	20 шт.
7.	Електроплитка лабораторна	2 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Голки	40 компл.
2.	Дротяні щітки для розчісування хутра	20 шт.
3.	Кусачки	2 шт.
4.	Ножиці побутові	20 шт.
5.	Ножиці швейні	20 шт.
6.	Ножиці «зиг-заг»	2 шт.
7.	Наперстки	20 шт.
8.	Плоскогубці	2 шт.
9.	Рівень кравецький	20 шт.
10.	Шило	20 шт.
11.	Шпильки швейні	2 компл.
12.	Пінцет	20 шт.
13.	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.
14.	Циркуль	20 шт.
15.	Пензлики № 1, 2, 3	20 шт.
Вироби зі шкіри		
<i>Матеріали</i>		
1.	Бісер	20 компл.
2.	Ватин	20 м
3.	Гудзики	100 шт.
4.	Дріт (Д-1,5-2,5 мм)	40 м
5.	Клей «Бутекс»	10 шт.
6.	Клей «Момент»	20 шт.
7.	Клей ПВА	20 шт.
8.	Крейда	20 шт.
9.	Нітрофарби для шкіри	20 шт.
10.	Нитки швейні № 30, 40	500 шт.
11.	Обрізки шкіри натуральної	10 м

ЛІТЕРАТУРА

1. Артамова Е. Бісер / Е. Артамова. – М.: Эскимо, 2000. – 280 с.
2. Бардина Р. А. Изделия народных художественных промыслов и сувениры / Р.А. Бардина – М.: Высш. шк., 1990. – 302 с. : іл.
3. Воропай О. Звичаї нашого народу / О. Воропай. – К.: 1998.

4. Глухенька Н. О. Петриківські декоративні розписи / Н.О. Глухенька. – К., 1965. – 64 с.
5. Гура Л. П. Прикрась свій дім / Л.П. Гура. – К. : Техніка, 1990. – 303 с.
6. Данкевич Е. В. Большая книга поделок для девочек и мальчиков / Е.В. Данкевич, О.В. Жакова. – СПб., 2000. – 272 с.
7. Історія українського мистецтва: в 6 т. – К.: Рад. енци.; Рад. мист. 1941–1967 рр., 1968. – 450 с.
8. Ковальчук О. В. Українське народознавство / О.В. Ковальчук. – К.: Освіта, 1994. – 176 с.
9. Кондратюк А. З вишневого саду / А.З. Кондратюк. – К.: Молодь, 1991. – 112 с.
10. Кочережко О. Сонячні барви / О. Кочережко. – К.: Веселка, 1978. – 135 с.
11. Легенький Ю. Г. Від ремесла до творчості / Ю.Г. Легенький. – К.: Час, 1990. – 152 с.
12. Лепим из солёного теста: украшения, сувениры, поделки, декор. – М., 2003. – 144 с.
13. Литвинец Е. Изготовление украшений из бисера и стекляруса / Е. Литвинец. – СПб, 1992. – 115 с.
14. Литвинець Е. Голки, нитки, намистинки / Є. Литвинець. – К.: Веселка, 1989.
15. Лукина М. Бисер / М. Лукина. – М.: 1998.
16. Моргунова К.П. Забавные самоделки в технике «Квиллинг» / К.П. Моргунова. – Донецк: Скиф, 2012. – 64 с.
17. Моргунова К.П. Квиллинг. Фигурки животных из гофрокартона / К.П. Моргунова. – Донецк: Скиф, 2012. – 64 с.
18. Моргунова К.П. Фігурки тварин з мушель / К.П. Моргунова. – Донецк: Скиф. – 64 с.
19. Парулина О. Мир игрушек и поделок / О. Парулина. – Смоленск, 2000.
20. Попившая С. Искусство вышивки / С. Попившая. – СПб., 2002. – 240 с.
21. Рейли С. Лепка / С. Рейли. – СПб.: Эксмо-пресс, 2002. – 89 с.
22. Сувениры из кожи. – Донецк, 2005.
23. Українська народна іграшка. – Львів, 1980.
24. Уроки детского творчества. – М.: Внешнесигма, 2000.
25. Художественная аппликация и узоры из бумаги. – Донецк, 2005.
26. Художні промисли України. – К.: Мистецтво, 1979.
27. Чиотти Д. Фантазии из бисера / Д. Чиотти. – М.: Континент, 2003. – 99 с.

ОБРАЗОТВОРЧИЙ ПРОФІЛЬ

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ОСНОВ ХУДОЖНЬОГО МИСТЕЦТВА

Початковий та основний рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Художня творчість – це діяльність дітей, що дозволяє їм передавати свої враження від навколишнього світу і виражати своє ставлення до зображуваного. Дитина в процесі творчості відчуває різні почуття – радіє створеному ним красивому зображенню, засмучується, якщо щось не виходить, прагне подолати труднощі. Образотворча діяльність є одним з найважливіших засобів пізнання світу та розвитку естетичних почуттів, тому що вона пов'язана із самостійною практичною та творчою діяльністю дитини. У процесі занять у дитини вдосконалюються спостережливість і естетичне сприйняття, художній смак. У процесі занять у дитини формуються і розвиваються певні здібності: зорова оцінка форми, орієнтування в просторі, почуття кольору. Також розвиваються спеціальні вміння і навички: координація очей та рук, володіння художніми інструментами, робота з різноманітними матеріалами.

Програма передбачає засвоєння дітьми художніх прийомів і цікавих засобів пізнання навколишнього світу через ненав'язливе залучення до процесу творчості.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування образотворчого мистецтва.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з основними поняттями та знаннями, що стосуються образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва;

практична – формування теоретичних знань, практичних умінь та навичок з образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, формування умінь створювати прекрасне засобами мистецтва;

творча – формування творчих здібностей вихованців у процесі оволодіння основами образотворчого мистецтва, розвиток естетичних почуттів та смаків, образного відображення дійсності засобами художньої виразності;

соціальна – сприяє вихованню дбайливого ставлення до надбань української, світової культури, духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій.

Навчальна програма основ художнього мистецтва спрямована на вихованців віком від 5 років, але положенням про окремі типи позашкільних навчальних закладів або статутом позашкільного навчального закладу може передбачатися також інший вік вихованців.

Програма передбачає навчання вихованців у групах початкового та основного рівнів. На опрацювання навчального матеріалу відводиться така кількість годин:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень).

Програма передбачає навчання основам малювання простим олівцем і фарбами, вивчення різного виду ліній, змішування фарб різних кольорів, гра з фарбами, а також навчання малюванню різних предметів, тварин, рослин. Діти опановують і вдосконалюють навички вирізування, ліплення, конструювання, аплікації.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Майстерня чудес	8	56	64
1.1. Вироби з природних матеріалів	2	14	16
1.2. Паперопластика	2	14	16
1.3. Ліплення	4	20	24
1.4. Вироби з підручних матеріалів	2	8	10
Розділ 2. Чарівні барви	10	48	58
2.1. Непростий простий олівець	2	8	10
2.2. Мандрювання веселкою	2	8	10
2.3. Навчаємось малювати	4	20	24
2.4. Загадкові візерунки	2	12	14
Розділ 3. Види мистецтва	10	-	10
Розділ 4. Виставково-конкурсна діяльність	-	6	6
Підсумок	-	2	2
Разом	32	112	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Правила поведінки на заняттях. Техніка безпеки при користуванні олівцями, пензлями, фарбами, фломастерами. Організаційні питання. Мета та завдання роботи гуртка.

Розділ 1. Майстерня чудес (64 год.)

1.1. Вироби з природних матеріалів (16 год.)

Природа навколо нас. Особливості природних явищ в залежності від пори року.

Практична частина. Печатання рослинами на папері (листя, трави, гілки). Композиції на теми осені.

1.2. Паперопластика (16 год.)

Аплікація. Поняття. Види. Використання аплікацій у побуті.

Практична частина. Збирання нескладних малюнків із заданих форм за зразком. («Ромашки», «Грибочки», «Черепахи» та ін.). Виклеювання за зразком. Виготовлення аплікацій на задану тему з використанням готових елементів.

1.3. Ліплення (24 год.)

Ліплення як складова мистецтва скульптури. Матеріали та інструменти. Техніка безпеки. Вивчення прийомів ліплення.

Практична частина. Вправи на розминання матеріалу, ліплення об'єму пальцями з цілого шматка, розкачування. Ліплення простих форм (яблуко, груша, огірок та ін.).

1.4. Вироби з підручних матеріалів (10 год.)

Використання незвичних матеріалів для мистецьких творів. Пінопласт.

Практична частина. Нескладні вироби з пінопласту (сніжинка, кораблик, дерево тощо).

Розділ 2. Чарівні барви (58 год.)

2.1. Непростий простий олівець (10 год.)

Знайомство з олівцями. Як правильно тримати олівець. Малювання короткими штрихами, способи замальовування поверхонь.

Практична частина. Малювання трави, сходинок для драбини. Домальовування предметів за зразком. Замальовування графічного зображення олівцем. Зображення кубів та зафарбовування їх по формі.

2.2. Мандрювання веселкою (10 год.)

Кольори в природі. Вивчення назв кольорів. Правила роботи з образотворчими матеріалами.

Практична частина. Вправи з кольорами. Фарбування поверхонь (небо, земля, трава, вода, однокольорові предмети).

2.3. Навчаємось малювати (24 год.)

Елементарні способи малювання предметів навколишнього світу.

Практична частина. Виконання робіт із відображенням природних контурів рослин («Листочок», «Гілочка», «Квітка» та ін.). Поетапні схеми малювання нескладних предметів (овочі, фрукти, дерева, іграшки, прості будівлі тощо).

2.4. Загадкові візерунки (14 год.)

Демонстрація зразків художньої народної творчості.

Практична частина. Декорування предметів візерунками за власним задумом (корона, іграшка, посуд та ін.).

Розділ 3. Види мистецтва (10 год.)

Основні види образотворчого мистецтва: живопис, графіка, скульптура. Термінологія, відмінності, види, кращі зразки.

Розділ 4. Виставково-конкурсна діяльність (6 год.)

Виставки дитячих робіт за темами розділів. Участь у конкурсах.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

**Початковий рівень, другий рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Майстерня чудес	12	54	66
1.1. Вироби з природних матеріалів	2	12	14
1.2. Паперопластика	4	14	18
1.3. Ліплення	4	20	24
1.4. Вироби з підручних матеріалів	2	8	10
Розділ 2. Чарівні барви	10	50	60
2.1. Непростий простий олівець	2	10	12
2.2. Мандрювання веселкою	2	8	10
2.3. Навчаємось малювати	4	20	24
2.4. Загадкові візерунки	2	12	14
Розділ 3. Сприймання мистецтва	8	-	8
Розділ 4. Виставково-конкурсна діяльність	-	6	6
Підсумок	-	2	2
Разом	32	112	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ**Вступ (2 год.)**

Правила поведінки на заняттях. Техніка безпеки під час роботи з різними матеріалами. Організаційні питання. Мета та завдання роботи гуртка.

Розділ 1. Майстерня чудес (66 год.)**1.1. Вироби з природних матеріалів (14 год.)**

Природа та мистецтво. Використання природних матеріалів для створення художнього образу.

Практична частина.

Композиція з природних матеріалів (листя, квіти) на площині. Створення знайомих образів (метелик, їжачок тощо).

1.2 Паперопластика (18 год.)

Аплікація. Правила користування клеєм, ножицями. Панно. Орнамент. Оригамі. Поняття базової форми. Технологія.

Практична частина. Збирання малюнків із різноманітних форм за вибором. («Будинки», «Листочки на гілці», «Веселі сніговики» тощо). Виклеювання за зразком. Виготовлення аплікацій на задану тему з

використанням готових елементів. Виготовлення нескладних виробів технікою «оригамі».

1.3. Ліплення (24 год.)

Ліплення як складова мистецтва скульптури. Матеріали та інструменти. Елементарне вивчення форм. Техніка безпеки. Посуд та способи його виготовлення.

Практична частина. Повторення вивчених прийомів ліплення. Ліплення простих форм (овочі, фрукти тощо). Виконання композицій з кількох простих форм шляхом поєднання окремих елементів («Кошик з овочами», «Тарілка з фруктами», «Кошик з грибочками» тощо). Ліплення посуду способом «пласта» і «шнура» (кошик, таріль, ваза та ін.). Ліплення персонажів казок. Ліплення фігур поєднанням різних за формою деталей. Способи декорування.

1.4. Вироби з підручних матеріалів (10 год.)

Використання незвичних матеріалів для мистецьких творів. Пластик. Текстиль.

Практична частина. Виготовлення з пластика нескладних виробів (листя, квіти, метелики, гриби, чашки тощо). Листівки з використанням текстилю.

Розділ 2. Чарівні барви (60 год.)

2.1. Непростий простий олівець (12 год.)

Формотворюючі рухи. Ритмічне розміщення штрихів на аркуші. Передача характерних особливостей предметів у малюнку.

Практична частина. Малювання дерев за уявою. Малювання знайомих предметів різної форми та будови за спостереженням та уявою (дерева, листя різної форми, квіти, овочі, фрукти, предмети побуту).

2.2. Мандрування веселкою (10 год.)

Повторення назв кольорів. Поєднання кольорів. Кольорове коло. Кольори в природі.

Практична частина. Розфарбовування заданого контуру. Підбір кольорів. Малювання по пам'яті та за спостереженнями на тему: «Осінь», «Весна», «Зима», «Літо».

2.3. Навчаємось малювати (24 год.)

Способи малювання предметів навколишнього світу за спостереженням та за уявою. Закріплення правил роботи з образотворчими матеріалами. Основи композиції. Спроби передачі особливості образу засобами образотворчого мистецтва.

Практична частина. Виконання робіт з відображенням природних контурів рослин («Осіньне листя», «Гілка калини»). Малювання тварин. Тематичні композиції: «Свято мами», «Портрет друга», «Пташка на гільці». Виконання малюнків – ілюстрацій до казок: «Півник і двоє мишенят», «Рукавичка», «Буратіно», «Червона шапочка».

2.4. Загадкові візерунки (14 год.)

Орнамент як малюнок, утворений повторенням форм і кольорів у певному ритмі. Зразки художньої народної творчості.

Практична частина. Виконання робіт з копіюванням окремих елементів

декоративного розпису за запропонованими зразками. Найпростіші орнаментальні композиції. Відтворення зразків по пам'яті.

Розділ 3. Сприймання мистецтва (8 год.)

Жанр в образотворчому мистецтві. Жанровий живопис у світовому мистецтві. Графіка книжкова та плакатна. Скульптура малих форм.

Розділ 4. Виставково-конкурсна діяльність (6 год.)

Виставки дитячих робіт за темами розділів. Участь у конкурсах.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Майстерня чудес	12	56	68
1.1. Вироби з природних матеріалів	2	12	14
1.2. Паперопластика	4	16	20
1.3. Ліплення	4	16	20
1.4. Вироби з підручних матеріалів	2	8	10
Розділ 2. Чарівні барви	10	46	56
2.1. Непростий простий олівець	2	8	10
2.2. Мандрювання веселкою	2	8	10
2.3. Навчаємось малювати	4	18	22
2.4. Загадкові візерунки	2	12	14
Розділ 3. Сприймання мистецтва	8	-	8
Розділ 4. Виставково-конкурсна діяльність	-	8	8
Підсумок	-	2	2
Всього	32	112	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Правила поведінки на заняттях. Техніка безпеки під час роботи з різними матеріалами. Організаційні питання. Мета та завдання роботи гуртка.

Розділ 1. Майстерня чудес (68 год.)

1.1. Вироби з природних матеріалів (14 год.)

Поєднання штучних та природних матеріалів у мистецтві. Сучасні вироби народних майстрів.

Практична частина. Композиція з природних матеріалів. Аплікації з

рослин, круп.

1.2. Паперопластика (20 год.)

Квілінг – сучасна техніка паперопластики. Особливості виготовлення. Використання квілінгу в побуті та мистецтві.

Практична частина. Збирання композиції технікою «квілінг» за зразком. («Квіти», «Птахи», «Метелики» та ін.). Виклеювання за зразком. Листівки.

1.3. Ліплення (20 год.)

Ліплення як складова мистецтва скульптури. Особливості ліплення з пластиліну, солоного тіста та інших пластичних матеріалів. Частина та ціле. Конструювання з виліплених елементів. Скульптурна композиція. Рух. Техніка безпеки.

Практична частина. Передача руху об'єкта при виготовленні фігури (зайчик, домашні тварини та ін.). Ліплення персонажів казок. Ліплення фігур поєднанням різних за формою деталей (птахи, тварини тощо). Способи декорування.

1.4. Вироби з підручних матеріалів (10 год.)

Поєднання різноманітних матеріалів для мистецьких творів.

Практична частина. Поєднання різноманітних матеріалів для виконання сувенірних виробів (листівки, закладинки, тощо).

Розділ 2. Чарівні барви (56 год.)

2.1. Непростий простий олівець (10 год.)

Способи зображення предметів. Аналіз природи, порівняння з малюнком.

Практична частина. Малюнки по пам'яті та за спостереженням. Малювання тварин (собака, кіт, кінь тощо), дерев різних порід; птахів (синиця, півень тощо).

2.2. Мандрування веселкою (10 год.)

Властивості кольору. Теплі та холодні кольори.

Практична частина. Малюнки по пам'яті та за спостереженням («Соняшник», «Осіньне листя», «Букет у вазі», «Польові квіти»). Нескладні натюрморти в теплих та холодних тонах

2.3. Навчаємось малювати (22 год.)

Малювання предметів навколишнього світу за спостереженням та по пам'яті. Основи композиції. Побудова тіла тварин. Особливості побудови фігури людини. Спроби передачі особливості образу засобами образотворчого мистецтва. Розробка змісту кожної теми, оцінка образів.

Практична частина. Виконання робіт з передачею перспективних пропорцій об'єктів, що зображуються («У селі», «Мое місто»). Малювання фігури людини. Композиції на тему: «Моя улюблена тварина», «Друзі». Ілюстрування.

2.4. Загадкові візерунки (14 год.)

Сучасне декоративно-ужиткове мистецтво. Зразки художньої народної творчості. Композиція і візерунок. Стилізація. Матеріали для декоративного малювання.

Практична частина. Елементи декоративного розпису. Найпростіші

композиції з елементів розпису. Фантазійна композиція («Чарівний птах», «Невідомий звір»).

Розділ 3. Сприймання мистецтва (8 год.)

Жанр в образотворчому мистецтві. Кращі зразки українського мистецтва. Гравюра. Матеріали та інструменти. Станкова та монументальна скульптура.

Розділ 4. Виставково-конкурсна діяльність (8 год.)

Виставки дитячих робіт за темами розділів. Участь у конкурсах.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- властивості кольору, теплі та холодні кольори;
- елементарні способи малювання предметів навколишнього світу;
- особливості ліплення з пластиліну, солоного тіста та інших пластичних матеріалів ;
- поняття «композиція», «візерунок», «стилізація», елементи декоративного розпису;
- поняття «орнамент», «ритм», «гравюра», «станкова» та «монументальна скульптура», «скульптурна композиція»;
- прийоми ліплення;
- способи декорування.

Вихованці мають уміти:

- аналізувати натуру, порівнювати її з малюнком;
- ліпити прості форми та робити нескладні вироби з різних матеріалів;
- малювати нескладні натюрморти в теплих та холодних тонах;
- підбирати кольори (на своєму рівні);
- поєднувати штучні та природні матеріали у творчій роботі;
- працювати ножицями та користуватися клеєм;
- ритмічно розміщати штрихи на аркуші;
- розрізняти види графіки та види скульптури.

ОРІЄНТОВАНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ ТА МАТЕРІАЛІВ

№	Найменування та матеріалів	Кількість
1.	Мольберти	15 шт
2.	Шафи для збереження матеріалів та дитячих робіт	4 шт
3.	Столи та стільці	10/20 шт
4.	Ілюстраційні посібники	1 комплект
5.	Таблиці побудови зображення на площині;	1 комплект

6.	Таблиці таблиці з кольорознавства	1 комплект
7.	Репродукції робіт народних майстрів України	1 комплект
8.	Репродукції картин сучасних художників-дизайнерів	1 комплект
9.	Картон, папір (білий та кольоровий)	15 наборів
10.	Олівці, пензлі, гумки	15 наборів
11.	Фарби (гуаш художня або майстер-клас, акварель)	15 наборів
12.	Фломастери	15 наборів
13.	Пластилін	15 наборів
14.	Стеки, пензлі, виїмки, штампи,	15 наборів
15.	Ножиці	15 шт
16.	Клей ПВА	250 млХ15
17.	Заготовлена природня сировина	У потрібній кількості

ЛІТЕРАТУРА

1. Майбутній школяр. Система занять з підготовки 5-річних дітей до школи / упоряд. І. П. Джиоева – Х.: Вид.група «Основа», 2013. – 286 с.
2. Дем'янюк Т. Нові технології позашкільної освіти і виховання / Т. Дем'янюк, І. Первушевська. – К., 2000.
3. Основи викладання мистецьких дисциплін. – К. 1998.
4. Пехота О.М. Особистісно орієнтована освіта і технології / О.М. Пехота // Неперервна професійна освіта: проблеми, пошуки, корективи. – К., 2000.
5. Програми для позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів: худож.-естет. напрям / О. В. Биковська, І. О. Василянська, О. О. Волкова та ін. – К.: Грамота, 2008. – Вип. 1. – 100 с.
6. Рудницька О.П. Музика і культура особистості: проблеми сучасної педагогічної освіти: навч. посіб. / О.П.Рудницька. – К.: ІЗМН, 1998.
7. Сахарова Л. А. Эстетическое воспитание учащихся во внешкольных учреждениях / Л.А. Сахарова, А. И. Шахова. – М.: 1986.
8. «Великие художники»; журн. изд. ООО «Иглмосс Юкрейн», 2003.
9. Доронова Т.Н., Якобсон С.Г. Обучение детей 2–4 лет рисованию, лепке, аппликации в игре: кн. для воспитателей дет. сада / Т.Н. Доронова, С.Г. Якобсон. – М.: Просвещение, 1992. – 143 с.
10. Збірник навчальних програм гуртків, студій і творчих об'єднань позашк. навч. закл. Київської обл. / за заг. ред. Т.В. Нестерук. – Біла Церква: КОІПОПК, 2004. – Ч. I. – 188 с.
11. Збірник програм гуртків, студій і творчих об'єднань Кіровоградського обласного центру дитячої та юнацької творчості. – Ч. I / заг. ред. В.О. Бойчук. – Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2003. – 282 с.
12. Історія українського мистецтва: в шести томах. – К. «Жовтень», 1968.
13. Косміна О.М. «Українське народне вбрання» – К.: Балтія-Друк, 2006.
14. Масол Л.М. Методика навчання мистецтва у початковій школі: посіб. для вчителів / Л.М. Масол., О.В. Гайдамака, Е.В. Белкіна та ін. – Х.: Веста: Вид-во «Ранок», 2006. – 256 с.

15. Програми факультативних курсів за вибором для спеціалізованих шкіл художнього профілю / Упоряд. О. В. Корнилова, О.В. Гайдамака. –Х.: Вид-во «Ранок», 2009. – 240 с.
16. Руденко Ю. Основи сучасного українського виховання / Ю. Руденко. – К.: «Вид-во ім. Олени Теліги», 2003.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА СТУДІЇ ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Заняття з образотворчого мистецтва є універсальними у вирішенні завдань художнього й особистісного розвитку дітей, громадського та духовного становлення підростаючого покоління. Це зумовлено тим, що вже у ранньому віці образотворча діяльність становить одну з найдоступніших й емоційно-захоплюючих форм творчості дитини.

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку образотворчого профілю позашкільної освіти та створена для дітей віком від 5 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування образотворчого мистецтва.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з базовими поняттями та знаннями, які стосуються образотворчого мистецтва; розвиток пізнавальної активності;

практична – оволодіння навичками живопису, графіки, конструювання, скульптури, декоративного мистецтва; опанування, закріплення та поглиблення вмінь і навичок користування різноманітними матеріалами й інструментами;

творча – розвиток творчих здібностей, спостережливості, відчуття кольору та пропорцій, художньо-образного сприйняття побаченого та його творчого відображення засобами мистецтва, варіативності та асоціативності, стійкого інтересу до образотворчого мистецтва;

соціальна – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку; популяризації народних промислів; виховання культури праці, дисциплінованості, точності й акуратності в образотворчому мистецтві; виховання патріотизму, любові до України, гордості за її досягнення; організація змістовного дозвілля відповідно до здібностей, обдарувань і стану здоров'я.

Навчальна програма побудована лінійним способом. Навчальний матеріал викладається на основі вже вивченого й у тісному взаємозв'язку з ним. Основною формою навчання образотворчому мистецтву дітей у групах початкового рівня є гра, під час якої відбувається поступовий перехід від простих до складніших видів творчості. У процесі навчання заняття малюванням, ліпленням, аплікацією, конструюванням чергуються між собою.

Програма передбачає навчання дітей у групах початкового, основного та вищого рівнів. На опрацювання навчального матеріалу відводиться така кількість годин:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 324 год. (9 год. на тиждень).

Виходячи з мети та завдань, сформульованих у програмі, на заняттях

гуртка застосовуються такі форми організації навчально-виховного процесу: теоретичні та практичні заняття, на яких вихованці виконують роботи з образотворчого мистецтва в різних техніках.

Виконання малюнків кольоровими олівцями – одне з найулюбленіших занять дітей та учнівської молоді, яке сприяє розвитку їх фантазії та творчої активності. Творча робота, що виконується кольоровими олівцями, має свої особливості. Спочатку зображення вимальовується за допомогою лінії, а потім заштриховується. Така послідовність сприяє розвитку аналітичного мислення дитини. Крім того, лінійні контури допомагають у розфарбовуванні об'єкта олівцем, ясно вказуючи на межі окремих частин. Під час малювання також використовується м'який матеріал: вугілля, сангіна, пастель, які дозволяють зосередити увагу вихованців на формі та фактурі зображення.

Використання фарб має велике значення для розвитку відчуття кольору та форми, оскільки фарбами краще передається кольорове розмаїття навколишнього світу. Виконання подібних завдань олівцем набагато складніше, бо потребує розвинутих технічних навичок.

На уроках ліплення використовується м'який пластичний матеріал (пластилін або глина), який легко піддається дитячій руці. Діти виконують роботу на площині та в об'ємі за гнучкою методикою: спочатку вивчають прості, а потім створюють складніші форми.

Заняття аплікацією – це знайомство з матеріалами різних видів, вивчення законів композиції. Виконання аплікаційних зображень дає дітям можливість оволодіти навичками роботи з ножицями, прийомами клеєння тощо.

Метою завдань з конструювання є розвиток художньо-творчого мислення й творчої фантазії вихованців. Діти вчаться виготовляти орігамі з домальовкою, ялинкові прикраси, сувеніри, вітальні листівки тощо.

Уроки малювання чергуються з уроками ліплення, аплікації та конструювання; в їх структуру включаються рухливі паузи, вправи, що сприяють зняттю м'язової напруги рук, тулуба, покращують позитивний емоційний стан дитини. На практичних заняттях учні вивчають технологічні прийоми образотворчого мистецтва. Програма побудована за принципом доступності навчального матеріалу для дітей.

На вищому рівні навчання передбачається засвоєння таких головних тем: простір, об'єм, форма, колір, закони композиції. Значна частина занять присвячується використанню кольору як засобу гармонізації форми та художньої виразності. Велика увага приділяється засвоєнню поняття про специфіку декоративного образу, про декор як засіб збагачення форми й композиційної організації образотворчої поверхні та створення декоративних композицій.

Упродовж навчання на вищому рівні проводяться заняття за однією темою, але з різним програмним змістом для дітей з кожної вікової категорії.

На заняттях живописом вихованці працюють у жанрах натюрморту, пейзажу та портрета. Така робота вимагає знання основних законів зображення: вибору місцезнаходження, врахування явищ лінійної перспективи, дотримання колористичної єдності зображення, відтворення особливостей будови окремих складових частин композиції, взаємозв'язок частин і цілого.

На заняттях із малюнка вивчаються правила перспективи, передавання форми й пропорцій, прийоми зображення світлотіні. Роботи виконуються у графічній техніці за допомогою штриха, лінії, плями, крапки. Значна частина занять відводиться малюванню людей і тварин, вивченню їх будови та зовнішніх особливостей. Гуртківцям пропонуються завдання на створення одно- та багатофігурних композицій, малювання людей і тварин у русі.

На основі набутих знань із живопису та малюнка гуртківці вивчають декоративно-прикладне мистецтво. Вони знайомляться з народною творчістю та засвоюють прийоми роботи народних майстрів, виконують розписи тканини в техніці батика та займаються писанкарством. Обов'язковою є робота на пленері – малювання тварин і рослин із натури, відтворення стану природи в пейзажах і натюрмортах.

Діти та учнівська молодь мають оволодіти прийомами роботи різними інструментами, які застосовуються в образотворчому мистецтві для малювання картин, обробки матеріалів тощо; вивчити правила безпечного поводження з інструментами та матеріалами.

Змістом програми передбачається індивідуальна робота вихованців з образотворчого мистецтва під час підготовки до конкурсів і виставок. Підсумкові заняття проводяться у вигляді презентації робіт гуртківців й участі в конкурсах і виставках.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№ п/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Малювання	8	40	48
3.	Ліплення	4	36	40
4.	Аплікація	2	18	20
5.	Конструювання	2	18	20
6.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
7.	Підсумок	2	-	2
	Разом	20	124	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі та безпеки під час роботи.

Прилади та матеріали для малювання (кольорові олівці, пастель, шкільна

крейда, воскова крейда, фломастери, пензлі, папір тощо). Показ творів образотворчого мистецтва, виготовлених гкртківцями в попередні роки.

2. Малювання (48 год.)

Урок-бесіда «Кольоровий світ». Мистецтво малювання. Кольори, які оточують нас. Основні кольори. Порівняльний аналіз кольорів. Можливості та символіка кольору. Симетрія як засіб гармонізації форми. Узгодження силуетної форми і декору. Можливості силуетних геометричних форм. Коло. Види ліній, їх напрямки. Види декоративного мистецтва. Розташування зображень предметів на аркуші. Розташування різних орнаментальних елементів на площині. Прийоми зображення простих форм. Поняття про формат і раціональне заповнення його зображенням.

Практична частина. Малювання звірів, птахів, риб і комах: ведмедик, смугастий кіт, курчатко, черепаха, кольорові риби, павучок, кольорові метелики тощо. Малювання дерев, квітів та інших рослин: ялинка, кольорові листочки з різних дерев, самоцвіт-семицвіт, травичка, гриби тощо.

Малювання окремих об'єктів і явищ: будиночок для гнома, веселка, зірочки на небі, сніжинки, повітряні кульки тощо. Малювання овочів і фруктів: вишеньки, морква, огірок, помідор, яблуко тощо. Декоративне малювання: розмальовки глечика, яйця, розпис тарілки, прикрашування килимка та рушника тощо.

3. Ліплення (40 год.)

Урок-бесіда «В майстерні у скульптора». Матеріали для ліплення: пластилін, глина. Формування навичок модифікації (видозміни) форм. Передавання основного характеру об'ємної форми. Формування навичок відтворення предметів простої форми. Предмети складної форми. Порівняльний характер форм і розмірів та їх складових частин. Формування навичок відтворення предметів різних розмірів.

Практична частина. Ліплення посуду: барильце, глечик, куманець, тарілка, чашка тощо. Ліплення овочів і фруктів (буряк, виноград, груша, капуста, яблуко огірок тощо). Ліплення звірів, птахів, риб та інших тварин: ведмедик, зайчик, песик, скалярія, ящірка тощо. Ліплення дерев та квітів (береза, яблуня, конвалія, пролісок, троянда тощо).

4. Аплікація (20 год.)

Вивчення прийомів вирізування та склеювання. Формування навичок роботи з ножицями. Композиційно правильне розташування об'єктів на аркуші.

Практична частина. Виготовлення аплікацій: будинок, вантажівка, квітка, кошеня, птах.

5. Конструювання (20 год.)

Формування навичок робіт із ножицями та папером. Конструювання об'ємної форми з окремих елементів.

Практична частина. Виготовлення вітальної листівки. Виготовлення об'ємних предметів: маски, ялинки, ялинкової гірлянди тощо.

6. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних і художніх музеїв, виставок.

7. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Станковий і декоративний живопис	3	48	51
3.	Графіка	3	57	60
4.	Тематична та декоративна композиція	3	36	39
5.	Скульптура	3	18	21
6.	Робота на пленері	-	24	24
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	15	15
8.	Підсумок	3	-	3
	Разом	18	198	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Правила безпеки під час роботи.

Інструменти та матеріали, їх призначення (акварель, кольорові олівці, пастель, олійна пастель, воскова крейда, шкільна крейда, гуаш, фломастери, пензлі, ручка з пером, кулькова ручка, папір, тонований папір, ножиці, ніж для нарізання паперу, клей, металеві лінійки, пластилін, глина, стеки).

2. Станковий і декоративний живопис (51 год.)

Види образотворчого мистецтва. Засоби художньої виразності в живописі. Закономірності кольорового кола. Теплі та холодні кольори. Основні й похідні кольори. Лінія, пляма, крапка. Відтворення стану природи засобами живопису. Освоєння просторових явищ. Елементарні закони перспективи. Пропорції і будова частин обличчя людини.

Практична частина. Малювання веселки. Малювання натюрморту з квітами, фруктами, ужитковими речами. Пейзажі: «Мое місто», «У селі навесні», «Кораблі на морі», «Золота осінь», «Квітучі дерева». Портрети: «Моя

мама», «Мій друг», «Автопортрет».

3. Графіка (60 год.)

Лінія, пляма, крапка. Формування графічних навичок.

Практична частина. Графічні роботи за темами: «Флора і фауна», «Які бувають дерева?», «Чарівні бані соборів», «Морські мешканці», «Світ комах».

4. Тематична та декоративна композиція (39 год.)

Закони композиції. Станкова композиція. Досягнення врівноваженості шляхом рівномірного розташування елементів на площині. Образ людини в композиції. Декоративна композиція. Бесіда «Твори декоративно-прикладного мистецтва». Види декоративно-прикладного мистецтва. Вивчення зразків. Збагачення силуетної форми декором. Симетрія як засіб композиційної організації площини, рівновага в композиції. Народні традиції у декоративно-прикладному мистецтві.

Практична частина. Станкова композиція. Малювання за темами: «Дари осені», «Збір урожаю», «Спорт», «Цирк», «Кольорові будиночки».

Декоративна композиція. Малювання за темами: «Панно з квітами», «Хустка з рослинним орнаментом», «Розпис тарілки», «Орнамент для оздоблення рушника», «Писанка», «Петриківський розпис».

5. Скульптура (21 год.)

Об'ємне ліплення. Взаємозв'язок основної форми і додаткових елементів. Прийоми декоративної розробки, форми та методи їх засвоєння. Перетворення реалістичної форми зображення в декоративну. Ліплення на площині. Стилізація.

Практична частина. Об'ємне ліплення посуду, зображень тварин і квітів. Ліплення на площині. Рельєфні зображення: рослинний та геометричний орнаменти.

6. Робота на пленері (24 год.)

Малювання живої природи (тварин та рослин) з натури. Відтворення стану природи в пейзажах. Виконання натюрмортів.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних і художніх музеїв, виставок. Участь у конкурсах.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший та наступні роки навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичні	практичні	усього

1.	Вступ	3	-	3
2.	Живопис	3	69	72
3.	Графіка	3	51	54
4.	Композиція	3	78	81
5.	Декоративно-ужиткове мистецтво	3	60	63
6.	Робота на пленері	-	27	27
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	21	21
8.	Підсумок	3	-	3
	Разом	18	306	324

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи студії на навчальний рік. Правила безпеки під час роботи. Правила поведінки в колективі. Організаційні питання. Інструменти та матеріали.

2. Живопис (72 год.)

Бесіда про живопис. Мова фарб. Різноманітність технік і матеріалів живопису. Натюрморт. Грізаль. Тепла гама. Холодна гама. Можливості образотворчих засобів живопису. Кольорові контрасти. Пейзаж. Зміна кольорів природи в різні пори року. Портрет. Передавання характерних особливостей людини. Малювання людської фігури.

Практична частина. Малювання натюрмортів. Малювання пейзажів: «Засніжені будинки», «У лісі навесні», «Морський краєвид» тощо. Малювання людини. Зображення людини в русі.

3. Графіка (54 год.)

Бесіда про види графіки. Вибір типів ліній. Передавання фактури різними графічними засобами виразності (крапкою, плямою, штрихом, лінією).

Практична частина. Виконання графічних робіт за темами: «Листя дерев», «Дахи будинків», «Струмок», «Бані соборів», «Риби» тощо.

4. Композиція (81 год.)

Станкова композиція. Бесіда про будову людського тіла. Пропорції людського тіла. Образ людини в композиції. Декоративна композиція. Можливості силуетної форми та контрастних сполучень.

Практична частина. Станкова композиція. Виконання робіт за темами: «Збір урожаю», «Олімпійські ігри», «Фантазії моря», «Свято Великодня», «На Різдво», «Подорож до Африки» тощо. Декоративна композиція. Виконання робіт за темами: «Диво-птах», «Квітуха галявина», «Метелики», «Соняшники» тощо.

5. Декоративно-ужиткове мистецтво (63 год.)

Різні види зображення на тканині. Батик. Холодний батик. Гарячий батик. Бесіда «Вивчення прийомів поетапної роботи на тканині». Узгодження декоративного оздоблення із силуетною формою. Розпис. Писанка. Народні традиції писанкарства. Значення символів. Розпис по склу та кераміці. Колаж. Вибір матеріалів за фактурою, формою та кольором (папір, кольоровий картон, тканина, природні матеріали: суха трава, листя, насіння). Заповнення зображення площини згідно із законами композиції.

Практична частина. Виконання робіт у техніці холодного та гарячого батику.

Виконання розпису по склу та кераміці. Розпис писанки. Виконання колажів з кольорового паперу тканини, природних матеріалів.

6. Робота на пленері (27 год.)

Малювання живої природи (тварин і рослин) з натури. Відтворення стану природи в пейзажах. Малювання пейзажів.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (21 год.)

Екскурсії для ознайомлення з природою, історією та культурою краю. Відвідування краєзнавчих, природничих, історичних і художніх музеїв, виставок. Участь у конкурсах.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- основні кольори та їх особливості;
- основні поняття та терміни образотворчого мистецтва;
- прийоми використання акварелі, гуашових та акрилових фарб;
- правила безпеки;
- правила користування графічними матеріалами;
- правила техніки безпеки при роботі;
- прийоми розташування предметів на площині;
- пропорції людського тіла;
- способи використання акварельних фарб для створення портретів, пейзажів, натюрмортів;
- способи зображення людської голови за допомогою графічних технік у фас, анфас, профіль;
- способи передавання будови, пропорцій, форми, об'єму предметів.

Вихованці мають уміти:

- працювати олівцем, пастеллю, вугіллям, тушшю, крейдою;
- передавати колір предметів та кольорові співвідношення між предметами;

- використовувати в роботі основні закони композиції;
- користуватися законами лінійної перспективи;
- зображувати прості предмети;
- володіти прийомами вирізування та склеювання;
- створювати прості об'ємні форми.

ОРИЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Основне обладнання	Кількість
<i>Моделі об'ємні</i>		
1.	Гіпсові фігури геометричних тіл (куби, кулі, піраміди, циліндри, конуси тощо)	1 комп.
2.	Гіпсові голови	1 комп.
3.	Гіпсові розетки	5 шт.
4.	Гіпсові частини обличчя	1 комп.
5.	Предмети побуту (глечики, горщики, тарілки тощо)	по 20 шт.
<i>Моделі площинні</i>		
1.	Картонні фігури людини	10 шт.
2.	Картонні фігури тварин з рухомими частинами	10 шт.
<i>Муляжі</i>		
1.	Овочі	5 комп.
2.	Фрукти	5 комп.
<i>Інструменти</i>		
1.	Пензлі різних розмірів	по 20 шт.
2.	Ножиці побутові	20 шт.
3.	Лінійки дерев'яні 300 мм	20 шт.
4.	Пера	20 шт.
5.	Набір різців по лінолеуму	2 комп.
<i>Обладнання</i>		
1.	Мольберти	20 шт.
2.	Дошки	20 шт.
3.	Дерев'яні підрамники	20 шт.
4.	Станки для ліплення	20 шт.
5.	Електроприлад для розігріву воску	20 шт.
<i>Матеріали</i>		
1.	Фарби акварельні	20 комп.
2.	Фарби гуашові	20 комп.
3.	Барвники анілінові	20 комп.
4.	Туш чорна	20 шт.
5.	Вугілля для малювання	20 шт.
6.	Фломастери	20 комп.
7.	Воскові олівці	20 комп.
8.	Кольорові олівці	20 комп.
9.	Прості олівці	20 комп.
10.	Пастель	20 комп.

11.	Крейда	20 комл.
12.	Папір для акварелі	20 комп.
13.	Папір для малювання	20 комл.
14.	Кольоровий папір	20 комл.
15.	Кольоровий картон	20 комл.
16.	Клей ПВА	20 флаконів
<i>Спорядження екскурсійне</i>		
1.	Планшет	20 шт.
2.	Етюдник	10 шт.
<i>Друковані посібники</i>		
<i>Таблиці</i>		
1.	Таблиці з образотворчого мистецтва	2 комл.
<i>Картини</i>		
1.	Репродукції картин класиків	1 комл.
2.	Репродукції картин сучасних художників	1 комл.
<i>Приладдя</i>		
1.	Підставки для натури	4 шт.
2.	Палітри пластмасові	20 шт.
3.	Рамки різних розмірів	100 шт.
4.	Ємності для води	20 шт.
5.	Підставки для пензликів	20 шт.

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Поглиблене вивчення образотворчого мистецтва / Є.А. Антонович, С.П. Вид, В.А. Шпильчак. – К.: Рад. шк. 1990. – 56 с.
2. Антонович Є.А. Програми для шкіл із поглибленим теоретичним і практичним вивченням образотворчого мистецтва та архітектури / Є.А. Антонович, С.П. Вид, В.А. Шпильчак. – К.: Рад. шк., 1990. – 88 с.
3. Аронов В.Р. Художник и предметное творчество / В.Р. Аронов. – М.: Советский художник, 1987. – 232 с.
4. Гусакова М.А. Аппликация: уч. пособ. для учащихся пед. уч. / М.А. Гусакова. – М.: Просвещение, 1987. – 176 с.
5. Доронова Т.Н. Обучение детей 2–4 лет рисованию, лепке, аппликации в игре / Т.Н. Доронова, С.Г. Якобсон. – М.: Просвещение, 1992. – 143 с.
6. Ельшевская Г.В. Модель и образ / Г.В. Ельшевская. – М.: Сов. худож., 1986. – 216 с.
7. Еренграсс Б. Незвичайна наука естетика / Б. Еренграсс. – К.: Веселка, 1982. – 100 с.
8. Задорожний В.І. Уроки образотворчого мистецтва в 1–3 класах / В.І. Задорожний, О.Я. Боровиков. – К.: Рад. шк., 1972. – 151 с.
9. Каменева Е. Какого цвета радуга / Е. Каменева. – М.: Дет. л-ра, 1987. – 79 с.
10. Любарська, Л.М. Образотворче мистецтво: підруч. для 1–4 кл. / Л.М. Любарська, М.І. Резніченко. – К.: Форум, 2003. – 112 с.
11. Неменский Б.М. Изобразительное искусство и художественный труд / Б.М. Неменский, Н.Н. Фомина, Е.И. Коротева, Н.М. Михайлова. – М.:

Просвещение, 1991. – 192 с.

12. Соронович О.Д. Експериментальна програма для середньої загальноосвітньої школи. Образотвор. мистец., 5–7 кл. / О.Д. Соронович, О.С. Печеняк. – К.: Ін-т змісту і методів навчання, 1998. – 87 с.

13. Серова Г.Г. Художник и педагог / Г.Г. Серова, В.Е. Савинский. – М.: Изобраз. искусство, 1983. – 141 с.

14. Платонова Н.И. Энциклопедический словарь юного художника / Н.И. Платонов, В.Д. Синюкова. – М.: Педагогика, 1983. – 416 с.

15. Теория и методика изобразительной деятельности в детском саду. – М.: Просвещение, 1985. – 266 с.

16. Журнал «Юный художник».

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Основний рівень

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напряму образотворчого профілю та розрахована на дітей віком від 8 до 14 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування образотворчого мистецтва.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва;

практична – оволодіння техніками живопису, графіки, ліплення, художнього конструювання, писанкарства;

творча – формування творчих здібностей: спостережливості, відчуття масштабу, кольору та пропорцій, художньо-образного сприйняття побаченого та його відображення засобами мистецтва, здатність емоційно сприймати різноманітні прояви прекрасного в навколишньому світі;

соціальна – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку.

Програма розрахована на такий навчальний час:

основний рівень – 144 год. (4 год. на тиждень).

Програма передбачає розвиток у вихованців пізнавального інтересу до навколишнього світу, знайомство з основами образотворчої грамоти, засобами виразності різних видів образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва, з матеріалами, інструментами та їх властивостями.

За цією програмою можуть проводитися заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання можуть бути внесені зміни.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Сприймання мистецтва. Основи образотворчої грамоти	3	7	10
1.1. Види та жанри образотворчого мистецтва	1	1	2

1.2. Основи кольорознавства	2	6	8
Розділ 2. Живопис	9	15	24
2.1. Виразальні можливості кольору, мазка	4	4	8
2.2. Жанри живопису	2	6	8
2.3. Натюрморт у кольорі	1	3	4
2.4. Анімалістичний жанр	2	2	4
Розділ 3. Графіка	9	27	36
3.1. Графіка як вид образотворчого мистецтва	4	6	10
3.2. Види графіки	2	10	12
3.3. Книжкова графіка	1	5	6
3.4. Естамп	2	6	8
Розділ 4. Художнє конструювання	6	16	22
4.1. Види художнього конструювання	4	10	14
4.2. Витинанка	2	6	8
Розділ 5. Ліплення	4	16	20
5.1. Робота з пластиліном	2	6	8
5.2. Робота з солоним тістом	2	10	12
Розділ 6. Писанкарство	2	6	8
6.1. Писанкарство як вид декоративно – ужиткового мистецтва	2	6	8
Розділ 7. Творчі заняття	-	12	12
Розділ 8. Екскурсії	-	2	2
Розділ 9. Виставки робіт	-	6	6
Підсумок	2	-	2
Разом	37	107	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

Розділ 1. Сприймання мистецтва. Основи образотворчої грамоти (10 год.)

1.1. Види та жанри образотворчого мистецтва (2 год.)

Види та жанри образотворчого мистецтва, засоби їх виразності. Інструменти та матеріали.

Практична частина. Виконання малюнка різними матеріалами.

1.2. Основи кольорознавства (8 год.)

Основні та похідні кольори. Способи утворення похідних кольорів.

Практична частина. Створення похідних кольорів.

Розділ 2. Живопис (24 год.)

2.1. Виразальні можливості кольору, мазка (8 год.)

Поняття кольорової гами.

Практична частина. Вправи: розбіл – затемнення кольорів. Створення декоративних композицій в певній кольоровій гамі.

2.2. Жанри живопису (8 год.)

Живопис як вид образотворчого мистецтва. Художники-живописці. Пейзаж.

Практична частина. Малювання пейзажу. Гуаш.

2.3. Натюрморт у кольорі (4 год.)

Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва. Основні світло-тіньові поняття передачі об'єму зображуваних предметів.

Практична частина. Виконання натюрморту фарбами.

2.4. Анімалістичний жанр (4 год.)

Художники-анімалісти, народні майстри.

М. Приймаченко.

Практична частина. Малювання фантастичних тварин.

Розділ 3. Графіка (36 год.)

3.1. Графіка як вид образотворчого мистецтва (10 год.)

Виразальні можливості графіки. Інструменти та матеріали, які використовує художник-графік.

Практична частина. Малювання графічних малюнків.

3.2. Види графіки (12 год.)

Використання графічних матеріалів для передачі плановості простору в пейзажах.

Практична частина. Виконання пейзажу олівцями.

3.3. Книжкова графіка (6 год.)

Плакат. Газета. Технологія виготовлення ілюстрацій. Творчість Т.Г. Шевченка.

Практична частина. Ілюстрування художніх творів.

3.4. Естамп (8 год.)

Види естампів. Монотипія. Технологія виготовлення. Матеріали та інструменти.

Практична частина. Виготовлення робіт в техніці монотипії.

Розділ 4. Художнє конструювання (22 год.)

4.1. Види художнього конструювання (14 год.)

Орігамі. Квілінг. Історія виникнення та значення в житті людей. Матеріали та інструменти.

Практична частина. Виготовлення вітальних листівок, сюжетно-тематичних композицій в техніках орігамі та квілінг.

4.2. Витинанка (8 год.)

Витинанка як вид декоративно-прикладного мистецтва. Види витинанок. Матеріали та приладдя. Техніка безпеки.

Практична частина. Виготовлення одно або багатоколірних витинанок.

Розділ 5. Ліплення (20 год.)

5.1. Робота з пластиліном (8 год.)

Історія створення пластиліну. Матеріали та інструменти.

Практична частина. Комбінування роботи з пластиліном з іншими матеріалами.

5.2. Робота із солоним тістом (12 год.)

Солоне тісто – рукотворна глина. Технологія роботи із солоним тістом, матеріали та приладдя.

Практична частина. Виготовлення виробів із солоного тіста. Розпис та оздоблення готових виробів.

Розділ 6. Писанкарство (8 год.)

6.1. Писанкарство як вид декоративно-ужиткового мистецтва (8 год.)

Види писанок. Технологія роботи, матеріали та приладдя для їх виготовлення.

Практична частина. Виготовлення і розпис писанок.

Розділ 7. Творчі заняття (12 год.)

Виготовлення композицій на вільну тему по вибору із застосуванням вивчених технік роботи.

Розділ 8. Екскурсії (2 год.)

Екскурсії в парк. Збір природного матеріалу.

Розділ 9. Виставки робіт (6 год.)

Індивідуальна робота з вихованцями.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Розділ, тема	Кількість годин		
	теоретичних	практичних	усього
Вступ	2	-	2
Розділ 1. Основи образотворчої грамоти	3	5	8
1.1. Види та жанри образотворчого мистецтва	1	1	2

1.2. Основи кольорознавства	2	4	6
Розділ 2. Живопис	6	14	20
2.1. Малювання з натури	2	6	8
2.2. Малювання будинків	2	4	6
2.3. Творчість народних майстрів	2	4	6
Розділ 3. Графіка	5	17	22
3.1. Виразальні можливості графіки	2	6	8
3.2. Книжкова графіка	2	4	6
3.3. Естамп	1	7	8
Розділ 4. Малювання тварин, птахів, фігури людини	7	15	22
4.1. Малювання тварин	2	6	8
4.2. Малювання птахів	2	4	6
4.3. Малювання фігури людини	3	5	8
Розділ 5. Конструювання з паперу	4	16	20
5.1. Витинанка	2	6	8
5.2. Орігамі, квілінг	2	10	12
Розділ 6. Ліплення	3	15	18
6.1. Робота з пластиліном	1	5	6
6.2. Робота із солоним тістом	2	10	12
Розділ 7. Писанкарство	4	4	8
7.1. Писанкарство як вид декоративно – ужиткового мистецтва	4	4	8
Розділ 8. Творчі заняття	-	12	12
Розділ 9. Екскурсії	-	2	2
Розділ 10. Виставки робіт	-	8	8
Підсумок	2	-	2
Разом	36	108	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

Розділ 1. Основи образотворчої грамоти (8 год.)

1.1. Види та жанри образотворчого мистецтва (2 год.)

Актуалізація отриманих знань про види образотворчого мистецтва та засоби їх виразності.

Практична частина. Виконання малюнків улюбленими матеріалами.

1.2. Основи кольорознавства (6 год.)

Збагачення палітри колірних відтінків. Споріднені кольори.

Практична частина. Експерименти з кольорами та фарбами.

Утворення колірних відтінків.

Розділ 2. Живопис (20 год.)

2.1. Малювання з натури (8 год.)

Натюрморт як жанр живопису. Закони композиції в побудові натюрморту.

Практична частина. Малювання з натури натюрмортів.

2.2. Малювання будинків (6 год.)

Лінійна та повітряна перспектива. Правила малювання екстер'єрів.

Практична частина. Малювання міської або сільської вулиці.

2.3. Творчість народних майстрів (6 год.)

Творчість К. Білокур, Т. Пата та ін.

Практична частина. Створення малюнків на зразок малюнків народних художників.

Розділ 3. Графіка (22 год.)

3.1. Виразальні можливості графіки (8 год.)

Правила світлотіні. Натюрморт.

Практична частина. Малювання натюрморту олівцями. Передача об'єму зображуваних предметів.

3.2. Книжкова графіка (6 год.)

Робота художника-ілюстратора.

Практична частина. Створення ілюстрацій до улюблених літературних творів.

3.3. Естамп (8 год.)

Технологія виготовлення монотипії. Матеріали та інструменти.

Практична частина. Виготовлення композиції в техніці монотипії.

Розділ 4. Малювання тварин, птахів, фігури людини (22 год.)

4.1. Малювання тварин (8 год.)

Особливості будови тіл різних тварин. Засоби передачі характеру.

Практична частина. Замальовки тіл різних тварин.

4.2. Малювання птахів (6 год.)

Особливості форм та кольору птахів. Послідовність побудови малюнка.

Практична частина. Замальовки тіл різних птахів.

4.3. Малювання фігури людини (8 год.)

Особливості побудови малюнка фігури людини в статичному положенні та в русі.

Практична частина. Малювання фігур людей.

Розділ 5. Конструювання з паперу (20 год.)

5.1. Витинанка (8 год.)

Орнаментальні мотиви витинанок. Техніка безпеки.

Практична частина. Виготовлення різних видів витинанок.

5.2. Орігамі, квілінг (12 год.)

Базові елементи. Матеріали та інструменти. Закони компоновання елементів зображення.

Практична частина. Створення площинних та об'ємних композицій в техніках орігамі та квілінг.

Розділ 6. Ліплення (18 год.)

6.1. Робота з пластиліном (6 год.)

Комбінування роботи з пластиліном з іншими техніками.

Практична частина. Створення комбінованих композицій на вільну тему.

6.2. Робота з солоним тістом (12 год.)

Технологія роботи з солоним тістом. Матеріали та приладдя.

Практична частина. Створення об'ємних та площинних композицій. Декорування готових виробів.

Розділ 7. Писанкарство (8 год.)

7.1. Писанкарство як вид декоративно-ужиткового мистецтва (8 год.)

Семантика кольорів та знаків у писанкарстві. Види писанок.

Практична частина. Виготовлення мальованок, крапанок, крашанок.

Розділ 8. Творчі заняття (12 год.)

Виготовлення композицій на вільну тему за вибором гуртківців із застосуванням вивчених технік роботи.

Розділ 9. Експерсії (2 год.)

Експерсії. Збір природного матеріалу.

Розділ 10. Виставки робіт (8 год.)

Індивідуальна робота з вихованцями.

Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види та жанри образотворчого мистецтва;
- властивості різноманітних інструментів та матеріалів;
- елементарні основи кольорознавства, способи утворення похідних кольорів;
- основні закони композиції;
- особливості будови тіл тварин, птахів, фігури людини;

- правила поведження під час занять;
- семантику кольорів та знаків.

Вихованці мають уміти:

- дотримуватися правил техніки безпеки під час роботи;
- малювати екстер'єри будинків;
- організовувати своє робоче місце, правильно сидіти;
- працювати з палітрою;
- спостерігати і аналізувати форму предметів, їх пропорції, взаєморозташування та їх взаємозв'язок.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№ п/п	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Акварельні фарби	20 наб.
2.	Воскові олівці	20 наб.
3.	Гуаш	20 наб.
4.	Клей ПВА	20 наб.
5.	Кольорові олівці	20 наб.
6.	Кольоровий картон	20 наб.
7.	Кольоровий папір	20 наб.
8.	Папір для акварелі	20 наб.
9.	Папір для малювання	20 наб.
10.	Папір ксероксний	2 уп.
11.	Крейда	20 наб.
12.	Фломастери	20 наб.
13.	Прості олівці	20 наб.
14.	Палітра	20 шт.
15.	Гумка	20 шт.
16.	Фарби олійні	20 наб.
17.	Акрилові фарби	20 наб.
18.	Ватман	20 шт.
19.	Стакан-непроливайка	20 шт.
<i>Пристосування</i>		
1.	Дошки	За кількістю робочих місць
2.	Дерев'яні підрамники	
3.	Електроприлад для розігріву воску	
4.	Мольберти	
<i>Інструменти</i>		
1.	Ножиці побутові	20 шт.
2.	Пензлі різних розмірів	20 наб.
3.	Пера	20 шт.
4.	Лінійка дерев'яна 300 мм	20 шт.

<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Таблиці з образотворчого мистецтва	
2.	Репродукції картин класиків	
3.	Репродукції картин сучасних художників	

ЛІТЕРАТУРА

1. Вчимося малювати / пер. з англ. В. Наливної. – К.: Країна мрій, 2008. – 96 с.
2. Горбенко А.А. Акварельная живопись для архитекторов / А.А. Горбенко. – К.: Будівельник, 1991. – 72 с.
3. Дейненко М.Г. Образотворче мистецтво / М.Г. Дейненко, В.Ю. Елін, Г.С. Коробков. – К.: Рад. шк., 1991.
4. Кириченко М.А. Образотворче мистецтво / М.А. Кириченко. – К.: Рад. шк., 1992. – 58 с.
5. Концепція позашкільної освіти та виховання // Виховна робота в закладах освіти України: зб. норм. док. та метод. рек.. –К.: ІЗМН, 1998. –Вип. II. – С. 192–203.
6. Кузнецов В.П. Работа с бумагой и картоном на уроках труда в начальных классах / В.П. Кузнецов. – М.: Просвещение, 1967. – 180 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДЕКОРАТИВНО-ОБРАЗОТВОРЧОГО МИСТЕЦТВА

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку образотворчого профілю та розрахована на дітей віком від 5 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування образотворчого мистецтва.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва;

практична – оволодіння навичками живопису, графіки, художнього конструювання, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва;

творча – формування творчих здібностей: спостережливості, відчуття масштабу, кольору та пропорцій, художньо-образного сприйняття побаченого та його відображення засобами мистецтва, варіативності та асоціативності;

соціальна – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку.

Навчальна програма побудована концентричним способом, де процес навчання будується на повторному вивченні розділів і тем із розширенням та поглибленням змісту навчального матеріалу. Програма розрахована на такий навчальний час:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Програма початкового рівня не вимагає підготовки. Групи початкового рівня доцільно формувати за віковим принципом, окремо об'єднуючи дітей дошкільного, молодшого і середнього шкільного віку, що дозволяє здійснювати диференціацію завдань кожної з тем програми. На цьому етапі вихованці знайомляться з художніми матеріалами та інструментами, на елементарному рівні опановують техніками зображення, отримують початкові знання з наочної і повітряної перспективи, кольорознавства, композиції.

Програма основного рівня передбачає підготовку за програмою початкового рівня. На цьому етапі діти поглиблюють знання про види і жанри образотворчого мистецтва, поширюють знання про техніки і матеріали, засвоюють прийоми роботи народних майстрів.

Програма вищого рівня розрахована на дітей, які оволоділи програмою основного рівня та мають бажання до поглибленого вивченні основ образотворчої грамоти. Програма передбачає поглиблення знань з академічного малюнка, живопису, композиції.

Навчальна програма становить собою цикл занять з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, проведення виховних заходів, спрямованих на досягнення основної мети програми.

На заняттях передбачено створення художніх творів, різних за

тематикою, жанрами, видами та технікою виконання.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Графіка	6	12	18
3.	Живопис	18	38	56
4.	Скульптура	2	4	6
5.	Декоративно-прикладне мистецтво	10	34	44
6.	Художнє конструювання	2	4	6
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	10	10
8.	Підсумок	2	-	2
Разом		42	102	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік, правилами поведінки в колективі. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графіка (18 год.)

Графіка як вид образотворчого мистецтва. Графічні засоби виразності (лінія, штрих, пляма, світлотінь, перспектива, тон). Графічні можливості матеріалів. Наочна перспектива. Особливості роботи з натури. Основні геометричні форми. Перспектива скорочення квадрата та кола. Світлотінь (початкові знання). Послідовність виконання ескізу і малюнка.

Практична частина. Вправи на відображення характерних виразних можливостей ліній. Пленер: начерки з натури дерев, пейзажних мотивів (осінь, весна). Начерки з натури овочів та фруктів. Малювання квадрата та кола в різних положеннях.

3. Живопис (56 год.)

Живопис як вид образотворчого мистецтва. Пейзаж як жанр образотворчого мистецтва. Повітряна перспектива. Асоціативне сприйняття кольору. Сприйняття багатства кольору. Відтінки. Кольорознавство. Холодні і

теплі кольори. Натюрморт як жанр образотворчого мистецтва. Виразальні можливості образотворчих засобів живопису. Живописні техніки. Послідовність виконання ескізу і малюнка. Заповнення площини аркушу. Пропорції обличчя людини.

Практична частина. Замальовки з натури неба, дерев, трав та квітів. Етюди пейзажних мотивів. Пейзаж за уявою. Натюрморт у теплій гамі. Натюрморт у холодній гамі. Портрети героїв казки. Сюжетні композиції різної тематики.

4. Скульптура (6 год.)

Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Аналіз об'єму та форми. Близькість натури до простої геометричної форми. Виразальні можливості пластичних матеріалів. Техніка ліплення пластиліном.

Практична частина. Ліплення фруктів та овочів.

5. Декоративно-прикладне мистецтво (44 год.)

Декоративно-прикладне мистецтво як вид образотворчого мистецтва. Види декорування тканини. Батик – традиційна техніка розпису тканини. Холодний батик. Матеріали, інструменти та техніка виконання.

Розпис на склі. Матеріали, інструменти та техніка виконання. Витинанка – традиційний вид народного мистецтва. Історія і сучасність. Класифікація. Засоби виконання.

Писанкарство. Види декорованих яєць. Матеріали. Історія. Традиції. Колаж. Матеріали та техніка виконання.

Практична частина. Розпис тканини на рамі. Декоративна композиція (імітація вітражу). Вирізання сніжинки. Крапанка з 5 кольорів.

Панно-колаж на вільну тему.

6. Художнє конструювання (6 год.)

Техніка орігамі, традиції складання із паперу. Базові форми.

Практична частина. Іграшки-сувеніри. Новорічна листівка.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (10 год.)

Відвідування екскурсій. Участь у виставках, конкурсах і фестивалях різних рівнів.

8. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Початковий рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2

2.	Графіка	8	26	34
3.	Живопис	10	28	38
4.	Скульптура	2	4	6
5.	Декоративно-прикладне мистецтво	12	34	46
6.	Художнє конструювання	2	8	10
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	6	6
8.	Підсумок	2	-	2
Разом		38	106	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графіка (34 год.)

Конструкція і різноманітність форм у природі. Повітряна перспектива графічними засобами. Виразальні можливості геометричних засобів (лінія, штрих, пляма та їх сполучення). Взаємозв'язок основної форми і частини. Цілісність форм. Закони композиції, організація площини. Світлотінь. Об'єм простих геометричних форм. Лінійна перспектива (елементарні знання). Перспективні скорочення квадрата і кола в різних положеннях. Гризайль. Плакат як вид художньо-прикладної графіки. Виразальні можливості плями. Силует. Тоновий контраст. Статика, динаміка. Гратографія. Пластика ліній. Вікові особливості та пропорції обличчя та фігури людини.

Практична частина. Пленер: начерки з натури дерев, квітів, трав, листя. Пленер: пейзажні мотиви з елементами водного простору. Композиція з флористичними мотивами за пленерними матеріалами з використанням різних фактур і текстур. Натюрморт з предметів побуту в техніці «гризайль». Плакат на тему екології. Сюжетна композиція на тему «У світі тварин». Начерки з натури людей різного віку.

3. Живопис (38 год.)

Використання набутих за літо матеріалів пленеру. Плановість за допомогою кольору. Повітряна перспектива. Нюанси кольору. Кольорове різноманіття зелених дерев і трав. Особливості зображення водного простору. Кольористий настрій. Оптичне і механічне змішування фарб. Складний колір. Відтінки за допомогою 3-4 кольорів. Створення тілесних кольорів. Виявлення композиційного центру за допомогою плями (силуету). Гама кольорів. Нюанси кольору, тону і форми. Емоційний вплив кольору. Використання знань, умінь та навичок, набутих протягом навчання.

Практична частина. Сюжетна композиція на тему літнього відпочинку.

Пленер: замальовки гілок, листя, трав і квітів, дерев різних порід. Пленер: етюди пейзажних мотивів з елементами водного простору. Груповий портрет людей різного віку. Сюжетна композиція на запропоновану тему. Натюрморт з натури з весняними квітами. Сюжетна композиція з використанням пленерних матеріалів.

4. Скульптура (6 год.)

Аналіз комбінованої форми. Каркасне ліплення. Метод наліплювання. Пластичні можливості глини і пластиліну.

Практична частина. Скульптура на каркасі (світ тварин).

5. Декоративно-прикладне мистецтво (46 год.)

Вільний розпис тканини. Історія і традиції техніки. Матеріали і техніки виконання. Розпис скляних новорічних іграшок. Особливості роботи на об'ємі. Технологія роботи глітером і контуром.

Мозаїка. Історія. Особливості техніки. Матеріали і техніка виконання.

Витинанка. Контрасти форми, маси, кольору. Стилзація. Аплікаційна витинанка.

Флористика. Особливості матеріалу. Послідовність виконання роботи.

Писанкарство. Матеріали та інструменти. Техніка написання.

Практична частина. Розпис хустинки. Розпис скляної кулі. Композиція у техніці «мозаїка» (матеріал за вибором). Симетрична витинанка за традиційними мотивами. Сюжетна композиція на казкову тему. Багатокольорова крапанка в поєднанні з писанкою (за власними ескізами).

6. Художнє конструювання (10 год.)

Базові форми орігамі. Техніка складання. Особливості об'ємної пластики з картону.

Практична частина. Об'ємно-просторова композиція з елементів, складених з паперу. Підставка під писанку.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (6 год.)

Відвідування екскурсій. Участь у виставках, конкурсах і фестивалях різних рівнів. Оформлення студії до свят.

8. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Графіка	15	30	45
3.	Живопис	18	54	72

4.	Скульптура	3	6	9
5.	Декоративно-прикладне мистецтво	15	42	57
6.	Художнє конструювання	3	9	12
7.	Експерсії, конкурси, свята, виставки	-	15	15
8.	Підсумок	3	-	3
Разом		60	156	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графіка (45 год.)

Конструкція і різноманітність форм. Особливості денного освітлення різної інтенсивності (сонячно, похмуро). Основні пропорції та особливості будови фігури людини. Вирзажальні можливості плям. Тоновий контраст. Поняття про гравюру. Види друку. Гравюра на картоні. Лінійна перспектива. Конструктивна побудова предметів округлої форми. Вибір точки зору. Штрих, види штрихів. Виразні можливості штриха.

Практична частина. Пленер: начерки з натури дерев, квітів, трав, листя (виявлення форми, конструкції, рішення об'єму за допомогою світлотіні). Начерки з натури людини, працюючої по господарству (пропорція, будова, рух). Друк естампів. Тематичний натюрморт у інтер'єрі.

3. Живопис (72 год.)

Кольорознавство. Спектральне коло. Форма та колір об'єктів природи. Нюанси зеленого кольору. Об'єм за допомогою кольору. Особливості передачі водного простору в різних станах. Особливості добового освітлення (колір, тон). Використання набутих на пленері матеріалів у студійній роботі. Плановість і колір. Штучне та денне освітлення. Світлотінь і колір. Тепла та холодна гама кольорів. Динаміка кольору. Тепло чи холодність одного кольору (залежність від оточення). Пропорції обличчя людини. Характерні особливості натури. Контрасти і нюанси кольору. Етнічні відмінності традиційного українського житла різних регіонів. Виділення композиційного центру розміром та ізоляцією.

Практична частина. Виготовлення наочних посібників з кольорознавства. Пленер: замальовки з натури дерев різних порід. Пленер: замальовки трав, квітів, листя. Пленер: етюди пейзажів з водним простором у різних станах освітлення з відображенням предметів. Пейзаж з використанням набутих матеріалів на пленері. Натюрморт з овочів та предметів побуту. Сюжетна композиція в теплій і холодній гамі. Автопортрет. Сюжетна

композиція на тему традиційного українського побуту. Сюжетна композиція на вільну тему.

4. Скульптура (9 год.)

Виразні можливості матеріалу (гіпс) і особливості технології роботи. Форма, фактура і текстура в пластичному прояві.

Практична частина. Горщик для квітів, оздоблений гіпсовим декором.

5. Декоративно-прикладне мистецтво (57 год.)

Розпис тканини. Гарячий батик. Кракелюр. Історія карнавальних масок. Техніка «пап'є-маше». Декоративний український розпис. Петриківський розпис. Елементи. Композиція. Кольоровий ряд. Композиційні особливості. Ритм. Розпис площини. Витинанка. Збірна композиція з витинанок різних видів. Особливості компоновки. Контраст ритмів. Контраст-нюанс кольору. Писанкарство. Регіональні відмінності писанок. Копіювання за вибором.

Практична частина. Розпис хустки. Виготовлення та оздоблення карнавальної маски. Вправи з техніки розпису. Декоративна композиція «килимок». Композиція-витинанка за традиційною символікою. Копіювання писанок різних регіонів України за вибором. Мальованка. Бісерка.

6. Художнє конструювання (12 год.)

Модульне орігамі. Прийоми складання об'ємних модулів.

Практична частина. Виготовлення кусудами за вибором.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Екскурсія на виставки українського декоративного розпису. Участь у виставках, конкурсах і фестивалях різних рівнів.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Графіка	12	24	36
3.	Живопис	18	48	66
4.	Скульптура	3	9	12
5.	Декоративно-прикладне мистецтво	9	45	54
6.	Художнє конструювання	3	21	24
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	18	18
8.	Підсумок	3	-	3

Разом	51	165	216
-------	----	-----	-----

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графіка (36 год.)

Цілісність форми. Залежність конструкції і руху в об'єктах тваринного світу. Тональне розмаїття об'єктів природи. Виявлення форм і конструкції листя, квітів, трав, дерев. Лінії та повітряна перспектива при малюванні пейзажів. Плакат як вид прикладної графіки. Виразність поєднання фактури і рівних поверхонь. Особливості використання шрифту в плакаті. Високий друк. Ліногравюра. Виразальні можливості різноманітних ракурсів голови людини. Пропорції та конструктивні особливості фігури людини.

Практична частина. Пленер: начерки з натури звірів і птахів з конструктивною будовою. Пленер: начерки з натури листя, квітів, трав, дерев з виявленням форм і конструкції, з виявленням фактури і текстури. Пленер: замальовки пейзажів з деревами. Шрифтовий плакат. Естамп на задану тему. Ескізи голови та постаті людини в різних положеннях.

3. Живопис (66 год.)

Зелена гама кольорів (різноманіття зелені). Кольорове розмаїття окрасі у тварин. Виразальний зміст кольору. Колірна гармонія кожної пори року. Емоційність кольору. Особливості передачі настрою різних станів погоди. Рішення світлотіні за допомогою кольору. Особливості передачі штучного і денного освітлення. Ахроматичні кольори. Тональне рішення кольорового зображення. Гризайль. Виділення композиційного центру кольором. Передача контрасту холодними і теплими кольорами. Особливості передачі кольору шкіри людини. Використання знань, умінь та навичок, набутих протягом навчання.

Практична частина. Пленер: замальовки з натури листя, гілок, дерев. Пленер: етюди пейзажів з деревами. Замальовки птахів та звірів. Тематична композиція про річний цикл природи. Пейзажі з різним станом погоди. Натюрморт з предметами побуту. Натюрморт в інтер'єрі (грязайль). Портрет в історичному костюмі. Творча робота з використанням пленерних матеріалів.

4. Скульптура (12 год.)

Різновиди скульптури. Передача конструкції, рухів, фактури тварин. Пропорції, анатомія, конструктивні особливості фігури людини. Рельєф.

Практична частина. Ліплення тварин за начерками з натури. Багатофігурна сюжетна композиція у вигляді рельєфу за темою літературних творів.

5. Декоративно-прикладне мистецтво (54 год.)

Технологія виконання колажу різноманітних матеріалів. Різноманітність фактур матеріалів та їх сумісність. Регулярний і нерегулярний ритм. Елементи ритму. Стилізація природних елементів з використанням плернерних начерків і замальовок. Матеріали та технологія виконання друку на тканині. Декоративний петриківський розпис. Особливості композиційного устрою. Традиційний спосіб розпису (акварель плюс жовток). Витинанка. Стилізація. Силует. Емоційні можливості кольору. Технологія виконання симетричної сюжетної витинанки.

Писанкарство. Писанки Слобожанщини. Кольорова гама писанок. Особливості малюнку. Технологія виготовлення дряпанки.

Практична частина. Декоративна композиція в техніці «колаж». Ткана торбинка в техніці «набивка». Розпис дошки із забарвленим фоном. Симетрична сюжетна витинанка за темою народного фольклору. Виготовлення колекції писанок Слобожанщини за каталогом М. Сумцова (колективна робота). Виготовлення дряпанки за власним ескізом.

6. Художнє конструювання (24 год.)

Асиметричні модульні конструкції в техніці «орігамі». Прийоми складання і монтажу виробу. Карнавальний костюм зі «сміття». Традиції видатних карнавалів. Конструктивна будова костюма. Можливості матеріалів.

Практична частина. Конструкція з модулів. Виготовлення карнавального костюма до новорічного свята.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (18 год.)

Екскурсії до музеїв, виставкових залів. Участь у виставках, конкурсах і фестивалях.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Графіка	18	51	69
3.	Живопис	12	33	45
4.	Скульптура	3	6	9
5.	Декоративно-прикладне мистецтво	15	30	45
6.	Художнє конструювання	3	24	27
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	15	15

8.	Підсумок	3	-	3
	Разом	57	159	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графіка (69 год.)

Поняття про графічний аналіз зображення. Зображення емоцій графічними засобами. Основи академічного малюнка. Правила побудови фігур у просторі з використанням лінії горизонту, декількох точок сходу, перспективні скорочення фігур. Формування уявлення про світлотінь як засобу виявлення об'єму предметів. Закони лінійної і повітряної перспективи. Анатомічні та конструктивні особливості постаті людини. Виявлення особистих рис природи. Зображення емоцій графічними засобами. Конструктивні особливості тварин. Контрасти фактур і текстур у тваринному світі. Кольорова ліногравюра. Технологія виконання.

Практична частина. Графічний аналіз творів мистецтва за вибором. Натюрморт з геометричних фігур у різних положеннях на білому та сірому фоні. Вправи на передачу емоцій. Малювання шаржів. Начерки з природи птахів та звірів з виявленням фактур та текстур. Начерки з природи птахів та звірів з виявленням конструкції. Друк естампів.

3. Живопис (45 год.)

Багатоплановість у пейзажі. Повітряна перспектива засобами кольору. Копіювання роботи відомого майстра. Аналіз композиційного та кольорового рішення живописного твору. Формування знань про книгу. Ілюстрація й елементи оформлення книги. Закони кольорознавства. Засоби художньої виразності кольору. Колір у тваринному світі.

Практична частина. Пленер: замальовки з природи дерев. Пленер: етюди пейзажів з деревами. Копіювання пейзажу за вибором учня. Ілюстрації до творів українських письменників. Пленер: замальовки з природи тварин. Сюжетна композиція на тему життя тваринного світу.

4. Скульптура (9 год.)

Анатомічні та конструктивні особливості людської фігури. Кругла скульптура. Технологія ліплення на каркасі.

Практична частина. Об'ємна композиція за мотивами українських пісень.

5. Декоративно-прикладне мистецтво (45 год.)

Особливості розпису вільних форм. Технологія роботи акриловими фарбами. Оздоблення декоративними контурами і деталями (стрази тощо).

Петриківський розпис. Традиції і елементи розпису (повторення). Особливості розпису об'ємних предметів. Декоративне оздоблення площини. Передача динамізму через асиметрію. Багатоскладова витинанка. Особливості техніки «колаж». Матеріали для техніки «колаж». Технологія виготовлення. Виділення композиційного центру світлом. Засоби і прийоми виготовлення стародавньої писанки. Матеріали й інструменти. Техніка «глибоке травлення».

Практична частина. Розпис одягу. Розпис глечика, пляшки, вазона. Сюжетна витинанка. Сюжетна композиція на вільну тему. Писанки в техніці «глибоке травлення» (колективна робота).

6. Художнє конструювання (27 год.)

Комбінаторика. Декоративна трансформація поверхні паперу. Ритм. Комбінаторні елементи на основі природного аналогу. Походження масок. Традиції виготовлення новорічних масок у різних країнах. Різдвяні маски для вертепу на Україні. Особливості деформації картону.

Практична частина. Об'ємна композиція з комбінаторних елементів (тема за вибором). Традиційна маска для зимових свят.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (15 год.)

Екскурсії до музеїв, виставкових залів. Участь у виставках, конкурсах і фестивалях.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Вищий рівень, другий та наступні роки навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Графіка	18	30	48
3.	Живопис	18	42	60
4.	Скульптура	3	9	12
5.	Декоративно-прикладне мистецтво	21	51	72
6.	Художнє конструювання	3	3	6
7.	Екскурсії, конкурси, свята, виставки	-	12	12
8.	Підсумок	3	-	3
Разом		69	147	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графіка (48 год.)

Лінійна перспектива в міському пейзажі. Масштабність. Особливості перспективної будови висотних споруд. Гравюра по металу. Офорт, акватинта, «суха голка». Технологія виготовлення друкарської дошки. Технологія друку естампів. Портрет. Анатомічні й конструктивні особливості голови людини. Нахил голови. Ракурс $\frac{3}{4}$. Перспективне скорочення. Поетапність виконання малюнка з натури. Постаць людини в різних положеннях. Силует, пластика, ритм. Емоції через пластику.

Практична частина. Пленер: начерки з натури пейзажу навколо палацу. Пленер: замальовки у центрі міста (вулиці, будівлі, люди, транспорт). Композиція за начерками з натури, набутими на пленері, та друк естампів. Портрет натурщика у ракурсі $\frac{3}{4}$. Начерки з натури людини, груп людей у русі.

3. Живопис (60 год.)

Провідні музеї світу і країни. Аналіз матеріалу для копіювання. Закони зображення об'єму кольором. Особливості передачі кольорового освітлення. Поняття про «контражур». Теорія кольорових тіней. Поняття про історичний жанр живопису. Творчість видатних майстрів жанру. Матеріали і техніка відповідно до творчого задуму. Фреска – вид монументального живопису. Матеріали і техніка виконання. Використання знань, умінь та навичок, набутих протягом навчання.

Практична частина. Копія роботи відомого художника за вибором. Натюрморт з геометричних гіпсових фігур на білому фоні з різним освітленням. Натюрморт з геометричних гіпсових фігур на фоні спектральних кольорів. Натюрморт з квітів на фоні вікна. Сюжетна багатофігурна композиція за історичною тематикою. Сюжетна композиція на вільну тему. Підсумкова творча робота з використанням пленерних матеріалів (живописна техніка за вибором учня).

4. Скульптура (12 год.)

Багатофігурна об'ємна композиція. Послідовність виконання каркасної скульптури. Важливість форми і деталей для розкриття творчого задуму. Передача емоцій через пластику.

Практична частина. Об'ємна каркасна багатофігурна композиція на тему народного фольклору.

5. Декоративно-прикладне мистецтво (72 год.)

Змішана техніка розпису тканини. Особливості і послідовність виконання. Витинанка. Гармонізація елементів за кольором, тоном, розміром. Міфічно-біблейський жанр образотворчого мистецтва. Видатні майстри жанру. Виразні можливості техніки колажу. Послідовність виконання роботи. Аранжування. Закони об'ємних композицій. Техніка виконання. Флористика.

Художні засоби техніки. Кольорова гама натуральних відтінків. Техніка виконання. Писанкарство. Традиції і регіональні особливості писанок. Абетка графічного малюнку та кольорів у писанках України.

Практична частина. Розпис сорочки чи сукні. Віконні витинанки на зимові свята. Сюжетна композиція в техніці «колаж» на біблійську тему. Новорічна композиція зі свічками. Площинна флористична композиція (натюрморт). Копіювання писанок, виготовлення і оформлення колекції писанок різних регіонів країни (колективна робота).

6. Художнє конструювання (6 год.)

Орігамі. Динамічні моделі.

Практична частина. Динамічні моделі.

7. Екскурсії, конкурси, свята, виставки (12 год.)

Екскурсії до музеїв, виставкових залів. Участь у виставках, конкурсах і фестивалях. Оформлення експозиції своїх робіт.

8. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- особливості виконання малюнків і декоративних композицій;
- елементарні положення повітряної, наочної і лінійної перспективи;
- поняття про конструктивну будову простих геометричних форм у просторі;
- будову тварини, людини, посилено передавати рух і вікові особливості;
- характеристики кольорів, кольорознавство;
- засоби відтворення об'єму за допомогою світлотіні (тоном і кольором) на відповідному рівні;
- назви і призначення матеріалів, інструментів, живописних, графічних і декоративно-прикладних технік;
- основні вимоги до композиційного зображення на площині;
- основні пропорції обличчя та фігури людини;
- особливості роботи художника-плакатиста;
- поняття про естамп, автопортрет, стиль, пап'є-маше, кракелюр, модуль, тематичний натюрморт, інтер'єр, гравюра, спектральне коло;
- поняття про жанри сюжетно-тематичної картини, колорит, ритм, вісь симетрії, плакат, фактуру, текстуру, стилізацію, гризайль;
- поняття про плакат, шрифт, набивка, рельєф, високий друк, ліногравюра, правила виконання начерків з натури;
- правила передавання денного і штучного освітлення;
- про види і жанри образотворчого мистецтва;
- профіль, анфас, рефлекс;
- техніки декоративно-прикладного мистецтва, їх коротку історію і техніку виконання (витинанка, писанка, батик, колаж);

- техніку безпеки при виконанні робіт.

Вихованці мають уміти:

- будувати простір за законами перспективи;
- виконувати елементарні ескізи, малюнки; начерки і замальовки з натури на пленері і у приміщенні;
- виконувати роботи у прикладних техніках (витинанка, писанкарство, холодний батик, колаж, оригамі);
- використовувати виразні можливості графічних засобів (лінії, плями);
- використовувати допоміжний матеріал і замальовки з натури у всіх видах образотворчої діяльності;
- використовувати в роботі основні інструменти і матеріали;
- володіти прийомами роботи фарбами, олівцями, м'якими графічними матеріалами;
- застосовувати шрифти в роботі над плакатом, поєднувати їх з елементами композиції;
- передавати будову простих геометричних фігур засобами лінійної перспективи;
- передавати денне і штучне освітлення, використовуючи контрасти світла і тіні (тепло-холодний, тональний);
- поетапно вести роботу (форескіз, ескіз, кольорові пошуки, робота в матеріалі, завершення і оформлення роботи).
- правила змішування основних кольорів;
- правильно визначати форми, пропорції і конструктивну будову зображувальних предметів.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Фломастери	30 шт.
2.	Маркери	26 шт.
3.	Олівці графічні	40 шт.
4.	Олівці кольорові	60 шт.
5.	Олівці воскові	2 набори по 12 шт.
6.	Пастель масляна	4 набори по 24 шт.
7.	Крейда	3 коробки
8.	Пастель	2 коробки
9.	Фарби гуашові	125 мл – 24 шт.; 250 мл – 8 шт.; 1 л – 10 шт.
10.	Фарби акварельні	18 x 5 шт.
11.	Фарби акрилові	4 набори по 6 шт.
12.	Фарби олійні	40 шт. по 80 мл
13.	Типографська фарба	4 банки по 1 л
14.	Пластилін	4 набори по 12 шт.

15.	Полімерна пластика для ліплення	2 набори
16.	Кольоровий папір (різної якості)	за потребою
17.	Білий папір (різної якості)	за необхідністю
18.	Картон білий	за необхідністю
19.	Картон кольоровий	за необхідністю
20.	Серветки паперові	за необхідністю
21.	Тканини і хутро (різної якості)	в асортименті
22.	Нитки (різні)	за необхідністю
23.	Фарби (барвники) анілінові для батика	за необхідністю
24.	Лінолеум (40х60)	17 шт.
25.	Скло (30х40)	10 шт.
26.	Свічки парафінові та воскові	за необхідністю
27.	Віск	за необхідністю
28.	Сірники	10 коробок
29.	Лак ПФ, аніліновий	за необхідністю
30.	Розчинник	800 мілілітрів
31.	Дріт металевий різної товщини	в асортименті
32.	Засушені природні матеріали	в асортименті
33.	Ганчірки	в асортименті
34.	Газети	за необхідністю
35.	Гіпс	5 кг
36.	Сіль	2 кг
37.	Борошно	2 кг
38.	Туш (чорна)	250 мл
<i>Пристосування</i>		
1.	Дошка магнітна	1 шт.
2.	Мольберти	17 шт.
3.	Планшети	17 шт.
4.	Електроплитка	1 шт.
5.	Праска	2 шт.
6.	Блендер	1 шт.
7.	Магнітола	1 шт.
8.	Тепловентилятор електричний	4 шт.
9.	Духовка електрична	1 шт.
10.	Склянки для води	17 шт.
11.	Палітра пластмасова	17 шт.
12.	Рамки різних розмірів (дерев'яні)	30 шт.
13.	Кювети	10 шт.
14.	Ємність (розкатка)	3 шт.
15.	Валики гумові	10 шт.
16.	Гіпсові фігури геометричних тіл (куб, куля, циліндр, конус, призма)	1 комплект
17.	Тканини для драпірування	в асортименті
18.	Гіпсові частини обличчя	1 комплект

19.	Предмети побуту (гличики, горщики, тарелі, чашки, чайник, самовар)	20 шт.
20.	Муляжі (овочі, фрукти)	20 шт.
21.	Офортний станок	1 шт.
22.	УБДН (станок)	1 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Ножиці побутові	20 пар
2.	Ножиці манікюрні	20 пар
3.	Голки швейні	1 набір
4.	Різаки по лінолеуму	15 шт.
5.	Лінійки металеві 9300 мм, 40 мм, 500 мм, 1000 мм	2 набори
6.	Шило	1 шт.
7.	Кусачки	1 шт.
8.	Плоскогубці	1 шт.
9.	Молоток	1 шт.
10.	Лінійки, трикутники пластикові	10 шт.
11.	Пензлі різних розмірів (для малювання)	30 шт.
12.	Пензлі для клею	20 шт.
13.	Валики поролонові	20 шт.
14.	Ножі канцелярські	10 шт.
15.	Стиплер будівельний	1 шт.
16.	Стиплер канцелярський	3 шт.
17.	Скляні трубочки для батика	20 шт.
18.	Гумки	20 шт.
19.	Пробійники різної форми	20 шт.
20.	Писачки	20 шт.
21.	Стеки	30 шт.
22.	Круглі надфілі	20 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Таблиці з кольорознавства	1 комплект
2.	Таблиці зі схемами і азбукою оригамі	1 комплект
3.	Таблиці, друковані листи, книги з образотворчого мистецтва	в асортименті
4.	Листівки з різних тем програми навчання	
5.	Методичний фонд із кращих робіт студійців	

ЛІТЕРАТУРА

1. Антонович Є.А. Декоративно-прикладне мистецтво: навч. Посіб. для студ. пед. ін-тів / Є. А. Антонович, Р. В. Захарчук-Чугай, М. Є. Станкевич. – Л.: Світ, 1992. – 272 с.
2. Афанасьєва Л. В. З історії українського мистецтва: навч. посіб. для студ. вищ. мист. закл. освіти України і вчителів шкіл різного типу / Л.В. Афанасьєва, В.В. Гудзь, В.М. Олександров та ін. – Мелітополь: Аквілон, 2000. – 180 с.

3. Базанова М. Д. Пленэр. Учебная практика в художественном училище: уч. пособ. для худож.-промышл. училищ / М.Д. Базанова. – М.: Изобр. искусство, 1994. – 159 с.
4. Беда Г. В. Основы изобразительной грамоты / Г.В. Беда. – М.: Просвещение, 1989. – 192 с.
5. Богатеева З. А. Чудесные поделки из бумаги : кн. для воспитателей дет. сада и родителей / З.А. Богатеева. – М.: Просвещение, 1992. – 208 с.
6. Бутник-Сиверский Б. С. Народные украинские рисунки / Б.С. Бутник-Сиверский. М.: Сов. художник, 1985.
7. Виноградова Г. Г. Уроки рисования с натуры в общеобразовательной школе: пособ. для учителей. – М.: Просвещение, 1980. – 144 с.
8. Волков И. П. Художественная студия в школе: кн. для учителя: из опыта работы / И. П. Волков. – М.: Просвещение, 1993. – 128 с.
9. Выготский Л. С. Психология искусства / Л. С. Выготский, В. В. Иванов, А. Н. Леонтьев. – М.: Искусство, 1986. – 573 с.
10. Вийранд Тийу. Молодежи об искусстве / Т. Вийранд. – Таллинн: Кунст, 1990. – 208 с.
11. Волкотруб И. Т. Основы художественного конструирования / И.Т. Волкотруб. – К.: Высш. шк., 1982.
12. Гнедич П. П. История искусства с древнейших времён / П.П. Гнедич. – СПб.: А.Ф. Маркс, 1885. – 506 с.
13. Зеленченко Т. Б. Українські народні свята / Т.Б. Зеленченко. – Х.: Досуг, 1997.
14. Изобразительное искусство в школе: сб. материалов и док. / сост. Г.Г. Виноградова. – М.: Просвещение, 1990. – 318 с.
15. Коликина В. И. Методика организации уроков коллективного творчества. Планы и сценарии уроков изобразительного искусства. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002.
16. Костерин Н. П. Учебное рисование: учеб. пособ. для уч-ся педагог. училищ по специальностям № 2002 и 2010 / Н. П. Костерин. – М.: Просвещение, 1984.
17. Краткий словарь терминов изобразительного искусства / под ред. Г.Г. Обухова. – М.: Сов. художник, 1961. – 190 с.
18. Кузин В.С. Рисунок: наброски и зарисовки: учеб. Пособ. / В.С. Кузин. – М.: Академия, 2004. – 232 с.
19. Кузин В.С. Психология живописи : учеб. пособ. / В.С. Кузин. – 4-е изд., испр. – М.: ОНИКС, 2005. – 304 с.
20. Кулебакин Г. И. Рисунок и основы композиции: учеб. Пособ. для ПТУ / Г.И. Кулебакин. – 2-е изд., испр. и доп. - М.: Высш. шк., 1983. – 127 с.
21. Левин С. Д. Ваш ребёнок рисует / С.Д. Левин. – М.: 1979. – 270 с.
22. Легенький Ю. Г. Від ремесла до творчості: зб. / упоряд. Ю. Г. Легенький. – К.: Час, 1990. – 152 с.
23. Мистецтво України: біогр. довід. / А.В.Кудрицький, М.Г. Лабінський. – К.: «Укр. енцикл.» ім. М. П. Бажана, 1997. – 700 с.
24. Никитин Б.П. Ступеньки творчества или развивающие игры / Б.П. Никитин. – Изд. 3-е доп. – М.: Просвещение, 1989.
25. Прете М.К., Капальдо А. Творчество и выражение / М.К. Прете,

- А. Капальдо ;пер. с итал. А.Б. Махова. – М.: Сов. художник, 1985. –Ч. 2. – 166 с.
26. Программно-методические материалы: Изобразительное искусство. Начальная школа / сост. В. С. Кузин, В. И. Сиротин. – М.: ДРОФА, 1999.
27. Семенченко П. А. Основы шрифтовой графики / П.А. Семенченко. – Минск: Высш. шк., 1982.
28. Смирнов С. И. Шрифт в наглядной агитации: учеб. – 3-е изд. / С.И. Смирнов. – М. 6 «Плакат», 1990,– 192 с.
29. Соколов А. В. Посмотри, подумай и ответь. Проверка знаний по изобразительному искусству: из опыта работы / А. В. Соколов. – М.: Просвещение, 1991. – 64 с.
30. Терентьев А. Е. Рисунок в педагогической практике учителя изобразительного искусства / А.Е. Терентьев. – М., 1981.
31. Трофимова М. В. И учёба, и игра: изобразит искусство: поп. пособ. для родителей и педагогов / М.В. Трофимова, Т.И. Тарабарина. – Ярославль: Акад. развития, 1997. – 240 с.
32. Урсу Н. Знакомьтесь, оригами / Н. Урсу. – Каунас: Швиеса, 1991.
33. Шиденко В. А., Ааронський Ф. І. // Мистецтво України: енцикл. в п'яти т. – Т. 1. – К., 1995.
34. Шорохов Е. В. Композиция: уч. для худож.-граф. фак. пед. ин-тов / Е. В. Шорохов. - Изд. 2-е, перераб. и доп. – М.: Просвещение, 1986.
35. Школа изобразительного искусства : в 10-ти вып.. Вып. 1. – 3-е изд., испр. и доп. – М.: Изобр. искусство, 1986. – 176 с.
36. Щипанов А. С. Юным любителям кисти и резца: кн. для уч-ся старших классов / А.С. Щипанов. – 2-е изд., доп. и перераб. – М.: Просвещение, 1981. – 416 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ЖИВОПИСУ

Початковий, основний та вищий рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Образотворче мистецтво – важливий засіб морального, естетичного виховання дітей, формування художньої культури, загальнолюдських, національних цінностей, гармонійного розвитку особистості. Особливо актуальним залишається формування особистості та розвиток її творчих можливостей. Для вихованців, незалежно від віку, лаковий мініатюрний живопис є не лише доступним, а й цікавим.

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напряму образотворчого профілю та розрахована на дітей віком від 5 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування живопису.

Основні завдання полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальна – ознайомлення з поняттями та знаннями, які стосуються образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва;

практична – оволодіння навичками мініатюрного живопису, графіки, художнього конструювання, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва;

творча – формування творчих здібностей, спостережливості, відчуття масштабу, кольору та пропорцій, художньо-образного сприйняття побаченого та його відображення засобами мистецтва, абстрактного мислення, варіативності та асоціативності;

соціальна – виховання дбайливого, шанобливого ставлення до народних традицій, національної свідомості, формування естетичного смаку.

Навчальна програма побудована лінійним способом, де навчальний матеріал реалізується систематично і послідовно з поступовим ускладненням, а новий навчальний матеріал викладається на основі вже вивченого й у тісному взаємозв'язку. Програма розрахована на такий навчальний час:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень);

вищий рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

На початковому рівні навчання вихованці знайомляться з інструментами та художніми матеріалами, на елементарному рівні опановують техніками зображення, отримують початкові знання з кольорознавства та композиції. Групи в студії формуються за віком та роком навчання.

На другому році навчання діти знайомляться з петриківським розписом – українським декоративно-орнаментальним народним малярством, яке сформувалося на Дніпропетровщині в селищі Петриківка. Характерною особливістю петриківського розпису є, перш за все, переважання рослинних візерунків (здебільшого квіткових) і створення фантастичних, небувалих у природі форм квітів, в основі яких лежить уважне спостереження місцевої флори.

До груп основного рівня першого та другого років навчання, а також вищого рівня можуть бути зараховані діти, які оволоділи початковими

навичками мініатюрного живопису, графіки, художнього конструювання, скульптури, декоративно-ужиткового мистецтва та виявили здібності.

Метою основного рівня програми є знайомство вихованців з основними видами і жанрами візуального мистецтва, основними законами побудови художнього твору, формування навичок та умінь роботи з різним художнім матеріалом, користування виражальними засобами графіки, живопису та інших видів мистецтва.

На заняттях основного рівня педагог знайомить вихованців з лаковим мініатюрним живописом – видом декоративно-прикладного й народного мистецтва. Це мініатюрний живопис на невеликих предметах: коробках, скриньках, пудреницях.

Головна мета вищого рівня – поглиблення знань з теорії образотворчого мистецтва, формування та розвиток практичних навичок з орнаментальної стилізації, розробки ескізів під розпис та розпис дерев'яних виробів. Формування допрофесійних навичок вихованців з метою подальшого навчання у профільних навчальних закладах.

Завдання навчальної програми реалізуються через роботу з дітьми за такими напрямками: живопис, графіка, декоративно-прикладне мистецтво, скульптура, художнє конструювання, живописні техніки, екскурсійна діяльність, пленер.

Методами опрацювання навчального матеріалу є створення художніх творів, різних за тематикою, жанрами, видами та технікою виконання. Основні методи організації навчальної діяльності – словесні, наочні, практичні.

Для успішного виконання поставлених завдань навчальною програмою передбачені такі види занять: колективні, групові, індивідуальні.

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Живопис	4	46	50
3.	Графіка	2	14	16
4.	Декоративно-прикладне мистецтво	4	46	50
5.	Скульптура	2	4	6
6.	Художнє конструювання	2	4	6
7.	Живописні техніки	2	10	12
8.	Підсумок	-	2	2

	Разом	18	126	144
--	-------	----	-----	-----

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Розповідь про професію художника. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Живопис (50 год.)

Фарба та колір. Прийоми роботи з акварельними та гуашовими фарбами. Основні та похідні кольори. Хроматичні і ахроматичні кольори. Змішування кольорів. Сірі кольори та їхні відтінки. Асоціативне сприйняття кольору. Теплі і холодні кольори. Пейзаж, натюрморт, портрет, тематична композиція.

Практична частина. Малюнок за уявою «Чарівна квітка», осінній натюрморт «Айстри розквітли», малюнок у теплих тонах «Золота осінь», «Захід сонця», «Біла, чорний та сірі» (гуаш), пейзаж за уявою «Веселка над полем», «Жовтневий ліс», малювання з природи «Лимон, слива, помідор», малювання засніжених дерев, ялинок, будинків за допомогою білил, тематичні композиції «Звірі рідного краю», «Мої улюблені тварини», гризайль «Коти: весела сімейка», сюжетний малюнок «Квітучий місяць травень».

3. Графіка (16 год.)

Графічні засоби виразності – лінія, штрих, пляма, світлотінь, перспектива, тон. Основні геометричні форми, пропорції обличчя людини. Особливості роботи з природи. Малювання графічним олівцем і м'якими матеріалами.

Практична частина. Графічні вправи, начерки з природи овочів та фруктів, пейзажних мотивів, дерев та рослин.

4. Декоративно-прикладне мистецтво (50 год.)

Декоративно-прикладне мистецтво як вид образотворчого мистецтва. Основи петриківського розпису. Мальованки. Складання композицій. Найпростіші елементи Петриківського розпису. Розпис по склу. Імітація вітражу. Матеріали, інструменти та техніка виконання. Витинанка – традиційний вид народного мистецтва. Класифікація. Засоби виконання.

Практична частина. Мальованки до Пасхи, орнамент на крузі «Чарівні квіти петриківки», виконання витинанок.

5. Скульптура (6 год.)

Скульптура як вид образотворчого мистецтва. Прості геометричні форми. Виразні можливості пластичних матеріалів. Техніка ліплення пластиліном.

Практична частина. Ліплення фруктів та овочів, кошик з квітами для матері, «Інопланетний гість».

6. Художнє конструювання (6 год.)

Техніка оригамі. Традиції складання з паперу. Базові форми.

Практична частина. Квадрат з прямокутника, котик та песик з трикутника, золота рибка з подвоєного трикутника, новорічна листівка.

7. Живописні техніки (12 год.)

Монотипія, пальчикове малювання, техніка друку. Аплікація. Змішана техніка.

Практична частина. монотипія «Барвистий метелик», пальчикове малювання «Червоні грона горобини», «Казковий ліс», аплікація «Казковий будиночок», «На пташиному дворі», рвана аплікація «Ведмедик», змішана техніка «Павучки у темряві», «Підводний світ», «Акваріум», «Радіють сонечку горобчики».

8. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Початковий рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Елементи графіки	4	14	18
3.	Живопис	4	36	40
4.	Живописні техніки	4	24	28
5.	Петриківський розпис	4	22	26
6.	Декоративно-прикладне мистецтво	4	14	18
7.	Художнє конструювання	2	8	10
8.	Підсумок	-	2	2
	Разом	24	120	144

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Елементи графіки (18 год.)

Виразальні можливості геометричних засобів (лінія, штрих, пляма та їх сполучення). Світлотінь. Об'єм простих геометричних форм. Елементарні знання з лінійної перспективи. Лінія і характер.

Практична частина. Начерки з натури пейзажних мотивів, дерев, трав, тварин, людей. Портрет. Контурне малювання. Графічний малюнок «Павук у павутинці» (горизонтальні, вертикальні, скісні, хвилясті, ломані, криві лінії).

Лінійний малюнок «Як ми весело живемо». Абстрактний малюнок «Лінія на прогулянці». Малюнок «Танцюючі сніжинки».

3. Живопис (40 год.)

Основи кольорознавства. Кольоровий світ природи. Кольорове розмаїття зелених трав і дерев. Кольори гарного настрою. Настрої чорного кольору. Натюрморт. Малювання з натури. Сприйняття та передавання реальних об'єктів. Поняття масштабу. Пейзаж. Робота м'яким та твердим пензлем. Особливості зображення води, неба.

Практична частина. Малювання картинок за уявою. Замальовки трав, квітів, листя, пейзажних мотивів, дерев різних порід. Малюнок за темою «Темна ніч» (змішування спектральних кольорів з білим та чорним). Малюнки за темами: «Туман», «Осінній дощ», «Осінні квіти», «Золота осінь», «Кольори зимового пейзажу», «Умка», «У синички – білі щічки, чорна шапка, сірі лапки», «Весна іде, тепло несе».

4. Живописні техніки (28 год.)

Монотипія. Техніка відбитка природного матеріалу. Техніка письма по-сірому. Змішана техніка.

Практична частина. Монотипія «Казковий ліс», «Страшна картинка». Малювання по-сірому «Грайливі дельфіни», «Осіннє небо», «Весняний букет для матері», «Замок з привидами та кажанами». Малювання з використанням техніки відбитка природного матеріалу «Диво-дерева у дивному парку».

5. Петриківський розпис (26 год.)

Найпростіші елементи Петриківського розпису. Копіювання елементів творів із серії квітково-пташиних композицій. Вивчення найпростіших орнаментів.

Практична частина. Виконання орнаменту скатертинки, рушничка. «Веселка в кожній квітці». Розпис по дереву.

6. Декоративно-прикладне мистецтво (18 год.)

Витинанка, крашанка, писанка, мальованка.

Практична частина. Витинанка. Контрасти форми, маси, кольору. Стилзація. Аплікаційна витинанка. Казки і міфи про писанку. Знаки-символи. Виготовлення писанки-сувеніра до Великодня. Виготовлення писанок на паперових шаблонах.

7. Художнє конструювання (10 год.)

Базові форми орігамі. Техніка складання.

Практична частина. Найпростіші моделі тварин: пелікан, папуга, мишенятко, кажан. Швидкокрилі літаки.

8. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

**Основний рівень, перший рік навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Графіка	6	39	45
3.	Живопис	6	81	87
4.	Декоративно-прикладне мистецтво	3	51	54
5.	Творча композиція	-	24	24
6.	Підсумок	-	3	3
	Разом	18	198	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графіка (45 год.)

Конструкція і різноманітність форм. Вибір точки зору. Лінійна перспектива. Конструктивна побудова предметів округлої форми. Вразливі можливості плям. Тоновий контраст. Штрихи, види штрихів. Вправні можливості штриха. Малювання простим олівцем, пером, ручкою. Робота в техніці фотографії, акватипії, монотипії. Виконання натюрмортів з природи простим олівцем. Вивчення пропорцій постатей дорослої людини, підлітка, дитини. Схематична побудова голови людини у фас і профіль.

Практична частина. Начерки з природи дерев, квітів, трав, листя (виявлення форм, конструкції, рішення об'єму за допомогою світлотіні), начерки з природи людини (пропорція, будова). Натюрморт з 3-4 предметів з природи простим олівцем.

3. Живопис (87 год.)

Кольорознавство, спектральне коло. Контрасти і нюанси кольору. Плановість і колір. Динаміка кольору. Залежність кольору від оточення (тепло, холодність). Особливості добового освітлення (колір, тон). Виділення композиційного центру розміром та ізоляцією. Пейзаж із водою. Вибір мотиву. Вплив світла на колір води. Віддзеркалення у спокійній воді, у хвилях.

Практична частина. Замальовки дерев різних порід, квітів, трав, листя; пейзажних мотивів з водним простором у різних станах освітлення; весняні спостереження, замальовки, етюди, натюрморти «Дари осінні», «Осінній букет», малювання з природи. Акварельна техніка «Портрет». Композиція «Зима». «Снігур – зимова пташка», замальовки із птахами, що зимують.

4. Декоративно-прикладне мистецтво (54 год.)

Петриківський розпис. Елементи. Композиція. Кольоровий ряд. Композиційні особливості. Ритм. Розпис площинних форм.

Практична частина. Вправи з елементів розпису. Створення образу фантастичного птаха та існуючих птахів: зозулі, соловейка, павича, півня тощо. Замальовки за мотивами петриківського розпису з птахами. «Веселка в кожній квітці». Декоративний розпис по дереву. Розпис речей домашнього вжитку. Виконання декоративних розписів на об'ємних дерев'яних формах: тарілочках, скриньках, цукерницях, мисочках тощо.

5. Творча композиція (24 год.)

Композиція «Пори року», пейзаж-радість, пейзаж-спокій, пейзаж-смуток. Композиція на новорічну та різдвяну тематику. Композиція «Ой під вишнею, під черешнею». Творча композиція на тему «Історичне минуле українського народу».

6. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Техніка ескізу до лакової мініатюри	3	39	42
3.	Живопис у лаковій мініатюрі	3	57	60
4.	Мініатюра с. Федоскіна	3	51	54
5.	Створення самостійних композицій	3	42	45
6.	Технологія виготовлення лакового мініатюрного живопису	3	6	9
7.	Підсумок	-	3	3
	Разом	18	198	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила техніки безпеки на заняттях.

Поняття про мініатюру, її різновиди в різних видах мистецтва. Історія виникнення. Огляд робіт художніх центрів лакової мініатюри. Бесіда про різноманіття народної творчості.

2. Техніка ескізу до лакової мініатюри (42 год.)

Кольорове вирішення. Живописна м'якість колориту («Мстера»). Вибір вільної теми та розробка ескізу.

Практична частина. Ескіз на тему «Фарби осені». Замальовки з натури осіннього листя. Робота з репродукціями. Виконання ескізу в акварельній техніці: натюрморт, пейзаж. Виконання ескізів з деталізацією. Ескіз самостійної композиції. Виконання ескізів в матеріалі.

3. Живопис у лаковій мініатюрі (60 год.)

Осіння композиція в матеріалі, виконана олійними фарбами. Особливості композиції в лаковій мініатюрі. Замальовки осінньої композиції. Перемальовки. Бліковка.

Практична частина. Композиції на тему: «Пори року». Виконання композицій олійними, гуашовими, акварельними фарбами. Виконання ескізів в матеріалі.

4. Мініатюра Федоскіна (54 год.)

Історія мініатюрного живопису с. Федоскіно. Кольорові вирішення федоскінської мініатюри на прикладі копій, що виконуються гуртківцями. Форми виробів, їх модифікації, декоративна обробка. Графіка, колір.

Практична частина. Розташування кольорових плям за формою. Вибір сюжету. Компонування сюжету за кольоровими плямами. Ескіз з деталізацією. Замальовки, перемальовки. Загострення уваги на попадання в колір. Розмальовка відблиску. Пейзаж. Акварель. Емоційне, психологічне та символічне сприйняття кольору. Підготовча робота до виконання копії з пейзажу. Робота з репродукціями. Копії сюжетних композицій, пейзажів, портретів, натюрмортів.

5. Створення самостійних композицій (45 год.)

Вільна манера. Акварельна техніка. Колорит (композиція-малюнок-колір). Вибір композиційного рішення до майбутнього виробу. Розміщення композиції в колі, прямокутнику, овалі.

Практична частина. Сюжетні композиції, пейзажі, портрети, натюрморти.

6. Технологія виготовлення лакового мініатюрного живопису (9 год.)

Технологічний процес підготовки виробу до розпису: ґрунтовка, покриття лаком, шліфівка, поліровка.

Практична частина. Практична робота з ґрунтовки дерев'яного виробу. Перенесення графічного малюнка на дерев'яний виріб. Переведення ескізу на кальку. Замальовка. Перемальовка. Відблиск. Покриття лаком та поліровка пластини. Ескіз аквареллю на вільну тему. Замальовка. Покриття лаком. Прописка дрібних деталей. Покриття лаком. Відблиск. Покриття лаком. Шліфівка. Поліровка.

7. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

**Вищий рівень, перший та наступні роки навчання
НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН**

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Орнаментальні стилізації	3	24	27
3.	Розробка ескізів під розпис	9	69	78
4.	Розпис дерев'яних виробів	9	96	105
5.	Підсумок	-	3	3
	Разом	24	192	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила техніки безпеки на заняттях.

Спільні та відмінні особливості орнаментів слов'янських народів. Розповідь про взаємозв'язок між культурами слов'янських народів, розвиток декоративно-ужиткового мистецтва та місце орнаменту в ньому. Перегляд літератури, альбомів, буклетів, листівок.

2. Орнаментальні стилізації (27 год.)

Композиційна розробка графічних елементів орнаменту. Можливості використання готових елементів у орнаментальні композиції. Загальна схема, відбір елементів та компоновання на площині. Перетворення рослинних та предметних форм у орнаментальні модулі. Розміщення та промальовка візерунків олівцем. Вирішення кольорової задачі.

Практична частина. Рослинні орнаменти, шотландки, скань (орнамент з узорних металевих пластин), розпис під черепаха (для вбрання невеличких по розміру речей). Прикрашення виробів барвистими натюрмортами.

3. Розробка ескізів під розпис (78 год.)

Закріплення знань та умінь щодо складання композиції. Емоційна виразність композиції, зв'язок орнаменту з формою. Вибір найцікавішого за композиційним рішенням ескізу.

Практична частина. Зробити ескізи в натуральну величину виробів.

4. Розпис дерев'яних виробів (105 год.)

Органічний зв'язок живопису з формою виробу.

Практична частина. Набуття навичок розпису площинних та об'ємних форм. Вибір типу розпису відповідно заготівлі з дерева. Складання композиції та робота над ескізом. Вписування композиції у форму. Нанесення основних кольорових плям прозорими фарбами. Прописка деталей. Затінок. Заповнення чорного фону. Покриття лаком. Шліфівка. Поліровка. Обробка внутрішньої поверхні червоною емаллю (до покриття зовнішньої поверхні чорним лаком).

5. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- вимоги до композиційного зображення на площині;
- правила виконання начерків з натури;
- техніки декоративно-прикладного мистецтва (витинанка, колаж, мальованка);
- елементарну будову тіла тварини та людини, посилено передавати рух і вікові особливості;
- закони і прийоми стилізації;
- закони створення об'єму за допомогою світлотіні (тоном) на елементарному рівні;
- засоби відтворення плановості простору, за допомогою наочної і повітряної перспективи;
- кольорознавства на елементарному рівні, емоційні характеристики кольорів;
- будову птахів і звірів, особливості їх фактури і текстури;
- назви і призначення матеріалів, інструментів, живописних, графічних і декоративно-прикладних технік, які використовуються в роботі;
- основні види і жанри образотворчого мистецтва та їх відмінні особливості;
- основні геометричні форми, пропорції обличчя людини;
- особливості виразних засобів живопису, графіки і декоративно-прикладного мистецтва;
- особливості зображення водного простору;
- особливості творчості майстрів лакової мініатюри Федоскіна;
- поняття про автопортрет, стиль пап'є-маше, тематичний натюрморт, спектральне коло;
- поняття про профіль, анфас, рефлекс;
- художні засоби виразності живопису, графіки, скульптури і декоративно-прикладного мистецтва;
- художні центри лакової мініатюри.

Вихованці мають уміти:

- будувати об'єм і простір з урахуванням тональних градацій кольору, його теплоти та холодності;
- вибирати тип розпису відповідно заготівлі з дерева;
- виділяти головне і підпорядковувати йому другорядні елементи композиції;
- виконувати ескізи з деталізацією;
- виконувати роботи в декоративних техніках петриківського розпису, хохломського розпису, федоскінського розпису;
- виконувати роботи у прикладних техніках (витинанка, колаж, орігамі).
- використовувати виражальні можливості графічних засобів (лінії, плями);
- використовувати напрацьовані начерки і замальовки з натури у роботі;

- використовувати в роботі спектральне коло насичених кольорів;
- володіти навичками технічної обробки дерев'яних виробів;
- володіти прийомами роботи фарбами, олівцями, м'якими графічними матеріалами;
- застосовувати знання про фактури і контрасти (кольору, тону, величин, ритмів) при створенні композицій;
- зображувати водний простір у різних станах, відображення предметів у воді;
- малювати графічним олівцем, восковою крейдою, селевими ручками, пером і тушшю;
- організовувати і прибирати робоче місце;
- організувати багатофігурну композицію, виділити головне за допомогою композиційних засобів і зберегти цілісність сприйняття;
- передавати емоційний стан, почуття кольором і графічними засобами;
- послідовно виконувати ескізи, малюнки;
- правильно визначати форми, пропорції і конструктивну будову зображуваних предметів;
- розписувати площинні та об'ємні форми;
- створювати авторські ескізи з використанням раніше вивчених аналогів.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Основне обладнання	Кількість
<i>Матеріали</i>		
1.	Фарби акварельні	20 наборів
2.	Фарби гуашові	20 наборів
3.	Фарби акварельні «металік» (золото, срібло)	4 бутілі
4.	Фарби масляні	10 наборів
5.	Фарби вітражні	15 наборів
6.	Білила цинкові або титанові	5 банок
7.	Пальчикові фарби («Мазилка» або інші)	10 наборів
8.	Фарби анілінові для писанок та крапанок	2 набори
9.	Розчинник для лаку (для художніх робіт)	0,5 л
10.	Лак ПФ (яхтовий)	1 кг
11.	Папір акварельний (формат А-4)	20 наборів
12.	Вироби з дерева (дощечки, скарбнички, тарілочки, яйце на підставочці, зрізи, різноманітні фігурки)	в асортименті
13.	Свічки воскові	20 шт.
14.	Оцет	2 бутілі
15.	Серветки	5 пач.
16.	Авіаційний бензин	1 л
17.	Папір (для орігамі, витинанок і колажів)	2 пач.
18.	Червона емаль для обробки внутрішньої поверхні скарбничок	1 л
19.	Лак пентафталевий (яхтовий)	0,74 л
20.	Ґрунтовка для дерева (із яєць)	
21.	Клей ПВА	0,5 кг

22.	Наждачний папір (мікро № 60)	1 кв. м
<i>Пристосування</i>		
1.	Баночки для води	20 шт.
2.	Пластикові палітри	20 шт.
3.	Ганчірки, серветки	в асортименті
4.	Шило	20 шт.
5.	Підставка дерев'яна для яєць	20 шт.
6.	Підсвічник	20 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Прості олівці (тверді, м'які, напівтверді, напівм'які)	в асортименті
2.	Пастель масляна	20 шт.
3.	Ручки гелеві чорного кольору	20 шт.
4.	Писачки	15 шт.
5.	Пензлики «білочка» №№ 0–4; «колонок» №№ 1–3	в асортименті
6.	Ножиці	20 пар
7.	Пензлики синтетичні м'які (для покриття робіт лаком)	15 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Репродукції картин відомих художників (пейзажі, портрети, натюрморти, сюжетні композиції)	в асортименті
2.	Орнаменти слов'янських народів	
3.	Репродукції робіт майстрів українських народних декоративних розписів, майстрів петриківського, хохломського, федоскінського, палехського розписів	в асортименті
4.	Взірці українських народних писанок	в асортименті
5.	Ілюстративні матеріали до тем	в асортименті

ЛІТЕРАТУРА

1. Арбат Ю.А. Российкий народный розпись по дереву. Новые находки. Систематизация. Современное состояние / Ю.А. Арбат. – М.: Образовтв. искусство, 1970. – 199 с.
2. Бардина Р.А. Изедия народных художественных промыслов и сувенири / Р.А. Бардина. – М.: Выш. шк., 1990. – 302 с.
3. Богуславская И.Я. Русское народное искусство / И.Я. Богуславская . – Л.: Советский художник , 1968. – 119 с.
4. Бородулин В.А. Художественная обработка дерева / В.А. Бородулин . – М.: Просвита , 1988 .
5. Василенко В.Н. Народное искусство: избранные произведения о народном искусстве X -XX вв. / В.Н. Василенко. – М.: Сов. художник , 1974. - 294с.
6. Вишневская В.М. Хохлома / В.М. Вишневська. – М.: 1980.
7. Кальнінг А.К. Акварельний живопис / А.К. Кальнінг. – М.: Мистецтво, 1968. – 76 с.

8. Некрасова М.А Мистецтво давньої традиції Палех / М.А. Некрасова. – М.: 1984.
9. Романцов С.В. Витинанки: крок у майбутнє та сучасне / С.В. Романцов. – Шостка, 2006. – 83 с.
10. Українське народне мистецтво: живопис / упор. Б.С. Бутник-Сіверський (кер.), В.Г. Нагай, В.П. Самойлович ; авт.тексту Б.С. Бутник-Сіверський. – К.: Мистецтво, 1967. – 220 с.
11. Художні промисли України: альбом. – К.: Мистецтво, 1979. – 256 с.

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ПРИКЛАДНОЇ ГРАФІКИ

Початковий та основний рівні

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна програма реалізується в гуртку художньо-естетичного напрямку образотворчого профілю та розрахована на вихованців віком від 5 років.

Метою навчальної програми є формування компетентностей особистості у процесі опанування графічного мистецтва.

Основні завдання полягають у набутті таких компетентностей:

пізнавальна – оволодіння основними поняттями та знаннями у сфері прикладної графіки;

практична – оволодіння навичками роботи з різними матеріалами та інструментами; створення композиції, стилізації, декорування; вміння практично використовувати набуті знання;

творча – забезпечення розвитку творчих здібностей, формування естетичних уподобань особистості; творчої уяви, просторового мислення;

соціальна – розвиток позитивних якостей особистості: працелюбність, наполегливість у досягненні мети, старанність, відповідальність за результат власної діяльності.

Навчальна програма розрахована на:

початковий рівень – 144 год. (4 год. на тиждень);

основний рівень – 216 год. (6 год. на тиждень).

Програма створена за лінійним принципом та передбачає послідовний перехід від простого до складного, поступове вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок.

Заняття за програмою складаються із теоретичної і практичної частин. Форми і методи роботи в студії коригуються відповідно до вікових психологічних особливостей вихованців.

Зміст програми початкового рівня першого року навчання спрямований на засвоєння початкових знань про графіку, використання нескладних графічних прийомів (роздування, ниткографія, відбиток, монотипія). На цьому етапі гуртківці знайомляться з основними законами кольорознавства та композиції, а також вчать виконувати графічні роботи у поєднанні з живописом.

Навчання за програмою основного рівня навчання забезпечує знайомство із засобами передачі графічних фактур, орнаментальністю в графіці. На цьому рівні розширюється діапазон графічних прийомів, пропонуються завдання на виконання графічних робіт кольором, робота зі шрифтами.

Програма основного рівня другого року навчання передбачає комбінацію елементів графіки, стилізацію в графіці, опанування батіком в графіці, ознайомлення з поняттям «перспектива». Збільшується питома вага робіт, виконаних за власним задумом.

Навчально-виховний процес передбачає екскурсії до музеїв та історично-

культурних пам'яток, участь в художніх виставках і фестивалях,

За цією програмою можуть проводитись заняття в групах індивідуального навчання, які організуються відповідно до Положення про порядок організації індивідуальної та групової роботи в позашкільних навчальних закладах.

Програма є орієнтовною. Відповідно до організаційно-педагогічних умов гуртка, групи, творчого об'єднання, можуть бути внесені зміни.

Початковий рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	2	-	2
2.	Графічні прийоми	4	34	38
3.	Елементи графіки	4	16	20
4.	Кольорознавство	2	16	18
5.	Композиція	4	12	16
6.	Змішані техніки	2	24	26
7.	Робота з папером	2	18	20
8.	Підсумок	-	2	2
Разом		20	122	142

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (2 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Правила поведінки в колективі. Розповідь про професію художника. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графічні прийоми (38 год.)

Прийоми роздування, ниткографія, відбиток, монотипія. Техніка виконання.

Практична частина. Виконання вітальної листівки з використанням прийому монотипія або ниткографія: «Сонечко», «Казкове дерево», «Їжачок», «Риба-їжак», «Медузи»; композиція «Лісова сімейка», «Екзотичні квіти», «Чарівні візерунки»; «Озеро з осіннього листя».

3. Елементи графіки (22 год.)

Поняття про графіку. Лінійна графіка. Штрихова графіка. Плямова графіка, силует. Крапкове зображення. Нарис. Замальовки з натури.

Практична частина. Замальовки осіннього листя за допомогою лінії, замальовки листя з використанням штриховки. «Тіні метеликів» (силует), «На світанку» (крапкове зображення), «Диво-птах».

4. Кольорознавство (18 год.)

Основні кольори. Утворення допоміжних кольорів. Кольорові розтяжки. Утворення різноманітних кольорових відтінків, поєднання кольорів, кольоровий тон. Знайомство з кольоровим спектром.

Практична частина. «Фрукти», «Повітряні кульки», «Веселковий потяг», «Рибки – пишні хвостики», «Квітки», «Веселий равлик»; букет із осіннього листя; спектр – «Парасолька» або «Годинник».

5. Композиція (16 год.)

Жанри образотворчого мистецтва (пейзаж, натюрморт, портрет). Поняття про композицію. Поняття про ескіз. Головне і другорядне в композиції. Перший і другий план. Використання допоміжних ліній, узагальнення в прості геометричні форми – зорова маса.

Практична частина. Замальовки дерев; «Осінь-радість», «Осінь-смуток».

6. Змішані техніки (26 год.)

Поєднання живопису з графікою. Поняття про теплі та холодні кольори. Формування навичок рівномірної заливки площин кольором і навичок користування пензлями різних розмірів.

Практична частина. «Чарівний палац», «Моя мама», «Як я себе уявляю», «Космічні фантазії».

7. Робота з папером (20 год.)

Інструменти і матеріали. Ознайомлення з технікою аплікація. Техніка відривної аплікації. Знайомство з витинанкою.

Практична частина. «На прогулянці», «Дерево життя»; букет на вітальній листівці.

8. Підсумок (2 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, перший рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Графічні прийоми	3	27	30
3.	Графічні фактури	3	18	21
4.	Орнаментальність в графіці	3	21	24
5.	Кольорова графіка	3	21	24
6.	Композиція	3	24	27
7.	Графічний колаж	3	24	27
8.	Робота з папером	3	24	27
9.	Робота зі шрифтами	3	27	30
10.	Підсумок	-	3	3
Разом		27	189	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях.

2. Графічні прийоми (30 год.)

Приєм роботи із сухим пензлем. Малювання картоном. Приєм напрусування.

Практична частина. «Пухнасті тваринки», «Вогонь», «Хмаринки», «Веселковий дощик», «Чарівні квіти», «Музика», «Кольорові сніжинки».

3. Графічні фактури (21 год.)

Властивості лінії. Створення різноманітних фактур за допомогою графічних елементів. Використання чорного на білому та навпаки – білого на чорному.

Практична частина. «Улюблена тварина», «Кульбабки», «Будинок моєї мрії».

4. Орнаментальність в графіці (24 год.)

Поняття про орнамент. Ознайомлення з різноманітними орнаментами світу. Види орнаментальних мотивів: геометричний, рослинний, тваринний. Типи орнаментів: замкнений, незамкнений, рапортний.

Практична частина. Замальовки та копіювання орнаментів різних країн, створення ескізів власного орнаменту; створення композиції з використанням різних типів орнаментів.

5. Кольорова графіка (24 год.)

Кольоровий контраст. Ньюансові поєднання кольорів. Створення композиції за допомогою двох, трьох кольорів.

Практична частина. Ілюстрація до улюбленої казки («Місто в ночі», «Зимовий настрій»).

6. Композиція (27 год.)

Закони композиції: цілісність, рівновага, композиційний центр, закон підлеглості. Прийоми композиції: ритм, статика, динаміка, симетрія, асиметрія. Композиція за мотивами петриківського розпису.

Практична частина. «Ганцюючі метелики», «Казковий ліс». Композиція на кухонній дошці або на іншому дерев'яному виробі (шкатулці, тарілці).

7. Графічний колаж (27 год.)

Поняття про колаж. Виконання колажу з використанням тканини і декоруванням бусинами (намистинами), бісером, стрічками.

Практична частина. «Підводне життя»; ескіз вбрання на морську тему, виготовлення ляльки-мотанки.

8. Робота з папером (27 год.)

Поєднання технік витинання та аплікації. Двокольорова, трикольорова витинанка.

Практична частина. «Чарівна квітка», «Жар-птиця», «Квочка», «Хатинка у бабусі».

9. Робота зі шрифтами (30 год.)

Знайомство з різноманітними видами шрифтів. Поняття про плакат.

Практична частина. Виконання образної букви з заданим настроєм: «Я – весела», «Я – сумна», «Я – мрійлива», «Я – смачна», «Я – добра», «Я – зла»; плакат на тему улюбленого свята, серія закладок.

10. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

Основний рівень, другий рік навчання НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

№	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ	3	-	3
2.	Комбінації елементів графіки	3	21	24
3.	Стилізація в графіці	3	24	27
4.	Композиція	3	24	27
5.	Зорові ілюзії в графіці	3	18	21
6.	Перспектива	3	24	27
7.	Робота зі шрифтами	6	39	45
8.	Батік у графіці	3	9	12
9.	Колажна робота	3	12	15
10.	Робота з папером	3	9	12
11.	Підсумок	-	3	3
Разом		33	183	216

ЗМІСТ ПРОГРАМИ

1. Вступ (3 год.)

Ознайомлення з планом роботи гуртка на навчальний рік. Організаційні питання. Інструменти та матеріали. Правила техніки безпеки на заняттях. Огляд творчих робіт гуртківців, художників.

2. Комбінації елементів графіки (24 год.)

Лінійно-плямова графіка. Лінійно-штрихова графіка. Зображення, виконані на поєднанні лінії, штриха та плями. Зображення, виконані на поєднанні лінії, штриха та крапки. Зображення, виконані на поєднанні всіх елементів графіки.

Практична частина. Графічне рішення рослин, птахів, тварин, комах; композиція на поєднанні всіх елементів графіки: «Флора-фауна».

3. Стилiзацiя в графiцi (27 год.)

Знайомство з поняттям «стилiзацiя». Розгляд робiт художникiв-графiкiв.

Практична частина. Стилiзацiя метеликiв, мушлi, рослин, грибiв. Стилiзацiя однiєї форми рiзними способами за допомогою графiчних елементiв i прийомiв. Виконання композицiї «Дивосвiт», «Казкова краiна».

4. Композицiя (27 год.)

Знайомство з композицiєю. Абстрактна композицiя.

Практична частина. «Музика», «Фантастичнi тварини», «Герої моєї казки».

5. Зоровi iлюзiї в графiцi (21 год.)

Передача однiєї форми рiзними графiчними засобами (характером лiнiй, кiлькiстю лiнiй, їх направленням).

Практична частина. «Равлики», «Гриби», «Панночки i лицарi». Створення вигаданого образу «На що схожий силует долонi?».

6. Перспектива (27 год.)

Поняття про перспективу. Малювання окремих геометричних фiгур: кулi, куба, конуса. Знайомство з елiпсом, лiнiєю горизонту, вiдблiском. Передача тону, свiтлотiнi.

Практична частина. Малювання з натури: кулi, куба, конуса.

7. Робота зi шрифтами (45 год.)

Заголовнi лiтери, прикрашенi малюнками. Шрифт як частина композицiї. Контрастне i нюансове рiшення шрифту стосовно всiєї композицiї. Знайомство з символiкою писанок. Матерiали та iнструменти.

Практична частина. Малювання заголовних букв з використанням додаткового зображення. Композицiя «Обкладинка на улюблену книжку». Характер лiнiї в словi – «Слово-образ». «Силует-слово» – слово як силует метелика, кiтки, яблука. «Крапанка», «Писанка».

8. Батiк у графiцi (12 год.)

Поняття про технiку батик. Матерiали та iнструменти. Графiчнi засоби в роботах художника А. Мухи.

Практична частина. Власна композицiя на основi робiт А. Мухи.

9. Колажна робота (15 год.)

Поняття про технiку колаж. Види колажу.

Практична частина. Виконання колажу «Кумеднi чоловiчки», «Натюрморт».

10. Робота з папером (12 год.)

Поняття про техніку декупаж. Композиція на скляних поверхнях.
Практична частина. Виготовлення виробів декоративна чашка, пляшка.

11. Підсумок (3 год.)

Підведення підсумків.

ПРОГНОЗОВАНИЙ РЕЗУЛЬТАТ

Вихованці мають знати:

- види ліній;
- жанри образотворчого мистецтва;
- закони та прийоми композиції;
- інструменти і матеріали, які використовуються;
- основи роботи в техніці батик;
- основні та допоміжні кольори;
- поняття про кольоровий нюанс і контраст;
- поняття про орнамент, його види та типи;
- поняття про перспективу;
- поняття про плакат;
- поняття стилізація;
- символіку писанок;
- терміни: графіка, нарис, замальовка, композиція, аплікація, витинанка;
- техніку декупаж.

Вихованці мають уміти:

- виконувати роботи в техніці батик, декупаж;
- використати допоміжні лінії;
- використовувати самостійно створені графічні фактури в колажі;
- комбінувати елементи графіки;
- користуватись графічними прийомами (малювання сухим пензлем, картоном, наприскування);
- користуватись елементами графіки (лінія, штрих, пляма, крапка);
- малювати геометричні фігури, використовуючи тон, світлотіні;
- малювати предмети найпростіших форм;
- поєднувати живопис і графіку;
- поєднувати техніки витинання та аплікації, володіти різними шрифтами;
- прикрашати букви малюнками;
- створювати абстрактну та напіваабстрактну композицію;
- створювати власні орнаменти;
- створювати графічні фактури;
- створювати колажну композицію;
- створювати просту композицію.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ОБЛАДНАННЯ

№	Основне обладнання	Кількість
---	--------------------	-----------

<i>Матеріали</i>		
1.	Маркери	26 шт.
2.	Олівці	40 шт.
3.	Пастель масляна	17 коробок
4.	Фарби гуашові	17 коробок (12 кольорів)
5.	Фарби акварельні	17 коробок (18 кольорів)
6.	Фарби акрилові та анілінові для батика	1 упаковка
7.	Туш чорна	200 мл
8.	Кольоровий папір	
9.	Білий папір (різної якості)	
10.	Серветки паперові	в асортименті
11.	Тканини (різної якості)	в асортименті
12.	Нитки (різні)	в асортименті
13.	Клей ПВА, «Дракон», «клей-олівець»	1 кг
14.	Барвники анілінові (для писанок)	2 упаковки
15.	Свічки парафінові та воскові	20 шт.
16.	Сірники	10 кор.
17.	Лак ПФ (яхтовий)	500 мл
18.	Засушені природні матеріали	в асортименті
19.	Ганчірки	в асортименті
20.	Розчинник	800 мл
<i>Пристосування</i>		
1.	Гіпсові фігури геометричних тіл (куб, куля, конус)	1 комплект
2.	Тканини для драпірування	в асортименті
3.	Склянки для води	17 шт.
4.	Палітра пластмасова	17 шт.
5.	Рамки різних розмірів (дерев'яні)	30 шт.
6.	Підставки для яєць	17 шт.
7.	Ложки столові	10 шт.
<i>Інструменти</i>		
1.	Ножиці побутові	17 пар
2.	Ножиці манікюрні	10 пар
3.	Лінійки пластмасові	10 шт.
4.	Пензлі різних розмірів (для малювання)	30 шт.
5.	Пензлі для клею	17 шт.
6.	Ножі канцелярські	10 шт.
7.	Скляні трубочки для батика	10 шт.
8.	Гумки	17 шт.
9.	Пробійники різної форми	20 шт.
10.	Писачки	17 шт.
11.	Губки побутові	17 шт.
12.	Пір'я металеві з держакми	17 шт.

13.	Килимок для різання	10 шт.
<i>Таблиці, плакати</i>		
1.	Таблиці з кольорознавства	1 набір
2.	Книги з образотворчого мистецтва	в асортименті
3.	Роздруковані картинки (за темами програми)	в асортименті
4.	Фотоматеріал	в асортименті
5.	Методичний фонд із кращих робіт студійців	в асортименті

ЛІТЕРАТУРА

1. Бесчастнов М.П. Черно-белая графика / М.П.Бесчастнов. – М.: Гуманит. изд. центр ВЛАДОС, 2002. – 271 с.
2. Малиніна А. О. Великодній сувенір. Українська народна писанка: навч.-метод. посіб. / А.О. Малиніна, І.О. Малиніна, О.Ю. Гріднева. – Х.: Скорпіон, 2005. – 31 с.
3. Платонова Н.И.. Искусство: энцикл. / Н.И. Платонова. – М.: ООО Изд-во «Росмэн-Пресс», 2002. – 143 с.
4. Полное руководство по рисованию фигуры человека / Райдер, Энтони. – Мн.: Попурри, 2002. – 159 с.
5. Снарский О.В. Шрифты-алфавиты для рекламных и декоративно-оформительских работ / О.В. Снарский. – К.: Реклама, 1984. – 182 с.
6. Энциклопедический словарь юного художника / сост. Н. И. Платонова, В.Д. Синюков. – М.: Педагогика, 1983. – 416 с.
7. Art de luxe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.artdeluxe.com.ua>
8. Харківський обласний організаційно-методичний центр культури і мистецтва [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.cultura.kh.ua>
9. Український фольклор та народна творчість [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https:// www.ukrfolk.Kiev.ua](https://www.ukrfolk.Kiev.ua)